

विशई पाठविल्या त्या पावल्या ज्यांच्या त्यास पावल्या केल्या नवाब निजामन मुलुकानी तेच समई फर्दावर दखत करून सनदेस हुकूम केला व हेच बोलिले जे थोरले हजरत यांही चांभारगोद्याची सनद जाली असतां मान्य न केली कां की हजरत फिरदोस आरामगाहासी व बडे हजरतसी कुराण दरम्यान आले होते जे विलस्तभर जमीन सिवाय माझ्या तजविजेखेरीज न व्हावी जाली तर म्या मान्य न करावी या गोष्टीचें वचन हजरत फिरदोस आरामगाहानी दिवले असता नवाब इतमादौले शहीद याणी उमदतुलमुलुकास पुढें करून फर्माण वाला शान अलतमगाहाचा करून दिल्या या गोष्टीकरितां मजलाही बहुता प्रकारें लिहिले व नवाब इतमादौले शहीद यांसही शब्द लाऊन लिहिले व पातशाहास लिहिले जें मीं येक विलस्तभर जमीन देणार नाही त्यामधे किल्या-खालील जागा मन्हाट्यास दिवल्याने येक अंगोलीबराबर दस्तावेज दिवला म्हणजे पोहऱ्या सुवा हात निगळूं म्हणतील त्यास त्याणी राणोजी सिदे सुभेदार यांचें व रामचंद्रपंताचें स्वरूप जाटलें नव्हतें त्यासी कामही पडले नवते सांप्रत राा जयाजी सिदे सुभेदार येऊन आमच्या इष्टत्वाची कदर जाणून सार्वभौमास मायेत घेतलें यावरून बापापेक्षां पुत्रापासून विशेष उमेद त्या पुत्रास संपूत म्हणावें म्हणून बहुतच स्तुती केली व हेच निश्चय जाटलें जे आमचे जे जे मरकूजखातर कामे आहेत ते सार्वभौमाच्या मनोदयानरूप आपाचे हातून होतील व यांची सरदारी ते आमच्या सरदारीची व पंतप्रधानाचे सरदारीची बाजू आहे त्यास येक गांव अथवा च्यार गांव देणें याचा मजकूर काय बलकी सुभेदारी त्यांची आहे कोऱ्या मोहरेनसी फर्द रामचंद्रपंताजवली पाठवीत होतो त्यास सन्नीष रामचंद्रपंत असतां दूर कशास जावें याकरितां आपाजवली फर्द पाठवा व दामोदरपंतास लिहा जे हे सुभेदारी तुमची व मुखतार तुम्ही चितास येईल त्यास बकसून घाल तर मजला कबूल आहे बिरादर मेहरबा वजीर आजम लिहीत असतात म्हणून लिहिलें तरी त्याचे बिरादर लिहावयाचे व माझे सत्य माझें चितांत हें आहे जे मिरबकशीनी जाऊन रजपुतांस विघाडलें त्यास आपाचे हातून मल्हाररायाचीं मुलाबमत करऊन रजपूत व मोईनुमुळूक व इतमादौले लाहाण थोर सर्वास याचे घरी आणावें व आपण मीर बकशीगरी घेऊन नियाबत पुत्रास देऊन तुम्हासी जो करार केला त्याप्रा द्रव्यही द्यावें व पातशाहाचे घरी आपाची यत्खियार { यत्खियार } आहे इत्की गोष्ट महशूर जाली म्हणजे बावीस सुभे यांसी रुजू राहतील मग ज्यांस मारतील त्यास पातशाहानी मारले ज्यास ठेवितील त्यास पातशाहानी ठेविले इत्कें करून दक्षणेस चालतील तर आपाचें नाव.....

ले. २२ अधिक } श्री { श. १६७४ अ. आषाढ वद्य ८
आषाढ वद्य ८ भौम } पो छ २ शवाल { इ. १७५२ जून २३

राजाश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री बापू ता राजश्री दादा ता राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

पो गोपाळराव गणेश कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरि येथील कुशळ आषाढ आधीक बहूल ८ (९१) भोमवसर जाणून स्वकीये लेखन करीत आसिलें पाहिजे विशेष बहूत दिवस जाहाले स्वामीकडून पत्र येऊन परामर्ष होत नाही येणेकरून चीत सापेक्ष आसे जैसे नसावे निरंतर येणारासमवेत लेखन द्वारे सांभाळ कीजे यानंतर श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] उभयेता सरदार यानी श्रीमथुरेपासून श्रीमाहाक्षेत्र परगणे बनारस हवेली येथील परवाने देऊन मामलत सागून रवाना केलें ते श्रीप्रयाग क्षेत्रास आलों बलवंडसिंग राजा पांच हजार फौज व पांच हजार प्यादेनिशी श्रीमाहाक्षेत्री मुकाम केला होता त्याने आम्हास साफ सांगून पाठविलें कीं तुम्ही पुढें न येणें आपला तुमचा कजिया होईल त्याजवरून मुकाम मजकुरी पंधरा दिवस मुकाम करून हजार प्यादा व सातसैं राऊत सिबंदी ठेऊन कूच करून क्षेत्रास चालिलो राजा मजकूर चालून पुढें आला हर्शामर्षे सोडून विवेकावर घालून प्रथम मुदा कीं वजिरानी परवाना बदल मुरवत सरदारांस दिला आणि आपणास पांचसात परवाने पाठविले कीं आमल सहसा न देणे येंसैं आसता तुम्हीं किमर्थ बसलां माघारे जाणें आम्ही रेंटाई करतांच हवेली दिली आहे आमीनी व सायेर नाही हाचि मुदा कितेक दिवस जाहाळा याचे खालें महिना गुदरला त्याजवर म्हणूं लागला कीं प्रताप नारायेण समीप आले आहेत त्यानी परवानगी...

ले. २३ वैशाख } श्री { श. १६७५ वैशाख वद्य ७ नंतर
वद्य ७ नंतर } पो छ १८ जिल्काद { इ. १७५३ मे २४ नंतर

पुा चिरंजीव राजश्री दादा यासी आसीर्वाद उपरी रा अताजी माणकेस्वर यांची पत्रे वैशाख वद्य ७ रा जयाजी सिंदे यास पावली तेथें लिहिलें आहे कीं पातशाहाचा वजिराचा कळह होये पातशाहा दुसरा वजीर करी व वजीर दुसरा पातशाहा करी शहर छुटले जाय लोकांचे जीवासी गांठी पडे यासी बुनियाद येक बापूजी माहादेव कसे म्हणाल तर पातशाहा निश्चित आपले घरांत होते याणी आम्हांस दिलीस आणिले पातशाहासी बालिले कीं जसी हे फौज आणिली असी साठ हजार फौजेनसी श्रीमंत राजश्री रघुनाथराव उभयथा सरदार यांस तुमचे कुमकेस आणितो म्हणून पत्राचा तात्पर्यार्थ लिहिला येसियासी सफदरजंगानी नवाब बाहादुरास मारल्यावर पातशाहानी तेही गोष्टी चितास न आणिली व दिवाण

पेटऊन चौचौ हजार मणुष्यांसी जेव्हां मुजय्यास ये तेव्हां दग्याच्याच इरादियाने ये जे दिवसी पातशाहावर हात टाकावा असा डौल याणी घातला तेव्हा पातशाहानी अवघ्या अरकान वगैरेपासून मुचलके घेतले जे यास सर्वथैव मारावें पातशाहानी आम्हास म्हटलें जे सरदारानी कौल अहद करून गेले तो प्रमाण आहे तर तुम्ही आपली मोहर करून द्या नाही तर तुम्हासी यासी समजून घेऊं तेव्हा आम्ही विनंती केली जे बाळाजीराव हजरतचा असा फिदवी आहे जे त्याचा भाऊ अथवा त्याचा लेकर हजरतसी अतुल करील तर त्याचाही मुलाहिजा करणार नाही तेथे सफदरजंगाचा काय मजकूर परंतु माझी मोहर करून द्या याकरिता म्हणता जे गुमस्तियाचा विकला साहविला तो वकिलाची मोहर मवकलाचीच आहे त्यास माझ्या मवकलानी मोहर करून द्यावी तर अब्दाली यास मारायाची करून द्यावी सफदरजंगाची कुमक करून त्याचे सरदारानी ठेविलें याजकरितां त्यांजला मोहर करणें असलाध्य मजला मोहर करणें अश्लाध्य याकरिता जे माझे घाकटे भावानी त्याजला ठेविलें तो म्हणेल जे माझे ठेविलिल्यास तुम्ही मारिलें तेव्हा त्याजदेखतां शरमिंदे होणें लागेल तुमची तर चाकरी केली पाहिजे व आपल्या मवकलाचा उजूम ठेविला पाहिजे यास्तव माहाराव परशोतमपंताची मोहर हाजर आहे उद्यां कदांचीत राजे राव दामोदरपंत मजला शब्द लावील तर त्याजला म्हणावयास हे जागा आहे जे अकबराबाद अजमेर तुम्ही नानास मुकरर केली त्याचे जमीदारास त्याणी वरगलाणिले याकरितां ते परस्परें जुजले या रीतीने हें वर्तमान जालें जेव्हा सफदरजंगावर तोफखाना रचून बाहेर काढिलें तेव्हां त्याणी आमची मिनत मान्यत बहूत केली ते समई जितके चाकरीचे मार्ग आहेत तितके त्यांपासून लिहून घेऊन पातशाहानवल सिफारश केली पातशाहानी व नवाब कुतुबिया याणी आज्ञा केली जे तुमच्या मवकलास सर्वथैव पातशाहाजाद्याची स्थलें देऊन आपला जिगर जाटले याचे कारण जे याची सी...

ले. २४

सफर १३

}

{ श. १६७५ मार्गशीर्ष शुद्ध १४

{ इ. १७५३ डिसेंबर ९

श्रीमंत रो बापूसाहेब...सो सेवेसी

सेवक धर्मराव तमाजी कृतानेक सो नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल छ १३ सफर मो सवाई जयेपूर जाणून स्वामियांनी स्वानंदवैभव लेखन करावयाकारणे आज्ञा केली पो यानंतर येथील वर्तमान काळ रविवारी प्राथःकाली गणेश विनायेक व श्रीकृष्ण मिसर सरदाराकडून अले ते त्रितीये प्रहरी श्रीजीचे हजूर उतर प्रतिउतरेकडून तादूल व दाल व चिनशाकचे जोडे घेऊन रातोरात परतून गेले बहूत करून दिवाणजी३ वेलभंडारानुरूप भले मनुष्यास

अणावयानिमित्त गेले विना मातबर दारमदार करणार कोणी या पंचायतेत नाही दिवाणजी गेल्या सर्व निरधार अनासे होऊन राहिल श्रीकृष्ण मिसर इता(त)केही म्हणत हेता की जयाजी सिंदे अत्याभगोघर मामला फडळा होईल तर उत्तम अहे विलंब लावल्या न कले कैसा प्रसंग पडतो जयाजीही तर निवाईसमी[पः] पावल्याचे वर्तमान अहे ब्रहूतकरून तर सिंदेही समयावरच पावतील येसे दि...भगवान...तो दिवाणजी.....

[पाठीवरः]

रो त्रिवक्पंत बाबा व रो गिरभाजीपंतास नमस्कार कृपा वर्धमान कीजे हे विनंति

ले. २५
सफर १६

}

{ श. १६७५ मार्गशीर्ष वद्य २
इ. १७५३ डिसेंबर १२

...कुशल तागाईत छ १६ माहे सफर...[चं]दलाई विनये कटक श्रीमंत [मो. जा.*] दादासो [स्वा]मीचे कृपाकटाक्षे येथस्थित असे विशेष इकडील वर्तमान तर पहिले स्वामीचे सो लेखन करून पाठविले असे ते चिरंजीव धर्म-रायाचे विद्यमाने पाऊन सर्व निवेदन जाले असेल राजश्री गणेश विनायेक यांचे विद्यमाने श्रीजीचा जाबसाल दिवानजीनी विष्णु माहादेव याजकडे लाविलाच होता आतांही बाजीकार तेच सर्वस्व त्यानी येथून येकांत लोकांत करून जैनगरासी जाऊन येथें सरदारांसमीप आले येथून राजश्री विठल सिवदेव व आपा व विष्णुपंत या त्रिवर्गोसी वचनकथनानरूप किरपाराम नाटाणी व मिसर श्रीकृष्ण व गणेश यादव व पांडुरंग शंकर हे सकलही घेऊन गेले वीस हे मागतात [ते] पंधरा पावेतो आले आम्ही...रात्रदिवस...ही वाईट न मानावे... तटस्थ राहिलो आजी सर्व चालिले तेव्हा...व किरपाराम यांनी आग्रह केला कीं तुम्ही चला आम्ही विदा जालों वरकडही सर्व रातारात जाणार त्यास म्यां उतर दिघलें कीं तुम्ही आपल्यासमागमे मजलाही विडे देऊन विदा करवितेत वरकड तुमचा जाबसाल तुम्ही करा वरें मीं वाटच मोजीत तुम्हाचा येतो येथें आलेत तो निरालें ठेविलें व तेथूनही निरालें केलें अतां विनारुकसत कसें जावें म्हणून न गेलों राजश्री देवाजीपंतास शाहीद हाल तरीक पाठविलें आहे पाहावें आजी तर ते पावले असतील दिवानजी येऊन किती निशा नगद देतात व काये टीपटाप देऊन बाजी पेश नेतात व बाकीची कसी वाट करितात हें सर्व द्रिष्टीस येईल राजश्री आपा यां...पूर्वी ज...ला असता तर हो.....

ले. २६

} पोल २३ माहे { श. १६७५ मार्गशीर्ष-पौष
इ. १७५३ अखेर

.....राजश्री आपा याजकडील उतरें आली ते [पाठ]विलीं आहेत त्यासही मागती जे काहीं इकडील प्रसंगी त्याहायाचे तें त्याहावें इकडील मामिलत कदीमेपासून आपली या राज्याकारणें जीवप्राण गेले असतां यांची हे रीत खाली मैदान पाहून रंगोजीपण यांनीं माडिले आहे भगवान समर्थ परिणामही दाखविल्याखेरीज कसा राहतो अस्तु कोणेही रीतीने मामिलत फडछी होऊन दिवानजीचा मनोदये पूर्ण जाला म्हणजे लक्ष पावलें भगवान यांचे कुशल करो श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] गणपतरावही बुंदी प्रांती आले असावेत उजेनीहून चाल्याचा समाचार राजश्री बाळाजी शामराज यांचेंथे आला घरची जोडी व राघोजीबावाकडील जोडी मार्ग सुपथ नाही म्हणून येथें बसली आहे राजश्री तात्या यांजकडून आपासी लिहिवायाचें तें लिहिलें पाहिजे तात्या माणसाची कदर जाणतात ते असते तर इत्कें तटस्थ न ठेविते सालिग्रामपुरा व वरकड गांव तहसनहसीत येऊन नाशार्तें पावले बसईत दाहा राऊत बाणदारीस त्यांस नित्यानी पंनास साठी रुपये लागतात यासिवाये खुराक जरी काहीक दिवस इकडेंच राहणे जालिया मोठी नुकसानी आहे मीर बकशीचे तर पल्यावर परंतु भुकड व वजीर द्रविष्ट जग...नाहीत कोणे...पोकल गोष्टी घेऊन काये करितील जकार यासी व यांसी मनोविकल्प बहूत वाटलासा दिसतो परंतु दादासो तूर्त यांचे अनुमतेवर याजकरिता त्यासही खावंदाची मर्जी तोडितां येकायेकीं कसी बनते जरी यानी निःकेवल बकशीकडेंच चित दिघलें तर ते वजिराकडें लागतील यास्तव वजिराकडीलही सूत्र हाती ठेवावे व मग जसा प्रसंग पाहिला जाईल तसा करणेत येईल इतक्यावर नवल विशेष जे होऊन येईल ते विनंती केली जाईल बहूत काये लिहिणे कृपा असो दिघली पाहिजे आजी गुरुपुण्ययोग याजकरितां श्रीमंत सिध होऊन जाऊन जयाजी अपास अणतील येवंच जयाजी अपा येऊन शामिल जाले जाणावेत मागून समशेर बाहादूरही लवकरच येणार विदित होये हे विनंती

राजश्री बाबासो नमस्कार विनंती उपरी सविस्तर श्रीमंत [मो. जा. *] सो लिहिलें आहे त्यानवरून श्रुत होईल इतःपर पाहावें काये सोहवत वान खाते कृपावृषी करावी हे विनंती

ले. २७

} { श.
इ.

...कून गणेश विनायक...हे उभयेता रातारात...व जाऊन आले मुख्य हे की दिवान हरि गोविंदजीस अणून फैसला सत्रो द्यावा हे यांची [वास]ना व दिवानजी सर्वा गोष्टीचा निरधार हो...वचनकथन वेलभंडार

कोणीक मातजर [मा]णूस घेऊन गेल्याखेरीज काये रामपुरा व...परगणे व बाकीटाकीची किस्तवंदी के[ल्या]खेरीज व दाहा पांच जे घेणे तूत नगद निशा त्यांत येक दोनी अधिक भगले निश्चये ठहरल्याखेरीज विस्वास पुरऊन कसे...त राज्यांत तर सर्वा गोष्टीचा तोटा...हिले साहार यासी दिवान विद्याधरजीस[रि]खा मोठा माणूस होता अतांची बाजी सर्व दिवानजीवर येऊन वजरवाली आहे व हे जे काही...स्तकुशाद आहेत ते स्वामी पूर्ण जाणतात पाहावे राज्यांही तर बहुतेक यां उभ...चा खास शुका लिहून दिवला सांही...ज्य सर्वस्वे तुमचे दिवले...खी विनंती केली जाईल...कुल तहसनहसीत नित्यानी मिल...जवळ नित्यानी फौजा येतच जातात व त्यासमीप जे आहेत ते अनात्रिणावांचून काल-[क]मणा करितात शहरचाच गर्दी पेश...[द]रोबस्त करितात यांसी रुजुवातच ...ज्याने परिणाम त्यांचा उत्तम थोर आहेत परिणाम जाणतील ते करितील मुख्य अपला...प्रसंग तर हत्के दिवस जे चाकरो जाली ते केली अतां ज्यांचे चित्तासी येईल ते करोत प्रस्तूत जामिनीचे बाकीचा कजिया केलियां शब्द ठेवितील की पहिले पहल यांनीच फ[रग]डे घातले त्यासी सर्व निवडल्यानंतर...होणार ते होऊन राहील म्हणून सलाम श्रीमंत [मो. जा.*] सो करून तटस्थ बसतो...कृपा करितात कोणेही रीतीने राज्याचा सौरभ राहो रवाबद खूश होऊन ठेविती ...हून राहवितील तर रा[हवोत]...समागमे चा...

ले. २८

}

{ श.
इ.

मेहमानी...थील ठाउकीच आहे...वर द्रिष्ट देऊन केवळ कागदापत्री समज...हेही गोष्ट तथ्यासारखी दिसते काही दिवानजीचे धूर्ततेवर समज-तील तर न कले विष्णू माहादेव यांचा ऐवज बाकी सरकारांत दोनीचार लाख असलियां पांच साहा अणखी अगें[जु]न दाहापावेतों त्यांचे मामिलतींत येतील व्याजवटा टीपटिपावण सिबंदी वजा जाऊन मा...तरा...येईल तेव्हां दिवान-जीचे डोले उघडतील अपत्या बाकीटाकीचा किमपि मजकूर आ[द्या]पि जाला नाही सांप्रत नगद हत्के घेऊन गोष्ट मात ठहरावावी याजकरितां भलत्याप्रकारे दिवानजीस येथवर आणून वरकड किरकोळ मामिलत रामपुरा व चारी पर-गण्याचा व वरकड सर्व मग...क्रमेकडून समजून घ्यावा व करारदादेंत...रिरवी गोष्ट आणावी दिवानजी...मामिलतवर...मंडली नयेनगरासी [किं नि]मित्त गेली खाली मैदान किमर्थ टाकावे म्हणून देवाजीपंतासी समागमे दिवले आहे तेथील...ते लिहितील त्याजवरून कलेल आजी मी [मो. जा.*] सुभेदार सोजवळ गेलों त्याहीहून सकलही वर्तमान पुसले विस्तारेंकडून सर्वा स्थलीचें वर्तमान [निवे]दन केले बहुत प्रसन्न जाले बकशीचे चद...गिरी...जाटाचे

तंभीदेवर बहुत करून...ले शुका ध्यायाचें ठहराविलें श्रीमंत [मो. जा.*] दादासाहेब यांजकडेपाठऊन सुमृहूर्तानरूप...वां शुक्रवारी ध्यायाचे ठहरलें श्रीमंत [मो. जा.*] सुभेदारजीचे कुपेस कोठवर ल्याहावें भगवान यास चिरंजीव राखो दिवानजीकडील कुष्टदिष्ट सर्व श्रुत केलें प्रसन्न होऊन बोलिले कीं निराळा जाव-
साल लाविल्यावर काये पोहचे व कोणते का...या गोष्टी....

ले. २९

पौ रखर ३

श्री }
पौ छ ३ राखर } श. १६७५ माघ शुद्ध ४
इ. १७५४ जानेवारी २७

विनंति उपरी घनेश्वरजीनी वल्लें व शीरणी आणून बहुत काही सिष्टाचार केला बार बरदार व अटाला तर राजामलजीचे हवेलींत उतरला होता व घरीच सर्व समुदायेनिशीं सौ मातुश्री ताई होती केशोदासजीचे स्त्रीचे भेटीनिमित्त गेलीं होती तिनेही येयायोग्य सिष्टाचार केला विदित होये वसईचे ऐवजी दुसरा गांव दूरवस्त द्यावा हा करारमदार न कले सरदारांसी येकांती दिवानजीनी कसा काये केला परंतु घरीं बसल्या मार्घेपुढें बलगना करितात की सरदारांची परवानगी आणिली आहे न कले या खलव्याकुरकेचा हंगाम्यांत नजर फेरितात किंवा विसरभोळेखालें नेतात याचे ताकीदपत्रांस्तव पहिले विनंति केली होती अतांही विनंति लिहिली जाते जो तरतूद करायाचा तो स्वामी करितील सो राणा प्रताप-सिंगजी तर निवर्तले त्यांचा पुत्र नेत्रेकडून अंध म्हणत होते त्यासच रजपुतांही राजी बसविलें....सा बहुत म्हणून म्हणतात व नाथजीसही बोलावणी गेली आहेत ऐसी वार्ता ऐकिली जाते पो काये मागती बडोन येतें कृपा असो दिधली पाहिजे हे विनंति

राजश्री बाबा स्वामीचे सो सां नमस्कार विनंति विस्तारे श्रीमंत सो लिहिलें असे त्याजवरून सर्व अवगत होईल राजश्री देवाजीपंतासी पाठविलें असे सो पाऊन सर्व निवेदन करितील तदनरूप जे तदवीर ते करितील बहुत काये लिहिणे कृपा असो दिधली पाहिजे हे विनंति कासीदजोडी टोकेस पाठविली तिजला रुपये ६ साहा दिधले म्हणून सटवाजी यांनी सांगितलें विदित होये हे विनंति

ले. ३०

पौ रखर ३

श्री }
पौ छ ३ राखर } श. १६७५ माघ शुद्ध ४
इ. १७५४ जानेवारी २७

...वाजी त्रिमल यासी देऊन स्वामीनिकट पाठविलें आहे जरी श्रीमंत दादासाो लस्करांतच असतील तर उत्तमच नाही तर त्यांजला श्रीमंत दादासासमीप पाठवावें

कीं प्रसंगोचित सर्व विचार येथील श्रुत करितील तदनुरूप जो कर्तव्यार्थ तो करायासी स्वामी समर्थ आहेत सारांश या दिसांत दिवा[न]जीनी ममतेकडून भांशण केले की चौघांतून येकांनी श्रीमंत नानासो हजर राहून तेथील साधना ठेवावी त्यासी सर्वाही गोष्टीची सांडी त्यानीच केली आतां श्रीमंत नानासो लिहिलें श्रीजीस आलें की इतके दिवस तुम्हाकडील भला माणूस हजर राहत होता आतां कोणीही नाही तर येखादा भला माणूस पाठविजे की मुदामी राहून जावसाल सरगरम राखी ये रीतीने बहूत काहीं परस्परे जावसाल उल्हाणी पुलहाणी जाली बरे जे जाले ते जाले परंतु तुम्ही हे वर्तमान दादासो लिहून उतर आणवणे म्यां पत्र लिहिलें त्याचे उतरही त्यानी न लिहिलें म्हणून बहूत काहीं ममता दाखऊ[न*] म्हटले त्यासी आचरण तर यांलोकांचे कळून चुकले परंतु जमानसाजी केलीच पाहिजे आजी किती वर्षे लोटलीं कीं या दरबारची साधना नाना रीतीने जीवें अर्थे करायासी स्वामी न चुकले केल्या कर्मांचे फल हे पाहतीलच पाहतील तथापि अपल्याकडून सिष्टाचार पत्री वेव्हारी कां चुकावें श्रीमंत दादासोकडून सिष्टाचारयुक्त पत्र लिहून पाठवावें [मो. जा.*] बलके माझे पसगैबतही सिष्टाचार पत्रें येत जात दस्तावेज मात्र स्वामीनी न गोवावा बलके स्वामीनी काहीं दिवस मौन्यताच धरून त्यांचा स्वकीये इतर वाणी जो कोणी येत जाईल त्यासमीप सिष्टाचारच करीत जावा परंतु दादा यांकडून बहूत गर्मी पत्रापत्री ठेवावी व ऐसी तजवीज करावी कीं येकदां काहीक मनसब्यानुरूप दादासो येथे येणे होऊन दिवानजीकडील संदेह दूर होये ऐसा योग जालियां आनायासेकडून येकदां हिसेबचा निवाडा होऊन जाईल मग पुढें पाहून ध्यावे ओडगाडूमधे डोई खुबसून राहिले आहेत यां सर्वांचा उल्लेख करून येथापूर्वक हलचाल सर्व अपलांच जिमा जालिया उतम आहे वरकड न होये तर सुखें न हो हिसेबचा रुजूमुकाबिला काहीं सुप्रवृत्तीने दिवानजी करितात ऐसा अर्थ नाही दादासो भेटीने काहीं न काहीं मार्ग होऊन जाईल व वरकडांचेही स्वरूप दिवानजीस कळून चुकले आहे राहिलें साहिलेंही कळून चुकतें कोठे डोले चोरील वरकड किमात्रें आहेत काये श्रीकृपेकडून व अपले प्रतापेकडून माजीवर कोणाचा कनोडा नाही हिसेब मनास आणितां सर्व निदर्शणासी येईल चिता काये दोनी दिवस तहवरी व सुळुकी जो जे करील ते भोगणे पडली स्वामीचे प्रतापेकडून तेही निवारण होऊन जाईल मोठा कजिया दोनी लक्षाचे हुंडीचे बाकीचा बाकी दीड लक्ष तो तीया...न तेही बोज्या हिसेबी गोष्टीपुढें कसी पेश जाते सर्व देवाजी त्रिमल सो निवेदन करितील व्याज व टीपटिपावण दिवानजीचे हाते लिहिली आहे साहेब मामिलत होऊन कोणी फड टाकील व मनासी आणील तर लक्षावध इतरांसी हाली व पहिले जे काहीं टिपावण व्याज दिषलें आहे त्याप्रमाणे कलमी गोष्ट घरिलियां मुबलग वाजवी होतात कोठवर दिवानजी मुतिया करून पेश नेतील परंतु मैदान खाली

पौ छ ३ राखर ४

बोळूनही काये साध्य म्हणून दिवानजीचीच मर्जी रक्षिली ऐसियासी ऐसा काह मनसुबा विचारावा कीं येकदां दादासो येणे होऊन येथील साफी घडोन आलिय उतम आतां बहुत लांबवायाची गुंजायेस न राहिली माणिकरामजी येथून सकल सरदारांची नावे व दिलीकरांचे नावे सर्व येल्यापत्रें घेऊन विदा होऊन मार्गस्त जाले आहेत बहुतेक लस्करांतून होऊन दिलीस येतील अंताजी माणकेश्वर व खानखाना यांजकडील सूत्र त्यांजकडे बहुत दिसापासून आहेच दुसरे जाटाकडील व वजिराकडीलही बहुत गर्मी ठेवितात राजश्री लाला नरसिंगदासजीचा व यांचा जोडजोड आहेच जाटाकडीलही मामिलतेंत राहून कायें साधून सरदारांचेथेही घसपैठ करावा हा त्यांचा मनोदये दिसोन आला जाताना मजशीही भेटून गेले बहुत काहीं मायेममतेचा गोष्टी केल्या बलके स्वामीचे नावे व दादासो नावे रुकाही लिहून घेतला व करारही केला कीं श्रीमंतासिवाये दुसऱ्याचे मध्यस्तीने सर्वथेव प्रसंग करणार नाही विठल सिवदेव व विष्णु माहादेव हे उभयेता श्रीमंताकडील सिरोवेष्टण घेऊन येऊन येथून दिवानजीस श्रीजीचे सिरोवेष्टनानरूप काढून घेऊन जायाचा विचार केला होता तो न बनला न कले काये टील जाली ते गोष्टही साधावी व त्यासी आणावें व आपाकडीलही येकोपा साधाव(वा) येण्या कितेक तजविजेने रवाना जाला आहे त्यासी दादासो हे पत्रें पाठवावी व स्वामीनीही लिहावें कीं आपले उपयोगी गोष्ट असल्यां त्यांसी ममतेत घेऊन अपलेसैं करून दाखवावें अपलें यांत काये जाते होस हो म्हणतां पुढें जसें जसें होत जाईल तैसें करावें येसदाता भगवान आहे या दिसांत कितेक इनाम व उदक माघोसिंगजीनी दिवले होते ते सर्व दिवानजीनी खालसा केला न कले जाव-सालाचा बाहाना जाणऊन अपलेही गांव क्रमेक्रमे खालसा करावें ऐसा विचार विचारिला किंवा काये दुष्ट आहे काहीं यांचे अंतकर्णाची गोष्ट कलत नाही माया-वादीसी मायावादपण केल्याखेरीज गती नाही व विना मायावादीपण केल्या-खेरीज हिसेवाची साफी होऊन अपला गुंतारुता निघून येणे दुस्तर असे स्वामीस श्रुत व्हावें यास्तव पूर्वीही विनंती येक दोनी वार केली आहे पुन्हाही केली जाते स्वामी जे उतम जाणतील ते करितील कृपा असो दीजे हे विनंती

ले. ३०

३

{ श. १६७६ ज्येष्ठ पूर्वी
इ. १७५४ जून पूर्वी

...स व पंचविसा हजाराचा पातशाहाबिबीस व पंचविसा हजाराचा पातशाहाचे स्त्रीस करून जियाफत करून हाती घोडे जवाहीर वगैरे नजर करून येक शुका मलका जमानीचा सफदरजंगास पाठवावा [नि०] जे तुमच्या खिजमात तुम्हास बहाल बरकरार असेत मीर बकसीस अज्ञा करावी जे तुम्हास वकील मुतलक

केले असे उभयभावायुन पंजाब त्याच वर्षी मुळावे भावे पातशाहानी साहेब
मामीनी वहुता प्रकारे मांगितले ते पोहोही प्रकारे भक्तकुलजयानी म्हटल्यावरून
बरे वाईट न होऊं पोरनें त्यानपानास विचारत असी याची याचा तरबूद कर
अशी विनंति केली जे अन्दास साहेबास मरदानस लिहून देणे त्यावेळे तोपर्यंत
ते न पोहोचेत तोपर्यंत मजला... तस नाहीत मात म्हणून त्यास करानी तेंपुन
म्हणजे जे साहेबास मुलकवाही अन्दास देणे अशी महत्ता वगैरे जायुषास
अंगावरून शरीर यांन हे न मुली अतिशय रहा... त्याची यांचे यांनी...
त्याचे तरचे अन्दी साहेबास दे... सी... येवून पंजाबासार पाटे त्यास मीर सकरीचा
वजिराचा सज्ज करून दोषा मरदानस म्हणजे अतिशय केळी असा मांगेत
वहा पुढे तूमचे अमचे अल एवमित तरावत न होऊ यांचे याचा कोट करार
करा मागील सूर अमना साटा मरदानसून जाया सी याहीपरी मुन्दी
मालुच म्हणाल तरी हात पाय आवडून तरी मंडे पाहिले त्याची हातपाय
अपटणे कोळते म्हटल्यास अकल्यापाट अजमेर अहमदाबाद पातशाहानासिवासी
व मालुवा वगैरे देऊन मुन्दी पाळ तरी पसार लोकगोळे मंडू मेवडी मरमेच
जाले तरी दुसरा होईल तो तुम्हाची समजेळ त्या त्या प्रकारे गोही सांगतात
त्याची...

ॐ. ३१) श्री (ग. १६७६ आपाद शुद्ध १५
 रमजान १२) पौ ८ १७ रमजान (इ. १७५४ मई ४

રાગચી દામોદર માણદેવ ગોલાની વાણિ

ई अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा. ८] श्री जयाजी सिंदे
दंडवत विनती उपरी येथील कुमल जाणून स्वकीये कुमल लेपन करीत जाणे
विशेष पत्र पाठविले तेथे रमजानी दरवान पातशाही त्याचा पुत्र पानमौ यासि
स्वारांनी घळून नेले आहे त्याचा तलाप करून सोडवावा म्हणून लिहिले येथे
लत्करांत घोष येविशी करविला परंतु कोठें त्याचे ठिकाण लागत नाही जरी
ठिकाण लागता तरी अद्वयता सोडून देवविला असता आमच्या कटक्यांत बंद
घराबयाची पधतच नसे हें तुम्हांवरी [ठावकें आहे तिकडेच त्याचा तलाप करून
पाहणें जाणिजे छ १२ माघे रमजान [नि. ८] बहूत काये लिहिणे ऐ विनंति
[हिंद १६६ प्रो धि. मो. *]

छे. ३२ } श्रीशंकर { ग. १६७६ आश्विन शुद्ध १२
 पौ जिल्हेच १० } पौ छ १० जिल्हेच { इ. १७५४ सप्टेंबर २८

राजश्री बापूजी माहादेव व दामोदर माहादेव गोसावी यांसि

उपरी साप्रत कारभार ढिलीखाली पढळा आवे याचा काये अर्थ तो लिहिणे

सरकारचा रुपया अद्यापी येत नाही गाजुदेखानानी कागद मागितला तो तर राघो व त्रिबक मल्हार याजपासी दिल्या आम्हास दस्तावेजनी गोविल व त्याजपसली कामे होऊन येत नाही हे काये ते साफ लिहिणे त्यासारखी मनसुब्याची रचना केली जाईल दामोदरपंतास पाठवणे आयवा रुपयाचा निकाल पडला तरी घेऊन येणे आमचा विचार रोहिल्याकडे जावयाचा आहे नवाबानी तर चमेलीकडील रोख लेहून घेतला आहे रोहिले लबाडीस आले आहेत रुपये हातास आल्यावरी साफ नवाबास सांगणे की रोहिल्याकडील बाकी उगडून द्या नाहीतरी आम्हास नावा उतरावयास नाही तरी साफ जागा आम्हास कलेल तेथे उतरून आपले काम करू ऐसे ठीक करणे साराश दिलीतील रुपया तुम्हासारखे दिलीतील कर्ते व वाकिफगार असून करार केलेले साये वसूल न होत हे आपूर्व आहे जाणजे छ १० जिल्हेज बहुत काये लिहिणे दामोदरपंतास लौकर पाठवणे [व.*] लेखन सीमा

ले. ३३
छ १२

}

श्री

{ श. १६७६ पौष
इ. १७५४ अखेर

पुा राजश्री बापूजीपंत व राजश्री दामोदरपंत स्वामी गोसावी यांवि

विनंती उपरी आमचा आज्ञा छ १२ रोजी गदीवरी आहे उदैक पाटोदीवर होईल तेथून रेवाडी डावी टाकून आहीर मवास आहे त्याचे गावावरी दोनच्यार मुकाम होतील रेवाडीभोवते गांव भरले आहेत त्यास ताकिदीस राजत देऊन रखवाली करविली आसे आहिराचे गांवास उपद्र[व*] लागला तरी ते कोणी बोभाट लिहितील यैशास त्यांचा बोभाट तुम्ही मनास आणणे [नि.*] वरकड ताकीद आहे या उपरी दिलीचे कामकाज लौकर व्हावे हे उत्तम आहे कोणेविसी वसवास नाही हा पूर्ण भरोसा आसो द्यावा बहुत काये लिहिणे लोम आसों दीजे हे विनंती

ले. ३४

}

श्री

{ श. १६७६-७७
इ. १७५४-५५

राजश्री बापूजीपंत स्वामी गो

पो सखाराम भगवंत सो नमस्कार विनंती उपरी जानानी तसविराचे आम्हास प्रर्माणन आहे त्यास तुम्ही तसविराचा तलाश करून बहुतच अपूर्व तसविराचे मुरके दोनच्यार पाठवणे तसविरा उत्तम चांगल्या जरूर जरूर तलाश करून आम्हासाठी पाठवणे हे विनंती

ले. ३५
पौष वद्य ५ शुक्र.

{ श. १६७६ पौष वद्य ५
इ. १७५५ जानेवारी ३

धीमंत रो चापूसो व ताा रो...सो गो नानासो रो तात्या...सेवेसी

सेवक धर्मेराव तमाची कृतानेक सो नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल पुण्य वदि ५ सुक्रवार पावेतो स्वामीजीचे कृपाकटाक्षे कुशल असे स्वामिघानी स्वकुशलभिनिघी लेखन करावयाकारणे आज्ञा केन्ही पाहिजे विशेष येथील वर्तमान तर पूर्वी जवाची अजुरदारासमागमे सविस्तारेकडून विनंति केळी असे त्यावरून विदीत जाहले असेल सांप्रती दिवाण हरगोविंदजी घेऊन भयानिमित्य विठलराव सिंवदेव रो तात्याचे पुतणे अपा येऊन बेलभंडार मुबेदाराकडून देऊन श्रीजीसी येकांत सपादून गुरुवारी दिवाणजीस घेऊन गेले सरदारान्या भेटी बाहल्या त्याचा सर्व विस्तार रो गोविंदरावजीनी स्वामीस विनंति केळी असे त्यावरून सर्व अक्षरशा कळू येईल सारांश नवा नवा प्रसंग दर पेश केळा असे पाहवे कोणे थरास गोष्ट जाते सात अठपावेतो तर हे हरप्रकारे प्रस्तुत काली देतील सिवाये करारमदार करून निवाढा करून घेतील येसे दिसते मुळ [क] खराब जाहला पैका नाही दिवाणजी सरदारापासून [माम]ळा चुकऊन अल्यानंतर शहरांत लाहनथोरावर विराड करतील विना विराड यास गत नाही येसे दिसो...या नाही...चा करून ठेविला...[जया]जी सिंदे याची पत्रे दर जवाची लस्करातून अपुलि...अली ते बजिनस सेवेसी पो असेत पावतील रसीद पाठवावी हे विनंति

रो त्रिविक्रपंत बाबा स्वामीचे सेवेसी सो नमस्कार कृपाभिनिघी करीत असली पाहिजे हे विनंति

ले. ३६
सवाल ११

श्री

{ श. १६७७ आषाढ शुद्ध १३
इ. १७५५ जुलै २१

राजश्री दामोदर माहादेव गोसावी यांशि

ई अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा. *] आं जयाजी सिंदे दंडवत विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत जाणे यानंतर पत्र पाठविले ते पावले लेखनार्थ अवगत जाहला दरबारचे वर्त... की येथील गुंता उरकल्यानंतर...लेहावा म्हणून तरी सांप्रत हुजूरून श्रीमंत साहेबांची आज्ञा दक्षणेकडील स्वारीची आली असे हा विचार दरबारीच(चे) तथ्ये मनास आणून मग याल तरी येणे राजश्री रामराऊ नारायेण पुण्यासच गेले असेत त्यांजवळ सविस्तर अर्थ कलेल त्याप्रो इकडे यावयाचा विचार करणे वरकड कितेक

स्नेहवादे उपरोध लिहिला तरी तुम्हां आम्हांत द्वैतता नसे पूर्ववत् जो विचार आहे तोच आहे अंतराये नाहीं रा छ ११ माहे सवाल [नि*] बहुते काये लिहिणे हे विनंती [हिंद १६६ प्रो शि. मो. *] पो छ १४ शवाल

ले. ३७

जिल्हाद १७ मंगळ.

}

श्री

पौ छ १६ जिल्हाद

{ श. १६७७ श्रावण वद्य ५
इ. १७५५ आगस्ट २६

श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] दादासाहेब स्वामिचे सेवेसी

विनंती आज्ञांकीत येशवंत बाबूराऊ कुतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील क्षेत्र ता छ १७ जिल्हाद जाणून निजानंदवैभव लिहीत आज्ञा केली पाहिजे विशेष काल सोमवारी दो प्रहरा नजीबरवान फौजसहवर्तमान जलालाबादेस दाखल जाले जामदार वगैरे स्वार प्यादे घेतले भेटीसही गेले होतो सागायाचे ते सांगितले ताकीद रखवालीची जाली परंतु रोहळे हरामखोर कोठवर कोण निवारण करील आज मंगलवारी कूच होणार होते तो रात्री प्रज्यन्य फार जाला त्यामुळे मुकाम जाला आधी तो पाऊसच नवता कुव्याखाले मलाई- किलाई जाली होती ते तमाम रोहळे कापून नेतात जामदारी खर्च होतो आणि रखवाली तो कलतच आहे भूत सैन्य रयेतीची नसीब खोटे आधी तो पाऊसच नवता पडला तर आतां की फौजेचा मुकाम जाऊ जिरायेत कापली जाते केली न केली सारखीच जाली पुढे मेरठेस येणार मार्गात वेगमावादपावेतो तो जलालाबादचा प्रगणा पुढे मेरठची हद्द लागते सिवरामपंत समागमे आहेत सागायाचे सागतात उपाये काये सारांश रयेत धुलीस मिलाळी आणि मिलत जाते बहुते काये लिहिणे कृपावृषि केली पाहिजे हे विज्ञापना

ले. ३८.

जिल्हाद २२

}

श्री

{ श. १६७७ श्रावण वद्य ९
इ. १७५५ आगस्ट ३१

श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] दादासाहेब स्वामिचे सेवेसी

विनंती आज्ञांकीत येशवंत बाबूराऊ कुतानेक सां नमस्कार विनंती विज्ञापना की येथील क्षेत्र ता छ २२ जिल्हाद जाणून निजानंदवैभव कुशलार्थ लिहीत आज्ञा केली पाहिजे विशेष आज्ञापत्र पाठविले ते पाऊन सिरसा वंदिले तरतुदीविशई ताकीदे लिहिले तर मजला तो चाकरीच करणे ज्यात तरतूद आवादी होऊन मुजरा होये तेच करणे मलाई वगैरे जिनस करविली ते जणू नजीबखानास्तव केली होती जाणार त्यास उपाये नाही वीज महर्ग रयतीस सावकार देणारही पाहिजे तथापि आपले श्रम करायाचे करीतच आहे प्रताप माहाराजांचा समर्थ आहे घडोन येईल ते खरे काल स्वारी प्रगण्यात केली

ले. ३५ }
पौष वद्य ५ शुक्र.

{ श. १६७६ पौष वद्य ५
{ इ. १७५५ जानेवारी ३

श्रीमंत रो चापूसो व ता रो...सो रो नानासो रो तात्या...सेवेसी

सेवक धर्मराव तमाजी कृतानेक सो नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल पुण्य वदि ५ सुक्रवार पावेतो स्वामीजीचे कृपाकटाक्षे कुशल असे स्वामियांनी स्वकुशलभिन्निची लेखन करावयाकाण्णे आज्ञा केली पाहिजे विशेष येथील वर्तमान तर पूर्वी जवाबी अजुंदारासमागमे सविस्तारेकडून विनंति केली असे त्यावरून विदीत जाहले असेल सांप्रती दिवाण हरगोविंदजी घेऊन भयानिमित्त्य विठलराव सिवदेव रो तात्याचे पुतणे अपा येऊन बेलभंडार तुवेदाराकडून देऊन श्रीजीसी येकांत सपादून गुरुवारी दिवाणजीस घेऊन गेले सरदाराच्या भेटी चाहल्या त्याचा सर्व विस्तार रो गोविंदरावजीनी स्वामीस विनंति केली असे त्यावरून सर्व अक्षरशा कळू येईल सारांश नवा नवा प्रसंग दर पेश केला असे पाहवे कोणे थरास गोष्ट जाते सात अठपावेतो तर हे हरप्रकारे प्रस्तुत काली देतील सिवाये करारमदार करून निवाडा करून घेतील येसे दिसते मुळ [क] खराब चाहला पैका नाही दिवाणजी सरदारापासून [माम]ला चुकऊन अल्यानंतर शहरांत लाहनथोरावर विराड करतील विना विराड यास गत नाही येसे दिसो...या नाही...चा करून ठेविला...[जया]जी सिंदे याची पत्रे दर जवाबी लस्करातून अपुलि...अली ते बजिनस सेवेसी पो असेत पावतील रसीद पाठवावी हे विनंति

रो त्रिबकपंत वात्रा स्वामीचे सेवेसी सो नमस्कार कृपाभिन्निची करीत असली पाहिजे हे विनंति

ले. ३६ }
सवाल ११

श्री { श. १६७७ आषाढ शुद्ध १३
{ इ. १७५५ जुलै २१

राजश्री दामोदर माहादेव गोसावी सांसि

दं अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा. #] श्रीं जयाजी सिंदे दंडवत विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत जाणे यानंतर पत्र पाठविलें तें पावले लेखनार्थ अवगत जाहला दरबारचे वर्त... की येथील गुंता उरकल्यानंतर...लेहावा म्हणून तरी सांप्रत हुजरून श्रीमंत साहेबांची आज्ञा दक्षणेकडील स्वारीची आली असे हा विचार दरबारीच(चे) तथ्ये मनास आणून मग यालं तरी येणे राजश्री रामराऊ नारायेण पुण्यासच गेले असेत त्यांजवळ सविस्तर अर्थ कलेल त्याप्रों इकडे यावयाचा विचार करणे वरकड कितेक

स्नेहवादे उपरोष लिहिला तरी तुम्हां आम्हांत द्वैतता नसे पूर्ववत् जो विचार आहे तोच आहे अंतराये नाही रा छ ११ माहे सवाल [निः*] बहुत काये लिहिणे हे विनंती [हिंद १६६ प्रो शि. मो. *] पो छ १४ शवाल

ले. ३७

जिल्हाद १७ मंगळ.

श्री } श. १६७७ भावण वद्य ५
पाँ छ १६ जिल्हाद { इ. १७५५ आगस्ट २६

श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] दादासाहेब स्वामिचे सेवेसी

विनंती आज्ञांकीत येशवंत बाबूराऊ कुतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील क्षेम ता छ १७ जिल्हाद जाणून निजानंदवैभव लिहीत आज्ञा केली पाहिजे विशेष काल सोमवारी दो प्रहरा नजीबरवान फौजसदवर्तमान जलालाबादेस दाखल जाले जामदार वगैरे स्वार प्यादे घेतले भेटीसही गेले होतो सागायाचे ते सांगितले ताकीद रखवालीची जाली परंतु रोहले इरामखोर कोठवर कोण निवारण करील आज मंगळवारी कूच होणार होते तो रात्री प्रज्यन्य फार जाला त्यामुळे मुकाम जाला आधी तो पाऊसच नवता कुव्याखाले मळाई-फिलाई जाली होती ते तमाम रोहले कापून नेतात जामदारी खर्च होतो आणि रखवाली तो कलतच आहे भूत सैन्य रयेतीची नसीब खोटे आधी तो पाऊसच नवता पडला तर आतां की फीजेचा मुकाम जाला जिरायेत कापली जाते केली न केली सारखीच जाली पुढे मेरठेस येणार मार्गात वेगमावादपावेतो तो जलालाबादचा प्रगणा पुढे मेरठची हद्द लागते सिरामपत समागमे आहेत सागायाचे सागतात उपाये काये सारांश रयेत धुळीस मिलाळी आणि मिलत जाते बहुत काये लिहिणे कृपावृषि केली पाहिजे हे विज्ञापना

ले. ३८

जिल्हाद २२

श्री

{ श. १६७७ भावण वद्य ९
इ. १७५५ आगस्ट ३१

श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] दादासाहेब स्वामिचे सेवेसी

विनंती आज्ञांकीत येशवंत बाबूराऊ कुतानेक सां नमस्कार विनंती विज्ञापना की येथील क्षेम ता छ २२ जिल्हाद जाणून निजानंदवैभव कुशलार्थ लिहीत आज्ञा केली पाहिजे विशेष आज्ञापत्र पाठविले ते पाऊन सिरसा वंदिले तरतुदीविषई ताकीदे लिहिले तर मजरा तो चाकरीच करणे ज्यात तरतुद आबादी होऊन मुजरा होये तेच करणे मळाई वगैरे जिनस करविली ते जणू नजीबखानास्तव केली होती जाणार त्यास उपाये नाही बीज महर्ग रयतीस सावकार देणारही पाहिजे तथापि आपले श्रम करायाचे करीतच आहे प्रताप माहाराजाचा समर्थ आहे घडोन येईल ते खरे काल स्वारी प्रगण्यात केली

खराची जाली ते ध्यानास आणितो आजही गेलो होतो दिलदिलासा करायाचा तो करितो गोड बोलून समजाऊन मूद उतरे खातरनिशां करितो उतर देतात कीं येकदां कळेळ तैसे वीज मोईत टाकले ते धुलीस मिळाले आतां वीज कोण देतो सरकारातून वीज देवणे मेहनत करून लावणी केली जाईल त्यास वीज सरकारांत तो कलतच आहे जाफरखान आले ते घोड्यावर स्वार रुपये मागू लागले जमीदार कानगो गावात जामेदार वगैरे बंदोबस्तास फौजत दरवाजियावर हंगामा त्यांत त्यानीही हंगामा केला थोडे रुपये होते दिघले गेले आतां गुलाम नबीखान आले यांचे रुपये देणे त्यास हे सर्व स्वार प्यादे बसले दिकत आहे जमीदार येऊन बाहेर जावे यांसी येथे जावसाल कोणे कराना येथे राहोन तहसील करावी तर बाहेर कोणे फिरावे हंगाम तो आहे तो सर्वत्र जागा येकचसारखा आतांच स्वारीहून आलो दरवाजियांत येतांच तनखादार भुजाहीम जाले कीं आतांच रुपये देणे फौजेची गडबड नसती जाली तर वायेद्याचे रुपये न राहते आतां देणार देतीलच न देऊन चैन कैसे पावतील कालपासून मोकलीक जाली तहसील शुरू केली आणि खातरीही करितो विजाचा तोटा आहे व जमीदारांवर मोहसल आहे मोहसल न करावे तर तनखादारास काये द्यावे प्राणासी गाठ घालित, त आबरूवर गोष्ट आली तेव्हा सेवट कलतच आहे बहुत काय लिहिणे कृपावृत्ती कीज हे विनती मीजे बसोडा प्रो जलालाबाद हा गांव भादशाहाचे वायकोस जागीर जाली छंडा व पनासेक प्यादे येऊन बलेतगावी शाहदरियाजबळ आहे बाकी कसरेकम बारासे रुपये आहेत दुसरा अमल जाला तेव्हा बाकी येणे कलतच आहे जमीदार मुजरा मागतील याविषय जैसी आज्ञा...

ले. ३९

}

श्री

}

श. १६७८

इ. १७५६

राजभिया विराजीत राजश्री बाबुराव गोपाळ गोसावी यांसि

सो बापूजी माहादेव व दामोदर माहादेव नमस्कार उपरी येथील कुशळ जाणून स्वकीये कुशळ लेखन करणे यानंतर नजीबदौले यांनी अपला वकील मेधराज आम्हाकडे पाठविला त्याने ममतेचे भाषणे बहुत केली आणि करार केला की तुम्ही आम्ही येका विचारे असावे सरकारच्या दरोबस्त माहालावरून नजीबखानानी हत उचलावा आणि कोन्ही बली हरामी हंगामा करील त्याचे पारपत्य नजीबखानानी आपली फौज पाठऊन करावे येसी त्यानी जावसाल केली यावर आम्हीही ममतापुरस्कर आस्वासनरूप जात्रसाल करून पत्रे त्याजकडे मेधराजाने आपली व आमची पाठविली त्यास शाजापूर व आडा व प्रातापूर याचाही जावसाल करून घेतला की तेथेही ठाणी बसऊन धावी त्यास यांनी कबूल केलें कीं तुम्ही येके ग्रहस्तास पाठऊन द्यावे खिलत देऊन जागजागा

ठाणी बसऊन देऊ त्यास तुम्ही येक भला माणूस त्याजकडे पाठऊन देणे म्हणजे मुला मानासही शिक्षा करून अगर दटाऊन सागून तुमची ठाणी कायम करून देतील तुम्हाकडील ग्रहस्त मात्र जावयाचा विलंब आहे तरी तुमच्या प्रगणियानिमित्त मेघराज वकिलाने नजीबखानास आर्जीही लिहिली ते बजिनस तुम्हाकडे पाठविली आहे तरी हे अर्जी व तुम्हाकडील येक भला माणूस त्याजकडे पाठऊन द्यावा म्हणजे ठाणी हस्तगत, सुरळीत बसतील मुला मानाचा कजिया तुटेल तरी पत्रदर्शनी हे काम करावे म्हणजे नजीबखा याजकडे आपला भला माणूस पाठऊन देणे म्हणजे काम होऊन येईल पुढे सिवंदीचेही काम नाही कलले पाठ ठाणी कायम जालियावर [निः] सिवंदीचे काम नाही सत्वर येक गुमास्ता पाठवणे व तहसील ज्यारी करून सरावियासुधा सये हजूर पाठवणे अणखी कोणास न देणे बहुत काये लिहिणे हे विनंती

ले. ४०

}

पुर्वणी

{ श. १६७८
इ. १७५६

लिहिले की उभयेता सिंदे व रामाजीभाऊ व शमशेर बाहदर व त्याचे दिवाण अत्या अंताजी या सर्वांचा येकीभाव किंवा अयलेले इलेनरूप व अंताजी-कडून सर्व हिदुस्थानचे कार्य घेणार याचा विचार मनास अणून लिहिणे म्हणून लिहिले त्यास तुम्ही जाणतां की श्रीमंत [मो. जा.ः] बाबा कैलासवासी हिदुस्थानाचे राजकारणापासून राहिल्यानंतर मुख्य रघुनाथरावजी अले असताही कोण कोण सरदार येके विचारे राहिले की अता राहतील दुही तर परापर चालत अलीच असे तथापि सरदार ते सरदार सिंदे तर मोहीमकार व बाकी मदतगार मगर शेमशेर धुबीचा गुमान वागवितेत त्यास शेमशेर गाजवितील तर श्वरूपास येतील विना साहस व हातपाये हलविल्यावाचून स्वरूप कळतच असे मुतसदी उभयेताचे स्वकार्यी रत आजकालचे सर...जवाबसाल करितात तेव्हा मुतसदी किं निमित्त पुढे होतील सिंदे देशास जातील तर सरे फौज सरदार शेमशेरजी अहेतच अकारेकडून सर्व राजकारण घेणार म्हणून लौकिकी वार्ता मात्र असे अकारियाचे स्वरूप तर पाहिले मुसदी तर कामिल न अडलला मगर तीन चार हजार [लः]कराचा सरदार बाजमीयत व साडेब हिमायेत हे तर गोष्ट दिसोन आली कवडीचा मजकूर उमदगी तर कळून चुकली प्रतापावर द्विष्ट नाही द्रव्यावर आसे व लिहिले की सर्वांचा भावगर्भ मनास अणून लिहिणे त्यास विनाभेट परिचये दुसरियाचा भावगर्भ कोणे रीतीने कलेल मनुष्ये समागमे राहवे मनोगत स्वाधीन करावे तेव्हा भावगर्भ व चिंतांतील आशये उभये पक्षी शुषतेने कळतो त्यास पूर्वांच श्रीमंती सरदारास उत्तम प्रकारे पत्रे लिहून व श्रीजीस विनंति लिहून पाठविली असती की फलाण्यास सरदाराकडे पाठविले

खराबी जाली ते ध्यानास आणि तो आजही गेलो होतो दिलदिलासा करायचा तो करितो गोड बोलून समजाऊन मूद उतरे खातरनिशां करितो उतर देतात कीं येकदां कळेळ तैसे बीज भोईत टाकळे ते धुलीस मिळाले आतां बीज कोण देतो सरकारातून बीज देवणे मेहनत करून लावणी केली जाईल त्यास बीज सरकारांत तो कळतच आहे जाफरखान आले ते धोड्यावर स्वार रुपये मागू लागले जमीदार कानगो गावात जामेदार वगैर बंदोबस्तास फौजत दरवाजियावर हंगामा त्यांत त्यानीही हंगामा केला थोडे रुपये होते दिधळे गेले आतां गुलाम नबीखान आले यांचे रुपये देणे त्यास हे सर्व स्वार प्यादे बसले दिकत आहे जमीदार घेऊन बाहेर जावे यांसी येथे जावसाल कोणे करावा येथे राहोन तहसील करावी तर बाहेर कोणे फिरावे हंगाम तो आहे तो सर्वत्र जागा येकचसारखा आतांच स्वारीहून आलो दरवाजियांत येतांच तनखादार मुजाहीम जाले कीं आतांच रुपये देणे फौजेची गडबड नसती जाली तर बायेद्याचे रुपये न राहते आतां देणार देतीलच न देऊन चैन कैसे पावतील काळपासून मोकलीक जाली तहसील शुरू केली आणि खातरीही करितो बिजाचा तोटा आहे व जमीदारांवर मोहसल आहे मोहसल न करावे तर तनखादारास काये द्यावे प्राणासी गाठ घालित, त आवश्यक गोष्ट आली तेव्हा सेवट कळतच आहे बहुत काय लिहिणे कृपावृधी कीज हे विनती मौजे बसोडा प्रो जलालाबाद हा गांव बादशाहाचे बायकोस जागीर जाली छडा व पनासेक प्यादे येऊन बलेतगावी शाहदरियाजबल आहे बाकी कसरेकम बारासे रुपये आहेत दुसरा अमल जाला तेव्हा बाकी येणे कळतच आहे जमीदार मुजरा मागतील याविशई जैसी आज्ञा...

ले. ३९

श्री

श. १६७८

इ. १७५६

राजभिया विराजीत राजश्री बाबूराव गोपाळ गोसांवी यांसि

सो बापूजी माहादेव व दामोदर माहादेव नमस्कार उपरी येथील कुशळ जाणून स्वकीये कुशळ लेखन करणे यानंतर नजीबदौले यानी अपला वकील मेघराज आम्हाकडे पाठविला त्याने ममतेचे भाषणे बहुत केली आणि करार केला की तुम्ही आम्ही येका विचारे असावे सरकारच्या दरोबस्त माहालावरून नजीबखानानी हत उचलावा आणि कोन्ही बली हरामी हंगामा करील त्याचे पारपत्य नजीबखानानी आपली फौज पाठऊन करावे यासी त्यानी जावसाल केली यावर आम्हीही ममतापुरस्कर आस्वासनरूप जावसाल करून पत्रे त्याजकडे मेघराजाने आपली व आमची पाठविली त्यास शाजापूर व आडा व प्रातापूर याचाही जावसाल करून घेतला कीं तेथेही ठाणी बसऊन द्यावी त्यास यानी कबूल केलें कीं तुम्ही येके ग्रहस्तास पाठऊन द्यावे खिलत देऊन चागजागा

ठाणी बसऊन देऊ त्यास तुम्ही येक भला माणूस त्याजकडे पाठऊन देणे म्हणजे मुला मानासही शिक्षा करून अगर दटाऊन सागून तुमची ठाणी कायम करून देतील तुम्हाकडील ग्रहस्त मात्र जावयाचा विलंब आहे तरी तुमच्या प्रगणियानिमित्त मेघराज वकिलाने नजीबखानास आर्जीही लिहिली ते वजिनस तुम्हाकडे पाठविली आहे तरी हे अर्जी व तुम्हाकडील येक भला माणूस त्याजकडे पाठऊन द्यावा म्हणजे ठाणी हस्तगत सुरळीत बसतील मुला मानाचा कजिया तुटेल तरी पत्रदर्शनी हे काम करावे म्हणजे नजीबखा याजकडे आपला भला माणूस पाठऊन देणे म्हणजे काम होऊन येईल पुढे सिबंदीचेही काम नाही कलले प्रा ठाणी कायम जालियावर [निः] सिबंदीचे काम नाही सत्वर येक गुमास्ता पाठवणे व तहसील ज्यारी करून सरावियासुधा रुये हजूर पाठवणे अणखी कोणास न देणे बहुत काये लिहिणे हे विनंती

ले. ४०

}

पुर्वणी

{ श. १६७८
इ. १७५६

लिहिले की उभयेता सिंदे व रामाजीभाऊ व शमशेर बाहदर व त्याचे दिवाण अत्या अंताजी या सर्वांचा येकीभाव किंवा अपलेले इलेनरूप व अंताजी कडून सर्व हिदुस्थानचे कार्य घेणार याचा विचार मनास अणून लिहिणे म्हणून लिहिले त्यास तुम्ही जाणतां की श्रीमंत [मो. जा. ३] बाबा कैलासवासी हिदुस्थानाचे राजकारणापासून राहिल्यानंतर मुख्य रघुनाथरावजी अले असताही कोण कोण सरदार येके विचारे राहिले की अता राहतील दुही तर परापर चालत अलीच असे तथापि सरदार ते सरदार सिंदे तर मोहीमकार व बाकी मदतगार मगर शेमशेर धुधीचा गुमान वागवितेत त्यास शेमशेर गाजवितील तर श्ररूपाळ येतील विना साहस व हातपाये हलविल्यावाचून स्वरूप कळतच असे मुतसदी उभयताचे स्वकार्यी रत आजकालचे सर...जवाबसाल करितात तेव्हा मुतसदी किं निमित्त पुढे होतील सिंदे देशास जातील तर सरे फौज सरदार शेमशेरजी अहेतच अकारेकडून सर्व राजकारण घेणार म्हणून लौकिकी वार्ता मात्र असे अकारियाचे स्वरूप तर पाहिले मुसदी तर कामिल न अडलला मगर तीन च्यार हजार [लः] स्कराचा सरदार बाजमीयत व साडेव हिमायेत हे तर गोष्ट दिखोन आली कवडीचा मजकूर उमदगी तर कळून चुकली प्रतापावर द्विष्ट नाही द्रव्यावर आसे व लिहिले की सर्वांचा भावगर्भ मनास अणून लिहिणे त्यास विनाभेट परिचये दुसरियाचा भावगर्भ कोणे रीतीने कलेल मनुष्ये समागमे राहवे मनोगत स्वाधीन करावे तेव्हा भावगर्भ व चिंतांतील आशये उभये पक्षी शुधतेने कळतो त्यास पूर्वीच श्रीमंती सरदारास उत्तम प्रकारें पत्रे लिहून व श्रीजीस विनंति लिहून पाठविली असती की फलाण्यास सरदाराकडे पाठविले

असे त्यास अनायास सर्व योग व मजलिसगर्मां संवादून मार्ग रक्षिला असता अता लिहिल्या कैसे जनते व पूर्वी विनंतीही म्या केली होती कीं शामिलफौज कोणी न कोणी सरदारानी असावे जर शामिलफौज चौघां सरदारातून येक जण असते तर दुसरा कोणे प्रकारे पाये ठेविता रिकामी जागा पाहून हर कोणी सिरोपस्याही होऊ इच्छतो अतांही काही मेले नाही लवकर शामिलफौज होत व हजरची मजबूती सर्व प्रकारे रक्षित्या काय ताच आसे की कोणी कदमदराजी करील श्रीमंत रघुनाथरावजी व सुवेदारासारखे कुभेरचे डेरियावर असता विपरीत विचरिले तेव्हा पेश न मेले ते अतां कोणे प्रकारे नाहील सुधुकी सरदारांची हसील व नुकसान मामलतेंत पडेल मुख्य गोष्ट तर हे की बादशाह व वजीर यांची मरजी अपले हाती ठेवल्या सर्व काही उत्तम असे अपला व हरगोविंदजीचा प्रकार नसावा पाण्यात राहून माण्यासो वर न करावे लिहिले की जवाहर हस्तगत करून लवकरोच येतो त्यास लवकर शामिल[ल०] फौज हाणेच सहाह अहे बहुत काये लािा तुम्ही अपनाकडून सिष्टाचारपत्रे हरिहरास व जगनाथ साहच व सिवनाथ संभुनाथजीस व सदासिवभटजी अदीकरून जे कोणी तुमचे स्नेहीत असतील त्यास सिष्टाचाराची देच की वैकुण्ठवासी माघारे त्याचा पुत्राचा सांमाल उत्तम प्रकारे केला व अताही करणार तुम्ही अहा स्नेहिताचा धर्म तर हाच की संकटी काये करित्यास सर्व प्रकारे रावजी माघारे त्याचा सांमाल कराल व पत्रद्वारे स्नेहाधिकता वाढवाल भगवान कृपेने लवकरीच भेटू व राी घनेश्वरजीनी बहुत करून परमसंकटी साहेता केली व दुसरे रामकृष्ण मुनशीजीनी अति गौर केली या उभयतास बहुत शुक्रगुजारी लिहिणे व सलाह तर हेही असे की श्रीमंतांची पत्रे स्नेहभावे इशारातरिकयेत जरूर पत्रे श्रीमंताची व तुमची पाठवाल पोटात निघून काये केले पाहिजे या प्रकारचा समये अला अहे बहुत काये लािा कृपा लोभ असो दीजे हे विनंति

ले. ४१

जिल्काद २६

श्री वरद

{ श. १६८० आषाढ वद्य १३
ड. १७५८ आगस्ट १

राजश्रिया विराजित राजश्री रघुनाथ नाईक स्वामीचे सेवेसी

साो जापूजी माहदेव पुरुषोत्तम माहादेव सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल छ २६ जिल्काद जाणून तुम्ही आपले कुशल हर घडी लिहीत आसिले पाहिजे विशेष बहुत दिवस जाले तुम्हाकडोन पत्र येऊन वर्तमान कलत नाही तर आलिया माणसासमागमे पत्र पां संतोशवीत असिले पाहिजे विशेष इकडील वर्तमान राी घोडाजी नां यानी लिहिले अहे त्यावरून स[वि]स्तर वर्तमान कलेल राजश्री आंताजी माणकेश्वर या... हवाली माघात काळ सा देणे त्याची वरांत राजश्री जनार्दन बाजीराव याची महिन्या १ चे वाड्याची केली अहे हा

अशाठ वद्य १३ पासून भावण वद्य १३ परियेंत वरातचा वाइदा अहे त्यासी चिरजीव रो तात्यास लािा आहे ते तुम्हास विनंती करतील ते मान्य करून कार्य करणे जे गोष्टीने पत राहे आणि जेघन्य न होये ते करावें सर्व भरवसा तुमचा अहे आम्हीही श्रीमंता समागमे सत्वरिच त्या प्रांतास येतो श्रीमंत राजश्री दादासाहेबीही कृपा करून चिरजीव रो नानास जनकोजी सिंदे याजसमागमे माघारा पां चिरंजीव गणप्रतराऊ व सा त्रिवक्पंत यासी दिलीस सा केले त्याजमुळे पुढे उमेदवारीसी दिसोन येती राजश्री जनकोजी सिंदे यानीही कितेक मायावादाची भाशेणे करून चिरंजीवास समागमे नेले सर्वप्रां भरवसा तुमचा जाणून लिहिले असे कोणे गोष्टीची [चिंता] न करणे ईश्वर सर्व उतम करील [निः] हरप्रकारे क[रून] सा तनखेदारास पावेत ते करणे तुमचे भरवसियावर अहो भेट होये तो सुदिन हे विनंति

सा आत्मारामजीस नमस्कार लािा परिसोन लोभ असो देणे हे विनंति

ले. ४२

}

२

{ श. १६८१ माघ शुद्ध १५
सुमार { इ. १७६० फेब्रुवारी १

ईश्वरें मोठी खैर केली सर्वांनरावर सर्वस्व...दों प्रहरास येऊन पलत पलत पाटोदीस वा...वीस कोस आले तेथून तेच समई पांच घटका रात्र...ढेरे दांडे तंबू कनात पालपंडतल मुतवस खजाना...खाना सर्व सोडून पलाले ते रातोरात गुरुवारची व सारा दिवस शुक्रवारचा वाट चालत मांडण म्हणून जागा आहे जाटाची तेथे आले तेथे रात्र क्रमून शनवारी रविवारी सोमवारी लांब लांब मजला करीत कोटपुतलीजवळ पावले तो जैनगराकडून सा मल्हारजी होलकरही आले त्यांच्या यांच्या भेटी जाल्या यांची व यांच्या फौजेची अवस्था पाहून तेही [सई] जाले सोमवारी मंगलवारी विचार करून दोघां...नी बहिरा करोलीकडे मार्गस्थ केल्या ते समई...[अ]त्याग्रह करून नानासाहेबांस बाहेर बाार घेऊन निघा[ले]...पासि आलो तेथून डीग बारा कोस होती बाही[र]...कडे गेली आम्ही व नानासाहेब डिगेस आलों श्रीमंत ग[णप]तरावजी आम्हां आगोघर डिगेस आले होते त्यांची व आम्हा उभयेथांच्या भेटी जाल्या आतां त्रिवर्ग येके ठाईच डिगेत आहो वजीर नागरमळ दिलवालीसिंग वगैरे सर्व कविल्यासुधां येथेंच आहेत जोंवर बुणगे चमळ उतरून जाये तोंवर सरदार कोटपुतलीजवळ सड्या फौजेनसी मुकाम करून राहिले होते इतक्या दिवसांत आनंदालीने दिली लुटून कतळ करून कोंडोंचीच लूट मेळऊन फौजबंदी करून नीट सरदारांवर चालला हे वर्तमान सरदारांनी आहकून कृष्णगडावरून जाटांच्या मुलकांत आले सत्रा कोस डीग राहे तेथवर पावले जाटाने सर्वा...ची व रफाकतीची

अंगेजनी केली तों आवदाली हे वर्तमान आय]कून पंधरा कोसांवर यांच्या मुकाबल्यावर आला यांच्याने तग न धरवे मग जा...पाहाडांत गेले तिकडेही आवदाली...ळून आणरवीकडे जातील यांच्याने त्याजसमोर येववत...स्वार प्यादा रोहिले आवदाली मिळून आसी हजार आहे...द्यापासि भाठ दादा हजार फौज राहिली आहे ते जसी...नाही वेतासारखी कांपते वीस हजार फौज म्हणायासी होलकरापासि आहे त्यांत सात भाठ हजार चांगली आसेल तिने परम सबाबत खालनी आहे आवदालीच्या तोंडावर फोणी झुरत करून जाईलसे दिसत नाही व जिकडे हे पलतात त्याच रोखे तोही येतो त्याची धून तो येसी आहे की चमलेपार यांस पिटून आपण व माघोसिंग व आयोधेकर व जाट येकत्र होऊन उजेनीपयेंत यावें येसैं बहबरे...हेत ईश्वर यांचे मुख शाम करो नानासाहेबाची...बरो जाली पहिल्यासारखे वागतात चिंता न करणे...वर्ग डिमेंत गोशा कुशल जाणून वसलो आहे येथले...आडागडा आहे सर्व वर्तमानही कलतें घण्याची चा[करीवर] हाजर आहे चिंता न करणे इतकें आवदाल्याचे पुरा...ले पहिले स्वामिचे खास दस्तक तीन बंद आले व १ व १ नानासाहेबांचेही पत्र पहिले व आतांचे आवलोकन केले सर्व ध्यानास आले याचा जाव सविस्तर मजला लिहिणे सलाह नाही व स्वामिनीही सविस्तर उतराची अपेक्षा न करावी तुम्हीं तर भाऊ आवा पुत्रही हे घरबूड आहूकून जवळ उभा राहणार नाही हे मामलत कोणह्याही चिंतास न आली तुम्ही तों येकदां सांगितले आसेल लिहिणारानी पंचवीसदां पंचवीस पंचवीस बंद लिहिले व मना केले आवतारांची बोली होत होती त्यास वर्ष जाले तेव्हांपासून मना केले...घातल्या नाइकिले सेवट हे गोष्ट बहुधा ईश्वरास न मानली त्याने येसी कला केली की बाळांतीणच गेली न...आवदालीने मेरठ वगैरे सारा मुलूक सिकंदर्या[पावेतो] जप्त केला ठाणी बसविली सहजच...

ले. ४३

पौ रमजान ८

श्रीगणानन

{ श. १६८३ चैत्र शुद्ध १०
इ. १७६१ एप्रिल १४

पौ छ ८ माहे रमजान दो प्रहरा

तीर्थस्वरूप राजश्री बापूसाहेब व नानासाहेब वडिलांचे सवेसी

विज्ञापना येथील वर्तमान श्रीमंत स्वामीनी विचार केला आहे की श्रीमंत राजश्री दादासाहेब व बाबूजी नाईक विसेक हजार फौजेनसी बऱ्हाणपुरापयेंत जावे हिंदुस्थानावर दबाव द्यावा पुढे राजश्री नारो शंकर वगैरे तीस हजार फौजा जातील बंदोबस्त तिकडील होये तोवर महिना पंधरा दिवस तेथेच नरमदे आलीकडे आसावे उपरांतीक गुजरातेवर दबाव द्यावे व दमाजीपासून काहीं रुपया घ्यावा हे ठैराविले आहे व समागमे त्रिंजकराव मामा कारभारी परतु बाबूजी नाईक

खसले आहे तिसा लक्षाचा सरंजाम मागतात त्यांची समजोती करणार व श्रीमंत पंत प्रधान व दाहाबारा हजार फौज व बाबूराव फडणीस कारभारी असे सातान्या-कडे जाऊन तिकडील राज्याचा वगैरे बंदोबस्त करून कृष्णातीरी महिना दोन महिने राहाणार येथे आठ दाहा मुकाम करून सर्व सरदारान्या समजाविसी करून याप्रमाणे करणार श्रुत होये राजश्री जनकोजी सिंदे याचे वर्तमानाविषई पूर्वी विनंती लिहिली आहे त्यास जरूर जरूर साकल्य वर्तमान लिहिले पाहिजे हैगई सहसा न करावी वरकड वर्तमान येथास्तीत आसे श्रुत होये चरणदरशनाची इच्छा आहोरनिसी लागली आहे दरशनलाभ होये तो सुदीन कृपा केली पाहिजे हे विज्ञापना

चिरजीव राजश्री गणपतरावजी यासी अनेक आसीर्वाद तुम्ही स्वदस्तूर पत्र कधी न पाठवा हे गोष्ट उचीत नाही सर्वांचा जीव तुम्हचेपासी लागला आहे तर हस्ताक्षरपत्र पाठवायास आलस न करणे व सत्वर भेटीस येणे बहुत काये लिहिणे हे अनेक आसीर्वाद

वेदमूर्ती घोडा दिक्षीत स्वामीस सां नमस्कार कृपा लोभ कीजे हे विनंती

राजश्री बालोबा स्वामीस सां नमस्कार सदोदीत हस्ताक्षरपत्र पाठऊन सतोषवीत जाणे तीर्थस्वरूपजीसहवर्तमान सत्वर येणे भेट होये तो सुदीन हे विनंती राजश्री वैजोपंत व सर्व मंडलीस सां नमस्कार

ले. ४४

पौ जिल्हेज १९

}

श्री मोरया

{ श. १६८३ आषाढ वद्य ५
इ. १७६१ जुलै २२

पैवस्तगी छ १९ जिल्हेज माा वगो मिर्वा

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री पुरुषोत्तमपत स्वामीचे शेवेसी

पो गंगाधर येशवत व चितो कृष्ण सां नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये लिहीत जावें तुम्ही पहिले पत्र छ १० जिल्हेजचें व जीनत माहालचे पत्र व याकूबआलीखानाचे पत्र व सैफुदी माा याचे पत्रे पाठविली ते पाऊन आक्षरशाहा वाचून लेखनार्थ आवगत जाहाला व मागून छ १३ जिल्हेजचे पत्र व नजीबखानाचे पत्र पाठविलें तेही प्रविष्ट जाले येसियासी जीनत माहाल व नजीबखान व याकूबआलीखान याजला येकत्र करून सर्व गोष्टी पक्या केल्या आणि त्याची यावयाविसी पत्रें घेऊन पाठविली आहेत तर आथपर टालाटाल न करितां जलद यावे न आलेस तर काम सर्व बंद होतील पातशाहा सुज्यातदौले येणार मग हे मज्यालग रंग राहाणार नाही मग कामास जड पडल समये जाणून लिहिले आसे ठाकराचे सळुखाचे काम आपले हते करून द्यावे त्याचे बोलावयाचे प्रकारे बोलून रूपरामास चाा आणावे त्याचे काम करावे

आपले काम करून घ्यावे आमची चाकरी पाहावी हैगई न करावी म्हणून वार-
वार खोळून लिहिले येसियासी तुम्ही येथे होतेस तेव्हांच आमचे लक्ष मरजी
तुम्हास विदीत आहे आलीगौरासिवाये काळीमात्र दुसरें जाणत नाही यास्तव
ठाकरास देखील साफ उतर दिले होते त्याच गोष्टीवर आम्ही कायेम आहो येथे
हिदुस्थानी जमींदारी कारभारामुळे उलगडा न जाला गाजुदीखानाने पारचे रोहि-
ल्याचा वगैरें भेदेकरून आमचे आमळांत खेलेल केले आणीक कितेक बदसळख
जाले सर्व नुरुसानी सोखून येक लक्ष पातशाही राखिलें तेच बलाऊन चाकरी
करून दाखवावी लोभ संपादून घ्यावा खावंदानी पातशाहा केले ते आम्हास दक्षणी-

श्री
राजश्री पुरुषोत्तमपंत स्वामीस }

मात्रास मान्य आहे त्याजपासी हजर होऊन आपले कामकाज करून
घ्यावें यापेक्षा विशेष काये टाळाटाल किमर्थ करावी बादशाहा प्रयागास आले
सत्वर येणार उतमच आहें श्रीकृपेने सर्व फितूर तुटतील आपली गोष्टी मात
पकी जालिया आम्ही यावे याप्रमाणे तुम्हास लिहीत गेलो प्रस्तुत तुम्ही पत्रे पाठ-
विली त्यांत भाव की भेटीस येणे येथे आलिया तुमचे कामकाजाचा सर्व बदोवस्त
होईल त्यास नजीबखान व गैरेयाची पत्रे याप्रमाणें सर्वदा येतात परंतु आमचे
कामकाजाची काही शकल बाधून किंचित परिचीत यावी ततःक्षणी आम्ही कूच
करून यावें मग सर्व कार्यभाग बदोवस्त व्हावा येणेप्रा जालिया पूर्ण भर्वसा पुरतो
हे गोष्टी आपले घरातील विचार आहे सिष्टान्याराची पत्रे येत गेलीं सांप्रत
राजश्री गोविंदराव व राा बापूजी त्रिवक येथून पाठविले आहेत त्याजपासी
सविस्तरे सांगितले आहे ते तुम्ही येकत्र होऊन आपल्या कार्याची शकल काढून
काही परिचीत आम्हास ये येसी होऊन तुमची त्याची पत्रे आली म्हणजे आम्ही
स्वार होऊन येतो दुसरा कोणेविसी आटकाव राहिला नाही त्याचे पत्राची उतरें
पाठविली आहेत ते पावतील ज्याची त्यासि पत्रे देऊन आपली कामे करून
घ्यावया व } ची रीत काढून कार्यभाग सत्वर होये ते करणे तुम्हीं पत्रे पाठविली याज-
वरच आम्ही यावें कोणेविसी संदह न करावा परंतु हे दिली आहे सुरलीत कामास
दिकती पडून दिवसगत लागती सांप्रतचा प्रकार तर विलक्षण जाला आहे याजकरि...

ले. ४५

२

{ अ. १६८३ आषाढ-मार्गशीर्ष
इ. १७६१ जुलै-डिसेंबर

इद्रप्रस्थी नवान्न शाहावलीखान याचे नावे खलिता व आमचे नावे पत्र
व याकूबभालीखानाच्या नावे खलिता आला त्यात हेच लिहिले की याकूब

[आः]लीखान यांही बहुत बहुत स्नेहाविशई लिहिले त्यास आम्ही खलकची रफायेत न्याहातो आमच्या पत्नी अश्रफुलउजरा शाहावलीखानाची बहुत तारीफ लिहिली जे याजला बहुत मायेत ठेवणे हे आज्ञा पावली दुसरे [सुजा[उदौला व] आलीगोहर व आंवेरचा राजा वगैरे...याच निक्षेप स्वामीनी पुढे फौजा रवाना के]ल्या नर्मदा उतरून घावीं उजनपर्यंत चाळून घ्यावे या गोष्टीसाठी पेशकसीचे पेशची सरकारात निशां करू त्यास स्वामीच्या प्रतापे व येका नवान्न वजीर शाहावलीखानाच्या खलित्यावरून व दिवाण गुलराज श्रीमंत राजश्री [मो. जा.ः] नानासाहेब कैलासवासी या जवळून आले त्या वचनावर नजर देऊन तिलतुल्य आंतर न केले व आमच्या विनंतीप्रमाणे सर्वास हिंदुस्थानियांस व दक्षिणेच्या सुमेदारपर्यंत सर्वास रकमा फर्मान व अश्रफुलउजराचे तालीकचे व इसबुलहुकूम पाठविले जे श्रीमंत राजश्री कैलासवासी बालाजीराव याचा भाऊ रघुनाथराव तो माझा भाऊ व श्रीमंत राजश्री माधवराव पंतप्रधान मजला तईमूरशाहाप्रमाणे आहेत जो कोणही त्यासी अंतर करील त्याजवर गजब सुलतानी होईल याप्रमाणे लिहिले व बोलतात सेवक स्वामीकार्यावाचून दुसरी गोष्ट जाणतच नाही आणि पुढेही श्रीकृपेकरून अंतर होणार नाही श्रीमंत पंतप्रधानाचे नावे टिकाव्ही... वळे जवाहीर वगैरे ज्याप्रमाणे हिंदुस्थान...प्रमाणे सरफराजी करून...पूर्वक जे तुमच्या...पर्यंत जो कोणी तुमचा शत्रू तो आमचा शत्रू याप्रमाणे...अश्रफुलउजरा घेऊन दिवाण गुलराज याजला समागमे देऊन चिरंजीव राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव यासी सेवेसी पाठविले आहेत हा तरतूद न आम्ही केला न आणखी कोणी केला हा श्रीचे प्रतापे जाला की श्रीमंत नानासाहेब कैलासवासी दोन गोष्टी याच्या माणसाशी ऐशा बोलून गेले जे पातशाहा वजीर अश्रफुलउजरा स्वामीनी तिलतुल्य अंतर ठेवीत नाहीत चिरंजीव रा पुरुषोत्तम माहादेव व दिवाण गुलराज हे विनंती करितील ज्याप्रमाणे श्रीमंत राजश्री नानासाहेब कैलासवासी बोलून गेले आहेत त्याप्रमाणे याची तसली केलिया दिलीपर्यंत मेरठ वगैरें प्रंत स्वामीचा वेखलश कायेम होईल वेखलश आम्हास शाहानशाहानी व अश्रफुलउजरा याणी तफजूल करून हजुरामधेव ठेविले आम्ही स्वामीकार्याकरिता येथे राहिलो असो श्रीमंत साहेब कैलासवासी दोन गोष्टी बोलून गेले आ...वचनात अ[ंतर] न पडे...ची आ...करणा...समर्थ आहेत ज्याप्रमाणे अलीगोहर जवाबखत फर्मानवाडी उभी करून शाहानशाहान्या ताजवक्षीची इनायेत घेतात त्याप्रमाणे स्वामी घेणार समर्थ आहेत हस्ती घोडे राजश्री महारवा व सिंदे पाठवितील म्हणोन आज्ञा त्यास तूर्त याजकडूनच घेऊन स्वामीसेवा केली पुढे चिरंजीव सेवेसी पावल्यावर हजुरीहून समागमे हस्ती वळे वगैरे देऊन रवाना करणार स्वामी समर्थ आहेत विनंतीपत्रे तर येथून वरचेवर जातात स्वामीनी लिहिले जे पत्राचा तुम्हाकडून अभाव त्यास येकदोन जोडिया फिरोन आल्या येकदोन रजपुताणियात मारल्या गेल्या दोनतीन जोडिया बुन्हाणपुरांत केल्या

याजमुले अंतर पडले याउपर जे वृत होईल ते वरचेवर विनंती लिहून पाठऊ
सेवेसी श्रुत होये

ले. ४६
रजव १८

}

श्रीवरद

{ श. १६८३ माघ वद्य ५
इ. १७६२ फेब्रुवारी १३

श्रियासह चिरंजीव राजश्री तात्या यांसि प्रती बापूजी माहादेव व
पुरुषोत्तम माहादेव आशीर्वाद उपरी येथील कुशल ता छ १८ रजव माा इंद्र-
प्रस्थ जाणून स्वकीय लेखन करीत गेले पाा विशेष बहूत दिवस जाले तुम्हाकडील
वर्तमान कलत नवते म्हणोन चित उद्दीप्त होते तो इतक्यात तुमची पत्रे श्री-
गोद्याचे जवळील मुकामीची आली त्यावरून विस्तारे वृत कळले श्रीने मोठे
आरिष्ट दूर केले बहुत आनंद जाला तो पत्नी कोठवर त्याहावा श्रीमाहालक्ष्मीने
कृपा केली आपल्यास रक्षक ते श्रोच आहे तुमचे पत्र भाद्रपद मासापासून आले
नवते ते हेच पत्र मागेस्वर शुष १५ पौर्णिमेचे आले ते येये छ १२ रजव मुकाम
मजकुरी पावले सविस्तर वृत ध्यानास आले श्रीमंत स्वामीस श्री येश देऊन
दक्षणाचा बंदोबस्त होऊन हिदुस्तानात येऊन शत्रू पादाक्रांत होऊन बंदोबस्त
होये हेच आम्ही श्रीयासी मागतो याच तारखेस श्रीमंताची पत्र आली तेही
वाचून आनंद जाला इकडील वृत वरचेवर आटा दिवसाचे आंतराने पत्रे
पाठवीत आसतो परंतु हगाम्यामुळे पावत नाही मार्गी हिला हरकत मोठी वाट
चालत नाही म्हणोन पावत नाही वरें आसो राजकी वर्तमान आली गोहर पातशाह
व शुज्यातदौला कालपीचे मैदानात आहेत झासीचे किल्यासी युध्य होत आहे मोट
वगैरे किले दोन शुज्यातदौलानी घेतले फौज दाहा पंधरा हजार आहे श्रीमंताच्या
मुलकासी खलस आगोधर केला आता खिसाने जाले आहेत पातशाहची
अवस्था पाहावी तर फौज थोडीबहुत होती ते उठोन गेली आता चार पाचसे
स्वार आहेत तेही उपासी मरतात पातशाहस भक्षावयास दुवःखा शुज्यातदौला
देतात या प्रकारचे वृत तेथील आसे ठाकूर मुरजमल यानी आगरियाचे किल्यांत
जाऊन तमाम किला दुघाने घुऊन किल्यात मसीद व कवरा होत्या त्या पाहून
बाहीर टाकिल्या वास्तुशांत करून पातशाहचे ठिकाण बसावयाचे संगमरवरी होते
त्याजवर तलाख लिहिली होती की पातशासिवाये कोणी न वसे त्याजवर ठाकूर
आपण बसले किल्याची व शहराची बंदोबस्ती करून फौजेमुधा श्री मथुरेस येऊन
लग्न केले जवाहीरसि

[पत्राच्या आरंभीः] आसीर्वाद श्रीने तुमचे आरिस्ट टाळिलें याचा शुक्र
श्रीजवळ किती म्हणून करावा लोभ असो दीजे हे असीर्वाद

ले. ४९

[रमजान १] ३ नंतर }

{ श. १६८४ चैत्र १५

{ ह. १७६२ एप्रिल ९

.....जानचें आलें ते छ १३ माहे मारी पावोन चित परमहर्षयुक्त जालें शाहा अब्दालीची मुलाजमत होऊन ब्रहूत कृपा संपादोन जे जे भाषणें शाहाची व अमात्याची होऊन अलीगोदर शुजाउदीला नजीबखां माधोसिंग जाट यांची पत्रे गेली त्याची प्रतिउतरें वकिलांस प्राप्त जाली त्या पत्राचा भावार्थ आम्हास कळावा याचकरितां तपसिलें लिहिलें तें सर्व ध्यानास आलें ईश्वर वडिलांस सलामत राखो या दिवसांत अश्या आफतीमधें स्वामीकार्यावर द्रिष्टि देऊन तेथें जाऊन स्वामीकार्ये केली वडीळ मोठे प्रारब्धवान आहेत येश घेतलें व घेतील बंधोवस्त होऊन येईल इकडील वर्तमान तर श्रीमंत [मो. जा. *] स्वामीनी निजामअलीस पराभवातें पावोन हिंदुस्थानांत राा नारो शंकर यांस विषा हजार फौजेनसीं मार्गस्त करून आपण करणाट [क.] प्रांती जावयाचा योग केला त्यास चालते समई श्रीमंताचे चितांत कल्पना आली कीं सिंध्याची सरदारी मातबर मन्हाठ्यासिवाय सरदारीचा चक वसणार नाही माहादजी सिंध्यास सरदारी..... कारभार नारो शंकर करतील हा निरधार.....पतास पाचारून सांगितले या... केलें कीं हाच प्रसंग करणें होता तर मजला हें काम कश्यास सांगितलें चालिसा लक्षाचा कर्जदार जालों याची वाट करून द्यावी पुढें ज्यास काम सांगणें त्याजला सांगावें त्यास अश्या समयांत रुपयाचा मार्ग होतो व कोण करितो याचकरितां माहादजी सिंध्यास मवकूफ करून पंत मारनिलेची रवानगी केली तीन मजली सिद्धटेंकाहून अलीकडे येऊन काये संशये नारोपंतास प्राप्त जाला हे न कले घरचे ग्रहस्तासीं विचार करून श्रीमंताकडे राा अच्युतराव गणेश पाठऊन राा माहादजी सिंध्यास सरदारीची वल्ले देविली आपण पुढें मलगांवास आलें दोन तीन दिवस होते तो वर्तमान आलें कीं राजश्री महारजी होलकर हिंदुस्थान प्रांतीहून आले ते मजल दरमजल श्री [मो. जा. *] जेजूरीस मार्तंडजीच्या दर्शनास जातात हें येकोन भेटीस सडे गेले भेटी गोष्टी संवाछर कोकमठाणी जाल्या तेथून रुकसत होऊन मलगांवास आलें तो माहादजी सिंदेही तेथेंच येऊन पावले त्यांजला दोन...सामोरा जाऊन घेऊन येऊन दुसरे दि...फत करून वल्ले भूषणें हाती सिर...तीन प्रहर रात्रपर्यंत येकांत होऊन वचनप्रमाण उभयपक्षीं जालें तीन मजली समागमें गेलें सिंध्याच्या घरचा प्रकार व श्रीमंताच्या घरचा येकच घारा यांचा आलीज्याहा कारभार तेथें यांची स्थित व स्वरूप राहणें कलतच आहे अश्या दूरदेशीवर द्रिष्टी देऊन फौज झाडून सिंध्याच्या समागमे देऊन आपण आपल्या घरपागेसहीत मलगांवास आले ते हा कालवर तेथेच आहेत बहुधा सुभेदारानी कांही बोब केला हे नकले पुढें काये मनसबा करतील जो निदर्शनास येईल तो खरा राा माहादजी सिंदे मजल [दर] मजल जाऊन बन्हाणपूरचा सुभेदार हस्तगत करून ठाणें श्रीमंत [मो. जा. *] स्वामीचे वसऊन उजेनीस

जाऊन मुकामात करून राहिले आहेत दुसरे श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] पंत प्रधान व श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] दादासाहेब हे उभयथा फौजेसहीत सिद्धटेकाहून पांच सात मजली करणाटक प्रांतीच्या रोखे जाऊन राा गोपालराव गोविंदराव व राा मल्हारराऊ रा...वगैरे सरदार पंचवीस तीस हजार स्वारा... करावे हे मानस होते परंतु त्या प्रा...चागळे हे विशेषात्कारे जाग जा...तात जे निदर्शनास येईल ते या...सेवेसी लिहून पाटकुं श्रीमंत राज [श्री पं] त प्रधान व राजश्री त्रिवकराव मामा पुण्यास आल्यावर श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] दादासाहेब व राजश्री मल्हारजी होलकर सर्व मंडली येऊन जालियावर पाहावे काये मनसबा होईल श्रीमंत [मो. जा.*] दादासाहेबास पुण्यास येऊन दीड महिना जाला राजश्री बाबूराव फडणीस जवळ कारभारी आहेत श्रीमंत आहिरनिशी श्रानसंधेत मग आसतात सर्व कारभाराचा येखितयार राजश्री बाबूरायांवर आहे रावजीही बहुतेक आयेषआरामातच आस्तात मातबर कारभार विना श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] पंत प्रधान पुण्यास आल्या व्यतिरिक्त त्रिवकरावमामा आल्यासिवाये होत नाही ते हे येऊन जालियावर पाहावे काये मनसबा होतो राजश्री सखारामपंत बापू सासवडी आहेत घरी श्रानसंध्या करीत बसले आहेत जेष्ठ श्री...चे मानस की बापू कारभारी आसावे व त्यांचे मत्ते कारभार व्हावा हेच मानस राजश्री मल्हारजी होलकराचे व गंगाधरपंत तात्याचे आहे श्रीमंत [मो. जा.*] पंतप्रधान स्वामी व सर्व कारभारी मंडली व मातुश्री गोपिकाबाई-साहेब सर्वांचे मानस व मोठा आग्रह की काही आसो सखारामपंतास घरीच बसवावे त्यास सर्वांचे चित की राजश्री त्रिवकराव मामानी कारभार करावा याप्रकारे त्यास तुरंत सर्व येखितयार त्रिवकराव मामाचा आहे व कारभारही उत्तमच केले कर्नाटक प्रांती श्रीमंत [मो. जा.*] पंत प्रधान स्वामी समागमे जाऊन तिकडील मनसबा उत्तम रीतीने सिध्दीस नेला चालीस पंचेतालीस लक्ष रुपये मेलविले बंदोबस्त उत्तम केला हे येश मोठे त्यांचे पदरी पडले कनिष्ठ श्रीम...लगापी बहूत आहेत त्यास उभेथा श्रीमंत...येऊन जालियावर त्यांचे मानस की सकारपूर्वकास...मानस जेष्ठ स्वामीचे व मकारपूर्वकाचे परंतु सि[ध्दीस जाता] दिसत नाही कनिष्ठाचा व सर्वांचा आग्रह आहे...स जाणार नाही जेष्ठ स्वामी या गोष्टीस्तव बहूत दिक् व श्रानसंध्या करितात सकारपूर्वकांवर ममता बहूत परंतु सिध्दीस जाता दिसत नाही याप्रकारचे वर्तमान आहे प्रस्तूत राजश्री नारो शंकर मालेगाव येथून तीस बत्तीस कोस खांदेसप्रांती आहे तेथे आहेत राजश्री माहादजी सिंदे यांनी समागमे न्यावयास बहूत मिनत केली पायादेखील पडले परंतु हे न गेले इकडे राहिले हे वर्तमान श्रीमंत स्वामीस कळले व माहादजी सिंदे यांनीही कितेक नारो शंकराविषई विषमभाव लिहिला त्यांजवरून श्रीमंताची इतराजी आहे राजश्री नारोपंत नानानी राजश्री आच्युतराव गणेश याजला पुण्यास रवाना केले आहे ते श्रीमंताची भेट घेऊन

तेथील आर्थ मनास आणून नानास लिहितील मग पुण्यास नारोपंत नाना जातील परंतु घरी बसल्याने श्रीमंताची इतराजी बहुत जाली व स्वरूपास आंतर पडले न्यार रुपये सरदारीस खर्च जाळा तेही येणे कठीण प्रसंग विलक्षणसा दिसतो आमचे वर्तमान तर राजश्री नारो शकरं घरी बसले माहादजी सिद्याचा आमचा परिचय नाही नारोपंताचा माहादजी सिद्याचा पेच आपण उठून माहादजी सिद्यासमागमे जावें तर नारोपंत नानाचे चितात विषमभाव येईल न्यार सा महिने नारोपंतासमागमे राहिलो व त्याने ममता केली व तुरुंत ते घरी बसले आपण उठून* गेले तर मतलबीपण दिसते यास्तव घरी बसलो माहादजीबावासमागमे जावे तर तेथेही चव नाही फौज उपासी मरत होती व त्यांचेही सरदारीचे पुतें शास्वत नव्हते यास्तव दोन तीन महिने घरी बसलो प्रस्तूत रोजमराही...खर्चाची वगैरे मोठी आव्हाळ तो आर्थ पत्री लिहिता पुंग्वत नाही]...स जेष्ठ मासी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान व [त्रिबकराव मामा पुण्यास येणार त्यास ते तेथे आल्यावर...ऊन पुण्यास जाऊं तेथे गेलियावर जे वर्तमान होईल ते सो [ले] लिहून पाठऊं वडिलांची पत्रे आव्हालीकडील सल्लाचा आर्थ कितेक लिहिला त्यास राजश्री त्रिबकराव मामाचे कनिष्ठ बंधू राजश्री माधवराव मामा येथे आहेत त्याजला हे पत्रे दाखऊन याचा आर्थ कितेक राजश्री माधवराव मामा यांनी त्रिबकराव मामास लिहिला आहे व माणूस तिकडे पाठविले आहे माधवरायांस बहुत ममतेत घेतले आहे व त्यांनीही कितेक प्रकारें वचन दिले आहे प्रस्तूत येखितयारही सर्व त्यांचाच आहे मनसबा येखादा उभा करतील माधवराव मामाही आठा दाहा रोजा पुण्यास जाणार त्रिबकराव व हे येकर जालियावर आम्हांस बोलाऊन पुढे हस्ती वल्ले श्रेश्ठाची पत्रे आव्हालीस लिहून खाना करावें असा मजकूर केला आहे बहुत ममता करितात व तीर्थ स्वरूप कैलासवासी रामचंद्रबाकाप्रमाणे यांचाही प्रकार आहंकारी व येकवचनी आहे ज्या...अपले म्हणले त्याजसाठी सर्व प्रकारे साहित्य करून त्याचे उर्जीत करावे यासा यांचा प्रकार यास्तव यांस ममतेत घेतले आहे भोज्यनास बोलाऊन वल्ले वगैरे दिधले बहुत ममतेत घेतले आहे बोलल्या गोष्टी सिध्दीस जातील तेव्हा सर्व खरे राजश्री महिपतराव चिटणीस आपल्या पुत्राचे वृत्तबंधानिमित्त येथे आले आहेत त्याजलाही घरी आणून मेजमानी वल्ले वगैरे देऊ[न*] मार्गस्त केले तेही बहुत ममता करितात आम्ही जेष्ठ मासी पुण्यास जाऊन श्रीकृपेने सत्वरच चरणदरशनास येतो यानंतर राजश्री माहादजी सिंदे त्या प्राती गेले त्यास निवाबाई सख्खाई जनकोजी-बाबाची मातुश्री त्यांचे...माहादजी सिंदे सरदार न करावे परंतु श्रीमंतानी केले खा.....ये नाही यास्तव काही न चालले प्रस्तूत राजश्री.....यांचे मानस माहादजी सिंदे स्वतंत्र सरदार...

ले. ५०

रमजान २४

श्रीवरद

श. १६८४ चैत्र वद्य ११

इ. १७६२ एप्रिल २०

श्रियासह चिरजीव राजश्री तात्यासाहेब यांसि प्रती बापूजी माहादेव व पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक असीर्वाद उपरी येथील कुशल ता छ २४ माहे रमजान मुकाम लाहोर जाणोन स्वकुशल लेखन करित गेले पाहिजे विशेष तुम्ही छ [मो. जा. ५] माहे रजवचे पत्र श्रीमंताचे पत्रासमागमे पाठविले ती छ ८ रमजानी मुकाम मजकुरी पाऊन परमहर्ष जाहाला तो श्री जाणे कितीक विस्तारे मजकूर लिहिला तो कळला येच रीतीने सदैव कुशलार्थ लिहून मेटीतुल्य संतोषवीत जावे इकडील वृत्त तरी पूर्वी छ १ मजकुरी विस्तारे लेहून पाठविले आहे त्याजवरून कलेल हाली वर्तमान तरी शाहानशाहा अश्रफुल-उजरा शाहावलीखा अद्यापी येथच आहे रमजानचा महिना जालियानंतर कूच होईल दुसरे श्रीमंताचा प्रताप जाहाला याची खुसी याजला अत्यंत होऊन उभयेता श्रीमंत येजमानास टिका देऊन आम्हास देशास रवाना करणार आम्हीही टिका वगैरा सरजाम घेऊन अविलंबे येतो काही चिंता न करणे श्रीकृपेने मातुश्रीसाहेबांचे व तुमचे दर्शण थोडाकियाच दिवसा लाभ होईल श्रीमंत येजमानाचे दर्शण होऊन मनोरथ सिध्दीसी श्री नेवीळ तो सुदीन तुम्ही लिहिले की कुटुंबाची स्वस्तता व मातुश्रीचे चरणदर्शण ध्यावयास आठा चौव रोजा नाशकास जाऊ म्हणोन लिहिले त्यास गेलात किंवा नाही हे लिहावे आणि आमचे तरफेने मातुश्रीचेही समाधान करावे की बालकेही सत्वरच यतेत इतके दिवस येतो येतो म्हणोन लिहितो येसा अर्थ श्री करणार नाही जे दिवसी येथून कूच करू देशास ते दिवसी सविस्तर निश्चयाचे वृत्त लिहून पाठऊ त्याजवरून केलेल तुम्ही आपले व मातुश्रीचे वृत्त वरचेवर लिहीत असणे श्री कृपा करो भेट होये तो सुदीन सदैव कुशल वृत्त लिहीत असणे राा नारोपत नानास पत्रे पूर्वी पाठविली त्याचे येकही उतर न अले याचे कारण काये ते लिहिणे अतां सर्व ग्रहदशा उतमच अली अहे श्रीकृपेने उतमच होईल चिंता न करणे हे अनेक असीर्वाद

श्रीमंत स्वामीसमीर असाळ तर सविस्तर विनती लिहिली अहे त्यावरून कलेल नाहीतर भेटीनंतर सांगू श्रीकृपा करो भेट होये तो सुदीन हे अनेक असीर्वाद समस्त मंडलीस साा नमस्कार अनुक्रमे असीर्वाद.....सलाम

अज्ञाधारक केशो सुंदर कृतानेक साां नमस्कार विज्ञाति ऐसी जे सदैव पत्री सनाथ करणार स्वामी समर्थ आदित कृपा कीजे हे विज्ञाती

तीर्थरूप मातुश्री आमासाहेब वडिलांचे साां कृतानेक साां नमस्कार विनती की चिरंजीवास लिहिले अहे त्यावरून श्रुत होईल अतःपर श्रीकृपेने सत्वरच दर्शनलाभास येतो दर्शनलाभ होये तो सुदीन श्रीकृपा करो शरीरास

अरोग्य राखणे उपोषणे न करावी येनदी बालकावर कृपा केली पो हे विनंती चिरंजीव मन्याबाईस अनेक असीर्वाद लीा परिसोन सदैव कुशल वृत्त लीो अनेक असीर्वाद सौ अनदीवहिनी व लक्ष्मीवहिनीस व तथा रेणुका वहिनीस तुळजा वहिनीस सां नमस्कार चिरजीव सौ अनेक असीर्वाद सदैव.....

ले. ५१ } श्री { श. १६८४ आश्विन शुद्ध ६
सु. ११६३ खळ ४ } { इ. १७६२ सप्टेंबर २३

अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजाजी बालाजी गोविंद गोावीस

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार गुा सलास सितैन मया व अलफ तुम्ही विनंतीपत्र सोलावे सफरचे पाठविले ते चवथे रौबली पावले आवदाळीकडून वकील जैनगरास आले राजे माधोसिंग यानीही वकील हुजूर पाठवावयास तयार केले रौ केली याप्रो वर्तमान अरे व कोटेकराचे निपटेचा प्रकार लिहिला तो सविस्तर विदीत जाला या उपरोही राजे माधोसिंग यांकडील वर्तमान वगैरे ते प्रांतीचे अधिकोतर अदललियास लेहून पाठवणे जाणिजे छ ४ रौबल [निः] आज्ञा प्रमाण

ले. ५२ } श्री { श. १६८५ आषाढ शुद्ध २
सु. ११६२ (४) सफर १ } { इ. १७६३ आगस्ट ११

अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राा केशो गोविंद गोसावी यासी

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार गुा इसने सितैन मया व अलफ निजाम आलीखान राक्षसभुवनावर गंगा उतरावयासी गेले खासा उतरून पलीकडे गेले बाहीर बुनगे काही फौज काही पलीकडे उतरली आलीकडे विठलदास वगैरे नाववनाम सरदार राहिले त्यास जाऊन गांठले ते तयार होऊन उभे राहिले छ २९ मोहरमी लढाई जाली च्यार सा षटिका लढाई निकटीची जाहली विठलदास व गोपाळसिंग राजे खदारकर व विनायेकदास वगैरे ठार जाले पांच सा हजार माणूस पडले बाबूराव जंगी व रघुनाथगव पिंगले व मुरादखान व बालोजी थोरपडे पाडाऊ आले तोफा सा सापडल्या निजामआली...कडे होते रात्री कूच करून...प...तो...डेरे टाकून गेले श्री...करून फते जाली माहादजी... बाळकर व खलोजीराऊ पाटणकर व चितो कृष्ण चिमणगावकर व मानसिंग रजपूत व देवाजी नारायेण सुभेदार जुनरकर ठार जाले यासिवाये आणखी पडले जखमी जाहले तुम्हास कळावे...जाणिजे छ १ सफर

मोगलाकडील

- १ विनायकदास
१ विठलदास
१ गोपाळसिंग स्वदारकर
१ सदासीव रामचंद्र
२ दस्तेखान आा अलनपूर
१ उदाजी पवार
१० गोविंदराव पिंगळे वगैर आा

पाडाऊ

- १ मुरादखान
२ चांदखानभाऊ
१ शाहजी सुपेकर

श्रीमंताकडील

- १ माहादजी निवालकर
१ चित्तो कृष्ण चिमणगांवकर
१ देवाजी नारायण सुबे जुनर
१ पागा मानसिंग

जखमी

- १ हरिपंत
१ बाजीपंत

२

४

ले. ५३

श्री

{ श. १६८५ मार्गशीर्ष शुद्ध ८ सुमा
इ. १७६३ डिसेंबर १२ सुमार

पुा श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी
विज्ञासी बैसी जे

[डावें कोष्टक*] जाट सुरजमल याणी फरकनगर घेरून लढाईचा उद्देश
घरला आहे याचे कारण इतकेच की जाट मजकुराचे मानस की बाह्यदरख
बलोच याचे गढ व फरकनगर येथे आपल आपला करून बलोचास परागंदा
लावावे याची कुमकीचा अत्यग्रह नजीबखान करील तरी त्यासीही लढाई करावी
नजीबखानाचा मनोदये की बलोचास त्याचे स्थळी पूर्ववतप्रमाणे कायेम राखावे
हा अमिमान घेरून त्याचे लोक जमा करून लढाई होणार साप्रत्य करवली
होत असती आणि खान मजकुराचा चाकर दलेलसिंग उभयेताचे सळखाचे
बाबसालात आहेत अद्यापि जुंज अथवा सख्य जाले नाही मागाहून होईल तैसे
विनंती लिहू

[उजवें कोष्टक*] जंबूचा राजा रंजीतदेव लाहोरास आले सवा बाख
रुपयाचा चबुत्रा करून पातशाहास बसविले घोडे जवाहीर वज्जे नजर केली
वजिरास पन्नास हजार रुपये नजर करून घोडे जवाहीर वज्जे दिवली पातशाहानी
कृपा करून खिलताची परवानगी दिवली अद्यापि लोहोरीच आहेत आपले राज्यात
गेले नाहीत मागाहून नृत आल्या विनंती लिहू १ कलम

सिरोजेहून गुलराज येलची दिा शाहावलीखा श्रीमंत कैलासवासी साहेबा-
पासी तीा रा बापूजी माहादेव याने...जाऊन येऊ व वचनप्रो शाहावली-
खानास त्याचा विस्तार ते निवेदन करून सेवकासही सांगितलें व याजहून
विशेषात्कारे स्नेह करून यानीही वचनप्रमाण केलें जावसाल जाला माहीतगार
आहे म्हणोन मशारनिलेसच समागमे आणिले याकूबआलीखानास आणावे तर
याचा खर्च फारी यास्तव याचा आणावयाचा मनसबा न केला पूर्वी शाहावली-
खानानी खान मजकुरासमागमे स्वामीस घोडे पाठविले मार्गांमुळें सेवेसी येऊ
न सकले हाली दिल्लीस येऊन पोहचलो घोडे व याकूब आलीखानाचा ग्रहस्त
समागमे येऊन सेवेसी येऊन पोहचतो १ कलम

सो याचा विस्तार...करू शृत होये

सदरहू कलमे तीन याजवरून शृत होईल इद्रप्रस्थी पोहचून कामकाज
करून कूच करितो मार्गांत सुरक्षीत श्रीकृपेने स्वामीचे प्रतापे सेवेसी पोहचून
दर्शणलाभ होये तो सुदीन वरकड वृत मागाहून तपसिले विनती लिहू सदैव कृपाळू
होऊन साभाल करणार स्वामी समर्थ आहेत

ले. ५४

शाबाज १७

भी

{ श. १६८५ माघ वद्य ३
इ. १७६४ फेब्रुवारी २०

अयासह चिरंजीव राजश्री तात्यासाहेब यासी प्रती बापूजी माहादेव
व पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक असीर्वाद उपरी येथील कुशल ता छ १७ माहे
शाबाज मुकाम पायेल नजीक सिरहंद जाणोन स्वकीये कुशल लेखन करीत गेलें
पाहिजे विशेष तुम्ही राजश्री नाना फडनीस यांचे पत्रासमागमे विस्तारे पत्रे
पाठविली ते छ १४ माहे मजकुरी सिरहंदेहून लाहोरचे वाटेवर पाचा कोसावर
तिलशर्करा पाठविले ते येऊन खज्याचे सराहतमधे पाऊन समाधान जाले
ताम्राचे लडाईचे व सळुखाचे व श्रीमताचे....लिहिले येकून परम....ला तो पत्री
कोठवर त्याहावा मोगला...कस्त जाली म्हणून श्रीमंत स्वामीसी सळुख केला
आणि जागीर देऊन जीव वाचविला श्रीकृपेकरून श्रीमंताचा प्रताप राहिला
आणि दक्षणाचे मोगलाचे मुख शाम जाले व श्रीइळेकरून व श्रीमंताचे प्रतापे
करून शत्रूचेही मुख शाम होईल दुसरे राजश्री गोविंदराव पुरुषोत्तम याणी
आमचे खर्चाची आवाळ आहे म्हणोन सांगितले यास्तव तुम्हास चिंता लागली
तरी दिवस येकसे राहत नाहीत दोन दिवस सुखाचे व दोन दिवस दुखाचे
जातील आणि सर्व सु....होऊन श्रीकृपेकरून तुमचा प्रताप होईल काही तिल-
तुल्य चिंता न करावी तुम्ही लिहिले की राजश्री नारो शंकर याची रवानगी
श्रीमंत हिदुस्थान प्रंती करणार याजसमागमे आम्ही येऊ याचे मानस नाशकास

जावयाचे आहे म्हणून लिहिले त्यास तुम्ही याजसमागमे जाऊन ती।। मातुश्री
 आमासाहेबाचे चरणदर्शणाचा लोभ घेऊन याजबरोबर लवकर येऊन आम्हास
 भेटीचा लोभ घाल तो सुदीन राजश्री पंत मजकुरास वरचेवर पत्रे पाठवितो परंतु
 प्रत्योत्तर येकही न आले तस्मात् दिसून आले जे थोरली सरदारी प्राप्त जा....
 स्तव....त्याहावयास अवका....से व दुसरे तुम्ही लिहिले की राजश्री { किंवा पत्रे
 तुम्ही न पाविली किंवा पत्रेच न पावली हे न कले } [मल्हा]रजी होलकर
 सुभेदार याजपासी जाऊन याला मायेत घेणे त्यास पूर्वी आवदालीकडील भला
 मानूस समागमे घेऊन दिलीहून कूच केले इत्थ्यात वर्तमान येकिले की सुभेदारास
 जखम लागली म्हणून माधारा देशास गेले वाटेत माधोसिंगाने धूम फार केली
 दक्षणी माणसास जीवे मारितो बालाजी गोविंद वकील याचे वर्तमान बहुत दिवस
 जाले येकतो की कैद केले न कले मारले व न कले कैद केले यास्तव माधारा
 दिलीसच आलो इत्थियात शाहा आवदालीकडील बोलाऊ आले यास्तव
 इकडे....रुन शाहादऱ्यांस आलो मागून....

२

साहेब आले उभयेथानी बरोबर न जावे यास्तव आम्ही गहात होतो परंतु
 तीर्थस्वरूपानी चालावयासाठी अग्रह बहुत केला यास्तव इकडे स्वार जालो
 तो मुकाम मजकुरी लक्ष्मी नारायेण व जेनखान सिरहंदकर याचे लस्करात आज
 पावेतो श्रीकृपेकरून मुखरूप पावलो आसो याचा खजिना शाहापासी जाणार
 आणि शाहा बमै फौज लाहोरात दाखल जाला येथून लाहोर साहा सात दिवसाचा
 मार्ग आहे लवकरच पोहचू श्रीकृपेकरून मनोदयानरूप कार्यभाग करून देशासच
 येतो तुम्हीही येऊन सर्व वृत्त राा सुभेदारास निवेदन करून मायेत घ्यावे व सर्वत्र
 मंडली दोही दरबारची याबलाही श्रेहात ठेवावे आमचे येथून येका दो दिवसा
 कूच होईल चिरंजीव गणोवा आवचे मिलोन इकडे न जावे यास्तव दिलीत त्याज
 लाच ठेविले आहे दुसरे तुम्ही लिहिले की राजश्री जनकोजीबावाचे वर्तमान
 त्याहावे तरी आमचे या देशात राहावयाचे कारण हेच की राा गोविंदराव पवार
 मातबर याच्या जवानी वर्तमान सांगितल्यावरून आम्ही सकुवाईस व राा चितो-
 बास व श्री....स पत्रे लिहिली आता कळोन आले जे ते राम....ने जाले आंध्यापी
 येत नाही आणि दस्तायैवजासाठी आम्ही बहुत उद्योग केला परंतु दस्तायैवज न
 आला राा जनकोजीबावाचे नावे करून रघूजी घायबर आला आहे म्हणून
 लटके वाटते परंतु राा गोविंदराव पवार याणी जमींदारास आम्हाजबल बोलाविले
 होते याचे जवानी वर्तमान येकिले की तुमच्या फौजा हिदुस्थानात आल्या म्हणजे
 दस्तायैवजही आणून देऊ आणि मुख्यासही आणून फौजेत पोहचाऊ ऐसे वर्त-
 मान सांगतात आंध्यापी काही ठीक नाही...

ले. ५५

सु. ११६५ रखर १२

श्री

{ श. १६८६ आश्विन शुद्ध १४
इ. १७६४ आक्टोबर ८

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गो यांसि

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये लिहिणे विशेष तुम्हीं पत्र छ ३ रविलौकचे पाठविले ते पावले.....जवाहिरमल जाट याचा व न [वलसिंग जाट] याचा हर्षामर्ष लागला आहे तो तोडायचा मनसबा राजश्री मल्हारजी होलकर याचा आहे म्हणून व सुजाअतदौले व पातशाहाकडील वगैरे वर्तमान विस्तारे लिहिले ते कलो आले असियास या उपरीही तिकडील बारीक मोठे वर्तमान वरचेवर लेहून पाठवीत जाणे जाणिजे छ १२ राखर सुा खमस सितैन मया व अलफ बहुत काये लिहिणे [वा.॥] लेखना । वधि:

ले. ५६

सु. ११६५ शाबान १

श्री

{ श. १६८६ माघ शुद्ध २
इ. १७६५ जानेवारी २३

राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसावी यासि

द अखडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा.॥] स्नो मलारजी होलकर दंडवत विनंती उपरी तुम्ही पत्र पा ते पावोन लेखनार्थ अवगत जाला रोहिल्याकडील बातमी लिहिली त्यास येथून मकाजी गिते व वीरभान हजारी वगैरे फौज तुम्हाकडे पाठविली आहे त्यास तुम्ही पलीकडील बातमी रात्रदिवस राखून घावडाव पाहून फौज पाठऊन जे रोहिल्याकडील लोक येतील त्याचे पारपत्य करवणे गुजराकडील व गैर मुळूक आहे तेथील कहीकाबाड करून गांव मारून ताराज करणे साराश बातमीची गाफली नसावी [नि.॥] सुदूर सन खमस सितैन मया व आलफ जाणिजे छ १ साबान बहुत काये लिहिणे हे विनती [हिंद १।३१ प्रो शिमो॥] पौ छ २ साबान

ले. ५७

शाबान २१

श्री

{ श. १६८७ माघ वद्य ७
इ. १७६६ फेब्रुवारी २

पुा राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गो

उपरी खासा स्वारी आनदवलीहून निवाली दरकूच हिंदुस्थान प्रांते येत असतां राजश्री जानोजी भासले याणी बदराहा वर्तणूक केली त्यास जरब पोहो-चावणे जरूर सबब वराड प्रांते आलो तो त्यांनी फौज तोफखाना भारी पाहून शरण आले येऊन भेटले तेव्हा त्याजपासून जागीर काही घेतली वो चाकरीस

येतात याउपरी दरमजल ते प्राते स्वारी येत असे जाणिजे छ २१ शाबान बहूत काये लिहिणे [वा.*] लेखना । वधि:

ले. ५८

जिल्काद २९

श्री

{ श. १६८८ वैशाख शुद्ध १
इ. १७६६ मे ९

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसावी यासि सेवक माधवराव बलाल प्रधान नमस्कार उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहीत जाणे विशेष तुम्हीं विनती पत्र छ २१ सवालचे पाठविले ते छ २३ जिल्कादी प्रविष्ट जाहलें जवाहिरमल जाट तीस पसतीस हजार टवलपुरा-नजीक आला राजश्री महारजी होलकर यांचे फौजेस सिकस्त दिल्ली यांची उमेद फार व सर्वही जाटास सिलाले म्हणोन विस्तारे लिहिले ते कलले याउपरीही तिकडील वर्तमान पातशाहा व फिरंगी व रोहिले व नजीबखान व सुल्यभतदौला व माधोसिंग व गैर यांचे वरचेवरी लिहीत जाणे सरदार कोणे जागा व तीर्थरूप कोठपर्यंत नेले सरदाराची व तीर्थरूपाची भेटी जालीच असेल तरी कर्तव्य मनसुबा वरचेवरी लिहीत जाणे तुमच्या पत्राची उतरे वरचेवरी रवाना होत असता पावत नाही म्हणोन लिहिले अपूर्व असे येथे उतर राहात नाहीं अबदाली व सिखाचेही वर्तमान लिहिणे जाणिजे छ २९ जिल्काद [नि.*] बहूत काये लिहिणे [वा.*] लेखन । सिमा

पौ छ ७ सफर सध्याकाल

ले. ५९

मोहरम २०

श्री

{ श. १६८८ ज्येष्ठ वद्य ६
इ. १७६६ जून २८

राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसि उपरी तुम्ही विनंतीपत्र छ ८ मोहरमचे पाठविले ते पावले हफिजाने आपली फौज तोफखाना भीकंगापार पाठविला खासा फरकावादेस संनिध आह त्याचे बोलण्यांत ताल नाही फिरग्यांसी व जाटाची साक्ष केली कार्तिकमासी गुंन बाघोन दक्षणिघासी जुनणार त्यास सरकारची फौज दोनतीन घाटानी इकडे उतरू लागल्यास ह्या समयांत मर्जीनरूप वर्तणूक करितील हे सला वजिराची आहे फौज इकडे नच येई तर यांसी दारमदार राखली नाहीतर जबरदस्त भाषणे करित आहों त्यापेक्षा अधिकोतर करूं मर्जी असेल तशी आज्ञा व्हावी अहमदखानाने आम्हांस वजिराचेथे बोलाऊन नेले हफीज व आम्ही येऊन होऊन ज्या गोष्टीने श्रीमंताची मर्जी व वजिराची राजी राहो तेच करूं म्हणोन वोलोन वजिराचेही समाधान केले उदैक हफीज येथे न आला तरी बगस तेथे

उदैकच जाणार इत्यर्थ ठरेल तो सेवेसी लेहू म्हणून लािा ते कळले अशास येकल्या हफिजाने मगरूरी केली तर त्याचा मजकूर काय आहे त्याणे अह करून कृपा संपादून घ्यावी यांतच उत्तम आहे नाहीतर बादबरसात पारपत्यच करू गाजुदीखानासही सांगणे तुम्ही सख्त जावसाल न करणे सख्त जावसालाने काये होणे व फार नरमही न करणे अह मात्र तोडू नये पुढे जसा ते रक्षितील तैसा इकडूनही होईल छ २० मोहरम [वा. #] लेखना । वधि:

ले. ६०

सु. ११६७ राखर ९

श्री

श. १६८८ भाद्रपद शुद्ध १०

इ. १७६६ सप्टेंबर १४

अखेडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री राजाराम गोविंद गोसि

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सुा सवा सितैन मया व अलफ तुम्ही विनंतीपत्र पाठविले ते पावले कितेक मजकूर विस्तारपूर्वक लिहिले ते निवेदन जाहाले याविशीची आज्ञा राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव याचे पत्री लिहिली आहे त्यावरून कळेल ते पत्र तुम्ही पाहून त्याप्रो वर्तणूक करणे जाणिजे छ ९ राखर दोन लक्ष रुपये अहमदखानाकडून [खर्चा] व आणविले आहेत [ते] रुपये पाठविले तरी त्या[चे] बोलणे प्रमाण अह खरा असे वाटेक कावूचा प्रकार दिसणार नाही हाफीज वगैर सरकारचे मर्जीप्रो न चालव्यास फळ पावतील त्याचा मजकूर किती आहे यमुना उतरल्यावरी पाहून घेऊ तुम्ही गरम व नरम राहात जाणे जो अह करील त्यासी अहान्याच गोष्टी वाढवाव्या व जो मगरूरी करील त्यासी मगरूरीच्याच गोष्टी सांगाव्या होलकर व भोसले व गाडकवाड वगैर तमाम फौजा बलाविल्या आहेत लौकरच येतील व याचे पारपत्य करणे अगाव नाही तुम्ही वजिराचे विचारे बोलत जाणे जाणिजे छ ९ राखर [वा #] लेखना । वधि :

ले. ६१

राखर २८

श्री

श. १६८८ भाद्रपद वद्य ३०

इ. १७६६ आक्टोबर ३

श्रियासह चिरंजीव राजश्री नानासाहेब यांसि प्रति बापूजी माहादेव कृतानेक आशीर्वाद उपरी येथील कुशल ताा छ २८ राखर सुा इंद्रप्रस्त जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष तुमचे पत्र छ १९ राखरचे आले ते पावले बहुत समाधान जाले यैसेच सदैव पत्री संतोशवीत जावें यानंतर तुम्ही लिहिले की येथे आद्यापवर प्रथम दिवस आहे त्यास आम्ही येथे येकिले आहे की...जर हिंमतखा यांनी अहमदखानापासी कु[रा]ण पाा आहे की जे अहमदखा करतील ते आम्हास प्रमाण यैसे येकिले त्यास तुम्ही हे कांहीच लिहिले नाही

दुसरें नवाब निजीबदौले नजीबाबादेस गेले आहेत तेथे मातंग्रोसीसाठी दुंदेखां वगैरे येणार तेथे आवचे येकवट होऊन जो जात्रासाल ठरलियावर मग जे करणे ते करतील दुसरें लिहिले की श्रीमंत स्वामी खंडणीचा पैकाही घेतील आणि फौजेसमेत बराबरही राहातील कलले पाा यानंतर श्रीमंताची पत्रे छ ६ राखरची बहुत कपेची आली नवाबासही पत्रें आली तें नवाबाकडे रो केली जाव आले म्हणजे आम्ही विजयादशमीचे मोहर्तेकरून श्रीमंताकडे स्वार होऊ श्रीमंतापासी गेलियावर श्रीकृपा करतील सर्व उतम होऊन येईल दुसरें नासिकचे वर्तमाण लिहिले की तीर्थरूप मातुश्री आमासाहेब सुखरूप आहेत चिरंजीव रो तात्यासाहेब व चिरंजीव गणपतराज नाशकांतच आहेत हिदुस्तानास येणार म्हणून लिहिले ते कळलें दुसरे लिा की नाशकाकडील वर्तमाण बहुत दिवस जाले आले नव्हते याकरिता...जोडी रो केली आहे तेथून पत्रे आलियावर वडिलापासी पाठऊ म्हणून लिा त्यास बहुत दिवस जाले आम्हाकडेही नाशकाकडील वर्तमाण आले नाही तुम्ही कासीदजोडी पाा उतम केले दुसरें श्रीमंती लिा होते की दक्षणेहून फौज मातबर रो जानोजी भोंसले व दमाजी गायकवाड व रो मालजीराज होलकर वगैरे तोफखानियांमुघा बोलाविले आहेत यांजबराबर चिरंजीव तात्याही येतील [नि.*] बहुत काय लिा लोभ असों दीजे हे आसीर्वाद

ले. ६२ आश्विन शुद्ध २ } श्रीशंकर { श. १६८८ आश्विन शुद्ध २
रखर ३० } श्रीवरद श्रीवरद मूर्तीप्रसन { इ. १७६६ आक्टोबर ५

तीर्थस्वरूप राजश्री [मो. जा.*] नानासाहेब वडिलांचे सेवेसी
अपत्ये विनंती सेवक खंडो त्र्यंबक कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती
येथील कुशळ ताा आस्वीन शुद्ध २ गुा लइकर नजीक गोहद येथास्थीत आसे
विशेष आम्ही लइकरास आलियावर रो जिवाजीपंत सेवेसी रवाना जाले त्याज-
समागमे विनंतीपत्र सेवसी पाठविलें होते पाऊन सविस्तर विदीत जाले आसेल
सांप्रत इकडील वर्तमान तर गोहदचा प्रकार प्रथम दिवस आहे मोरचे श्रीमंताचे
व सिंध्याचे व नारो शंकराचे जवळ जाऊन पोहचले आहेत गदीस नदीचा परीघ
राउताचे व पायेचे मनुशाचा येत चालत नाही तोफवंदुखेची लढाई आष्टोप्रहर
लागली आहे दिवसातून येखादी वेळेस गाऊकरीही मोरच्याबाहेर निघून दस्त-
बोसी करून जातात दाहापाच माणसे इकडलीं तिकडलीं नित्यानी हरिस्मरण
करित्यांत गदीत गिर्दपेशचे गावाचे लोक बहुत रईरेथ भरले आहेत कोठवर
दम घरतील श्रीसतेने श्रीमंत येशस्त्री व प्रतापवान आहेत कांहीक दिवसात
स्थळ हस्तगत होईल व शत्रूची मुखें शाम होतील दुसरे रो बाबूमट मटकर
मेटले होते त्यानी वर्तमान सांगितले की येक दोन वेळा श्रीमंतान स्वमुखें
राज्याजीची तारीफ बहुत केली आसमंतात जे मुसाहेब होते त्यानीही तारीफ

केली इत्येथ ठैरला की त्यांजला एजूर बोलाऊन त्याचे विद्येमाने कितीक कामे काजे घ्यावी म्हणजे बहुत द्रव्य मिळेल त्याजवरून श्रीमंताची आ कारण पत्रे राज्याजीस गेली आहेत श्रीकृपेने निदर्शनास येईल ते खरे आमचे वर्तमान तर पूर्वी विनंती केलीच आहे उंट व घोडी माणसाची मार्गप्रतीक्षा आहे विठलपंत बक्षी व सिवराम नाईक वगैरे दाहा पांच ग्रहस्तास नारो शंकरानी घरास जाव-याची आशा दिवली विजययादशमीचे मोहर्ते स्वार होऊन जाणार घरपावेतो सोहवत मायेची आहे कोणे गोष्टीचा गुंता नाही वढिली कृपा करून दसरिया-पावतो जे रीतीने कळेल ते रीतीने उंट व दोन्ही घोड्या व तट्ट व जे वस्तभाव तेथे आहे ते बमोजीव यादास्त राजेश्री वजोपंताकडून पढताळून शासीस सुरक्षीत पाविली { पाविली } पाहिजे दिवसगत लागलिया सोहवत जाईल व मी तोढघसी पडेन मागून माझे पाहचने होणार नाही मजबवार [अपूर्ण*]

ले. ६३ } श्री { श. १६८८ कार्तिक शुद्ध १२
सु. ११६७ जखर १० } इ. १७६६ नोव्हेंबर १३

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री वापूजी माहादेव स्वामी गोसावी यांसि पो माधवराव बलाल प्रधान नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीये लिहीत जाणे विशेष तुम्हीं विनंतीपत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले हिंदोस्तानच्या उमद्याचे व अवदालीचे व पातशाहा व फिरंगी याजकडील वर्तमान व जाटाकडील वर्तमान लिहिले ते कल्ले या उपरीही तिकडील वर्तमान उमदे अमीरान व जमीदाराचे व जाटाकडील लिहीत जाणे अवदाली कोठे आला तेही लिहिणे व फिरंगी पातशाहापासून जावयाचे कारण काये ते लिहून पाठवणे तीर्थरूप राजश्री दादासाहेब गोहदेस माहासरा देऊन आहेत बहुधा गोहद हस्तगत करून पुढे कोणीकडे स्वारी गेली ते लिहिणे जाणिजे खासा स्वारी पुण्याहून निघाली भीमाकृष्णातीरानी जात असो पुढे होईल विचार तो लिहिला जाईल जाणिजे छ १० जमादिलाखर सुा सवा सितैन मया अलफ [नि.*] बहुत काये लिहिणे [नि.*] हे विनंती

ले. ६४ } श्री { श. १६८८ कार्तिक शुद्ध १४
सु. ११६७ जखर १२ } इ. १७६६ नोव्हेंबर १५

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गो गो यांसि सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष तुम्ही छ ९ जाखरचे विनंतीपत्र पाठविले ते पावले स्वामीनी करारनामा पाठविला तो अहमदखान याचे चितास न अला यानकरितां

अग्दी आपले नावचा देऊन हफीज रहमत याची फौज आणावयास पाठविले हुजूरचा करारनामा मसुदा पाठविला आहे त्याप्रो पाठवावा म्हणून व दिलीकडील राजकारणाचा प्रकार लिहिला तो विदीत जाला असियास तुम्ही मसुदा पाठविला त्याप्रो सरकारचे करारनामे पाठविलें असेत त्यांस देऊन उभयेता आपले पुत्राप्रो दाहा हजार फौज व प्यादे पाठवीत आहेत ती जलदीने गोहदचे मुकामास घेऊन येणें दिलीकडील राजकारणाचा मजकूर तरी तुम्हासी जे बोलतात त्याजला वो हुजूर आणणें येथून फौज पाच हजार त्यासमागमे देऊन पाठविलें जातील नजीबखान याचा सळूखाचा पैगाम आहे सरकारची पत्रे त्याकडे गेली आहेत याजकरितां हे राजकारण बहुत गुप्त राखणें कोठे बाहेर न कलें ते करणें बरकड मजकुराची उतरे मागाहून पाठविली जातील जाणिजे छ १२-जाखर सुा सवा सितैन मया व अलफ जाजती येक बल मसुद्यात लिहिली आहे ते वाजवीव आहे चाकरीसिवाये सख्य क्हाये कामाचे ते येकनिष्टेने शेवेमध्ये हाजर जाहाल्यास उपद्रव लागणार नाही बहुत काये लिहिणे [वा#] लेखना । वधि:

ले. ६५

सु. ११६७ जखर १८

श्री

{ श. १६८८ कार्तिक वद्य ५
इ. १७६६ नोव्हेंबर २१

अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री राजाराम गोविंद गो

रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सुा सवा सितैन मया व अलफ अहमदखान व हाफीज रहमतखान याची फौज हुजूर येणार म्हणून तुम्ही लिहिता परंतु अद्यापी येत नाही याजकरितां राजश्री गोविंद रायाजी यांस पाठविलें असे तरी तुम्ही त्यांची फौज संत्वर घेऊन येणे जाणिजे छ १८ जमादिलाखर [नि#] आज प्रमाण [वा#] लेखना । वधि:

ले. ६६

}

श्री

{ श. १६८८ कार्तिक
इ. १७६६ नोव्हेंबर

विनंती यैसी जे गोहदची मामळत सिंदे नारो शकराचे विद्येमाने जाली वारा लक्ष मुकरर जाले त्याजपैकी तीन नगद त्यात येकाचे सानेवये व जवाहीर व येक नगद येवज व येक गळ्या सोडून दिघल्यावर बाकी नवाची काही साले ठैराऊन हाफतेवंदी करून द्यावी चौपाचा हजार स्वार प्याद्यानसी चाकरीस बोर चालावें त्यांत येक कारकून मात्र येऊन भेटला खासा राजा व मातबर मुतसदी यात कोण्ही हा कालवर येऊन भेटला नाहीं सिंघाचे मारफांत निशापातीचा डौल पडला आहे सात हाती नेले होते ते परतून दिघलें व येक घोडा नजर पाठविला आज चार पाच रोज जाले की मोरचेही उठून आले आतां सरकारचे मुकरर

मशीराचे जुवानी वर्तमान येकण्यात येते कीं अतरवेदीत उतरून प्र...वर्ती गंगा-
श्रान करावें तेथें भलतें येखादे राजकारण उचलून सिधीस न्यावें सदर्थ तो
चोहोकडे आहेतच कूचहीं सत्वरच होणार हे वर्तमान पूर्वीं सेवेसी विनती केली
आहे आता मागती विनती केली आसे गोविदपंत बाळाजी गोविदाकडे कपठाणा-
पासी सरकारातून रुखसत होऊन कागदापत्रासहीत येणार बलकी सकाळ संध्याकाळी
मार्गस्त व्हावें यैसे होते परंतु वडिलाचे पुन्येप्रतापे मवकूक जाले हे वर्तमान
पूर्वीं लिहिले होते कललेच आसेल हे विशप्ती गोहदचा मजकूर सदरहू नारो
शंकराचे विद्येमाने ठैरले आहे परंतु शाश्वत नाही आज पांच रोज रात्रदिवस
खिलवत याच गोष्टीचे आसते याजमुलेच आपले जाबास दोन रोज आधीक
लागले सेवटी गोहदचा काये ढोढो पडतो जे ठैरल ते मागाहून विनती
[लिहिली] जाईल हे विनती

ले. ६७ }
मार्गशीर्ष शु. १ नंतर }

पुरवणी

{ श. १६८८ मार्गशीर्ष शुद्ध १
{ इ. १७६६ डिसेंबर ३

[मार्गशीर्ष] शुभ १ स हला केला होता त्यास खंदका ५ पर्यंत गेले होते
तेथे जाऊन निघाणे लाविली होती परंतु खंदक खोल होता दोन भाले खोल
होता लोकांनी सांगितले की खंदक चार हात खोल आहे म्हणून हाळा केला होता
परंतु कारेगर न जाला गोहदवाल्याही हला मारून काढला लोक दोनतीनसे
मेले दोन तीनसे जखमी १ मी १ जाले वरकड सरदार कायम राहिले यैसे वर्तमान
जाले आहे प्रस्तूत गोहदवाल्याची मामलेत चुकली दोन चार लक्ष रुपये देणार
अहेत पुढे जाटावर जाणार जाटासीही सळा करावा म्हणून जाटाचे वकीळ आले
आहेत घडोन येईल ते खरे रो बापूजी माहादेव यासी श्रीमंत दादाची पत्रे गेली
आहेत की मेटीस येणे त्यास ते आद्यापी आले नाहीत रो पुरुषोत्तम[म#] माहादेव
फरोकाबादेस गेले आहेत वंगसास घेऊन यावयास त्यास ते फरोकाबादेहून
आद्यापी आले नाहीत रो नारो शंकर दरबारास आठा पंधरा दिवसानी जातात
विश्वासराव लक्ष्मण यांचा झांसीचा बंदोबस्त जाला नाही या सालची वळे जाली
आहेत परंतु आद्यापी लस्करांतच आहेत सौ ताई वगैरे लस्करांतच आहे
झांसीस जाणार अहेत रो विठल सिवदेव यांचा मेटीस महिना पंधरा दिवसानी
जात आसतो कृपा बहूत करितो शुष्क आतिथ्य करितो परंतु लाभ काही होता
दिसत नाही आपल्यास देवपूजा करावयासही बोलावीत होता परंतु यांचा सोबतीस
वर्ष येक जाले काही लाभ होईल यास्त १ स्त १ व तिकडे न गेलो तिकडेही काही
ताल नाही त्याचा उपाध्या कासीस गेला म्हणून बोलावीत होता त्यास उपाध्याही
आला श्रीमंत दादाची कृपा विठल सिवदेवावर बहूत आहे यैसे वर्तमान
या प्रांतीचे आहे वरकड आमचें वर्तमान तर आवाजीपासी सुखरूप आसो

आम्हाविषई काही चिंता ना करावी विशेष बहूत काय लािा कृपा लोभ कीजे हे विज्ञात्पी

चिरंजीव जिऊबा व राजाराम व गणोबा यासि आसीर्वाद हरषडी पत्र पाठवीत जाणे हा आसीर्वाद

वरकड सर्व मंडलीस सां नमस्कार सागत जाणे सेवसी केशो ब्राह्मणाचे सां नमस्कार [बालबोधीतः] तीर्थरूप मातोश्री वडिलाचे सेवेशी [मोडीतः] चिमणाजी सिपी यास आसीर्वाद सागत जाणे सौ मैनाबाईस नमस्कार व भवानीस व यमुनास व चेणू व राजू सर्व मुलास आसीर्वाद [बालबोधीतः] जनार्दनाचे व कृष्णाचे कृतानेक नमस्कार घरचें पत्र पाठवीत जाणे हरीस खेळू न देणे

ले. ६८

सु. ११६७ रजव ७

श्री

{ श. १६८८ मार्गशीर्ष शुद्ध ९

{ इ. १७६६ डिसेंबर १०

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री बालाजी गोविंद स्वामी गोसांवी यांसि

पो रघुनाथ बाजीराव नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष किले विटावा हा किला हाफिजाकडे आहे तो हस्तगत करावयाचे राजकारण राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव याणी मुसा मदद फिरंगी याचे मारफातीने ठीक केले आहे त्यास हाफीज सरकारचे लक्षाने चालत नाही याजकरितां किले मार हस्तगत[तः] करावयाविसी मारानिलेस आज्ञा केली आहे ते सरकारचे निशाण वतें चढवितील तेव्हा उपरालियास सरकारची फौज आगोदर समीप गेली पाहिजे याजकरितां हे पत्र तुम्हास लिहिले असे तरी पुरुषोत्तम माहादेव व फिरंगी मजकूर याचे पत्र तुम्हास येताच दीड दोन हजार फौज त्याचे उपरालियाकरितां पाठऊन देणें काम नाजूक आहे बऱ्हा होऊ न देणें जाणिजे छ ७ रजेव सुा सवा सितैन मया व अलफ [निः]बहूत काये लिहिणे हे विनंती

ले. ६९

सु. ११६७ रजव १७

श्री

{ श. १६८८ मार्गशीर्ष वद्य ४

{ इ. १७६६ डिसेंबर २०

अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री राजाराम गोविंद गोसांवी यांसि

रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सुा सवा सितैन मया व अलफ तुम्ही विनंति पत्र पाठविले ते पावले हाफिजाकडील फौज घेऊन मुला मोहसम छ ११ रजेव घेऊन येथे आले दो चहू रोजी अहमदखान याची व ही फौज मिलोन सेवेशी येतीलसे दिसतें म्हणून लािा ते कळले [अै]शास यामागेच उभयेतांच्या फौजा घेऊन पोहोचा [व्या] ते न जालें या उपरी तरी सत्वर येत ते करणें जाटा

कडून महंत रामकिसन व उमरावगीर गोसांवी हुजूर सळुखाकरितां आले आहे अद्यापी पुर्ता सळुखाचा प्रकार ठरला नाही इतकियात खान मारनिलेच्या फौजा जलदीने येऊन पोहोचल्यास त्यासारखा मनसबा केला जाईल वजिराचे पत्राचे उतर पाठविले असे [नि.५] जाणिजे छ १७ रजेव [नि.५] आज्ञा प्रमाण [वा.५] लेखना । वधि:

ले. ७०

फाल्गुन वद्य १२ नंतर }

श्री

{ श. १६८८ फाल्गुन वद्य १२ नंतर
इ. १७६७ मार्च २७ नंतर

पुा श्रीमंत राजश्री [मो. जा. ५] पंत प्रधान स्वामीचे शेवेसी

विश्वासी ऐसी जे श्रीमंत स्वामीनी गोहदेचा दारमदार करून जायसी सख्य न करिता सवलगडास आले करोलीकर राज्यापासून खंडणी घेऊन कूच [दर कूच] राजगड पाटण रवीचीवाढ्यांत आले [येकोन येक ग]व्या खाली करून घेतल्या मग खिचीचा रा [जा ये]ऊन भेटला खंडणीही थोडी बहूत देऊन हा मरा...जाला कुरवाईभवरासेवाले पठणाही राा त्रिवकराव सिवदेव यांचा ब्राह्मण मारिला यास्तव दोन कुचे भारी करून कुरवाईवर येऊन मोर्चे लाविले पंधरा दिवसात तोफखान्याने किला पाडून टाकिला तेव्हां इजतखानाचा पुत्र शरण अला खंडणीही थोडीसी दिल्ली व हासनगडचा किला खाली करून दिवला सरकारचे ठाणे जाऊन बसले तेथून कूच करून भेलशाचे रोखे सा कोसावर येऊन मुकाम के[ला] [भोपा]लवाले फैजमाखा यानी भेलसे खाली करू[न]...[सर]कारचे ठाणे तेथेही बसले प्रस्तुत कोट्या...साठी या रोखे आले आहेत दौ चौ दिवसात [कोट्या]ची मामळत करून श्रीअवंतिकेस येणार राजश्री मालोजी होलकर यासि देव आज्ञा इंदुरी फाल्गून वद्य द्वादसीस जाली म्हणौन श्रीमंत स्वामीनी राजश्री तुकोजी होलकर व राा गंगाधर येशवंत यांस हजूर बोलाविले आहे तेही येणार येथे अल्यावर जो विचार होईल तो मागाहून सविस्तर विनंती लिहू कृपा केली पाहिजे हे विज्ञ्यती

ले. ७१

सुवान २४ }

श्री

{ श. १६९० मार्गशीर्ष वद्य ११
इ. १७६९ जानेवारी ३

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री पुरुषोत्तमपंत नाना स्वामीचे सेवेसी

पो रामचंद्र गणेश व विसाजी कृष्ण कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत असावे विशेष आपण कृपा करून पत्र पाठविले पावोन सविस्तर अर्थ कळो अला यानंतर आम्ही फौजमुखा श्रीमंतचे

लस्करात वसड प्रांती गेलो तुम्ही पत्र पावताच स्वार होऊन श्रीमंताजवळ यावे तेथे आलियावर जसा प्रकार दिसेल त्याप्रमाणे तुम्ही आम्ही मिलोन करावयास येईल तूर्त येथेच येणे आठापंधरा दिवसांत मोसल्याकडीलही फडच्या लौकर होऊन इकडून हिडुस्तानात जाणे होईल याजकरिता अपण लौकर तयार होऊन यावे रा. छ २४ सात्राने मागे साखरखेडले [निः] बहुत काये लिहिणे कृपा लोभ असो दिव्हा पाहिजे हे विनंती

ले. ७२

माघ वद्य २ मंगळ.

श्री. गणराज

 { श. १६९० माघ वद्य २
 { इ. १७६९ फेब्रुवारी २१

वडिलाचें सेवेसी बालके कृतानेक सा नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता माघ वद्य २ मंगळवार तिसरा प्रहर मा पुणे वडिलांचे आसिर्वादे येयास्तीत आसे यानंतर वडिली आसीर्वाद शुध्व येकादसीचे पाठविलें ते वद्य १ सोमवारी पावोन साकल्य वर्तमान कलले शुक्रवारी द्वादसीस चादोरीस येणार राजश्री नाना फडणीस यांस सुज्यादवलाकडे जाण्याचा मजकूर पुसून लाि श्रीमंताचे लश्करास जावयास मार्ग न फुटला तर तिकडे जावें की काये जावेसे जात्यास श्रीमंताची दोन पत्रे पृथ्वीपति सुज्याउदवलास पाठवणे म्हणून पत्नी आज्ञा व श्रीमंतास येक पत्र की स्वामीपावेतो पोहचण्यास मार्ग न फुटे यास्तव तिकडे रवाना केले असे नानाचें पत्र पाठवणे म्हणून आज्ञा असियासि वडिलाचे पत्र त्रितिये प्रहरी आले तेच समई श्रीमंताची पत्रे नवा रोजाची मुजरद दोन जासूद व शुतरस्वार येक आला देवगडचांद्याहून पांच कोसावर श्रीमंत आहेत फौज श्रीमंताची भारी आहे राजश्री जानोजी भोसले सडे वीस हजार फौजनसी आहेत त्याचे लस्करात श्रीमंताची... जासूद वगैरे होती त्यास भोसले मजकूर यांनी वातनी श्रीमंतास पोहचू न देता छतीसगडाकडे वंगल्याचे सरहदेस होता तेथून निघून श्रीमंताची फौज तिकडेच टाकून साठ कोस आलीकडे देशाचे रोखे आला दरकूच देशास इकडे येऊन पुणे सातारे गंगथडी आदीकरून ज्याप्रमाणे नागपुराकडे जाले त्याप्रकारे करावें याउदेशे दरकूच येत आहे व कराडे वगैरे फौज बन्हाणपुराकडून जलगांव-जांगोदाकडे त्याची सडी आली आहे त्याजवरून श्रीमंताची आज्ञा आठा रोजात आली की पुण्यांतील लोकानीच त्या प्रांतीहून निघून किलोकिली जावें यास्तव कालपासून पुण्यांत पळण आतिशये लागली आहे सरकारवाख्यांतून सर्व जिनस वगैरे काढून सिंहगडास कुल सरजाम रवाना जाला आज साहकाली श्रीमंत दादा-साहेब व सौभाग्यवती मातुश्री आनंदीबाई पार्वतीबाई रमाबाई सर्व पुरंधरांस जाणार सिंहगडाचे भाडे मनास येईल ते जाले आहे उलकापात चहुंकडे जाला आहे तीन हिसे पुण्यातील लोक गेले आहे आज उद्यांत येथे माणूस द्रिष्टस पडणार नाही याप्रकारे हंगामा आतिशये जाला आहे श्रीमंतही सडे होऊन मागे भोस

ल्याचे येतात गोपालराव गोविंद व रास्ते आगाडीस आहेत त्यांजमागे श्रीमंत आहेत श्रीमंतासमोर तो भोसल्याच्याने उभे राहावत ना[ही*] परंतु सांप्रत चूड हाती भोसल्याने घेऊन कजाखी आरंभून प्रांताचे निर्दाळण करावें या आर्थे इकडे आला आहे येथेही राजश्री नाना फडणीस यांनी राजश्री गोविंदराव गायेकवाड नागोराम ज्यनादेन राम आदीकरून चारपांच हजार स्वार व इत्केच हशम वगैरे जमाव आरंभिला आहे श्रीमंताचे प्रताप थोर आहे इथःपर भोसल्याचे पारपत्य येभास्थीत होत आहे परंतु ज्यनाचा भोग आहे तेथेही मातुश्री गोपिकाबाई व श्रीमंत नारायेणरायांस पत्रे त्रिवक्तेस्वरचे किल्ल्यास जाण्या...रवाना जालीत तेथे पावलियावर व...कलले आसेल वडिली सांप्रत कोठे जाण्याचा विचार न करावा चहूंकडून[न*] याप्रकारे गर्दी त्यास सांप्रत घरी सर्वांस सांभाळून आसावें तो आठा पंधरा दिवसांत श्रीमंताचीच स्वारी भोसल्यामागे या प्रांती येईल मग आसपास आलियावर लश्करास जाण्याची सुभेथा पाहून तजवीज [करूं] सांप्रत बऱ्हाणपुरा-कडे आयवा कोठेही मार्ग चालत नाही आम्ही राजश्री नानापासी येका किल्यास राहावयाची चिठी मागितली आहे घेऊन पाठऊन देतो तो वडिली रामसेज इंद्राई हर्ष दोनतीन जागा आहेत त्यातून येखादे स्यळाची राजश्री नारो शंकर याजकडील कारभारी आस्तील त्याचे विचारें योजना करून परवानगी घेऊन ठेवावी न जाणो तिकडेच डेलवळांड जाली तर बहुत बहुत सावध आसले पाहिजे उटे वगैरे प्राथः-काली सेवेसी रवाना करून सडा मात्र येथे दोन चार दिवस राहून स्वार होऊन येतो आज्ञा देखील घेतली होती परंतु सांप्रत ही गलबल जाली [अपूर्ण*]

ले. ७३

सु. ११७० जवळ २३

}

श्री

}

श. १६९१ भाद्रपद वद्य ९

इ. १७६९ सप्टेंबर २४

अखडीत लक्ष्मी आलकृत राजमान्य राजश्री खडो गणेश कादार पो नासिक गो यांसि

सेवक माधवराव बलाल प्रधान नमस्कार सुा सवैन मया व अलफ राजश्री देवराव माहादेव याची रवानगी सुजातदौला [कडे] वकिलीचे कामकाज सागून केली आहे...देणे व याचा यैवज सरकारात येणे आहे त्यास सावकार मारनिलेस तगादा करून जाणियास अडथला करतील व गेलियावर मारनिलेचे घरी कटकट करून गावखेडियास उपद्रव करितील तर तुम्ही त्यास निक्षून ताकीद करणे की सरकारात मारनिलेचा यैवज आहे तो उगवलियावर तुमचे अैवजाचा निकाल करून देतील म्हणून सावकारास सागणे व जवरदस्ती करून सावकारानी माणसे वसविल्यास उठऊन देणे मारनिलेचे घरी व गावखेडियास येकदर उपद्रव लागो न देणे येविशी फिरोन बोभाट येऊ न देणे [नि.*] जाणिजे छ २३ जमा-दिलावल [नि.*] आज्ञा प्रमाण [वा*] लेखन । सिमा

ले. ७४

पौ जखर १०

श्री

{ श. १६९१ आश्विन शुद्ध ११
 { इ. १७६९ आक्टोबर ११

...जेन आपले स्वहस्ते करून च्यार प्रहर रात्री हरिकीर्तन केले त्या दिवसा-
 पासून श्रीने कृपा केली सीतज्वर गेला आता शरीरात बल नाही आठाचौ दिव-
 सानी बल अलियावर लस्करास जाऊ आम्ही तर तैसेच सावकाश नवताही लस्करा-
 स जात होतो तो राजश्री रामचंद्र गणेश याचे पत्र आले की खीचीच्या मुलकात
 हवा उत्तम नाही पाऊ[स] फार डाग मोठी प्रकृतीस मानणार नाही यास्तव
 आठ चार दिवस सिरोजेस राहून औषधउपाय करून सावकाश वाटल्यावर
 येथून लिहून पाठऊ तेव्हा यावे त्या पत्रावरून येथे राहिलो श्रीवरद चतुर्थी येथे
 करून लस्कर वीस कोस राधोगड आहे तेथे जाऊ दोनशे राजत लस्करा-
 तून आणविले आहेत सा रामचंद्र गणेशाचे पत्र मुजरद आले तेच तुम्हाकडे
 पाठविले आहे त्यावरून कलेल त्या उभयेताची ममता आपले ठाई बहूतच आहे
 श्रीकृपेने थोड्या दिवसात अरोग्य होऊन लस्करास जाऊ त्याची भेट जाल्यावर
 सविस्तर लिहू तुम्ही लिहिले की श्रीमंत स्वामीस पत्र लिहीत असावे त्यास प्रस्तुत
 आपला हा प्रकार विनंतीपत्र काये त्याहावे लस्करास पावल्यावर लिहू प्रस्तुत
 सा रामचंद्र गणेश खीचीच्या पारपत्यास लागले आहेत पुढें होईल ते लिहू
 श्रीकृपा करो हे असीर्वाद.

पौ छ १० जमादिलाखर

ले. ७५

पौ श. १६९१ माघ वद्य ४

{ श. १६९१ माघ वद्य ४
 { इ. १७७० फेब्रुवारी १३

पौ माघ वद्य ४ मृग सिध्दटेक सके १६९१ (३१)

विनंती विशेष येथे आल्यावर दोन तीन वेळ विनंति केली हकारनामक
 माघ मासी लग्नास येथे येणार त्या वेळेस काय होणे ते होईल यैसे जाहाले आहे
 वर्कड आचेप्रो श्रीमंताची पत्रे [ना]बूरावजीस व विसाजी कृष्ण यांस घेतली
 आहेत व खासदस्तुरी पत्र नानास दिले आहे ते पाठविले आहे पावेल गालीचे
 पसंद न पडले परंतु घेऊन ठेविले आहेत जर्दा घोडा आणविला आहे येथे पाठ-
 ऊन द्यावा आला मर्जीस तर घेऊ यैसे बोलिले आहेत पाहिल्यावर घेणार नाही
 यैसे वाटते यास्तव जरूर पाठवावा स्मरण त्याणीच करून सांगितले यास्तव विनंती
 लिहिली असे पाठवावयाची आज्ञा करावी जे काये हरिपंत आल्यावर होणार त्याची
 चिंता न करावी खचित ग्रंथ ध्यानात अणून श्रीमंतांनी ठेविला आहे चिंता नाही
 श्रीमंत सा दादा येथे त्रागात पांच सात दिवस होते येक दोन वेळ प्रसंग त्रागात
 जाऊन केला उतरही बरेच जाहाले लश्करात जाऊन फडशा लवकरच करितो
 यैसे बोलिले वर्कड सविस्तर मजकूर भेटीनंतर निवेदन करीन पत्री त्याहावयाचे

नाही त्यास तेथील रंग पाहून प्रसंग सजोन मोरो हरीचे विद्यमाने फडशा उकून वेऊन मग येथे यावे दाहा पांच पडिले तर फाजिलापैकी द्यावे परंतु लढा न ठेवा येसी आज्ञा जाहाली आहे वर्कड सर्व मजकूर ठीक आहे कालजी किमपी न करावी येवज यादवरावजीस द्यावा म्हणून आज्ञा त्यास येथे कोणी हुंडी घेऊन आल्यावर आज्ञेप्रो येवज कोणाचे कर्ज काढून देतो चिंता न करावी मी आज्ञेखेरीज आहे येसा अर्थ नाही वर्कड सर्व मजकूर स्वामीचे ध्यानातच आहे विशेष काय त्याहावे भेटीनंतर साकल्य निवेदन होईल बहुत कार्ये लिहिणे लोभ कीजे हे विज्ञापना

ले. ७६
बखर २५

}

श्रीवरद

}

श. १६९२ आश्विन वद्य ११
इ. १७७० ऑक्टोबर १५

तीर्थस्वरूप महाराज सा [मो. जा.] नानासाहेब वडिलाचे सेवेसी बालके बाजीरायाने चरनावर मस्तक ठेऊन सिरसाष्टाग नमस्कार विज्ञापना येसी जे येथील क्षेम ता छ २५ माहे जमादिलाखर म्या बगला जाणोन वडिली आपले कुशळ हरषडी लिहिती आज्ञा केली पाहिजे विशेष पेशजी पत्र ब्रमे सा बालाबाचे पत्रासहीत पुन्यातून हरकारा आला होता त्या समागमे पा पावले असतील त्याजवरून वर्तमान विदीत जालेच असेल हांली नवा[ब] वजि-राचे येथे वर्तमान आले की सा पाटीलबांनी परसतान ठेविले की प्रथवीपतीस नेयावे व श्रीमत सा विसाजीपत दादानीही परसतान ठेविले पूल तर येमुनेचा राजघाटावर तैयार जाला एका दोन दिवसानी उतरनार होते त्यास सा सुवे-दारांनी सागून पाठविले की पित्रपक्षाचे पाचव्यार दिवस राहिले आहेत हे दिवस जाले म्हणजे यमुना उ[तः]रून प्रथवीपतीकडे चालवे याजवर काही वर्तमान आले नाही की चालले अथवा हे वे...लियावर चालतील जावतेखानाचा वकील मेघराजाचा पुत्र प्रथवीपतीकडे आला त्यानी मुलाजमत केली हिसामुदीखानाचे मार्फतीने येकशे येक माहर नजर केली सा गणेशपताचे मारफत जावसाल करितो व हाफिजाकडील उवेदुलाखान व टेगचंद मुनसी आला आहे प्रथवीपतीचे लश्क-रात त्यास त्याचीही [वि]दा चाली चीरा सरबस्ता हाफिजास इनायेत जाले गेले असतील व ते हे करार करून गेले आहेत की दाहा दिवसानी हाफिजास घेऊन येतो व प्रथवीपतीही बालले आहेत की लवकर घेऊन येणें तो परियेंत मीही येथेच आहे दाहा दिवसानंतर राहणार नाही प्रथवीपती फरकावादे[हून कूच]करून नबीगजास गेलेत तेथेच मुकाम आहेत मुजफरजगची मामलत जाली कुचाचे दिवसी ते भेटीस आले होते त्यास चिरा सरबस्ता मुख्यास जाला व च्यार सदांर त्याचे समागमे होते च्यार खिलत त्याला दिधले व रुकस्त केले खान तर प्रथवी-पतीचे लश्करास गेलेत त्याचे वर्तमान तर पेशजी वडिलास विनंती केलीच होती व तिकडे सा बालाबास लिहिलेच आहे नवाबानी दोनदा खानापुडेच वडिलाचे

स्मरण कले की ते असते तर त्याला व राजेजीस पाठविता तुमचे तर काही कामही नवेते बरे जे व...येतील ते व्यापादून घेऊन आता तुम्ही...

ले. ७७

सु. ११७१ सात्रान २५ }

श्री

{ श. १६९२ मार्गशीर्ष वद्य १२
इ. १७७० डिसेंबर १३

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री बापूजी माहादेव व देवराव माहादेव स्वामी गोसावी यांसी

पो माधवराव बलाल प्रधान नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष नाशकातून तुमचे कागदपत्र समाल आणविले होते त्यास समई उपयोगी कागद तेथे असतील ते घेऊन तुम्ही येणे मागे कागद राहिला असे म्हणावयास कार्यास येणार नाही याप्रो हिसेव वगैरे कागदपत्र घेऊन जलद येणे जाणजे छ २५ सात्रान सुा इहिदे सत्रैन मया व अलफ [नि.*] बहुत काय लिहिणे हे विनंती

पो छ ३० माहे सात्रान उर्फ पौष शुध १

ले. ७८

}

श्रीवरद

{ श. १६९२ माघ शुद्ध १० सुमार
इ. १७७१ जानेवारी २६ सुमार

विनंती उपर पूर्वी तुम्हास लिहिले की बालाजीस सांगणे की राा विसाजी पंतासी अम्ही विचार केला श्री गंगापारचा मुळक बंगशाचा आहे तो त्यास द्यावा व त्यास अपले शामील करावे ते त्यानी मान्य केले तुम्हास व बकवीस पत्र लिहिले परंतु उतर न आले दुसरें त्याचा प्रांत राा माहादजी सिंदे याचे विद्यमाने अंतर वेदीतील सोडवून घेतला तो प्रांत त्याचे रजामंदीने सिंदे यांनी सोडऊन घेतला अम्ही म्हणतो की दगाबाजीने त्याजला इतबार देऊन त्याचा दस्तावेज घेऊन आपणच त्याचा कौलनामा लिहून दिधला त्यानी कोरीच फर्द मोहर करून दिधली त्यानी मनमाने ते लिहून तुम्हास अणवून दाखविले व लटके तें खरे केले अता तुम्ही प्रांत त्याचा त्यास द्याल तर काही नजरही देतील त्याचे उतर अम्हास विसाजीपंत म्हणाले की जर काही सिंदे यांनी दस्तावेज नवाव अहमदखानास दिधला असेल तर त्या दस्तावेजाने त्यास लाजवाव करून या कामास जटके देईन बेदस्तावेज कसे बोलावे त्यांत पहिले दिवसापासून त्यांचा डौल अम्हाकडे नाही यास्तव दस्तावेज पाहिजे नाहीतर जे करणे ते अम्हीच करावयास घणीच आहे अता दस्तावेजाखेरीज सिंदे यास कसे लाजवाव करावे यास्तव काही दस्तावेज माहादजी सिंदे याचा असेल तो अणवणे म्हणून सांगितले जर बक शीची मरजी असली की सिंदे यास हे वृत्त न कळावे तर त्यांस कळू न देता

यांची खातरजमा करून देऊ की सिंदे यानी करार केला असतां तुम्ही न कराल तर अम्ही पुण्यास ये गोष्टीस नेऊन तेथून हे काम करून येऊ याकरिता तुम्हास पूर्वी लिहिले परंतु उतर न अले हाली जरूर दोन येक च्यार दस्तावेज सिंदे याची पत्रे अथवा कौलनामा प्रांत सोडावयाचा असेल तो घेऊन तुम्हीच येणे वकशीस लिहिले अहे की शिवरामपंतास पो तेही तुम्हास अशा देतील तर तुम्ही सविस्तर वृत्त येकांती सागून सत्वर तो दस्तावेज घेऊन येणे माहादजी सिंदे यास हा मजकूर सहसा येवे उमजणार नाही चिता न करणे म्हणून सांगणे कलेल तर पुण्यास कलेल इकडे जोवर अहेत तोवर येक अक्षर कळू देणार नाही ये विशई शपथपूर्वक त्यांची खातरजमा करणे श्रहात त्याचे घर बुडविले यास्तव अम्हास हलहल वाटून तरतूद केली अहे व करितो त्याचे देवे होईल ते खरे व बनेल तेथवर करून घेतो नजर त्या प्रांताची सिंध्यासी काये मान्य केली होती ते सविस्तर लिहून घेऊन येणे वजिनस दस्तावेज द्यावयास त्याचे चितास नच ये तर नकला घेऊन येणे व असल दस्तावेज कौलनामा अथवा पत्रे असतील त्याचे मातवर समागमे घेऊन येणे विलंब क्षणाचा न करणे श्रीच कृपा करो भेट होये तो सुदीन हे विनंती

ले. ७९
रजव १०

}

श्रीवरद

{ श. १६९३ आश्विन शुद्ध ११
{ इ. १७७१ आक्टोबर १९

श्रियासह चिरंजीव राजश्री तात्यासाहेब यांस प्रति पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक असीर्वाद उपरी येथील कुशल ता १० माहे रजव मुा लस्कर नजीक कोल जाणौन स्वकीये लिहीत असिले पो विशेष तुम्हाकडील कासीदजोडी नाहर मिर्घा याचे मार्फातीची श्रावण शुध्व ९ नवमी पुण्याचे मुकामीची पत्रे सरकारची व आपली पाठविली ते येथे छ १९ जोखरो मुा मजकुरो खुर्जाचा गढ घेऊन रामगडापासी आले आहेत जाटाचे मुलकात जती केली तिन्ही सरदाराचे कमा- विसदार जागात्रजागा वसले पेढारी मूळक जालितात छुटितात येथील प्रकार काहीच ठीक नाही तिघाच्या तीन वाटा आहेत आमचा प्रकार अद्याप प्रथमच दिवस आहे खर्चाची तडातोड बहुत हे तिघेही काडीमात्र खबर घेत नाहीत खर्च भारी काये करावे याउपरी श्रीमंत स्वामीस विनंतीपत्रे पाठविली आहेत त्याच्या नकला करून तुम्हास तात्पर्य कलावयासाठी पाठविले आहे तर वाचोन समजौन जेथे सांगावयाचे असेल तेथेच सांगावे मागाहून होईल ते सविस्तर लिहू [नि.३] श्रीच कृपा करो विशेष काये लािा सिंदे होलकर अंतस्थ येकचित आहेत परंतु बाह्यात विसाजीपंतांसी श्रेहवृध्दी बोलतात येक दादोपंताकरिता दोघेही सरदार खटे अहे याजला त्याजवाचून काहीही कारभार करणेच नाही वजिरांची व फरखावादेची पत्रे येऊन दीड महिना जाला उतरच न मिलेत याचे कारण

हेच की जे राजकारण दादोपंताची वजू होईल व त्यानी बरे म्हणजे ते करावे
या प्रकारचा सुस्त कारभार येथील खर्चास सर्वांची नेमणूक आहे येथे अशी गोर
नेमणुकीचे त्यानी खर्चास देणे म्हणून लिहावे व यानी देतो म्हणून श्रीमंतास
लिहिले ते पत्र पावलीच असतील विठलपंताचेही पत्र अठा पंधरा दिवसात तयार
होईल ते घेऊन पाठऊ तिकडील अशा निष्पन्न अल्यानेरीस पाचापंचविताची
नेमणूक करवणार नाही अजपर्यंत म्हणत होते की अयोधेकराकडील मुंठा ठरवून
येणे मग करून देऊ अतां श्रीमंताचे अज्ञापन अजवले लागे नेमून देऊ
म्हणतात सरकारचे पत्र श्रीमंत चापूस विनंती करून इत्केच की शिंदे होडकर
यानी मुतालकीचे विक्रयाने सनद देऊन गाव नेमून दिले आहे ते गाव सुजगास
गोविंदपंताचे लेकानी दिवले आहे ते ताकीद करून देणे अमल करून इत्के असे
म्हणजे काम होईल याचा भरवसा धरावा तर येथील सरकारचे कारकुनास कारकु
नीचा अवज कोठील कोठील जमा जाला आहे तोही कारकुनास देतच नारीस मग
अमची कथा काये याची नियत या प्रकारची विपारी कागद अह... येऊन
पाठऊ पूर्वी त्रिवर्ग सरदाराची पाठविली तैसीच अताही पाठऊ परंतु येव साहाय
होईल तेव्हा सर्व श्री कृपा करून करील तो मुद्दीन अयोधेकर साजीरागणी पो
अली तेच पावतील सविस्तर कलेल इकीन रहमताची पत्रे व जाटाकडील व
पातशाहाबजिराकडील राजकारणी पत्रे येतात ते सविस्तर या निवाडीपंतास म्हण
करितो परंतु दादोपंताची विपरीत गोष्ट श्रवण करावी ते सुमन घेऊन रवाने
ममतेत राहून अपली अव गंधिली जाते बरकड इकडील हिंदुरागणी लोक दादो
लाऊन ठेऊन सरबेची मार्ग प्रतीक्षा करितात येथे सरबेचा प्रकार म्हणजे तर
सरदाराची भाषणे हेच कचेरीस चर्चा राहते की वर्गाकालास देणास कातो यंत्रोप
चार वर्षे जाली पुढे कितीक दिवस धर... वाय करणे लागेन हे कळत नारी मुंठा
कावतेखानाची व हाफिजाची मार्गप्रतीक्षा व इत्के जाटाचे मागण्याची मेळ न
देतील हे मार्गप्रतीक्षा आहे मंगानीकडे नेल्हागेरीस पून रांपिओ भीमंगा उत
रून येतो हे बोळिल्यानेरीस काही केल्हानेरीस रोहिले द्यून रये व पावलीत व
इत्के जाटाचे यमुनावागे प्रातात दगव जाल्यानेरीस भागलाहेही करीत नाही
होता होता आमलात येईल ते... ज निवाडीपंताचे निचारे धनची व त्यानी पत्रे
जात्यांत परंतु कोठे सरदागना हिसका व कोठे गाचा हिसकाच आहे म्हणजे
चालीस पनास नावास म्हणावे येणे..... होणे श्री इत्हा आहे व श्रीमंत मागण्या
प्रताप गोर आहे या भावदरपंत अजकडील येथे येऊन पावले श्रीमंत चापूस कारभार
व श्रीमंताचे मज्जीप्रो सर्व येकांनी या निवाडीपंतास या विडकपत सांगत जाणे
बघूने सदांनी निगेडिले परंतु परत न जाली मुंठा त्यानी प्रताप न येतो की कोक
कोठील असेल मार्गी येता शिपुरचे गजकारण भावदरपंताची भाषणे आलेले आहे
परंतु दादोपंतास दनत नारी धरभारे होडकर शिंदे कातीशेले दिवले कावते रये हा

कारात परभारेही येवज पावेल तर उतम अहे का की त्रिकुटांत येक मत्त नाही व तेथे जैपुरांत फूट कारभारियात जाली अहे सरकारातून तुम्ही श्रीमत चापूस विनती करून हजार पाचसे राऊत निसवतीस घेऊन येणे सदासिवभट जैपूरचे राज्याचा गुरु व प्रतापसिंग वगैरे रजपूत वीस हजार माणूस येकत्र येकचित जाले अहे व येक माहोत राज्याचे मातुश्रीने कारभारी केला व राज्याचा मामा उदेपूरकर अहे त्याजला राजा लेकरु जवळ घेऊन वसतो यास्तव रजपूत राज्यास रामराम न करीत माहोतास रुजू न होत राजा येकला असिल्यास रजपूत रामरामास येतात त्या सर्व रजपुतांनी समापत्र करून सदासिवभटास राजी होऊन येथे वकील पाठविला अहे की दोन हजार स्वार अपला पो अम्ही माहोतास कैद करून च्यार लक्ष चा नगद देतो चाकीची वाट करितो म्हणतात परंतु येथील प्रकार भास्करपंताचे लिहिल्यावरून कलेल जयनगरी लाख माणूस मिलोन राज्याचे मामाचे घर शहरात छुटिले येकले जिवाने राज्याचे महलात पलोन गेला तेथे वाचला माहात कारभारी अहेत ते म्हणतात की रजपुतांचे पारपत्य करणे आम्ही चा देतो त्यास रजपुतांचे पारपत्य करावयासी वीस पचवीस हजार फौज पो हे काम दो हजारचे नावाने वे जोखो होते तैसेच फरखावादेचेही अहे परंतु दादो महार सरदार असते तर खुद यस्तियारीने करते अता गरिबाची श्री अहे श्रीच कृपा करो

ले. ८०

पौ मार्गशीर्ष शुद्ध ९

श्रीवरद

{ श. १६९३ मार्गशीर्ष शुद्ध ९
इ. १७७१ डिसेंबर १५

पुा चिरंजीव साहेबास असीर्वाद उपरी पातशाहाचे मानस की चालीस लक्ष रुपये घेऊन आम्हांसाठी दिली वगेर प्रांत सोडिला जावतेखानाचा जो प्रांत आहे त्यांत अमल पुर्ता करून न दिवला श्रीगंगापारचा प्रांत त्याजला सोडिला आता इकडीलही प्रांत त्याजलाच देणे म्हणता तेव्हां रुपये सरदारापासी शामील जाल्याचेच मात्र द्यावे वरकड स्वार्थ काये जाला कडा कुरा व मेरठ वगेर यैवजाचे तनख्यांत पूर्वी दिवले होते ते जागीरच देणे म्हणतां हा कोठील न्याये आहे अैसेही असता मेरठ वगेर जागीरीची सनद दिली...कड जाटाचा प्रांत घेऊन पातशाही बंदोबस्त करून द्यावा रोहिल्यास मारिले त्यांजलाही खारीस करून निमे प्रांत घेणे सलाह होती जे जागा आमलात आमचे आहे तेच सोडणे हे कैसे बोलता व हाफीज रहमताचे विद्यमाने रोहिल्याचा मामला ठैरला त्याप्रो त्यांपासून किस्तबंदीचा यैवज अजवर काये घेतला जवरदस्ती पातशाहावरच करावी की काये हे मानस पातशाहाकडील आहे पुढे ठैरल ते मागाहून लिहू निमेनिम हिसा पातशाहास देण्याची वाटणी हरयेक संवस्थानिकाचे यैवजाचे भरण्यापैकी हिशोब घेऊन येऊन सरकारचे यैवजाचा भरणा पातशाहाचा जाला म्हणून दिलीतून

दादोपंत घेऊन राा विसाजीपंतास समजावितील ते मागाहून तुम्हास लिहू श्री
अमचे अहे सदैव कुशल वृत्त लियो हर पुर्वणीत श्री अमची लिहिणे विशेष चितेचे
कारण अहे चिंता न करावी विश्वंभर अहे सदैव कुशल वृत्त लियो भेट होये तो
सुदीन हे अनेक असीर्वाद

पौ मार्गेश्वर शुभ ९

ले. ८१

सवाल २४

श्रीशकर

{ श. १६९३ पौष वद्य ११
इ. १७७२ जानेवारी ३०

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री रघुनाथराव स्वामीचे सेवेसी

पो रामचंद्र गणेश व विसाजी कृष्ण कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी
येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जावें विशेष तुम्हांस पाताशाहाचा
निरोप राजश्री पुरुषोत्तमपंत नाना याणी घेऊन दिल्ला असतां तुम्ही येथून लिहि-
ल्याप्रो रोहिल्याकडे जात नाही व इकडेही येत नाही व त्याच्या विचारांत राहात
नाही म्हणून मारनिलेनी लिहिलें त्याजवरून कलले येयास तुम्हांस पेशजी येथून
लियो होते कीं तुम्हीं रोहिले याजकडें वगैरें येत्या पाठविल्या आहेत त्याजकडे
जाणें म्हणून त्याप्रो करणें इकडें पाठवावयाचा अग्रह नवावाचा असला तरी येणे
नसल्यास पुरुषोत्तमपंत नाना आपणाकडील कोणी त्रिवक्रदास याच्यावा देऊन
पाठवितील तुम्हीं केवळ दुराग्रहास प्रवर्तून तेथे राहू म्हाणाल तरी न राहणें याउपरी
तुमचा वो, वो भाट मारनिलेनी लिहिला तरी उत्तम नाही ते आपले रजावंदीनें
तुम्हांस राहून येतील आणि तुम्हीं त्याच्या विचारांत वर्ताल तरी उत्तम राहून
नालेश न ये ते करणें तुम्ही तेथे न राहावे हे उत्तम आहे काय तुम्हाजवळ पात-
शाहाच्या व नवावाच्या बोलण्याचा सिलसिला असल तो मारनिलेस माहीत करून
देणें राा छ २४ [निः] सवाल बहुत काये लिहिणें लोभ असो दिल्ला पाहिजे
हे विनंती

ले. ८२

सु. ११७२ जिल्हेज २२

श्री

नकळ

{ श. १६९३ फाल्गून वद्य ९
इ. १७७२ मार्च २७

राजश्री माहादजी सिंदे गोसांवी यांसि

दं सकल गुणालंकरण अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य [मो. जा. #]
श्री माधवराव बलाल प्रधान असीर्वाद उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल
लिहीत जाणे विशेष राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव वकील यांचे दिमतीस स्वार ५०

नास करार करून दर राउती रुपये २०० दोनसे प्रमाणे सालीना तैनात करून तालवंदी रोजमरा सदरहू तैनातपौ सिरस्तेप्रमाणे घावयाविसी सन समान सितैनात नद दिल्ली आहे त्याप्रमाणे चालत आहे त्यास मशारनिले हिदुस्थानचे स्वारीस रकार चाकरीवरी आहेत यास्तव यांचा येवज पेशजीचे सनदेप्रमाणे झाडून तवता करीत जाणे याचा बोभाट न ये ते गोष्ट करावी जाणिजे छ २२ जिल्हेज गा इसने सबैन मया व आलफ बहुत काये लिहिणे हे असीर्वाद

के. ८३ सु. ११७३ } श्री { श. १६९४ ज्येष्ठ शुद्ध १२
वर्ष १० [अव्वल साल] } { इ. १७७२ जून १२

पुगा राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसावी यांस

उपरी छ १० सफरी वजिरानी रामघाटीहून कूच करून अनूपशहराकडे व्यापार कोस गेले फिरंगी त्याजपुढे दोन कोस आहे सादतअली वजिराचा पुत्र काही फौजेने करनेल चांदसाहेब दिलीस येऊन पातशाहास सर्वा पातशाहाजादि-यांस प्रयागास घेऊन येणार दुसरा विचार पातशाहास आगरियांस आणून आग-रियांचा किला [ध्या]वा यैसे आहे यात घडेल ते लिहून पाठऊन म्हणोन लिहिले ते कळले या उपरीही तिकडील येईल वर्तमान ते लिहिणे [निः] जाणिजे छ १० शालीवल, सुा सलास सबैन मया व अलफ [निः] बहुत काये लिहिणे [वाः] लेखन। सीमा

के. ८४ } श्रीगणराज { श. १६९५ चैत्र वद्य २
} { इ. १७७३ एप्रिल ९

पुगा तीर्थस्वरूप राजश्री नानासाहेब वडिलांचे सेवेसी

विज्ञापना श्रीमंत राजश्री [मो. जा.ः] रावसाहेब व श्रीमंत सखारामपंत बापू व नाना फडणीस आदीकरून सर्व मडली फालगुण वद्य दशमीस गंगापुर्वास दाखल जाले मातुश्री बाईसाहेबाच्या भेटी होऊन वीस रोज गंगापुर्वा राहून चैत्र शुद्ध १५ पौर्णिमेस मातुश्रीची आज्ञा घेऊन पुण्यासि स्वार होऊन गेले श्रीमंतास व मुतसदी मडलीस घरास आणिले वस्त्रे वगैरे दिवली राजश्री नाना फडणीस हरिपंत तात्या वगैरे भोज्यनासही आले होते श्रीमंतास वस्त्रे वगैरे दिवली श्रुत होये वैशाख मासी पुण्यास जाऊं तेथील वर्तमान होईल ते साकत्य लिहू पुणि-यासि स्वारी गेलियावर सरजाम्याकडील कर्जपटी वसूल करून फाजिलाचा निकाल पाडतील कुल येखितयार श्रीमंत बापूकडे आहे श्रुत होये नवाब गाजुदीखान पुण्यासि आले श्रीमंत उभैथा कोसभर सामोरा जाऊन घेऊन मुजफरजंगाचे

वाडियांत राहावयासि स्थळ दिघले दोनदा मेजमानी केली हती घोडा वत्त जवा-
हीर पांचा हजारचे दिघले नवाबानी डे...न मेजमानी काळानरूप केली मुमुक्षितच
...त आले होते तिकडील पातशाहातचा बंदोबस्त करावा विजारत आपण करावी
द्रव्य विशेष पद प्राप्त जालियावर निशा करावी आवदाली बोलावीत अस्तां न
गेलो पातशाहा शाहआलम यानी बोलावीत आस्ता तिकडेही न गेलो तुमचे
श्रेहास्तव धाऊन आलो म्हणून बहुत बोलले परंतु येथे त्याचे बोलणे सर्वथा प्रमाण
व उपयोगी आज पहावेसें काहीच नाही व लबाड बोलणे जीव नाहीसे ठेराविले
मातबर माणूस निजामनमुलकाचा नातू घरास आला याचे मानमहत्वांत आंतर
न करावें व उपासी मरतो भक्षावयासि नाही यास्तव आले आहे याचे पोटाची
मात्र वेगमी करून द्यावी या आर्थे सर्वांनी साहित्य करून राजश्री बालाजी गोविंद
याचे प्रांतात बुधेलखंडांत दोन लक्षाची जागीर दिघली ते भक्षून राज्यास आभीष्ट
चितन करून का[ही साक्षे]प करावा फितवा फांदडा करू नये सरकारचे
ळ[क्षा]त आसावे तर जागीर चालेल याप्रमाणे बोलणे जाले त्यांचा आग्रह
पुण्यास राहावें ऐसे फार परंतु निजाम आलीखानाची पत्रे दोन चार आली की
आमचा तुमचा श्रेह कौलकरा चाला आस्तां आमचे शुत्रूस तुम्ही आणून
ठेविले आहे त्याजवरून नवाबाची खानगी बुधेलखंड प्रांती सरजाम नेमिला
त्याचा आमल करून देऊन त्या प्रांती राहावें यास्तव कारकून समागमे सर-
कारचा व लोक पोंहचावयासि दिघले नवाबासमागमें कारभारी आपल्यापासी
मुख्या खिजमतगर होता त्याजला किताब लाला मुखलाल देऊन ठेविले आहे व
जलाळुदीखानाचा भाचा ऐसे ठेविले आहेत ते दरवारी बोलत पुण्यांत नवाबानी
वाण्याची वगैरे उचापत खादली त्यांनी आडविले मग पस्तीस हजार रुपये जागी-
रीचे येवजी सरकारातून कर्ज देऊन रुकसत नवाब आसफज्या बाहादर जाले ते
आद्यापी संगमावर डेरे दाखलच आहेत समागमे बारबरदारी...त्याचे आहेत
चालीस पनास बोडे केवल गळाळी आहेत मार्गाचा निर्वाह काळगतीनरूप दोघी
महिन्या जागीरीनजीक दाखल होती[ल] ... शुक्र ईश्वरापासी करतील तो
सुदीन आंतार्जी माणकेश्वराचे चिरंजीवांची सिपारस नवाबानी जाते दिवसी बहुत
केली त्यास नवाबच आपले पोटासाठी हजार कोस आले तेथे सिपारस कलतच
आहे हे विज्ञप्ति

ले. ८५.

चैत्र वद्य २

श्री गणराज

{ श. १६९५ चैत्र वद्य २
इ. १७७३ एप्रिल ९

तीर्थस्वरूप राजश्री नानासाहेब वडिलांचे सेवेसी

बालके दिवाकराने कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येगील कुपळ
ता चैत्र वद्य २ मुकाम ज्यनस्था[न] वडिलांचे आसीर्वादे येथास्तीत आसे

यानंतर वडिलाकडील आसीर्वांदपत्रे तीन येक दिलीहून कुच जाल्याचे दुसरे आंतरवेदीतील तिसरे रामघाट भागोरथीतीरचे आले त्यापैकी दोन पत्र दीड दोन दोन महिन्यानी...याहून फिरत फिरत आली ती व येक पत्र राम-घाटचे मुकामचे आजुरदार सविसा रोजानी येथे पाठविली ती पावली पत्रे श्रीमंत स्वामीस गंगापूरचे मुकामी गुजराणिली थैली पाठविली ती गुजरा-णिली उतरे सत्वरच सेवेसी पावती होतील उतर व्हावयासी दिवस बहुत लागतात दरबाराचे मर्जोनरूप उतर जालियावर पावते त्यांत न्यार महिने मी नासिकास आहे यास्तव दिवस अधिकच लागले इथःपर चैत्र अगर वैशाख शुध्धांत आम्ही पुण्यासी सुभ्रुहर्ते जातो मग उतरे यावयासि दिसगत लागणार नाही सत्वर पावतील वडिली तिकडील वर्तमान तपसिले लिहिले ते साकत्य श्रीमं ताचे व श्रीमंत राजश्री...चे ध्यानास आले त्यास येथील आज्ञा वारंवार ऐच ना... तिकडील मसहत सामदामे आटोपून देशास येणे लोकांस बहुत दिवस

ाले त्याप्रमाणे तिकडेही करतील सरकार आज्ञा प्रमाण करून आखर साली फिर-तील श्रीमंत स्वामीचा प्रताप योर आहे श्रीकृपेने फिरंगी व आयुषेकर आविधाचे तपत्य जालेच आसेल आथवा होईल सळख होऊन द्रव्यलाभ विशेष होऊन नौज ताजी व सरकारांत खजाना सरदार आणितील तो सुदीन वडिली राजश्री वसाजीपंत दादाची मर्जी व सर्वासी श्रेष्ठममता दिवसे दिवस बृध्दीस पावऊन यांजसमागमे यावें की येथे सर्व मडली शुक्रगुजारी करून श्रीमंताचे मनात हारभारियाचे मनात याद सेवेची उत्पन्न होऊन कांही...होऊन बंदोवस्त येथा-स्थेत वडे इथःपर सरदार त्या प्रांती बहुत दिवस राहात नाहीत सत्वरच फिर-तील कां की फौजेस पांच वर्षे जाली सिवाजी वि[ट॥]ल देशाकडे आले राहिले यांची दृचित्ते जाली नाकावर जीव आले इत्के फिरोन द्रव्यदर्शन नाही पोट पुरते भरणे संकट जाले यास्तव फिरतीलच थोडक्या दिवसासाठी वडिली तिकडून[न] पुण्याची जलदी करू नये सरदारासमागमेच यावें दरबारी राजश्री वसाजीपंत दादांची पत्रे येयात त्यात हर पत्री वडिलांची तारीफ लिहितात म्हणून राजश्री बापू बोलत होते व नाना फडणीस हरिपंत तात्यांनी सांगितले त्यास तेथे तो आद्याप बंदोवस्त कांहीच केला नाही याजवरून त्यांची ममता आपले ठाई पूर्ण यांत संवशये नाही तेथील पेंचामुले प्रसंगोचित पाहून फिरतेसमई आथवा येथे आल्यावर बंदोवस्त करून देतील कां की त्याचे मनात शुध्धता नस्ती तर तारीफ दरबारी व राजश्री विठलपंत तात्याचे पत्री न लिहिते त्यास वडिली मेहनतही त्यांजसमागमे बहुत केली आतां थोडक्या दिवसासाठी त्याची मर्जी दिवसे दिवस व घोरोवा विशेष संपादन करून फिरतेसमई येथास्थीत काळानरूप काळक्षेप चालेसा बंदोवस्त करून देऊन ठेविले व संवस्थानिकाकडील व बुदेलेखंड प्रातीचा सरंजाम वगैरे बंदोवस्त करून ज...तिकडे कायम करून दिघली तर बंदोवस्त

करून घ्यावा व राहावे नाहीतर तिकडे कारकून त्याचे मर्जीनरूप ठेऊन देशास यावे येथे श्रीकृपेने वडिली मेहनत श्रम केले याचे आर्थ श्रीमंताचे मनी ईस्वर प्रेरक होऊन सर्वांची आतःकरणे द्रऊन कार्य होईल इथःपर श्रमाची व उद्योगाची बाकी राहिली नाही आसो राजश्री दादा मात्र येश संपादन करून देशास आले म्हणजे त्याचेच हाते आपले कार्य होईल चिंता न करावी व राजश्री दादा तिकडे बंदोबस्त करून त्याचे संतोषे देतील तो घ्यावा तितकेच सुटले पुढे रदबदलीस जागा ठेवावी तेही तेच करून देतील येकदांच आवचे करून घेईन म्हणल्यास येथे तेथे सर्वास भारी वाटेळ... काहीच नाही व चिंतास विष्कलीत वाटेळ यास्तव जितके तेथे त्यांचे संतोषे होईल तेथे ते करून कागदपत्रे रोख होईल तें पदरी पाहून घ्यावे वोटू नये बाकी राहिले ते येथे होईल त्याप्रमाणे करून घ्यावे दरबाराचा रंगसमये सर्व वडिलाचे ध्यानात आहे आपल्यास मुरवी कृपालू सर्व येकनिष्ठ श्रीमंताचे चरणी द्रढ याच गोष्टीने सर्वांचे न्हदई प्रेरक परमात्मा होऊन लज्या रक्षील चिंता न करावी त्याचे मनोधारणेच कार्य होईल ते करून घ्यावे बाकी राहिले तें इकडे आल्यावर येथून करून घेऊ तात्पर्ये तेथे दर माहा वगैरे व संवस्थानी काम... बंदोबस्त करून च्यार संवस्थाने नेमून आपल्याकडे घ्यावी त्यानी तिकडे राहावयाचाच अग्रह केला व सोये कालक्षेपानरूप आसली तर राहावे इकडे यावयाची मर्जी वहुतच जाली तर मजला लिहून पाठवावे मी तिकडे येईन वडिली देशास यावे कारकून तिकडे ठेऊन आपण यावे दादाचे विचार जाले तर तैसे करून यावे परंतु च्यार संवस्थाने आपले लगामी व ५ व १ रोजमरा दर माहा व संवस्थानिकाकडील काळानरूप सुटेल तितकेच हाताखाली घालावे आवचे येकदांच होणे कठीण व तेथे जितका निकाल घडेल तितका पाडावा पूर्वीही विनंती लिहिलीच आहे तेथील प्रसंगानरूप करणे तें वडीळ करतील मुख्य दादाचे मनोधारण व आसंमत वडिलीचे... व उमैया सरदारांचे मनोधारण रक्षावे आखर फिरत्या स्वारीस आपले वहुत शुक्र गुजारी दरबारात करीत व उपयोगी पुढें पडे तसे वडिली करून ठेविळेच आहे व दिवसेदिवस विशेष करावे इथःपर श्रीकृपा करील चिंता तिळतुल्य न करावी श्रमाची सीमा जाली विशेष काये लिहिणे चरणदर्शनलाभ होये तो सुदीन कृपा केली पो हे विज्ञापना

ले. ८६ } श्री गणराज { श. १६९७ फाल्गुन वद्य ८
सु. ११७६ मोहरम २२ } { इ. १७७६ मार्च १३

यादी कलमे राजश्री [मो. जा.*] पाटीलसाहेब यांजपासून करार करून घेणे सुा सीत सवैन मया व आलफ

आपणावर व होळकरावर वरात श्रीमंतानी रुपये २८२२१ आठावीस हजार दोनसे येकवीस रुपयाची दिघली त्यास आपण प्रिथ्वीसिंग जैनगरकर राजे यांजवर वरात दिघली आहे त्यास ताकीद करून जोर पोहचाऊन अवज वसूल करून द्यावा नाही तर दुसरे ठिकाणी नखत अवज कृपा करून द्यावा हिंदुस्थानाकडे स्वारी चालल्यावर हर येक जागा द्यावा की नखत पदरी पडे कलम १

हिंदुस्थानात स्वारी आल्यावरी ताकीद करून येवज देविला जाईल

पूर्वीपासून आम्ही आपले पदरचे त्यास हिंदुस्थान प्रांतीचे वकालतीचे कामकाज मामलती रुजू होतील त्याचे आमचे हाते घ्यावे दुसरियाचे हाते न घ्यावे आम्ही चाकरी करू पहिलेही आपलेच घरापासून आमची स्थापना आहे त्याप्रमाणे काम घ्यावे कृपा करावी कलम १

सरकार उपयोगी चाकरी तुम्ही केल्यास तुमचेच हते कामकाज वकालतीचे घेतले जाईल

श्रीमंतानी राजश्री बालाजी गोविंद यांजवर प्रांत बुधेलखंड येथील खेडी तैना तपैकी रुपये २०००० वीस हजार रुपयांची सनद दिघली आहे व आपणासही आमल बसऊन देण्याविषई पत्र आहे त्यास ताकीद करून खेडी चांगली वसुली नेमून आमल बसऊन द्यावा निष्पूण ताकीद करावी कलम १

बालाजी गोविंद यासी ताकीद गांवा विसी केली जाईल

सरकार श्रीमंत राजश्री [मो. जा.] पंतप्रधान यांच्या वरात केहरीसिंग जाटावर सा ४८२२१ आठेतालीस हजार दोनसे येकवीस रुपयांच्या आहेत त्या आपली स्वारी हिंदुस्थानाकडे चालली म्हणजे जाटास ताकीद करून जोर पोहचऊन रुपये त्याची मामलत होईल त्यातून नखत आमचे पदरी घालावे कलम १

सरकारचे वरातेप्रो जाटास ताकीद स्वारी हिंदुस्थानात गेल्यावरी करून येवज देविला जाईल

पन्नास रावताचे बोलीची सनद दर साल रुपये १०००० दाहा हजारची आपले नावे झा छ १ जिल्हाद सुा समान सितैनापासून आहे त्याची सनद श्रीमंताचे सरकारची आहे रुपये पावत नाहीत त्यास झा ताा हिसेब करून स्वारी हिंदुस्थान प्रांती गेल्यावर हर येक जागा ऐवज देवावा की पदरी पडे व देवराव माहादेव साची नेमणूक सरकार श्रीमंतापासून आपले नावे दरमाहा रुपये ५०० पांचसे झा छ १७ मोहरम सुा इसने सितैनापासून आहे त्याचा ऐवज झा ताा हिसेब करून हरयेक जागा येवज दोन्ही देवावे की नखत पदरी पडेत कलम १

स्वाराची व दरमाहेची नेमणूक सरकारातून आम्हावरी आहे त्यास सरकार हिसेबी आम्हास मजरा पडल्यास तुम्हास हर येक जागा हिंदुस्थानात येवज लाऊन दिल्ला जाईल

येकूण पांच कलमे सदरहू लिहिल्याप्रमाणें करार
छ २२ मोहरम सुा सीत सवैन मया व आळफ सुा उजैन

ले. ८७

सफर ८

}

श्रीवरद

{

श. १७०० फाल्गुन शुद्ध ८

इ. १७७९ फेब्रुवारी २४

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

पो पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल
ता छ ७ माहे सफर मुकाम नजीक जैपूर लस्कर पातशा जाणून स्वानंद लेखन
करीत आसिले पाहिजे विशेष इकडील सविस्तर पेशजी छ २२ मोहरमी पत्रे
पाठ[विली] आहेत ते पाऊन व्रत श्रुत जालेच असल हाली सविस्तर श्रीमंत
राजश्री सुवेदारसाहेबाचे पत्री लिहिले आहे त्यावरून ध्यानास येईल देसी इंग्रजाचे
पारपत्य जाले हे वर्तमान पातशा व नवाब आबदुल आहदखान यांनी औकून
बहुत संतोष मानून खलिता पत्रे शुका श्रीमंतास पाठविला आहे त्याजवरून कळू
येईल [आपले] आगमनाची मार्गप्रतीक्षा बहुत आहे ई[श्वर] घडवील तो सुदीन
[निः] भेट घडे ते सुघडी सदैव पत्रामृती लोभ केला पा हे विनती

ले. ८८

रावल २१

}

श्रीवरद

{

श. १७०२ फाल्गुन वद्य ८

इ. १७८१ मार्च १७

मसोदा आपल्यास व्रत कलावे म्हणून पाठविला आसे
श्रीमंत राजश्री पाटीलसाहेब गोसावी यांसी

द श्री पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक आसीरवाद विनंती येथील कुशल
ता छ २१ माहे रविलवल मुकाम दिली जाणून स्वानंद लेखन करीत आसावे
विशेष छ २९ जिल्हेजचे पत्र पाठविले ते छ १२ सफरी पावले पत्री आज्ञा
कीं इंग्रजाचा कारभार दगाबाज हा प्रसिध्द आहे इंग्रजाचे वकिलांस तोडीं
न लावितां त्यास निरोप दिल्ला हे उत्तम केले इंग्रजाचे पारपत्य करणे निश्चये
यांत गुंता नाही इंग्रजाचा फैलाव जाल्याने सर्वास वाईट आहे हैदरखानानी
आरकाट घेऊन चिनापटनाकडे तान बसविला औसेच चहूकडून तान इंग्रजास
बसवावा हे उत्तम सुरत मुमईकर सारे येकत्र बसईनजीक जाले त्यास इकडील
सर्वांची मजबूती पकी आहे बसईचे उपराव्यास श्रीमंताची फौज पंचे-
वीसतीस हजार व तोफखाना कोकणात गेला आहे त्याचे तोंडावर च्यारपांच
पलटणे आली होती त्यासी व सरकारचे फौजसी लढाई जाली पलटणे मोडली पल-
टणातील सरदार दोघे मारले पडले वरकड पळून कल्याणास गेले त्याचे मागे
फौजा जाऊन घेरले आहेत मागाहून राजश्री हरिपंत फडके व रामचंद्र गणेश

फौजसुधा कोकणात गेले राजश्री बालाजीपंत नाना बोरघाटावर फौजसुधा आहेत याप्रमाणे तिकडेही तान बसऊन इंग्रेजांची रसद बंद केली आहे खानदेशांत दोन तीन पलटणे कोडाईबारीकडे आली त्याजवर गणेश विश्वनाथ बाहेर आहेत इकडून...तुकोजी होलकरही सेदव्याचे घाटाने उतरोन कोडाईबारीचे सुमारे गेले त्या पलटणाचे पारपत्य होईल व सिपरीवर सा पलटणे आली आहेत त्याचे पारपत्य करावे याकरिता राजश्री आबाजी इंगले यांसमागमे फौज दाहा हजार देऊन पाठविले ते खीचीवाडयापावेतो गेले खासा स्वारी बाहेर निघाली येका दो रोजा येथून कूच होऊन स्वारी दरमजळ सिपरीचे सुमारे येत आहे सिपरीवरील पलटणे आहेत त्याचे पारपत्य होईल या उदरी नवाब नजबखान यानी मातवर सरनामानसी कूच करून आंतरवेदीत उतरोन इंग्रेजास तान बसवावा' सिपरीचे पलटणे पारपत्य होताच इकडील फौजा पुढे येऊन आंतरवेदीत नवाबास शामिल होतील आतःपर या मसलतीस ढील करणे ठीक नसे म्हणून पत्री आज्ञा त्यास आज्ञेप्रमाणे या पत्राचा त[र्जु]मा पारसी करून आपले पत्र खलिता जावी आला त्यासुधा नवाब नजबखान यांस दिले व पत्राचा मजकूर समजाऊन येथामतीने उतेजे[न] बाहेर निघावयाविशई दिले व नि[त्या]नी देतच आहेत त्यास यानी उतर केले की म्या या विचारकरितांच नवाब जावतेखान यांस कुंजपुन्याकडे सिखांसी संमत करावयास पाठविले होतें त्यास मागाहून मिरजा सफीखान जाऊन..... याजकरिता त्या मसलतीस दोने महेने जाले मसलत सिखाची लाबली जर त्यांसी दबून सळख करावा तरी सलतनतीस ठीक नाही जर न करावा तरी आम्ही तुम्हासी बोलत गेलो व राजश्री पाटील साहेब यांसीही लिहीत गेलो ते गोष्ट आमलात आली पाहिजे या सकटांत आहे म्हणून बोकून आम्हास आज्ञा केली की आतःपर सिखाकडील मसलत संवरच आटोपून श्रीकृपेकरून लौकरच बाहेर निघतो व पाटीलसाहेबी कौलकरार आणविला आहे त्याचा मसोदा ठेराऊन तुम्हापासी देतो त्याजकडील कौलकरार आला म्हणजे आम्हीही आपला त्याप्रमाणेच करून देतो तोपावेतो पाटीलसाहेबाची स्वारीही ग्वालेरीसमीप येते म्हणून बोकून आपल्यास खलिता पत्र दिले आहे ते पाठविले आहे त्यावरून ध्यानारूढ होईल व आम्हासही सांगितले की तुम्ही आम्हाकडून पाटीलसाहेबाची खातरजमा करून लिहिणे की आपली स्वारी समीप आल्यास मी संवरच आंतरवेदीत उतरतो यांत आतर नाही जे कालजी इंग्रेजाचे पारपत्याची पाटीलसाबास नसेल ते कालजी इंग्रेजाचे पारपत्य करण्याची व श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांचे व पाटीलसाहेबाचे कल्याणाची मजला आहे आज इंग्रेजाकडील पैगाम मजला आहे की पन्नास लक्ष रुपये नगद घेऊन तुम्ही आमचे शामिल व्हावे म्हणून मीर खलील याचे विद्यमाने बोलणे आहे परंतु हे गोष्ट करणे आम्हास ठीक नाही याजकरिता त्यांजकडील वकील आला होता त्यास तोडीं न लावता बिदा

करून दिल्या आतां सत्वरच सिखाकडील मसलतीचा समारोप करून पातशाह-
सुधा आंतरवेदीत उतरतो चिंता नाही म्हणून बहुता प्रकारे आमची खातरजमा
केली परंतु दिसत्या प्रकारात हे दिसते की आपले फौजेचे हातून सिरोजेस पल-
टणे गेली आहेत त्याचे पारपत्य होऊन खासा स्वारी पुढे ग्वालेर प्रांती किंवा
कालपीचा घाट उतरून आंतरवेदीत आल्यास यांजकडील गोष्टी...व लिहीत
सर्व प्रत्यास येतील जोपावेतो आपले हातून इंग्रजाचे पारपत्य जाले नाही तो-
पावेतो हैदर नायकासारखी स्वतंत्र मसलत डोईवर घेऊन येकभांगी वीर होऊन
इंग्रजाचे पारपत्य यांजकडून घडणे दिस[त ना]ही व या दिवसात फुल्यूर नामे
फिरंगी याचा पलटनानसी कानपुरीहून कूच करून ग्वालेरीकडे इंग्रज आहेत
त्याचे कुमकेस येणार त्यास जोपावेतो हे प[लट]णे त्यास शामिल न होत तो-
[पा]वेतो जे पलटणे पुढे आहेत त्याचे पार[प]त्य जाल्यास यांचाही हिरमोड
होईल आणि पुढे लढाईही हलकी पडेल याप्रमाणे नवाब नजबखान बोलत होते
ते श्रुत व्हावे म्हणून लिहिले आसे आपली स्वारी मेळशास आली म्हणून श्रवणात
आले तरी सविस्तर ल्याहावयास आज्ञा केली पाहिजे पांच वरसे पूर्ण बनवास
करून शुभचिंतन केले पुढे ईश्वर आपली फते करो दर्शनलाभ होय तो सुदीन
यांजपासून तुम्ही राहून वचनप्रमाण हाता आले म्हणिजे साहेबापासी येतो येथ-
ल्यास भेहात गाफील ठेऊन स्वकार्य साधावयाचा समय आहे सविस्तर दर्शन-
उत्तर-निवेदन करून येक क्षण सेवा घर्मांत आंतर करीत नाही याप्रसंगी चाकरी
घडोन साहेबाची मर्जी खूश करविणार श्रीसमर्थ आहे कृपा केली पाहिजे
हे विनंती

ले. ८९

}

{ श. १७०३ माघ शुद्ध १
इ. १७८२ जानेवारी १४

...जालें मा...याणीही कुल...तपसिलें सरकारांत अर्ज केलें वफजल इलाही
दोस्तीच्या अलमात आ मेहरबाची येकदिली व येकसुई कसी आहे याचा बयान
नगारश काये करावा इंग्रजास गोशमाली करून सलतनतीच्या कामास रवनक व जेब
द्यावी हे दिलापासून मंजूर तेव्हा मुखालिफाचे तबीची शकल आ मेहरबाकडून लहूरात
येईल येविसी शुबःह नाही पुरतेपणे येकीन आहे साल गुदस्ता इंग्रजाची पत्रें पैदम
सरकारात आली की लढाई मवकूफ होऊन दोस्ती व येखला [सी*] ची मजबूदी
अमलात यावी हेच आमची अर्ज आहे सरकारच्या बेमर्जी कोणती गोष्ट आम्हा-
कडोन घडणार नाही त्याचे जाब इकडोन रवाना जाले की सरकारांत तुमची
तंबीच मंजूर आहे सुलह व सळूक तुम्हासी करावयाचा नाही वाद करणेल गाडर
बातल इराद्याने जमियेतसुधा घाट चढोन आला अखरष मुकाबल्याची ताब
आणू न सकता सिकस्त खाऊन फरारी जाला व हजार खरावीने बंदर किनाऱ्याचे

आश्रयास गेला आहे परस्परें दरयातर्फ जालेच असेल इंग्रेजास मैदानात येऊन मुकाबला करण्याची नसीहत बरहाबरीच जाली सबब साल मजकुरी फिरोन इंग्रेजानी दोनचार वेळ पत्रे पाठविली जे आमचा हरादा सर्वप्रकारें सुलहसळूकाविशी आहे लढाई दुतर्फा मवकूफ असावी सळूकाचे जावसालास कोणही मातबर पाठऊन देतो त्याचे जाव तुम्हासी सळूक करावयाचा नाही असे साफ इकडून गेले असता इंग्रेजानी उदिष्टिनास श्रीमंत खुदावद न्यामत याचे हजुरात रवाना केलें त्याणी छ २९ मोहरमी पुण्यास येऊन दोनतीन जलशात सरकारासी व कपणी इंग्रेजासी सळूक व येखलास व्हावा म्हणोन वहुत बजीदी व न्याहात अर्जुने अर्ज केला लेकीन सरकारात पसंद व मंजूर जाला नाही हे कैफियेत येगानगतीचे जागा इतला करा.....ष केली असे मुखालिफा.....च्या फौजा व सर.....सी... पुढे.....वर सरगरम आहे [त वं] गाल्यात फौज गेल्याविना इंग्रेजावर चरव चांगली बसत नाही याकरिता येथून बंगाल्यात फौज रवाना व्हावयाची तर्तूद होत आहे हैदर अलीखां याचकडूनही ताण बराच आहे आशात आं मेहरबानी कुलापोशाचे गोषमालीवर अजम करून माहादजीराव व तुम्ही येक होऊन मसलत केली असता वहुत दुरुस्त पडेल व खातरखा घडोन येईल काम वखतावर मवकूफ आहे म्हणोन येक दोन वेळ आ मेहरबानी इशारा केला त्यास इंग्रेजास गारत कबूल दीगर ऐ.....हे दुरं.....लाई.....यापेक्षा आ..... नस्त वखत ध्यानात असलिया दोस्तीचें जागा इतला करावी [उ] मद्या दौलतीत मोहीम व मसलत हमेश रोवकार असेते लेकीन अवल कोणती मोहीम करावी व कोणती मसलत केलिया तमाम मुफसंदावर दाब बसून दौलतीस रवनक व तरकी होतें हे कुल दर्जे आ मेहरबास रोशन आहेत कलमी करावयाची हाजत नाही इंग्रेजाची गोषमाली सरकारच्या व आ मेहरबाच्या इत्यफाकाने करार वाकई जाली असतां सिख वगैरे बाकी मुफसदाची तंत्री चदा मुशकील नाही हा असानी घडोन येईल वाजे मरातब माहाराव पुरुषोत्तमपंत यास निगारष केले जारश करितील हमेशा आपली व हजूरची खैरियेत इतला करोन खुसी ज्यादा करीत असावी म्हणोन नवाब नजबखा बाहदूर यास पारसी पत्रे

१ येथापघत सरकारचे

१ नानाचे

२ येकून दोन पत्रें

ले. ९०

सु. ११८६ रखर २०

श्री

नकल

श. १७०७ माघ वद्य ७

इ. १७८६ फेब्रुवारी २०

राजश्री माहादजी सिंदे गोसावी, बांसि

द सकल गुणालकरण अखंडीत लक्ष्मी आलकृत राजमान्य [मो. जा. #]

श्री माधवराव नारायण प्रधान आसीरवाद विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये [लिहीत*] जाणे विशेष राजश्री देवराव माहादेव हिंगणे याची नेमणूक तुम्हाकडे पेशजी करून दिल्ली वा [मो. जा.*] कलमे

[डावें कोष्टक*] खासा जातीस रोजमरा दरमाहा रुपये ५०० पाचशे प्रमाणे बावयाची नेमणूक कलम १

[उजवें कोष्टक*] घरपागेचे स्वार ५० पनास दर राउती शेंरा री २०० दोनसेप्रमाणे सालीना रुपये १०००० दाहा हजार कलम १

थेणेप्रमाणे दोन कलमे दर माहा रोजमरा रुपये पाचशे व पनास स्वाराची नेमणूक सालीना दाहा हजार री आहे त्यास हाली मारनिले याचे पुत्र राजश्री दामोदर देवराव याचे नावे रोजमरा व स्वाराची नेमणूक करार करून दिल्ली आसे तरी याजपासून वकालतीची चाकरी घेऊन पेशजीप्रमाणे सद. रद्द राजमरा दर माहा री पाचशे देत जाणे व पनास स्वारास दर राउती री दोनशेप्रमाणे सालीना दाहा हजार रुपये पेशजीप्रमाणे चाकरी घेऊन पावीत जाणे जाणिजे छ २० राखर सुा सीत समानीन मया व आलफ बहूत काये लिहिणे हे विनंती

ले. ९१
खल २२

श्रीशंकर

{ श. १७१३ कार्तिक वद्य ८
इ. १७९१ नोव्हेंबर १९

पौ छ २८ माहे रविलावल सुा मोहरी मदवार

श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] दादासाहेब स्वामीचे सेवेसी

विनंती शेवक गंगाधर सिवराम कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता छ २२ राखल सुा लखकर नजीक श्रीमंथुरा जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पो विशेष स्वामीनी बहुता दिवसी कृपा करून पत्र कासिदाबरोबर पो ते पाऊन सनाथ जालो श्रीमंत री आन्यासो व मातुश्रीचे खानगीकरिता आसीस स्वारी जाहाली म्हणून पत्री आज्ञा त्यास बहूत उतम केले पेशजी री शंकराजी सुखदेव याजसमागमे माणसे गेली त्याच्या बरोबर आलाहिदा पत्रे सेवेसी पो आहेत ते पाऊन सविस्तर श्रुत जाहालेच असेल त्याप्रो आपण करतील तात्पर्य मारनिलेचे सोबतीने कीपीपन पांढवावे याने घेऊन साकल्य वृत्त निवेदन केले त्याचीही त्वरा आली बाहादर यांकडे बावयाची आहे आज उद्या जाणार आहेत स्वामीनी लौकरच आले पो दिवसगत न लागेत ते करावे या समई री आज्ञाही अले आहेत सर्व गोष्टी घडून येतील तैमूरशाहा पेशोरात दाखल आहे दोन दस्ते मात्र आटक नदी उतरून लटीचे मुलकांत बंदोबस्ता करीत आले आहेत सेवेसी श्रुत होय सदोदीत कृपापत्री सांभाल करणार धणी समर्थ आहेत बहूत काये लिहिणे कृपा केली पो हे विज्ञापना

बो राजश्री [मो. जा.] आवा स्वामीस कृतानेक सां नमस्कार विनती
 येसी जे सदोदीत कृपापत्री सांभाळ केला पो तेणेकरून समाधान होईल वरकड
 सविस्तर येजमान स्वामीचे पत्री लाा आहे त्यावरून निवेदन होईल बहुत काये
 लिहिणे कृपा लोभ कीजे हे विनंती

ले. ९२ } श्री { श. १७१४ आषाढ शुद्ध ४
 जु. ३४ जिल्काद २ } { इ. १७९२ जून २३

नकल पत्र काबुलेहून कोन्हाचे नावे दिलीत आले छ २ जिल्काद
 सन ३४

मजकूर की शाहंशाह दुररानी खुद बंदोलत काबुलांत मुकाम करून आहे
 जत्रानी आसदउल...चीचे आणि येक सरदार कोन्ही दुसरा याचे बराबर व
 जहुदीखान वकील माहाराजे सिंघा बहादर यांचा हुकम जाहाले होते की पातशाह
 हिदुस्थानचा खर्चाविना फार हैरान व लाचार आहे माहाराजे मजकूर काही सळक
 नाही करतात हे बरे नाही खान मजकूर दर जवाब आरज करून पाठविले की तीस
 लक्ष रुपये साल खर्चास माहाराजे बहादरनी करार करून दिले आहे माह बमाह
 पहोचतात आणि अमले फाले हजूरचे मुखत्यार आहे कोन्ही सरदार माहाराजे
 मजकूरचे मुखत्यार खर्च हजूरचे नाही याजवरून शाहंशाहानी आपले सरदारानसी
 मसलत केली त्याजवरून सर्वांनी विनंती केली की येक वेळ बंदोबस्त हिदुस्थानचे
 आगत्य करणे आहे की हिदुस्थानात आईन मुसलमानी राहिले नाही याजवरून
 तैमूरशाह पातशाह यानी पाचसे स्वार चपर फौज जमा करावयास तैनात केले
 आहेत इरादा बंदोबस्त [हिदुस्थानचा] आहे येक दोन महिन्यात शंडे हिदु-
 स्थाना...होनार आहेत मागून होईल ते लिहून...

ले. ९३ } श्री { श. १७१४ माघ शुद्ध १२
 [सु. ११९३] जखर १० } { इ. १७९३ जानेवारी २३

राजश्री येशवतराव गंगाधर गोसावी यांसि

दडवत विनंती उपरी सिंदे याचे बोलणे सरकारांत पडले आहे की होलकर
 बराबरीचे सरदार आम्ही श्रमसाहास करून मुळूक सोडविला त्यापौ वाटणी
 देऊन ज्याजती त्याचे समजोतीकरिता पाच लक्षाची जागा दिली येसे असोन
 खावंद त्याची चाकरी मनास आणीत नाहीत हे काय सरंजामाप्रमाणे फौज देखील
 बाळगीत नाहीत दरोबस्त सरंजामापौ दाहा लक्ष रुपये सिलकेंस मागे पाडितात
 येविषयी त्यासि बोलून त्याजला पटाल्याची आथवा काठेवाड कळभूजची मोहीम
 सागावी हे त्याच्याने न होये तर देसी बोलाऊन घ्यावे आणि त्यानी आमचे मस-

लतीत जाग जागा हिसके फितूर फादळें केले आहेत ते त्याच्या अंगी लाऊन देतो खावंदानी मनास आणून दोश त्याजकडे किंवा आम्हाकडे हे ध्यानास आणावे म्हणून त्यावरून श्रीमंताचे समक्ष उभयेता कारभारी यांनी आम्हास बोलाऊन नेऊन सदरहूप्रो आज्ञा केली त्याची उतरे प्रसंगास उचीत आणि सुचली ती केली बोलण्याचे भाव बहुत रीतीचे पडले आहेत त्यातील स्वच्छतेचा व सरळतेचा भाव सिंदे याजकडील द्रिष्टोतपतीत आल्यावर मग त्यांचा विचार व्हावा ती गोष्ट दिसण्यात येत नाही येखादे कोडे घालून थकवावे. येसे करू लागल्यास मान्यता कशी होईल प्रस्तुत वाटावाट चालली आहे मागाहून बोलणी होतील तसे लिहिण्यात येईल म्हणून उतरे प्रत्योतरे जाली याचा मजकूर तपसिले ला। तो सर्व समजल्यांत आला येसियास तुम्ही माहितगारीने उतरे केली ती समर्पकच केली खावंद खावदपणियाने मनास आणू लागल्या फलत सिंदे यांनीच सरकारचाकरी केली आणि आम्ही घरी बसून चाकरी न करितां सरंजाम खाला ही गोष्ट घडली आसे नाही बारा वर्षे हुजूर राहून सांगितली ती चाकरी केली हे ध्यानात ठेऊन सिंदे कोडे घालून थकवायास पाहातात ते रुचीस न पडता कजिया वुटून मार्गाने सर्व गोष्टी घडल्यात येतील खावंदानी वाजवी ध्यानास न आणितां जसे सिंदे सांगतील तसेच येकून बोलण्यांत आणिल्यास खावंदगिरीपुढे उपाये नाही वरकड विचार पाहातां सिंदे यांनी हिंदुस्थानात चाकरी केली तसी आम्ही देसी राहून गाडर खासा चालून आला ते समई लढाई मारली खावंदाचे प्रतापे फते होऊन गाडराने समुद्रकिनारा पाहिला मधी कर्नाटकाची मोहीम जाली तेथेही खावंदाचे वर्चस्वच राहिले आलीकडे हिंदुस्थानात आल्यावर इस्मालवेगाची व मेडत्यांची लढाई पडली ते समई कामकाज कोणाचे जाले हे गोष्ट सर्वत्र प्रसिधांत आहे केवल सिंदे यांनीच चाकरी केली आणि आम्ही न केली आसा अर्थ नाही आम्ही देसी बारा वर्षे सरकार आज्ञेने राहिलो म्हणून सिंदे हिंदुस्थानचे वारसदार होऊन बोलणी बालतात त्यापक्षी सरकारातूनच येविषईचा विचार होऊन त्यासी उतरे व्हावी आम्हास देसी राहाविले नसते तर सिंदे वारसदार कशाने होते आणि लढाही कशास पडतां देसी राहाविले म्हणून इतका प्रकार घडला येविशीचा विचार उभयेता कारभारियानी करावा आम्ही त्यांचे वचनांवर राहिलो व वचनांवर इकडें आलो त्याचे फल हेच की काये सिंदे सरंजामापासु दाहा लक्ष रुपये सिलकेस मागे पाडितात येसे हाणतात ये विशीचाही मजकूर उभयेतास लोयला नाही इसने समानीनचे साली तीर्थरूप मातुश्री [मो. जा. ५] बाईसाहेबांसी कारणेकडून वाकडेपणाची चाल पडली त्या प्रसंगेकरून सरंजामाचा आपव्यये आणि सिलिक राहाती किंवा कर्ज होते हे सर्व कागदी पत्री उभयेताज समजाविल्यावरून त्याचेही ध्यानात आहे येविशी पान्हेरा देणेन नलगे तत्रापि सिंदे याचे मनात त्यांचा सरंजाम थोडका आणि इकडील सरंजाम

फार जमेचा आसे आहे त्या अर्थी त्यानी आपला सरंजाम देऊन हा ध्यावा यासही नाही म्हणावयाचे नाही सिंदे याचे मते कोडें घालून थकवावे याज- करितां काठेवाड कछभूज आथवा पटाला दोहीतून येक मसलत सरकारातून सांगावी येसे म्हणतात त्यांचे निराकर्ण दरबारातूनच व्हावे ती गोष्ट न होता त्यांचे बोलण्या- त्यान्वये सरकारांतूनही बोलणे पडले त्यास काठेवाड कछभूज हा मुळूक या जिल्ह्यांतील नाही त्यापक्षी तिकडे जाण्याचे कारण नाही पटाला या जिल्ह्यांतील आणि हिंदुस्थान आमची हाडवाई त्यापक्षी येद्यपि पटाले प्रांत जोरतलव सिख वगैर यांचा तेथे पोड याजमुळे सिंदे याजपासी फौजेचा भरणा पुकषळ व दरोवस्त हिंदुस्थानची तहसील त्याजखाली आसे आसोन आजपावेतो त्याचा रोव त्या प्रांतांत जाला नाही व होत नाही आसे आहे तथापि खावंदाची आज्ञा व आम्हास हिंदु- स्थानात विभाग रीतीप्रमाणे घेणे त्याआर्थी कबूल होईल परंतु मोहिमीची रीत ज्या मुलकांत मोहिमीस जावे त्या मुलकाआलीकडे जितका मुळूक असेल तितका सोडऊन आपला दखल करून रस्त व पैका यावयास जागा करून मग पुढे जावे म्हणजे रसदेची पुरवणी होऊन व पैका मिळून खावंदाचे प्रतापे मोहिमी सर होणे ती होती याप्रमाणे रीत आहे दरम्यान दुसऱ्याचा आमल आणि आपल्यास प्रति- कूल जैसे असतां तो मुळूक पाठीसी घेऊन मोहिमी करा म्हंटल्यास कसे घडेल याज- करता हिंदुस्थानची वाटणी, पातशाही खालशासुधा दरोवस्त मुलकाची तारंतर द्यावी पातशाहाकडील खर्च लागतो तो निमे वाटणीप्रो आम्हाकडून देवावा निमे सिंदे यानी द्यावा श्रीमंताची मर्जी दरोवस्त सुटलेला मुळूक सरकारात ठेवावा आसी आसालिया तेही मान्ये आहे त्यास व आम्हांस न देता सरकारांतून बंदोवस्त करावा या उपरो मुळूक सुटेल तोच येथाविभागे घेऊ हेही न घडे आणि सिंदे कर्ज मान(भाग)वितात त्या येवजी त्याची फेड होये तोपावेतो मुलकाचा येवज सिंदे यानी ध्यावा आसी मर्जी आसली तर सिंदे यानी दिलीपो व आफरासिया व गुलाम कादर याची मालियेत कोट्यावधीची व इस्मालवेग व पाटण मेइते येथोड लूट मनस्वी घेऊन याखेरीज किरकोळ खंडदंड व मुलकाचे तहसिलीचा येवज मुळूक घेतला याचा विचार सरकारातून मनास आणिल्यास कर्ज मान(भाग) देनात तोही आर्थ कसा आहे तो ध्यानास, भरेल इत्के असोन काहीच मर्याद आणू नये त्याचे कर्जाची फेड होये तोपावेतो मुलकाचे तहसिलेचा येवज त्याचदंडन द्यावा मानस आसलिया दरोवस्त मुलकाची वाटणी करून आपचे हिस्सा मुळूक आम्हा- कड द्यावा सरकारातून ठरावात येईल तेथपावेतो आम्हें हिस्सा मुळूकचे उपेद्र येईल ते सिंदे याजकडे सरकार आज्ञेने देऊ परंतु मुळूक आपच आपच असावा येणेप्रो आगोघर करण्यात येऊन मग उमयेदानी आपच आपच आमचे घरचा बंदोवस्त करून देऊन सरकारची यगळे हिस्सा आपच आपच नेमून द्यावी म्हणजे पटाल्याची मोहिमी कबूल होईल इत्यादि इत्यादि

याचे म्हटल्यावर मोहीम करावी आसे म्हणू लागल्यास मान्यता कशी घडेल विचारां मार्गाने कोणतेही सांगितल्यास औषड पडावयाचे नाही खावंदाचे प्रतापे सरका चाकरीस कमी न होता घडत गेली पुढेही आंतर पडेल असे नाही मोहीम न हो तर देसी बोलाऊन घ्यावे आमचे कामांत फितूर फांदडे केलेत ते आगी लाऊन देतो खावंदानी मनास आणून दोष काणाकडे हे समजून घ्यावे आसे सिंदे म्हणता त्यास मोहिमीचा आर्थ मिळून कोडे घालवे इत्काच दिसून आला वरकड फितूर फांदडे केले न केले याचा शोध श्रीमंतास नसेल यैसे नाही त्याजकडून जैपू प्रांतात त्याचा दाखला नसोन फौज पाठऊन सर्वोपरो विघाड केला असता आमचे आंगी लाऊन देऊ म्हणतात आणि श्रीमंत व कारभारी यैकतात हेच आश्रित आस्तु आम्हांस हिंदुस्थानचा वारसा यावतजीव सोडावयाचा नाही हा कृतनि श्रये तसाच सिंदे याचा मनोदये होलकरानी हिंदुस्थानात नसावे आपणच असावे आसा आहे या गोष्टीस सरकारांतून मनन करून ज्यांचे त्यापरी सांगून वर्तवावे याप्रो घडावे ते न घडता प्रस्तुत सिंदे याची भीड आथवा दवाव काये आसेल तो आसो याजमुळे सरकारची बोलणी सिंदे याचे बोलण्याआन्वये पडतात पडोत आम्ही आजपावेतो सरकार आज्ञा उलंघन केली नाही त्याजकडून दगा जाला असत उतावली करू नये आसी पत्रे येत गेली त्यावरून तीन मास येथेच दम खाऊन चिरंजीव बापूसही इकडे बोलाऊन घेतले आसे असतां आद्याप तेथे जावसाल येकरुखीच होतात फार चांगले आहे सरकार आज्ञा उलंघन न व्हावी आपसात कळवू न लावता तुटावा या आर्थी आजपावेतो दम धरला परंतु तिकडे प्रथम दिवसच आहे तेव्हां आथःपर घडेल ते केले पाहिजे यास्तव तुम्ही येविशीचे आर्थ उभयेतास दरशऊन प्रसंगास उचीत दिसल्यास हेच पत्र दाखवणे आणि ते उतर करतील ते लेहून पाठवणे पंटाल्याचे मोहिमीस पिछाडी निर्वंध आसला पाहिजे याबकरिता दरोबस्त आंतरवेद आमचे स्वाधीन करावी म्हणजे पंटाल्याची मोहीम आटोपून लाहोरपरियेत जाण्यास येईल रा छ १० जाखर वहुत काये ला [नि.३] हे विनंती [नि.३] मोर्तब सूद

ले. ९४

सु. ११९३ सावान १०

श्री

{ श. १७१५ चत्र शुद्ध १२
इ. १७९३ मार्च २३

यादी राजश्री तुकोजी होलकर यासी बोलवयाचा मजकूर तुा सलास तिसेन मया व अलफ छ १० सावान

१ पंटाल्याची मसलत करून मुळूक सोडऊन सरकारकाम करावे तुम्ही थोर सरदार मातबराने मातबरच काम करावे

१ तुम्ही मातबर सरदार फौज मातबर तेव्हा...मोठीच जाली पाहिजेत हिंदुस्थानात पातशाई मुलकाचा बंदोबस्त फार करून जाला आहे पंटाल्याची मसलत

करणे ती तुम्ही करावी ही गोष्ट चांगली ते नाही त्यापक्षी गुजराथ प्रांती अमदा-
बादेपलीकडे कळभूजपर्यंत मुळूक पुष्कळ आहे तो सोडवावा फौज ताजी होईल
पोट भरेल सरकारात मुळूक येईल हेही काम मोठेच आहे

१ तुम्ही हिंदुस्थानात राहिले असतां तसें काम कांही नाहीं आणि येवढी
फौज रिकामी वसणे ठीक नाहीं उपयोग काय त्यापक्षीं देसी यावें मग योजना
होणे तसी होईल

१ तुम्ही व सिंदे दौलती मातवर सरदार... क सवास महशूर आहे
अलीकडे दुईमुले वाकडी पडत गेली याचा लौकीक फार जाला आहे येणेकरून
सरकारनुकसानी त्यापक्षी दुई मोडून सरकारकाम व्हावे ही गोष्ट सर्वोपरी चांगली

ले. ९५ } श्री { श. १७१६ आश्विन शुद्ध १२
सु. ११९५ खल ११ } इ. १७९४ ऑक्टोबर ६

गंगाजलनिर्मळ अहिल्याबाई होळकर यांसि

आो माधवराव नारायण प्रधान आसीर्वाद उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये
कुशल लिहीत साणे विशेष तुम्ही पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले राजश्री तुकोजी होळ-
कर यांची खानगी देसी कर्ण्याविसी पत्रे येत गेली त्यावरून त्यांची खानगी केली
ते कूच करून थालनेरपर्यंत [मे]ले तेथून पुढे फौजसुधा कासारवारीकडून नवाब
निजाम आलीखान बाहादर यांजकडील मुळकाचे सुमारे जावे असा विचार त्याणी
लिहिला त्यास आशा येईल त्याप्रमाणे घडेल वरकड सविस्तर राजश्री देवराव
माहादेव यांसी बोलण्यात आले आहे ते लिहितील त्याजवरून कलेल म्हणून
लिहिले ते व मारानिलेचे पत्रावरून सविस्तर कलल ऐशास प्रस्तुत नवाबा-
कडील मुळकास उपद्रव करू नय जमावसुधा येणे लौकर व्हावे नवाबाकडील मीर
आलम व रेणूराव घोडाजी येथे जावसालाकरितां आले आहेत त्याचे बोलण्यांत
सुरळीत जावसाल व्हावे आसे नाही त्यास तुम्ही तुकोजी होळकर यांस लिहून
नवाबाकडील मुळकास उपद्रव न लागतां त्याचे येणे चांदवडावरून पुण्यास लौकर
घडे ते कर्णे जाणिजे छ ११ राौल सुा खमस तिसैन मया व अलफ बहूत
काये लिहिणे हे आसीर्वाद लेखन सीमा

ले. ९६ } श्री { श. १७१६ आश्विन शुद्ध १३
खल १२ } इ. १७९४ ऑक्टोबर ७

गंगाजलनिर्मळ अहिल्याबाई होळकर यांसि

आो बालाजी जनार्दन आसीर्वाद विनंती उपरी येथील कुशल जाणून
स्वकीये कुशल लिहीत आ[सिले] पाहिजे विशेष आपण पत्र पाठविले ते प्रविष्ट
जाहले राजश्री तुकोजी होळकर सुभेदार यांची खानगी देसी कर्ण्याविसी पत्रे येत

गेली त्यावरून त्याची रवानगी केली ते कूच करून थालनेपर्यंत गेले तेथून पुढे फौजसुधा कासारचारीकडून नवाब निजामआलीखान बाहदूर यांजकडील मुलकाचे सुमारे जावे आसा विचार त्याणी लिहिला त्यास तेथून लिहिले येईल त्याप्रमाणे घडेल वरकड सविस्तर राजश्री देवराव महादेव यांसी बोलण्यात आले आहे ते लिहितील त्यावरून कलेळ म्हणून लिहिले ते व मारानिलेचे पत्रावरून सविस्तर कळले असियास प्रस्तूत नवाबाकडील मुलकास उपद्रव करूं नये जमाव-सुधा येणे लौकर व्हावे नवाबाकडील मीरआलम व रेणूराव धोंडाजी येथे जाव-सालाकरितां आले आहेत त्याच्या बोलण्यात सुरळीत जावसाल व्हावे आसे नाही त्यास अपण सुभेदार यांस लेहून नवाबाकडील मुलकास उपद्रव न लागतां त्याचे येणे चांदवडावरून पुण्यास लौकर घडे ते करावे रो छ १२ रौबल बहूत काये लिहिणे लोभ असो दीजे हे विनंती

ले. ९७

श्रावण शुद्ध ९ }

श्रीगणराज

{ श. १७१७ श्रावण शुद्ध ९
इ. १७९५ जुलै २५

विज्ञापना येसी जे मशीरची फौज शेवगांव पावेतो दाहा हजार आली श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] नानाकडील वस्तभाव फरासखानेसुद्धा पागा पीळखाना गौशाळा आदीकरून सरकारांतून व सिंध्याकडून निक्षूण ताकिदी होऊन सुतळीचा तोडा-वस्तवानी वाड्यात दाखल व्हावी व काहीं जाली व काहीं होणार मुख्य अनुष्ठान बळोत्तर श्रीमंताचे राज्याचे ठिकाणी येकनिष्ठता याजकरिता असे आमलात दिवस आले पुढेही तह उतम सलाहच होईल बोलवा दाट सांप्रत आहे की सिंध्याक-डील बायांचा मुदा वाकीस की बाळोबास आणावे म्हणजे सर्व बंदोबस्त होईल भानगड बहूत होत आहे हाली रामजी पाटील व रायाजी पाटील पुण्यात व राव-साहेबाकडे बोलण्यांत आहेत पाहावे काहीयेक उतम जबा बसलियाची चांगले श्रीमंताकडील कायेम मिजार्जीचा आर्थ तो साहेबजादे आहेत दक्षणेचा प्रकार दोन तीन च्यार पराकाष्टा आघेली व सरकारवाडियात सालाबादचे यादीचे नेम-णुकीत चतुर्थास सर्वांस येणेप्रो देकार जाला चिमणभटजीस चतुर्थास रुपे पांच दक्षणा आली येसीच सर्वां प्रतीष्ठ ब्राह्मणाची गती जाली कोण कोणी आश्रित वगैर याची पांच हजार तीन हजार पांचसे दोनसे येसे [ते ? वी] स हजार दिले रमण्यात मिश्रजीचे सिपारसी पाणके वगैर याची पंनास पंचवीस लालजी पाणक्यास आठरा येणेप्रो आव्यवस्त लोक निषेध बोलतात सरकारात येवजाची बहूत आडचण तथापि हाली राज्यक्रांति परंतु वक्षी व पठाण फौजेची तयारी करून पर्वतीचे येक-बाजूस बंदोबस्तास राहिले होते तात्पर्य की कोणास बायेकामुले प्रदक्षणेचे लोकांस वगैर कोणास उपसर्ग काडीमात्र जाला नाही हे येथे उतम घेतले नानाचे लस्क-रात फौज ठेवणुकीची मंदी पडली होलकराची तो आगदी ताळच नाही पेशजी

गांवचे कमावीसदार समंधी व मसोद्याचे उतर जैसे पत्रे पावल्याचे उतर सत्वर पाठवावी राा श्रावण शुद्ध ९ सोमवार च्यार घटका दिवस वहुत काय लिहिणे हे विज्ञापना आलीकडे पांच साहा पत्राचे उतर आले नाही यास्तव पावली किंवा गैर विल्हेस राहिली याजकरिता उतर लिहून पाठवीत जावें आधिकोतर कल्या-
वर लिहू हे विज्ञापना

ले. ९८

सफर ३० (२९१)

}

श्री

}

श. १७१७ भाद्रपद शुद्ध १

इ. १७९५ सप्टेंबर १४

विज्ञापना मसीर मुळक दाहा हजार फौजेनसी बीडास दाखल जाले मागा-
हून आणखी दाहापंधरा हजार येणार बीडच्या फौजेचे समागमे रो माहादेव-
भट शारंगपाणी मुख्यत्वे आहे रो भोसल्याकडील फौजेत रो बाबूराव वैद्याचे
चिरंजीव वकालतीस आहेत तीही फौज येणार म्हणून बोलवा आहे रो भिक्रंभट
व दादा वगैरे व बलवंत बाबूराव व बाळाजीपंत करमरकर जैसे लोहगडात आहेत
छ ३० सफर सोमवारी चिमणभट मठकर यांचे तट्ट माघारे गांवास गेले त्याव-
समागमे रो दाजीबा देशपांडे जानोरकर यांजवरावर लाखोटे दोन लहान १ व
थोर १ येकून दोन पैकी मसोद्याचे उतरसहीत पा ते पावलीच आसतील पत्रो-
तरी वरचेवर कलत आसल्यास उत्तम आहे हाली च्यार पत्रे पाठविली त्याचे
पावल्याचे उतर आले नाही म्हणून चिता वाटते उतर जलद येत जावें आधि-
कोतर वरचेवर लिहू खर्चाविशीचा मार पत्री जमेस लिहितात उतरी लक्ष राहि-
ल्यात येत नाही तर जैसे नसावें नानाकडे आंगारीचे हाती नानाचे लस्करात
नेले होते ते पंचमीचे दिवसी नबर केले बाकी पागा वगैरे जेथे जेथे सरंजाम
वस्तभाव आसेल ती सरकारातून ताकीद आहे की येका ठिकाणी करून नानाकडे
प्रविष्ट करावा जैसे आहे हे विज्ञापना

ले. ९९

सु. १२०४ रजव-१

}

श्रीम्हालसाकांत

}

श. १७२५ कार्तिक शुद्ध ३

इ. १८०३ आक्टोबर १८

राजश्री आचेत्रीतसिंग गोसावी यांसी

द अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा.*] श्रीो येशवंतराव
होलकर राम राम सुा आर्वा मयातैन व अलफ तुम्ही सिनरास जाऊन राजश्री
नवाव शामतखान यांचे आमलदारासी खटखट करून चांदवडास गेला तेथून श्रीमंत
राजश्री [मो. जा.*] रावसाहेबाकडील गांव मुखेड वगैरे येथे उपद्रव देऊन
मनस्वी बोलणी बोलता म्हणून विदीत जाले असियासी आपसात कलहेकरून
लोकास तमासा दाखवावा श्रीमंताकडील गांवखेड्यास उपसर्ग देऊन मनस्वी
आपले ठिकाणी बोलावे त्याचे बोभाट येथवर यावे हे चांगले नाही यास्तव हे पत्र

सादर केले असे तरी तुम्ही याउपरी आपसात खटखट न करतां श्रीमंताकडील गांवखेड्यास उपद्रव न देता त्यांची मर्यादा राखून ज्यांत त्यांजकडील बोभाट पुन्हा न ये ते करणे [नि.॥] जाणिजे छ १ रजव [नि.॥] बहूत काये लिहिणे [वा॥] ॥ श्री ॥ मोर्तव । सुद

[पाठीवर वा. शि. ॥] ० ॥ श्री ॥ ० । म्हाळसाकांत । चरणी तत्पर मल्हा । रजीसुत खंडेरा । व होळकर

ले. १००

सफर २३

श्री

विज्ञाति अैसी जे नजीबखान छ २३ सफर पावतो शुज्यातदौलाचे हवेलीत आहे अजारी बहूत सर्वांग सुज[ले] आहे छ २२ तारखेस रात्री हातपाये आपटीत होता इंद्रियाचेवाटे रक्त व पूं वाहातो वैद्य रात्रंदिवस इलाज करितात लोकाचा मुजरा पलंगावर पडल्या पडल्या पडद्यांत होतो अलमला नामे पाचाशा स्वारनसी चाकर होतात तो बरतरफ केला तो येमुनापार गेला व आणीकही लोक बरतरफ होत जातात क्षणांत नजीबखानाची खबर की मेला क्षणात की पडद्यांत आहे यैशा गोष्टी दिलीत होतात दुसरे नजीबखानाची खबर आहे की नजीबाबादेस जातो याप्रो तिकडील वृत आहे जवाहिरसिंगाची पत्रे दोस्तीची नजीबखानापासी जातात जवाहिरसिंगाने नजीबखानास लिहिले की सिखाची फौज बोलाविली व तुम्हीही येणे सर्व येकत्र होऊ दुसरे जवाहिरसिंगाने नागरमल व रामकृष्ण महांत या उभयेतास नजीबखानाकडे पाठवावयाचा करार केला आहे की पातशाहा दुसरा करावा सर्व वंदोवस्त पातशाहीचा करावा नजीबखानाने लिहिले की न्यार रोज ढील न करणे जवाहिरसिंगाची पत्रे याच गोष्टीसाठी नित्य नजीबखानास जातात नजीबखानास शुजातदौलाचीही पत्रे याच मजकूरची येतात दुसरे स्वामीनी नजीबखानास पत्रे मुरलीधर मिशर याचे मार्फतीने पाठविली त्याने गुजराणिली मग नजीबखान बोलला की या हलके माणसाबरावर पत्रे पाठवणे सलाह नाही तो दिलीत जागा जागा पत्राचा मजकूर दाखवितो [या] प्रो वर्तमान दिलीतून आले ते खाली लिहिले असे ही विनंती

ले. १०१

पौ रवल ३

पौ छ ३ रावल

या लिहून पाठऊ कालचे दिवसी लडाई...घरच्या लोकानी चांगलाच केला कसा म्हणाल तर मऊच्या मुकामीहून बरणावियाचे रोखे आमचा कूच जाला हे वर्तमान दुश्मनास कळलियावर त्याणेही फौज चांगली सजोन तीन दोल्या सासाश्या

राउतान्या केल्या पुढें पाईची माणसें व जजाला करून शेखपुराच्या अलीकडे कोस सवा कोसावर येऊन जागजागा थटकोन तुंग फौजेचे उभे राहिले होते आमचे स्वारीचे हरावल राा बाबूराऊ गोपाल यांचा तुंग व व डावे बाजूस इंद्रमणजीचा जमाव उजवे बाजूस राा देवाजी त्रिमल च्यारपांचसें हिंदुस्थानी स्वारांनसी निशाणाचे हातीच्या मार्गे खासा पागा तिन्ही व चिरंजीव तात्यासहेब.....आमचा हाती या.....लोकानसी स्वारी...[न]दी उतरोन आमचा.....त आमच्या लोकानी त्याच्या.....पाहोन जागजागा खबरदार जाले त्या गु.....हरावलीच्या लोकांस दबाऊन चांगलेच रेटिले त्यास हे हिंदुस्थानी लोक यांचा पाय डगमगला म्हणजे यांवरणें मुस्कील ईश्वरच ते समई त्या लोकांस हिमत देऊन त्यांचे हातून काम बजावील तर बजावो नाहीतर मानवीच कृत्य नाही जसें त्या गुलामाचे फौजेचा जोर पाहून हरावलीचे लोक सरकोन गेलें दाहा बारा राउतानसी राा बाबूराऊ गोपाल उभे राहिले डावे बाजूकडील इंद्रमणजी सरकले उजवे बाजूचे लोक तेही निघाले देवार्जीपंत व भिमार्जी बाबूराऊ व जसोदीसिंग त्रिवर्ग मात्र उभेवेहिमत होऊन.....खाले उतरोन घोडी.....साहेबाच्याने धीर धरवला.....पागानसी व दिलीचे दाहा बारा मोगली.....जामानसी उठोन दुश्मनासीच जाऊन गांठ घातली वडिलाचे पुण्य विशेष त्या प्रतापाच्या तेजाखालें ठैरलेसें काय होतें मोहरा फौजेचा फिरविला तो पुढें मार्गे आमचे पागेचे लोक लागले हे हिंदुस्थानी फौजेने पाहून तेही फिरली मारीत मारीत दोन कोस लोक आले त्याजला देखील वाटभूल जाली ज्या ज्यांस जिकडे वाट फुटली तो तिकडे गेला पांचा साता राउतानसी बरणावियाचा मार्ग सोडून आणख्याच मार्गेकरून गडांत गेला अद्यापिवरही दोन च्यारसें माणूस व तीनच्यारसे स्वार समीप आहेत पुणरोक्तही जुंझाचाच इ [रादा] ठेवितो पाहावें का.....पाठऊं श्रीकृपाव श्रीवडिलांचे असी.....चिंता न करणे हे विनंती

ले. १०२

खल ११

श्री नकल

राजश्री केदारजी सिंदे व माहादजी सिंदे गोसावी यांसि

दं सकल गुणालंकरण अखंडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा. *]

श्रीो रघुनाथ बाजीराव असीर्वद उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष मोघोसिंग मामलत सुरलीत चुकवीत नाही बिघाडावरी आले आहेत त्यासी व तुम्हासी लढाई होणार म्हणून बातमी आली ऐशास प्रस्तूत ते प्रांते-राजे रजवाडे जमीदार सर्व बदमामलीवरी आहेत येकानी बल धरिले म्हणजे त्याचे पुस्तगर्मांस चुकावयाचे नाहीत इकडील फौजा म्हणावयास तुम्हीच आहा

याजकरिता केवळ विषाडावरी घाळून लढाईस प्रवर्तविणे हे गोष्ट मनसब्यास युक्त [दिसत ना] ही इकडून कुमकेस पा...ग्रहकृत्याचा प्र...ला आहे तो तुम्ही... च असेल... फौज र...भरतीने...ज्यास्त जाली...इकडील बदोबस्त...ते प्रति आलियावरी जर बा...[का]यांस येईल तूर्त सलाबती...रून आपले तालुकियाचा बदो[बस्त] उत्तम प्रकारे राखा हे मनसब्यास युक्त आहे तरी विषाडावरी घाळून जुजाचा प्रकार येकंदर न करणे तुम्ही तो तेथील प्रकार पाहून काबू साधाल हे खातरजमाच आहे इकडे मानाजी सिंदे यास सरदारीची वस्त्रे दिली याज- करिता तुमचे चितात विशमता बेऊन येऊ दोन पत्रे पाठविली तरी येविसीची विशमता तुम्ही मनावी ऐसा अर्थ नाही पुढे तुम्ही हुजूर आलियानंतर सर्व गोष्टी उत्तमच होऊन येतील मुख्ये गोष्ट सरकारसेवा येक निष्ठेने करावी यांत कल्याण तेच घडून येते जाणिजे छ ११ रावल बहूत काये लिहिणे हे आसीर्वाद

ले. १०३

रवल २५

श्री

पैवस्ती छ १ रालाखर

श्रियासह चिरजीव [मो. जा. *] राजश्री राजेराव दामोदार माहादेव यांस प्रति माहाराजे बापूजी माहादेव कृतानेक आसीरवाद उपरी येथील कुशल ताा छ २५ माहे रविलावल मुकाम इद्रप्रथ जाणू स्वकीये कुशल लिहिणे विशेष तुम्ही चिरजीव नानास पत्र फैज दूर करावयासी लिहिले आसता ते त्याणी न केले आणि, जैत्याचे गद्दीस लागले इतका तर विचार करावयाचा होता जे नजीबखान त्याची जड त्याचा काबू याप्रकारचा जे पनासा लाखाचा मुळ [क *] काडून जाटास दिहा वजिराने शक मारून दिहा त्यास या प्रकार, र ५ चे नाब्यार होऊन करावे आणि लोखो रुपयाच्या सिबदी खाले पाये धोडाजी नाइकाच्या हुड्या आल्या त्यासाठी आपली वस्तभाव ठेवावी त्यास वस्तभाव आगर व घरदार येव- डीच मनुशाची आवरू त्यास जतन कोणे प्रकारे करावे हे चिरजीवास कलत नाही येक आवलियाचे काम केले तेव्हाड्यावर मथू म्हणून सिबदीचे खेकटे हाळू हाळू वारून ज्यात आपल्यास लाभ होये सावकारास जजाल न होये या वाटेने चालवयाचे होते ते न करता जैत्याचे गद्दीस [लागले] त्यास ते वाटेने काम करिता जाणत नाहीत...या उपरी तरी आपण मीरटेस येऊन जैत्यास बोलाऊन पाच पचवीस रुपये ठरतील ते मामलत करावी आणि सिबदीची खेकटे वारावी सरफास सकट न होये रुपया पोहचे ते करणे आपली पत राहाते व सरफाची पथ(त) राहे ते करणे वजिरास म्हणावे जे तुम्ही नजाबतखान याचे लेकाची मामलत देखील नजीबखानाने होऊन दिहे पनासासाठी लाख रुपयाचा मुळक जाटास देविला तुमची सलतनत तमाम नगदियात माहा- कूफ जागीरदार तो राहिले नाही जे थोडे बहूत भले मानूस राहिले त्यापासून

आरधी पेशेकेस घेतली कट फैजबद [होती] ते बुडाली राहिला येक तुमचा साहीर तोफखाना त्यासही तीन तीन फाके त्यास बाहेर निघालिया ऐसा बंदो[व*]स्त कराळ की काये बरे घरी बसल्या आसता बाहेर निघोन न कले वजीर काये करितील हा भ्रम होता तोही गेला [हा*]ही जातो आताही साभालाल तर या गोष्टीचा निश्चये करावा जे जैत्यास काहडून द्यावे नजीबखान [आ] ला तर साहारगपूर तगीर करावी आणि नजीबखानाचे मुलुकाचा आणि निजाबतखानाचे मुलुकाचा अम्हापासून इजारा करून घ्यावा हें जालियावरी अणीख विनंती करुं तुम्ही रख पत्र जैत्याचे तालोकियावारी द्यावा आम्हावरी न करुन निजाबतखानाची त...व त्याजला...सदार करुन सिरसिंदीचा इजारा कराळ ती इजारा करुन देऊ तुम्ही याच जिल्यांत सैर करुन...व दुरुस्त करावें यैसैं अम्हास वाटतें बरें असेल तरी करावें नाही तरी यादिया...ता येक नजीबखानाचे हाते करितां लोकांच्या दावळता सोडल्या तेव्हा तुमचे स्वार स्वाऱ्यांस वजीर सादुलाखां याणी जर दे रवील म्हणार नाही तेव्हां अहमदखा शुजाउदौला वगैरे काय म्हणतील व कोण लिगाट होईल दुनिया मीक मागते तुमचे उदरा.....वकसी वगैरे चण्यावरी खैरातीवर पोट भरितात तुमचा हा अहवाल अतांही तजविजीने अपले घरास न राखाल तेव्हा कधीं राखाल बिलफेल नजीबखानाची बात केली उतम केले अतां जैत्यावरी चालल्यास अमची पाच च्यार हजार फौज त्या...ची बंदगी करायास सिध होईल निजाबतखांही जाईल क्रीडी रुपयाचा मुलक सिरहंद पावेतो सुटेल मग तुम्हास लाहोरास चाल...णें लाहोरास चला अथवा जाटाकडील आपल्या जागिरा पातशाचा खालसा सोडवा न कराळ तरी अम्हास काय तरी आमचे तरफेनैं अणिखाच्या, खेडी आसे म्हणून जैत्यासी बोलाऊ तकसीर माफ करुन अमचाच अहेस हे म्हणलिया प्राा बोलोन जर वजीर चालत असिला तरी हे काम करुन घेऊन मग निजाबतखानास घेऊन मग नजीबखानास छेडावें तोपावेंतो गाफील असावे जैत्याची पाठ राखील तरी सायार नवार इजारियाचें अमचे हवाला करावें याप्राा बोळून जेव्हा वजीर या पल्यावरी येईल तेव्हा छेडावें साप्रतं मसहळत असेल ते करावी येथे जामदारखानियासी चिटी तुमची अली जे जवाहीर धोंडाजी नायकाचे हवाला करणे त्यासी ते...पुसायासी त्याचे गुमास्ते अले म्या म्हटले उतम परंतु हा जवाहीरचा मुकदमा आहे...येकांती बसून जेठमलास बोलावून...करीन तुम्हाजवळी असिले तरी काय आणि जामदारखानियांत असिले तरी काय चिंता जामदारास सांगितलेविना पुसल्याखेरीज व चिरजीवाचे लिहिल्याखेरीज तरी देणे नाही त्याणी म्हटल्या दिघले म्हणून रागास अलों म्हणून त्यास कदाचित विषम वाटेळ तरी म्हणावे जे राजे साहुकारासी मित्रत्व याकरितां करितात जे साहुकार राजे लोकांची पत राखितात राजे लोक साहुकारांची राखितात त्यासी तुम्ही जवाहीर दिघलें तेव्हा लौकिक हा जाहाला जे हे अपली आभूषणेंही गाहाण

ठीऊ लागले तेव्हा अमचे पतीस डाग लागला अमचे पतीस डाग लागला तेव्हां सहजच तुमचे पतीस लागला त्यासी पतीस डाग लागला मग जीवितव्य काय त्यासी तुमचा कोणही विश्वास करणार नसेल तरी श्री...पैकी... न आजीपर्यंत [त] अमचा विश्वास इत्का आहे जे सलावतजंगला दक्षणाची पेशकस सलावतजंगलाने कबूल केली तितकी अम्हीही कबूल करू जितके रुपये त्याचे अले होते तितक्यांतून लाख रुपयाची टीप, अम्ही वचनावरी उडऊऊन देविली मीर बकसीगिरीवरी सा लाख रुपये येक अपनाकडून भरविले सा लाख कोलेचे दिवले...मता बाबदे अडीच लाख दिवले जामदारखानियातून येक कवडी न [घेता] अपूण पाठविले नाही तरी ठविलेही नाही याप्रो बोलल्याचे...स कोणही लिहून अजुर्दा करतील तीस बाधा न करणे त्याची.....त कसी नाही अपली मांडी उघडतां अपल्यास लाज जे दिवसी औलियाखानाचा फैसला जा[ला] तेच दिवसी सिबंदी दूर करायाची फिकीर करा याची होती ते केली असती तरी अजी ज....ठीव कशास म्हणावे लागते आतां तन्ही नवाहीर राहे ते करावे बहुत काय लिहिणे हे असीबाद

ले. १०४

खल २८

} श्री {

श्रीमंत राजश्री [मो. जा. *] नानासाहेब साहेबाचे शेवैसी

अज्ञाधारक लाला बाल गोविंद दडवत विनंती उपरी येथील कुशल ता २८ रोवळ म्या फरुकाबाद श्रीगंगातीर साहेबाचे कृपेकरून येथास्थीत असे विशेष, बहुत दिवस जाले आपल्याकडील वर्तमान कलत नवते साप्रत [कृपा प] व साहेबाचे मथुरेच्या चौव्याबराबर आले वाचून बहुत अनंद जाला ऐसे निरतर पत्री अनंदवीत जावे आमचे वर्तमान तरी आपण इकडून गेलियावर आम्ही दोन वर्षे सुरजमलापासी राहिलो तेथे कोणे गोष्टीचा बनाव न बने म्हणोन गुजाउदौले याजकड गेलो लाख दोन लाख रुपये आपले परावे काहाडून सरकारांत दिले येक वर्ष होतो तेथे अनूपगीर गोसावी याने खोटेपण करून आम्हांस छुट्ट [न] घेतले व मारावयाच्या इलाजात होता परंतु गुजाउदौलानी उपराला काही न केला पैका.....बुडाला सर्व गेले मोठी अफत जाली तेव्हा [तेथू] न निघोन हाफीज रहमतखानापासी अलो...[तेथे] ही वर्ष दीड वर्ष येक हजार रुपये दरमाहा देत.....गुजराणी चालत होती तेही त्यानी मना.....फरुकाबादेस आलो येथे.....आम्हामचे काही ताल राहिला...रा मल्हारजी होलकर उलटे आह्मासी कजिया [करा] याचे उद्योगात होते दुसरे श्रीमंत रा दा[दासा]बासही येकदोन पत्रे पाठविली त्यानीही वरचेवर...की बाद बरसात येणे त्यास आम्हापासी ख[र्चा]ची तंगी याजमुळे बरोबर फिरावयाचा सरजा[म पा]

हिजे तो नाही येसे सर्वा गोष्टीने अडच[ण]च आहे आता या समयात येक ईश्वर
वाली किंवा आपण आहेत यासा कोणही नाही की आम्हास उठऊन उभे करी
कामकाज घेऊन उर्जीत करी आमचे लोकाकडेल दणे बहुतच आहे ते कोठवर
त्याहाचे येसास जैसी सलाह आपण लिहितील त्याप्रो वतू येक पत्र श्रीमंत राा
दादासाहेबास अम्हाविशीं उतम प्रकारे लिहावे की ते आमची सर्व गोष्टीची खात-
रजमा करीत आथवा आपलेपासीच बोलावयाचे [अन] कूल असेल तर उत-
मच आहे तेथेच आ...सी येऊन हजर होऊ जैसी मर्जी असेल त्याप्रो वतू
आता येथूनही श्रीमथुरेस जाऊन तीर्थवास करावा हा हेत आहे आमचे तीर्थ-
रूप श्रीवृंदावनात आहे तेथेच जाऊ श्रुत होये आमचा गुमास्ता किशनचंद होता
तो मृत्य पावला त्याचा पुत्र आमचा पैका घेऊन पलोन रोहिल्याच्या मुलकांत
जाऊन बसला आहे यासी ब्रदमामली त्याने केली सर्व गोष्टी सोदेबास लिहिल्या
आहेत जैसी दस्तगीरी होईल तैसी करणार आप[ण] समर्थ आहेत आमचे सर्व
वर्तमान श्री[मं]त राजश्री पुरुषोत्तमपंत नाना यानी [आ]पल्यास सर्व लिहिले आहे
हेही कार्या... येथे आले यानीही आमचा परामृ[श] करावयाचा तो केला सो
श्रुत हो [ये] पत्राचे उतर बालबद आथवा पार[सी] लिहून पाठ]वावे मोडचे
अक्षर वाचा...हे विज्ञाती

ले. १०५ }
खल २८ नंतर }

पो छ १० माहे रविलाखर

{

उपर राा गोविंदपत बुघेले याचे लस्कर येक महिना मौजे तिरवा वगैरे गाव
तेथ मुकाम होता ते वेळस गाव बहवरा लूटून नेले व रबी कापून नेली त्याजपासी
राा मल्हारपत व मानसिंग पाठविले होते परंतु त्यानी रबी कापून नेली हाली छ २८
रााबल मुा गुलबर्दी प्राा तालगाऊ तेथ जाला आहे त्यास आपले दडवतीचे
गाव नजीक आहेत तेथील रबी कापून नेतात आपला ब्राह्मण राा महिपतराऊ
त्याजपासी मेला होता की कनोज परगण्याचे गाव काये निमित्त खराब करिता
त्यास त्याच्या लस्करात राा घोडाजीपत व मीरखान टोक्या आहे तो काही त्याच
मानीत नाही इफटील गाव खराब जाले तैसेच दडवतीचे गावही खराब जाले पाचा
आता इजाराचे नुकसान जाले नुगरी भीमत उभयेतात वर्तमान सांगितले पाहिजे
आपला इलाज या गोष्टीस काये करावा आताही कितेक दिवस राहतील हे न
कले आपले सेवकी निवेदन जाले पाहिजे आपण रूपरुही त्याजला सागावयासि
नुकतो नाहीत परंतु ते मानीत नाही येक ब्राह्मण व चार मानस लस्करात ठेविली
आहेत असे वर्तमान आहे यात काये लाि हे विनती

ले. १०६

पौ रखर ३

पौ ३ राखर

}

{

...तेक जाणार आनायासे संगत सेठ्याजी खराडे येऊन प्राप्ति जाली त्यांज-
 वरावर हे वरकड लोक जायासी सिध जाले त्याजमुलें इकडल्यांचा वसवास मार्गी
 न राहिला व आपल्यांकडील वसवास म्हणावा तर सरदार आपल्यांकडील मागती
 भला राजत व भलें घोडें लाचार नाही त्यांही दोनी दिवस राज्यांचा व त्यांचा
 पूर्वील अहभाव भेटीस्तव मुकाम केला आनायासे समागमही उत्तम मिलाळा
 साजसामान जो लागला तोही पालखी वगैरे करून दिधला उंटे वारवरदारीस्तव
 जरूर जाली तीही करून दिधली तिची यादी मागून पाऊन राहील साजसामान
 राहिला होता श्रीमंत [मो. जा. *] दादाबाबत तोही येका उंटावर घालून पाठ-
 विला मनोहरपुराकडील मार्ग दुस्तर वस्ती कोठे न राहिली कुल राण पिसालें
 इकडें निभाव न पाहिला याजकरितां रांगड्यांचा अविश्वास जाणून घरची सोबत
 सुरक्षित विजये लस्करासी पावतील तेथून पुढें गाजुदीखानाचे लस्करावरून नीट
 दिलीस जातील हेच सलाह नेक जाणून सेठ्याजीवा आजी भोजनोतर माध्यानी
 रविवारीं मार्गस्त जालीं इतके दिवस सीतज्वरेकडून बहुत पीडीत होती आता
 बहुत उतार होऊन स्वस्थ आहेत सेठ्याजीचा वेत राज्यांकडून हाथी संपादायाचा
 यास्तव रदबदलही लागून राहिली होती बहुधा राज्यांही मान्ये केलें व सामा-
 दिकांचीही मर्जी किमर्थ कीं पूर्वी बगरुचे वेलेस यानी बहुत श्रम केले याजकरितां
 हाथी अथवा हाथीण देतील हरी गोविंदजीनी घरीच त्याची मेजमानी केली वल्लें
 पांच दिधली राज्यांकडून पांच शेत रुपये व चारी वल्लें व थेंक रकम जवाहीर
 घायाची तजवीज हथीसिवाये जाली होती डेरे दांडे मार्गस्त करून सडे राज्याचे
 भेटीस्तव व रुकसतेकारणे येऊन समये तिष्ठित राव केशोदासजी याचेये बसले
 होते जे काहीं अमलांत येईल ते विनंती केली जाईल आजी तर त्यांचा
 सर्वांचा मुकाम बसईसमीप जाला उदैक पुढें मजळ करितील विदीत होये राजश्री
 सेठ्याजीसी मीही भेटलों पहिल येथील मामिलतीत हेच वा निकार होते
 आतांही यांसी बहुत काहीं भाशणे जाली यानीही असाच मनसुचा रचिला आहे
 की श्रीमंताजवळ पाऊन मागती स्वामीसहवर्तमान परतून येखादा मनसुब्यान-
 सार येथें येऊन दिवानजीस अथवा हरयेका मातवरासी घेऊन जाऊन जाट व
 बिजेसिंग वगैरे यांजकडील व रामसिंगाकडील मनसुचा उचलावा असा विचार
 केला आहे यास्तव व दुसरें ग्रहस्त मंडलीतून कोणीही अजवरी वर्तला नाही व
 दिवानजी नित्यानी हिसेव करा म्हणून सुतसद्यासी ताकीद करितात परंतु हिसेव
 होतां दिसत नाही न कले तिनी लक्षाचा मुदा कसा काये म्हणून नानाप्रकारें
 संदेह उत्पन्न होतील व श्रीमंत [मो. जा. *] दादासो व माझी भेटी जाली
 नाही प्रसंग अणखीच जाला खाली मैदान जाणून हर येकानी घोडें घालून कुल

मामिला डव्हाला वर्तमान तरी सर्व कलावें व दुसरें मातुश्री सां ताई याजबाही तेथवर कोणी असावा ऐसा कितेक प्रसंग जाणून रां दे...

ले. १०७

खर ७

श्री

राजश्री दामोदर माहादेव गोसांवी यांसि

दं अखडीत लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा.*] श्रो मलारजी होलकर दडवत विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष तुम्ही पत्र पाठविलें ते पाऊन वर्तमान कळू आलें मार्ग फुटत नाही याज- करितां यावयाचे बनत नाही तर त्या मार्गे मथरेसीं जाणें तिकडून सत्वर लस्क- रास येणे त्या मार्गे वाट चालत आहे [नि*] छ ७ राखर [नि*] बहुत काये लिहिणे हे विनंती [व.*] मोर्त । व सुद [पाठीवर हिद १।३१ प्रो शि*]

ले. १०८

खर ९

श्री

पुा राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसिं

उपरी सरकारांत अवजाची वोढ पडली आहे तर्तूदही केली असे परंतु या वोढ्याचे दिवसात येऊन पोहचणार नाही त्यास अहंमदखान पठाण याचा श्रेह- जाला आहे त्याणी दोन लाख रुपये द्यावे तूर्त म्हणजे त्यांचे श्रेहाची निशा होईल व अवज प्रस्तुत उपयोगी पडेल विशेष कांही त्यांणी अनमान कराव असें लिहिले नाही याची पैरवी करून अवज घेऊन पाठवणे जाणिजे छ ९ राखर बहुत काये लिहिणे [वा.*] लेखना । वधि:

ले. १०९

खर २५

श्रीलक्ष्मीनरसिंह

पो छ १२ जावल

श्रीमंत राजश्री दादासाहेब स्वामीचे सेवसी

सेवक यादवराऊ प्रल्हाद सां नमस्कार विनंती उपर येथील क्षेम तां छ २५ माहे राखर मुा पा सिंगो...जाणून स्वकीये लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष कृपापत्र राना छ १५ रावल छ १० राखरी पाऊन मस्तकी वंदून सनाय जालो शुज्यावदौलाकडे गेलो होतो त्यास कितीक गोष्टी समजाऊन सागायाचा विस्तार दोन बंदात स्वदस्तुरें लिहिला व तेथील दरबारचे काम त्रिवक्राज्ञा नावाचे मुकरर होये व येखितयार आपनाकडे देत व कांही दरबारचे सरचान सरदारांची बाकीपैकी व इलाहबादचा खर्च पहिला गडिना आहे तो देत

वजीर व पातशाही दरबार व सरदारांकडीलही सर्व बंदोबस्त राखून ज्यांत काम दोही सुत्र्याचे हाती राहे व पुढे त्याचे कामात खत्रा न होये हे सर्व इस्माईल-खानाकडे व वेगमेकडे उतर प्रतिउतराचा मार्ग ठीक करावाविशई बहुत विस्तारे आशा लाली हे सर्व कलवली परंतु मी शुज्यावदौलापासी गेलो होतो तेथे कांही दिवस राहून सर्वच चर्या विचारिली व सविस्तर वर्तमान लिहून दोन कासीद वारंवा...सेवसी पाठविले आहेती पावले असतील व शुज्यादौलाचे शाहाणपण कळू आलेच असल सफदरजंग जिवंत असताच तो खराबहाल होता अज्ञात तर खुद घणी जाला अहे कोणाचेही...राहिले नाही व कोणासही मानीत नाही व इस्माईलखानाचे पुत्र दिलीहून आल्यावर रात्रदिवस...रांडा व दारु व गोस!वियाची पोरे त्यासी बदफैली हेच काम करितो वरकड त्या...विचार व मनसुबा वार गेला हा पोर बदमस्त आपले दिवस भरि...गुमराई व दौलत व फौज थोर थोर मनसुबा...राखायाची माणसे अनीक असताती जो अर्थ स्वामीचे ध्यानात आहे त्याला येक हा नाही व इस्माईलखान अक्षरशः व उझड यैसा [प्रका]र जाला आहे कोणास सांगावे व कोण येकतो...रीत तेथील असे थोडेसे राजश्री मलारवास जाण...वरकडास कांही समजत नाहीत प्रस्तुत रा ग...माजीपंत व माघवराव श्रीमंत राजश्री रघुनाथरावजी-पासोन हथी व घोडा व दोन रकम जेवाहीर व वस्त्रे मातमीची नवात्र शुज्या-वदौलास वस्त्रे वेगमेस व मुनेसही वस्त्रे व इस्माईलखानास वस्त्रे घेऊन अले ते अयुधेस पावले सर्व पाविले त्यांस दोन हजार चा उभयेतास मिलाळे म्हणून पत्र रा बाबूरावजीचे व बखशीरामाचे आले असे बाकीचे पैशियाकरता उतर प्रतिउतर करिताती परंतु त्याची रीत जे आहे तेच असे म्हणून लाले अहे माघोन जे होईल ते वर्तमान येईल सेवसी लिहून पाठवीन प्रस्तुत तरी शुज्यावदौला कांहीही कामाचा दिसत नाही पुढे जर ईश्वर कृपा करोन मार्गावर अनील तर येईल दुसरे माद कुलीखान चुलतभाऊ त्याचा प्रयागांत अहे तो त्याजपेक्षा खबरदार व शाहणा अहे [परं]तु द्रव्य नाही केवल खालीच अहे तमाम प्रयागचे काम खराब केले शहरांत लुटी व धूम [मोग]लिये करिताती व लोकास लुटिताती व हर रोजी [डा]के पडताती पंधरा दिवस जाले कज्यापुढेच डाका पडून दाह हजारों साग्या यैल्या मा[द]कुलीखानाचे सारच्याच नेल्या पाच सात माणसे मारिली व कोतवाले जखमी केला [यै]सा बंदोबस्त शहरांत व बाहेर विजेपूरचे जमीदाराने तेथील फौजदार लुटिला...वगैरे व हथी हिरोन नेला त्यास तंबी...खान मार प्रयागीहून...

ले. ११०

पौ रखर २७

श्री
} पौ छ २७ राखर {

राजश्रिया विराजीत राजश्री बाबूराव गोपाळ गोसावी यांसि

साक बापूजी माहादेव व दामोदर माहादेव नमस्कार उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन करणे यानंतर तुम्ही हजारामलाचा मजकूर लिहिला तो सर्व ध्यानास आला त्यास त्याजपासून तो वेवकूपी शरीर न जाली परंतु यामधें सरकारनुकसान जाले हे खरें तूर्त अवलियाखा सेंर जाला तरी तुम्ही दो हजार फौजेनसी व दो हजार बरकंदाजानसी येऊन पोहचणे सिरधनियांत राजश्री भगवतराव अनंत याजपासीही जमाव आहे तरी तुम्ही इकडील सर्व कामे सोडोन या गुलामाचे पारपथ्य आगोघर करून मग सर्व सरंजाम तिकडे घेऊन जाऊन आपले काम करून घेणें या मजकुराविशई तुम्हाकडे जेजरद शुत्रस्वार रवाना केला आहे तरी पत्र पावताच स्वार होऊन जाणे इकडोन आम्हीही नवाब वजिरास बाहेर काढिले आहे दाहा हजार फौज व दाहा हजार बरकंदाज व सारा तोफखाना पातशाई घेऊन येका दो दिवसानी पार उत्तरोन याजला घेऊन येतो तुम्हीही सावधपणे असावे जर तुम्हास झेपावेसा असिला तरी तुम्ही व सा भगवंतराव व सा घोडाजी नाईक जैसे मिलोन येके विचारें मसलत ठराऊन मारून ठाणे [घेणे *] जर त्याची जबरदस्ती असली तरी तुम्ही कायम राहणे आम्ही वजिरास घेऊन येऊन निजामगड खनोन टाकितो परंतु तुम्ही पत्र पावताच स्वार होऊन जाणे विलंब सहसा न करावा जर तुमचे जेरदस्तीत असलिया मारून घेणे सलाह आहे परंतु बहूत सावधपणे काम करणे खर्चविशईस नाइकास लिहिले आहे तुम्ही आधी अधी सर्व कामे टाकून येऊन पोहचणे सलाह आहे पीलखानियाचा सरंजाम आणविला म्हणून लीला तरी उत्तम केले तुम्ही स्वार होऊन सत्वर येऊन पोहचणे [नि.*] बहूत काये लिहिणे [वा.*] लेखना । वधि:

ले. १११

जवळ १०

} श्री {

श्रीमंत राजश्री [मो. जा.*] बापूसाहेब व राजश्री [मो. जा.*] दादासाहेब स्वामीचे सेवेसी

विनंती शेवक आपाजी ज्येष्ठक सां नमस्कार विनंती येथील कुशल ताा छ १० माहे जावळ म्हा आवळा स्वामीचे पुण्यप्रतापे येथास्थित जाणोन स्वक्षेम लीला आज्ञा केली पाहिजे विशेशे स्वामीचे पत्र १ छ २० माहे राखरचे आले ते छ २५ राखरी सायेंकाली पावले लिहिले की श्रीमंत सा [मो. जा.*]

नानाखाद्येव व कुतुबशादारी हर्षामयी लहाईचा प्रसंग आहे त्यास हर्षामयी पत्र लिहा आहे ते त्यांस देऊन व तुम्ही माकूल करून सागोन फौज पाच हजार निदानी चार हजारपर्यंत पाा महिन्या पंचरा रोजांचे काम आहे त्यांच्या प्रसंगही प[ट#]गार नाही दबाव दाखऊन काम करून घ्यावे गवार बद्दले आहेत त्यास बद्दलाव दाखऊन काम करावे याचनिमित्त हर्षामयी[म]न नाऊन सागोन पत्र हे देऊन फौज...त्यास स्वागीचे पत्र दहिनस...माहिती पत्र वचून दाखऊन आद्येप्रमाणे बहुत सागावयाचे ते सांगितले त्यास हर्षामयी उत्तर दिले की आमचे फौजेचे वर्तमान तुम्हास विदित आहे सर आतां कांयस म्हटले की येक काम आहे दाहा आगर बाय फौस सेरनास माफूस रघार पा तर त्यास खर्चास हजार पाचसे ना घ्यावे त्या हात्ता [रा०]जीत पान आगर चार हजार फौज पा तर वस्त येक माहा खर्चास साठ सतर हजार ना लाग्य पाहिजेत आम्हापासी तो पांच ना अज नमद नाहीत पैसा विचार आहे मज तजवीज करून दुदेखानास व निजीयखानास पैसे पिया हाबखतीन पा आहेत की कुतुबशादास माकूल करणे की विद्या[ट०] न वरी सर विषाद पैसा तर आम्ही समजोन येऊ पैसी पत्रे लभमेतास व कुतुबशादागदी हर्षामयी पिया ना आहेत अज तीन रोज जायेत येवपी कच्चे हर्षामयी पत्राचे उत्तर पा पात- वरून विदित होईल बहुत काये लिहिणे येवकार कृपा करीत सरकट वर्तमान पूर्वी मुहरद कामिदाबरोबर निर्मयी लिहा पा आहे त्यावरून विदित होईल कळे पा हे निशत

ले. ११२

जबल १२

} भी {

राजभिया विराजित राजमान्य गवर्धी संकयसीसंत द्यासीये मेनेगी

मेनेक गोविंदराव पुढांपास सां नगरदार विनेगी उत्तर मेनेक कुमर ता स १२ जीयत आधून खानदं खेखन वरीत अजिडे गरी विनेक वकरीत वर्तमान पेशगी पत्रे हंगये वनेवर लिहिले होी त्यावरून कच्चे आगव दावी मुत संभुनाथ शिकोलीकचने पत्रावरीत पाटलिने आगि वे पावलीकचने उत्तर पाटलाचे पत्रेवर मेणीत कर्ता देवुमके मानवत कचि न कर्ता वनेर सर्व लिहिले अ[गरी] येने जेविकपांत गाळे की गव राडे गाणेहीकर...सुद्ध होयार येने सुद्धा आहे समराबरोर गोवारी हकनास गोवाराये पैसा आहे अनुसरी संभुली खेनमद विद्यामोवरीत वरीत मेनेक गोवारी तलाव कचन आगवेराहीत वने सराव्य कचरी हा दगार कचिदाव हे वनेर विनेगी कचिदाव अगेन दाकट दुर्वीये वनावरून कचेत माफूस होईल के लिहू होय वरीत हे निशत

ले. ११३

जवळ १५ पूर्वी

}

श्री

{

पु॥ श्रीमंत राजश्री [मो. जा #] दादासाहेब स्वामीचे शेवेसी

विज्ञाप्ति ऐसी जे पठाणरोहिलियासी अहवादे ताकीद करून दाव व अह वरचेवर दाखऊन स्वामीचे प्रतापे वाटेवर अणू त्यांचे पुत्र फौजेसहीत हजूर पाठविले अहेत पांऊन वृत्त श्रुत होईल छ १५ जावळ पावेतो हाफीज रहमतचा लेक पारीहून फौजेसहीत येईल तेच दिवसी अहमदखानाचाही पुत्र फौजेसहीत येथून सो रवाना होईल व वजिरासही घेऊन सत्वरच श्रीकृपेने येऊ हाफीज रहमत व अहमदखान खासे मात्र अपले स्थानसंरक्षणार्थ अपलाले जागा राहिले दुसरे अहमदखान अजारीच असतात व फिरंगी पातशा अयुधेकर व जाट हे पुतें याचे शत्रू जाले का की हे स्वामीचे जाले तेव्हा हरप्रकारे यासी तोडावे हे त्यास मंजूर होईल हे स्वामीपासी राहिले व येथे शत्रूनी अपला अमल केलियावर नाहरसिगाचा न्याये होईल येसे कितीक अदेशें करून हे राहिले पुत्रांसहीत फौज समागमे देऊन छ १५ जमादिलावली सेवकास सो रवाना करणार श्रुत होये

ले. ११४

जखर ७

}

{

पुरवणी श्रीमंत राजश्री नानासाहेब

...व मेहदी व कुलीखानाचे पत्राचें उतर आपण पाठविलेच नाही तर पाठऊन देणे व इसामुदीखानासही पत्र लेहून पाठवावे जे आज्ञेचें उतरच न ये तर आम्हास तुम्हापासून आणखी तवके काये पातशाहाच आम्हावर रागे आहेत तर आम्हास तेथे यऊन सार्थक काये आम्ही तुमच्या कामाकरितां अवध्यासी भ(भा)डतो व धांवत फिरतो मग हे वृथा ऐसे येक पत्र खां मज- कुरास पाठवावें भाव रुसव्याचे ऐसे पत्र पाठवावें वरकड झेरंडा वगैर गाव सरकारांत लागले व बुधी रोटी वगैर येथील जमीदार नजेबखानाने कैअद केले आहेत उगेच बैलाची चोरी केली म्हणून तुफान लाऊन कैद कलेत व इसामुदी- खानाने सतरावें तारखेस अथवा सताविशीं तारखेस स्वार होऊन लस्करास येणार आहेत ऐसी दोन मुहूर्ते आहेत मुज्यादौलाकडे जाण्यासी येणार त्यास अम्हास काये आज्ञा येथे रिकामे वसून काये करावें जैसी आज्ञा होईल म्हणाल तर त्यांचे बा लस्करांत येऊ अथवा आनूपशेहरी जाऊं परतु येथील खर्च जेवर येणार नाही पांचासाताचीसी सिबंदी दरमहा लागेल मी येथे आसल्यास देणे लागेल अथवा यांच्या बाा लस्करास आलों तर दोनसे रुपये पाहिजेत ऊद

वगैर सरंजाम पाहिजे खर्चस आसा प्रकार आहे याउपरी माहाराजाची अज्ञा होईल ते कलं सेवसी श्रुत होय बहुत काय लिहिणे हे विज्ञापना

सौवती वज्रचुडेमंडीत मातुश्री बाईसाहेब व ताईसाहेबाचे सेवसी सां नमस्कार कृपा लोभ असो देणे हे विनंती

राजश्री वैजापंत दाजी स्वामीचे सेवसी सां नमस्कार विनंती उपरी आगोधरचे बलवंतरायाबा शंभर रुपयाखाली आलों व वाटेत ऊट मेलें व केशो-नाबा तांबोल्यास रुये दिल्ले अशे दोनतीनसैं रुपयाखाली आलो आणि उगेच तनखा मजवरी करिता सांप्रत धोकलची पांचा रुपयाची केली व प्रभाकरास चालीस देणे यैशा तनखा करिता तरी मी कोठून देऊ नित्य खर्च चालवितां मजला पुरे होतें याजकरितां आपणांस लिहिले आहे हे विनंती

ले. ११५

रजव ११

श्रीवरद
पौ छ २० रजव

तीर्थस्वरूप माहाराज रा [मो. जा.*] नानासाहेब वडिलाचे सेवेसी

बालके बाजीरायाने चरनावर मस्तक ठेऊन सिरसां नमस्कार विज्ञापना येसी जे येथील क्षेत्र ता छ ११ माहे रजव मुा बगला जाणेन वडिली आपले कुशळ हरषडी लिहिती आज्ञा केली पाहिजे विशेष वडिली छ ५ माहे रजवचे पत्र पाठविले ते छ १० माहे मा पावले लिहिले वर्तमान कलले त्यास काल संध्याकाली खलिता मै शुका व पत्रे सविस्तर वर्तमानाचे राा केले त्याजवरून सर्व कललेच आसेल वडिली सविस्तर श्रीमत स्वामीचे सेवेसी विनंती करून ज्याप्रा आज्ञा करतील त्याचे उतर लौकर पाठविजे व इकडील वर्तमान याप्रकारचे आहे की परवा दोन पलटन व गुर्जी बेग वगैरे दोन तीन सरदार घाटाकडे राा केले व आज दोन्ही गोसावियासही आज्ञा केली आहे की तुम्हीही जाणें त्यास येका दोन दिवसात तेही ज्ञातील व रोहिल्याचे पत्रे याच मजकुराचे आले होते की आमचे तर येणे त्या प्रांतास होत नाही यावे तर इकडे फौजा सरदाराच्या जत्रल व गंगा पायात्र आम्ही तिकडे यावे व फौजा सरदाराच्या या पारी उतरल्यास मग आमचे बायकालेकरानी कोन्हीकडे जावें जर तुम्हास येणे आहे तर आपणच यावे आम्ही व तुम्ही मिळून भागिर्थी उतरून यासी जुजू न आल्यास मग ज्यात आपले वरे असेल त्याप्रा केले जाईल व पेशजी पाटिलाचे पत्र याला आले होते त्याचा तपसील जे काही कलले होते त्याप्रा सेवेसी विनंती लिहिलीच आहे त्याजवरून सविस्तर कलेल हाली आताही येक पत्र गोसावियास व खलिता मुख्यास आला आहे त्यास गोसावियाचा पत्र...येकाती आपणच वाचून पाहिला त्याच्या जवानी मजकूर कलला त्याप्रा लिहिला असे की पेशजी दोन तीन पत्रे तुम्ही

पाठविली ते पावली त्याचे उतर ही पाा आहे पावलेच असेल व बाकी कितेक मजकूर तुमचा लट्टू दुवे यासी मुफसल सांगितला आहे का की लिहियायात येत नवता त्यास त्याचे जबाबी कललाच असेल व न[वा]बास सांगणे की तुम्ही यासी का दबता हे पुढे मालकाचे आहेत विसाजीपंत तर येक ब्राम्हण आहे व होलकर निमाल्या विसाजीपंत रोहेल्यासी बहुता दिवसापासून नाखुसी ठेवीत होते परंतु जोपरियेंत म्या चितावर न आनिले तोपरियेंत काये जाले व होलकर त्याची तरफदारी करीत होते आखर म्या ज्या समई त्याचे पारपत्य इच्छिले तेव्हा उतमच प्रकारे पारपत्य कले व आताही ज्या कार्यास मी इच्छिनार नाही तो-परियेंत यासी काही होणें नाही त्यास नवाबाची खातरजमा करणें व आरज करणें की हे सरदार खुद काही नाहीत माहाराव व राा दादोपताचे बहकावल्यांनी बहकले आहेत त्याचा गुमास्ता तेथे आहे थाक दबकावणें व उतर साफ देवणें व नवाबाचे कूच लवकर या प्रांतास करवणें व वाटेत कायेही न आटकावे आटकल्यास कामाचे नाही व शोहरत देणे की प्रथवीपतीकडे जातो जर हे आवाईनेच आपले देशाची वाट धरतील तर बरेच जाले नाहीतर } नाहीतर } मग पाहून घेऊ व जुजच जाला तर इकडून जाटासही व प्रथवी-पतीसही तुम्हात शामिल करून किमपि चिता न करणे वरकड वर्तमान कितीक लट्टू दुवेस सांगितले आहेत त्याचे जबाबी सविस्तर कलतील त्याप्राा नवाबास सांगणे त्यास लट्टू दुवेस मुलाजमतीस आज पाच दिवस जाले की गोसावी घेऊन आला होता परंतु मुलाजमत न जाली त्यास गोसावी मजकुरांनी नवाबाचे पत्र नवाबास गुजरानिले व आपले पत्राचा मजकूर वाचून दाख-विला व लट्टू दुवेच्या जबाबीचा मजकूर सविस्तर आपणच सांगितला त्याचा जबाबीचा मजकूर तर इतकाच ध्यानास आला की तुम्ही व फिरंगी व रोहिले येकचित होऊन याला मारून काहडणें पारचा मुळूक आमचा हालकरे वगैरे आम्ही तुम्हास इजारा देतो त्याचा पैका आम्हास देणें वरकड मुळूक इटावा वगैरे यात आपला आमल करून घेणे मग हे देशास गेलियावर येथील बदबस्तता आम्ही व तुम्ही मिळून करून घेऊ व याला म्हणजे मुख्यास पाा होते की तुम्ही पत्र पाा ते पावले लिहिला मजकूर सर्व कलला त्यास येक तर नुसता ब्राम्हण आहे व दुसरा काही काल नाही तुम्ही किमपि यासी न दबावे व सळुखाचे भाशन न करावे परंतु पै दर पै आले पाहिजे तुमच्या आवाइणेच हे गळ्य करितात...केलिया यासी जुजू याचेही पारपत्य करणे काही काम आहे व बहुत उत्तम केले की प्रथवीपतीस पत्र पाा तोही दिलीहून बाहेर येत नाही व आताही त्यासी कागदापत्राची गरमी करणें व मीही त्याला लिहितो व लिहिलेही आहे सरदार तर काही काल नवते परंतु हे सारी खुटाई माहारावाची व दादोपताची आहे यांनी सागसागून याला या गोष्टीवर आनिले आहे व त्यांचा गुमास्ता तेथे तुम्ही ठेवला आहे बरे आता त्याला दबावाच्या गोस्ती बालणे व फारसा तोडी

न लावणें हाल करू कस्त करू न देणे व आपण कूच लवकर या प्रातास करणे मी कोन्हीही गोष्टीणें तुमसी बाहेर नाही व यासी काहीही होत नाही वरकड वर्तमान[नः] आनूपगीरास लिहिला आहे व लटू दुवेस सांगितले आहे याजवरून[नः] सर्व कलेल इतका मजकूर वर मोठा सोषाणे ध्यानास आला वरकड काही कलेल नाही की लिहावे माघून जे अनीक कलेल ते सेवसी विनती लिहिणें त्यास हे पत्र बजिनस श्रीमंत स्वामीस दाखवावे याप्रा त्यानी लिहिले यास हे तर आता वाटेवरच आहेत परंतु या याप्रा त्यानी लिहिले त्याजवर हे सेवकासी त्या दिवसी त्याप्रा बालले त्याचा तपसील तर लिहिलाच आहे त्याजवरून विदित जालेच आसेल यानी त्याचे उतर मा लिहिले की तुम्ही पत्र पाठविले ते पावले व आनूपगीरास व लटू दुवेचा जवानी सांगितले व लिहिले ते सविस्तर ध्यानास आले त्यास आम्हीही लवकर येतो काही गुंनता नाही आजी जुजायास आम्हीही भीत नाही व प्रथवीपतीसही लि[हिः]ले आहे त्यास प्रथम तर उत्तम तर हेच आहे की तुम्ही येमुनापार आपला मुलुकाचा बदोबस्ताचा नाव करून उतरून जाणे आथवा जाणे न होये तर दहा पंधरा कोसाचे तफावतने राहणें आनी जर हेही न कराल व त्यांतच शमील आसल्यास आम्हाकडे शब्द न ठेवणें जे त्यास लिहिणे तैसे येक तुम्हीही त्यात आहा मग ज्याला ईश्वर देईल तो घेईल याप्रा यानी उतर लिहिले आसे त्यास वडिली श्रीमतास हे वर्तमान पुतें निवेदन करावे जर यासी जुजणे इसेच आसेल तर उत्तम आहे नसल्यास हाही माठा सरदार आहे श्रीमंत साहेबानी कोन्हासही मधे न आणता यासी श्रह वरचेवर समपदावे हा बहुत उपयोगी पडेल व श्रीमताचाच होईल दुसरियासी कोन्हासीही काही प्रयोजण ठेवणार नाही हे व ते येक जालियास बहुतच उत्तम आहे एक जालियास ज्याप्रा श्रीमंत वर्तवितील त्याचप्रा वरतेल जैसे आसल्यास याच्या कोन्हीही गोष्ट ध्यानात न आनता खलित्याचे उतर पाठवावे की तुम्ही पत्र पाठविले ते पावले लिहिला मजकूर सर्व कलला त्यास पहिल्यापासून आम्ही काही तुमच्या दोस्तीत आतर केला नाही हे तुम्हासही ठावकेच आसेल व मनोमै साक्ष आसेल परंतु मघेस्तेच भाषण मूल इतुके जाले की काहीही आजपरियेंत न ठहरले आताही आम्हास तुम्हाकडून काही आतर नाही तुम्ही किमपी चिंता न करणें ज्याप्रा मसोदा प्रा त्याचप्रा आम्ही कबूल केला परंतु कितीक मजकुराची फोखगी आम्हासही करून घेयाची आहे त्यास तुम्ही आपल्या कोन्ही मातवरास पाठऊन घावे त्याला त्याचप्रा लिहून देऊन याच्या मोहारास बलाऊन घेयावे व यासी श्रह ठेवावा हे उत्तम आहे पुढे मज्जीं घनी समर्थ आहेत वडिली बजिनस पत्र दाखवावे व उतर सत्वर पाठवावे येकानती दाखवावे इसे न होये की हे वर्तमान त्याला जाईल व ते याला लिहितील मग सेवकास कठीन पडेल व आपनासही वर्तमान नये जैसे न करावे बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापना

ले. ११६

रजव २०

श्री

राजश्री पुरुषोत्तम माहादेव गोसावी यांसि

दं अखडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य [मो. जा.*] स्नो मलारजी होलकर दंडवत विनंती उपरी येथील क्षेम जाणून स्वकीये कुशल लेखन करणे विशेष तुम्ही पत्र छ १७ रजवचे पा ते छ १९ रजवी पावोन लेखनार्थ आवगत जाला पारच्या रोहिल्याची बातमी लिहिली ते सर्व कलली यैसियांसी येथील मजकूर तरी दिलीसभोंवता तमाम घेरा घालून रसद बंद केली आहे इत्कियांवरी श्रीइछेन-शत्रू लवकरीच पराभव पावेल तुम्ही आपले जागा बहुत मजबूत राहून हिमत बांधणे वरचेवर पलीकडील बातमी चांगली राखून इकडे पाठवीत जाणे [नि.*] जाणिजे छ २० रजव बहुत काये लिहिणें हे विनंती [व. *] मोर्तब सुद [पाठीवर हिंद १।३१ प्रो शि*] पो छ २५ रजव

ले. ११७

रजव २४

श्री मोरया

चिरंजीव राजश्री पुरुषोत्तमपंत यांसि

प्रति गंगाधर येशवंत आसीर्वाद उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष तुम्ही पत्र पाठविले ते पावले सर्व वृतांत ध्यानास आला मिरापुराकडील फौजेचा मजकूर लिहिला त्यास तो सर्व कळू अला तुम्ही तिकडे कासीद पाठवून बातमी आणून ठाण्यात सावघपणे असत जावे येथील मजकूर तरी यजमानाच्या पत्रावरून कलेल [नि. *] रा छ २४ रजव बहुत काये लिहिणे हे आसीर्वाद पो छ २५ रजव

ले. ११८

रमजान ११

श्री

पुा राजश्री गणपतराव बापूजी गोसावी यांसि

उपरी सुरजमल जाट माघोसिंगाकडे गेले आहेत उभयतांनी विचार करून विजेसिंगास व रामसिंगास भेटीस बोलाविले आहे पुस्कूरशानाचे निमित्त करून माघोसिंग व सुरजमल जाणहार तेथे भेटी होणार म्हणून लिहिले ते कलले ऐशास माघोसिंग व सुरजमल पुस्करास जाणहार होते गेले न गेले त्याचा व याचा काये विचार जाला मनसुबा कोणता करितात ते मनास आणून वरच्यावर लिहीत जाणे जाणिजे [नि.*] छ ११ रमजान [नि.*] बहुत काये लिहिणे [व.*] लेखन सीमा पो छ १८ शवाल

ले. ११९

शब्दाल ७

}

श्री

{

श्रियासह चिरंजीव रो नानासाहेब यांसि

प्रती बापूजी माहादेव कृतानेक आसीर्वाद उपरी येथील कुशल तो ७ शब्दाल म्हा इद्रप्रस्त जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशष तुमची पत्रे छ २९ रमजानची आलीं तें पावली नवाबची पत्रे नवा[बा#]कडे रो केली उतर आलियावर पाठऊन यानंतर नवाब नजीबदवले मौजे बरसत येमुनेचे कांठी आहे त्यावर आम्ही सुभेदाराचे लािा माफक नवाबास सांगितले की तुम्ही इकडून कूच करुण व्होडल पलवलेचे मार्गे चालावे त्यास नवाब म्हणू लागले जे जे कांही सुभेदाराणी लिहिले आहे त्याप्रा होऊन येईल दुसरें परस्परें सुभेदाराची फर्मास येते त्यास तुम्ही तेथे असतां फर्मासी परभारें येतात त्यास जे कांही फरमास होत जाईल ते आम्हास लािा जाणे आम्ही ताकीद करून पाठवीत जाऊ कदांचीत ते न लहीत तरी तुम्ही आम्हास सूचना लिहीत जाणे तेथे मुनसी पत्रे लिहीत आसतात त्यासही सांगणे की आमचेंही नांव लिहीत जात यानंतर नवाब आबजलखा येथे कित्यांत आहेत नवाब नजीबदवले येथे ठेऊन गेले आहेत यानीही श्रीमंत राा सुभेदारांस पत्र लािा आहे तें पाठविले आसे याचे उतर घेऊन पाठवणे दुसरे नवाब नजीबदवले यांची तबियेत कहाली आहे जुलाब घेतला आहे फुरसद जालियावर सुभेदाराचे लािा माफ करतील दुसरें तुम्ही औशधाविशई व केशराविशई लिहिले त्यास सोबत मातबर पाहून औशधे वगैरे रो करुण [नि#] तुमचे दुश्मनाचे शरीर काहिले होतें म्हणून यैकिले होते त्यासी श्री तुम्हास उतम प्रकारे राखो सदैव कुशलतेचे वर्तमान लिहीत जाणे बहुत काय लािा लोभ असो दीजे औषधे वगैरे मागाहून पाठऊ श्रीमंत सुभेदारांची... व पालखी याची फर्माविश नवाबास आली त्यासी आमचे हातून येविसीचे पत्र पाठविलें असते तरी लौकिकांत भ्रम राहता बरें अमचे सर्व प्रकारें चालवणे श्रीमंतासच आहे बहुत काय लािा हे अंसीर्वाद

सो लक्ष्मीबाईचे व गोपिकाबाईचे आसीर्वाद विनंती सो देवाजी गोपाल कृतानेक सो नमस्कार ठाकूरदासाचा रामराम

ले. १२०

शब्दाल १५

}

श्री

{

राजश्री बापूजी माहादेव व राजश्री दामोदर माहादेव गोसावी यांसि

श्रीा मल्हारजी होळकर दंडवत विनंती उपरी ग्वालेरच्या सावकार घासीराम याचे कर्ज साडे आठ हजार कर्मुळाखान याजकडे व पटपटगजाच्या मामळतीबा

तेरा हजार येकूण साडे येकवीस हजार कर्मुलाखानाकडून येणे याच्या वसुलास सरकारचे सात स्वार होते त्यास वजीर करमुलाखास घेऊन गेले आणि बदकच्या-कडून स्वार उठविले म्हणून कळू आले तर वजिरास चार गोष्टी सांगून साडे येकविसा हजाराची कर्मुलाखानापासोन वट करून घेणे सरकारच्या स्वारास रोजीना खान मजकूराकडून आदा करवणे रारा छ १५ शवाल [नि.५] बहूत काये लिहिणे हे विनंती [व.५] मोर्त व सुद पो छ १४ जिल्हेज

ले. १२१

शब्वाल १७

} हू }

अजम रामाजी मल्हारजीऊजी द्रं कर्दहू मुकाम पुण्ये

द मजमूए फिरासत येकज्येहती निशा [मो. जा.५] बाआदज शौक

लिकाये फरहतअफजाये अंकी छ १० सवालचा तवदुदनामा व इनायेत-नामा हुजूरचा हबलाग केला तो छ १४ मिनहूसी दोन प्रहरी येऊन मोखल जाहाला त्याचे मजमूनावरून दिलास खुसी व शादमानी विसियार रुयेदाद होऊन आली सुभासुभास ताकीदपत्रे व मोहवतनामा अजम जिनरालजी बदर मुवई यासी हुजूररून हासील करून फिरस्ताद केला बायेश ज्यजती मेहर-वानगी [जाली५] अमा जिनरालजीचे पत्राचा मजमून विलकूल ई ज्यानेबास माळूम होऊन आला नाही अजी सवव त्या मजमूनाचा इतिला देणार आ फिरासतनिशा कदीम मुखलिस मेहरवान खैरखा ई ज्यानेबाचे असत म्हणोन कलमे केले असे जे अजम जिनरालजी यांचे तर्फेहून कितेक जावस्वाल घरोवि-याचे होत असेत अवल येक खत जिनरालजीकडून ई ज्यानेबास आले त्याची नकल हशमतपन्हा अजम नाना फडणीस याचे नजीक रवाना जाहाली असे त्याचे जावाची इतिजारी ठेवीत असो लिहाजा खत जिनरालजीचे तूर्त मव-कूफ करून जलदीने हरकारा रवाना केला असे तर हरकारा पोहचतांच खताचा जाव व जिनरालजीचे खताची नकल वजलद येऊन पोहचे असे करणार आ मेहर-बां असेत हुजूरमधे गलबताकरिता लिहिलेच असेत आपण श्रीमंताभजीक सम-जाविश करून गलबतें वमै सरंजाम तोटे वगैरा रसीद जाहालियासिवाये चोरटे-याचा बंदोबस्त होऊन येत नाही खुशखीचा बंदोबस्त करणे तो केला असे अमा जलमार्गाचा बंदोबस्त गलबतावाचून राहिला असे याकरिता ई ज्यानेव खोखरीस जावयाचा अंदेशा दर्पेश राखत असो दारुगोली पाज्जां हजारात देणार म्हणोन अजम इसमाईलखान याही तसदीर केले त्यास पांचा हजारात सरकार सिरिस्ते-याणी सरजाम द्यावा आण सरकारातून यामोजीव अनायेत व्हावा हे ई ज्यानेबांस मवाफी यावे हे तर वेहतर माळूम अगर ते पाच हजार रुपये रोखड नखत हाली

आले तर दारुगोली वगैरा सरंजाम युतीने केला जाईल जाय काये लिहिणे
रवाना छ १७ माहे सवाल हे किताबत

ले. १२२

जिल्हाद १६

}

श्रीवरद

{

तीर्थस्वरूप माा राजश्री [मो. जा. *] तात्यासाहेब स्वामी वडिलाचे
सेवेसी

बालके बाजीरायाने चरनावर मस्तक ठेऊन सिरसां नमस्कार विज्ञानना
येसी जे येथील क्षेम ताा छ १६ माहे जिल्हाद मुा लस्कर नजीक पिलगाम
भार्गिणी उतरतीर कनोजेहून सा कोष जाणेन वडिली आपले कुशल दरवडी
लेखआशा केले पाा विशेष बहुता दिवसानंतर कृपा करून आसीर्वादपत्र व तीर्थ-
स्वरूप साहेबास पत्र पाठविले ते धैकल मिर्जा लखनऊस होता त्यानी तीर्थस्वरूप
साहेबास कालपीस पावता केला तदनंतर सेवक लखनऊस गेला त्यावर तीर्थस्वरूप
साहेबाचे पत्र वडिलाचे नावे आला तो पत्र व बालकानी आपला पत्र छ १
जिल्हादचा डाकेत पाठविला तो सेवेसी पावला आसेल त्याजवरून सर्व वर्तमान
विदीत जालेच आसेल हाली छ ३ माहे दालचे नवाब वजीर कुच करून सरी
स्वारीनी कंपूस आले येथे आल्यावर फरनेल साहे [या*]नी मेजमानी केली दहा
खान वझाचे व येक किस्ती जवाहराची नजर केली दुसरिया दिवसी ननाबानी
त्यांची मेजमानी केली यानीही पाच खान पारचे व दोन किस्ती जवाहर दोन
घोडे व येक हत्ती विघला दुसरिया दिवसी तेलग्याची व तोंफखानियाची येदना
तमाश पाहायास बोलाविले तिसरिया प्रहरपरियेंत पाड पाहून हेरियात टासल
जाले छ १४ त्याचे येथे मोठा दिवस म्हणवितो तो घाला नवफखानाचा वकील
मिर्जा खलील येथे पाचसे रावतानी दाजर आहे जाबजाल हाच की मिर्जा सहादत
आलीस काही मुळक देयावे त्यास यांचे खातरेस हे गोष्ट येत नाही दोंगरी
गोसावी वरकड आनीक रिवालदार व पलटन वगैरे फौज जे येथून भरतक होत
ते तेथेच नजफखानापासी व मिर्जा सहादत अलीपासी जमा होत जाते व प्रपरी-
पतीचीही कृपा सहादत आलीवर फार आहे पहाये काये दहशत परंतु पूर्ण
यासीच खूश आहेत यानी सारे घरचार त्याचेच स्वाधीन केला येता दुसरा
कोण मिळेल की इत्की तावेदारी करील नवाब छ २१ सयीस लखनऊस गेला
व जान विस्ट साहेबाची फलकत्याहून बदली जाली गिस्तर मरटीनशारेस सयीस
किरंगी आहे तो येतो मुगेरीस पावल्याचे वर्तमान आहे तो भारिपार
मग हे जातील नवाब नजफखान यासनीचा कधीची मामलत बरून
दिलीस जाणर होते परंतु मामलत विगडली तिरून जुब होतो येथी
आनुपगीरास मोरच्यांत गोली पायांत लागली आनुनी निघारी नाही

फकुलीखान नजफखानाचा चेळा दहा हजार फौजेने सुनपताचे आलीकडे
चा कोसावर आहे आमरसिंग आला जोटाचा मूल व जावतेखान सुनपताचे
ग्रीकडे आहेत नजफकुलीखान जुझायास सिध आहे न [जि *]फखान लिहून
उ...जोपरिचेंत मी न ये तोपरिचेंत न जुजवे व १ व १ आला जोटाचे मुलासी
नफखानासी पगडीबदल भाईचारा आहे यामुळे त्याचीही मर्जी जुझायाची नाही
बिहुलआहदखानाची मर्जी आहे की आपसांत दोनानी जुजावे दोघातून जोच
रला जाईल ते सरकारकफायत आहे पहावे काये होते वडिली आसीर्वादपत्र
ठविले ते तीर्थस्वरूप साहेबी सेवकाजबल पाठविले आशा की आम्हास व
र्थस्वरूप साहेबास व देशास श्रीमंत साहेबास वरचेवर समाचार लिहीत जाणें
सखास राजी राखणे की पुढें तुमची कारेगरी द्विष्टीस पडे व बजाऊन दाखवा
स आम्ही काये बजाऊन दाखवने आहे जो आहे तो प्रताप घन्याचाच आहे
मसी जे चाकरी जाली ते केली अताही घन्याचा हय मस्तकी आसलियास
रेच होईल श्रीमंत पंतप्रधान साहेबास व श्रीमंत तुकोजीबाबास व पाटील-
हेबास पत्रे पाठवली आहेत व वडिली पाहून पुढे रा करावी बहूत.....हे
जापना श्रीमंत बापू.....नानास पत्र पाठविले आहे ...पावतील

१२३
जिल्हाद २९

} श्री
जिल्हाद २९ {

राजश्रिया विराजीत राजमान्य राजश्री दामोदरपंत स्वामीचे शेवेसी
पो बाळाजी जनार्दन सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून
वकीय कुशल लिहीत जावे विशेष तुम्ही छ ७ सवालचे पत्र पाठविले ते पावले
बाब वजिराची भेट जाली आपले कडील खुपीचे वर्तमान पुसले बहूत स्तुत
रीत होते नजरेचा सरंजाम आणिला होता तो गुजरा...बगे याणी दस्त...बा
यास आहे ते लिहून पो रा छ २९...बहूत काय लिहिणें लोभ असों दीजे हे
विनंती

१२४
जिल्हेज १२

} श्रीवरद {

सो पुरुषोत्तम माहादेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपर येथील क्षेम
सा छ ११ जिल्हेज मुा सांडी नजीक फरुखाबाद पंधरा कोस जाणून स्वक्षेम
लेहावयास अज्ञा केली पाहिजे विशेष इकडील सविस्तर वृत्त सो विनंती ला
कली छ मजकुरी संध्याकांली वजीर अमचे डेरियाजबल अले बोलाविले
वहा भोजन सोडून त्याची भेट घेतली दोन तीन घटका उभे राहिले व अम्हासी

गुह्यार्थ बोलिले तो पुर्वणीपत्रावरून कलेल मु [ख्य] गोष्ट बोलिले की जो करार सरदारानी येरचखानासी केला अहे तो सत्य होईल त्याचे उतर अम्ही दिवले की जलदीने अपणाकडून अमलांत अल्यास अंतर किमपि होणार नाही अजवर कायम राखून तुमचे बरे करावयास्तव श्रीमती व राा पा [टील] साहेबी फते जाली असतां अंतर करीत नाही तेव्हा बोलिले की [ये] रचखानास सत्वरच तुम्हासमागमे मार्गस्त करावयास जरनैलास सांगितले अहे हे भाषण जाल्यावर अपण जो मजकूर लिहिला होता तो श्रुत केला त्याउपर...ले की त्याचे पोखतगीवर अमची खातरजमा अहे येथे येक दोन...अहे पुढे ठैरेल ते लिहू विस्तारे लिहिता नये सविस्तर भेटीनंतर श्रुत करू तात्पर्य पुर्वणीपत्री लिहिले अहे ते चिरजीव खंडेराऊ दौलतभाऊ वाचून दाखवील राा पाटीलबावासही श्रुत करावे येक मजकूर यास्तव निराळे त्यांस न लिहिले हेच विनंती त्यांस श्रुत करणार अपण समर्थ अहेत [कु] पा केली पो दर्शनलाभ होये तो सुदीन हे विनंती बजिराचे...पावेतो जाऊन तेथून स्वारीतूनच अज्ञा घेऊन अपले डेरियास यावयास लागलों तों मार्गी येरचखानाचा डेरा होता तो दोन दिवस जाले की अमचे डेरियास अला होता यास्तव त्याचे डेरियास गेलो तेथे अनुपगीर बालाराव पुरुषोत्तम जैरामही होते त्यासही ताकीद व जलदीस्तव सर्वांचे समक्ष सांगितले त्यानीही अपले येकनिस्ततेचे वर्णन केले व नवाबाचे भेटीचा मजकूर अम्ही जाला तो वर लोप्रो सांगितला गोसावी येरचखानानी चौ दिवसाचा वायदा केला अहे की जर चौ दिवसांत काही न जाले तर तुम्ही मनास येईल ते सरदारांस लिहावे व कूच करून जावे याप्रो न्यार घटका तेथे सरकार कामाची भाषणे जाली येरचखान बोलला की ईस्वरइळा अहे तर राा पाटीलसाहेबाची याची येकदा भेट करून देतो जरनैलानेही परवाणगी येरचखानास अपणाकडे जावयाची दिवली अहे म्हणतात अमलात येईल ते विनंती लिहू श्रीच कृपा करो कृपा केली पो दर्शन घडे ते सुघडी हे विनंती न्यार महिने जासूद न अला छ १२ माहे मजकुरी राा बहिरजीबावा डेरियासि येऊन दया केली पुढेही संधान सरकार उपयोगी रक्षून सर्वांचे मत्ते होईल ते विनंती लिहू कृपा केली पो हे विनंती

सूची

अकबराबाद = आग्रा १२, २३, ३०
 अच्युतराव गणेश ४९
 अजमीर ८, १९, २३, ३०
 अटक नदी ९१
 अंतरवेदी १५, ६६, ७८, ८५, ८८,
 ९३, ११२
 अंताजी माणकेश्वर २३, २९, ४१, ८४
 अत्या अंताजी ४०
 अनंत १
 अनूपगिर गोसावी १०४, ११२, ११२,
 १२२, १२४
 अनूपगहर ८३, ११४
 अफजलखान ११९
 अवदाली ४२, ४७, ४९, ५१, ५४,
 ५८, ६३, ८४
 अवदुल अहदखान ८७, १२२
 अमरसिंग १२२
 अयामल=राजामलजी २, ४, ११
 अयोध्या ७९, १०९
 अयोध्येकर ४२, ७९, ८५, ११३
 अरुस ६
 अर्काट ८८
 अलजपूर ५२
 अलमखान १००
 अलाहाबाद=प्रयाग १०९
 अली कुलीखां ११
 अली नवाब ९१
 अवंतिका=उज्जयिनी
 अवलियाखान १०३, ११०
 असदयारखान ५
 अहमदखान ५९-६१, ६४, ६५, ६९,
 ७८, १०३, १०८, ११३

अहमदखान ३०, १४
 अहमद ३३
 आग्रा=अकबराबाद ८, १०, १२,
 ४६, ८३
 आचिनीतल्लि ९१
 आडा ३९
 आत्मराम ४६
 आनंदराव ९
 आनंदवल्ली ५७
 आनंदी बलिनी ५०, ७३
 आन्यासहेन ९१
 आग २१, २५, २६, २९
 आप्याजी नयन १११
 आवा ४२, ७९, ९१
 आवाजी ३, १२, ६७
 आवाजी दंगले ८८
 आवेर २, ४५
 आमासहेन ५०, ५४, ६१
 आली गोहर ४४-४७, ४९
 आवला १११
 आसफजह ११, ८४
 हंग्रज ८७-८९
 हजतखान ७०
 हटावा ६८
 हतमाहुदीया २१
 हतजामुदीया १२
 इंदूर ७०
 इंद्रप्रस्थ १०, ११, १३, ४५, ४६, ५३,
 ६१, १०३, १११
 इंद्रमण १०१
 इद्राई ७२
 इल्मास खोजा ११२

इस्माईलखान १०९
 इस्माईलबेग ९३
 इस्लामखान १३
 उजबिणी २६, ४२, ४५, ४९
 उडिडीन ८९
 उदेपूरकर ७९
 उर्वेदुलखान ७६
 उमरावगीर गोवाची ६९, ११२
 उमेदसिंग रावराजा ७
 उमदुलमुल्क २३
 पंरनखान १२४
 पलिनपूर=अननपूर
 ओरंगाबेग १९
 ओरंगाबाद ९
 कच्छ ९३, ९४
 कदूर २०
 कनौज ३, १०५
 कपटान ६६
 कंपनी ८९
 करमरकर चाळ्याजीपंत ९८
 करमुल्लाखान १२०
 करोली ४२
 करोलीकर ७०
 कर्नाटक ४९, ९३
 कलकत्ता १२२
 कल्याण ८८
 काटेवाड ९३
 कानपूर ८८
 काबूल ९२
 कायमखान १५
 कालवणकर नारायण १
 कालपी ३, ४६, ८८
 काशी=बनारस १४, १६, ६७
 कासारचारी ९५, ९६
 किरपाराम=नाटाणी

मिशनरंद १०४
 कुंजपुग ८८
 कुतुबशाह १११
 कुदसिया बेगम १५, २३
 कुमेर ४०
 कुरवाई ७०
 कुजीखान १०९, ११४
 कुवर बहादुर ११
 कुष्णगढ ४२
 कुपना ४३, ६७
 कुशव ११४
 कुशवदास २९, १०६
 कुशव दाखन ६७
 कुशवराव १९
 कुशव सुंदर ५०
 कुकमठाण ४९
 कुकन ८८
 कुटपुतळी ४२
 कुटा ५, ७०
 कुटेकर ५१
 कुडाईचारी ८८
 कुड ७९
 कुंदेराय ११, १२४
 कुंदो गणेश ७३
 कुंदो बगदेराऊ ५
 कुंदो चंभक ६२
 कुंदारकर गोवाळसिंग ५२
 खराडे सेट्याजी १०६
 खानखाना २९, ३०
 खानदेश ४९, ८८
 खांचीवाडा ७०, ७४, ८८
 खुर्जा ७९
 खोखरी १२१
 खोनाची सराई ५४
 गंगथडी ७२

गंगो ५२, ५९, ७८, ८०, ११५
 गंगातीर ७९, ८०, १०४
 गंगाघर यशवंत ४४, ४९, ७०, ११७
 गंगाघर शिवराम ९१
 गंगापूर ८४, ८५
 गढमुक्तेश्वर १९
 गणपतराव ३, २६, ४१-४३, ६१
 गणपतराव बापूजी ११८
 गणेशपंत ७६
 गणेश यादव २५
 गणेश विनायक २४, २५, २७
 गणेश विश्वनाथ ८८
 गणोजा ५४, ६७
 गाझीउद्दीनखान ९, १२, १७, ३२,
 ४४, ५९, ८४, १०६
 गाड्ड ८९, ९३
 गायकवाड ६०
 —गोविंदराव ७२
 —दमाजी १३, ४३, ६१
 गिते मकाजी ५६
 गिरमाजीपंत २४
 गिरमाजी मुकुंद १०, ११
 गिलचे ६
 गुजर ५६
 —जैता १०३
 गुजराथ १३, २०, ४३, ९४
 गुर्जी बेग ११५
 गुलराज ४५, ४८, ५३
 गुलाम कादर ९३
 गुलाम नवीखान ३८
 गोदावरी १
 गोपाळराव ४९
 गोपाळराव गणेश २२
 गोपाळराव गोविंद ७२
 गोपिकाबाई ४९, ७२, ११९

गोविंद २
 गोविंदजी ८
 गोविंदपंत २०, ६६, ७९
 गोविंद बल्लाळ २०
 गोविंद रायाजी ६५
 गोविंदराव ४, ५, ३५, ४४, ४९
 गोविंदराव पुरुषोत्तम ५४, ११२
 गोहद ६२-६४, ६६, ७०
 गोहदवाले ६७
 ग्वालेर ४७, ८८, १२०
 घाशीराम १२०
 घोरपडे बालोजी ५२
 [चं] दलाई २५
 चंनळा ३२, ४२
 चांदखान भाऊ ५२
 चांदवड ९५, ९६, ९९
 चांदवा ५
 चांदसाहेब कर्नेल ८३
 चांदा ७२
 चांदोरी ७२
 चांभारगोंदें २१
 चिटणीस २०
 —महिपतराव ४९
 चिंतामणि १
 चिंतो कृष्ण ४४
 चिंतोबा ५४
 चिमणगांवकर चिंतो कृष्ण ५२
 चिमाजी सिंघी ६७
 चीनापटण ८८
 छत्तीसगड ७२
 छिराभोवरी ११२
 जगन्नाथ साह ४०
 जंगी बाबूराव ५२
 जनस्थान ८५
 जनार्दन ६७

नारो शंकर २०, ४३, ४७, ४९, ५०,
 ५४, ६२, ६६, ६७
 नासिक १, २, ९, ११, ५०, ५४, ६१,
 ७३, ७७, ८५
 नासिरजंग १०
 नाहर मिर्धा ७९
 नाहरसिंग ११३
 निजामगड ११०
 निजाम अलीखान १०, ४९, ५२, ८४,
 ९५, ९६
 निजामुलमुल्क २१
 निजाबाई ४९
 निजाळकर जानोजी २०
 —महादजी ५२
 निहालचंद २
 नेवाई २४
 पंचमसिंध ६
 पटाला (पत्याळा !) ९३, ९४
 पठाण ९७
 पद्मनाथ १
 पद्माकर २
 परमसुख लाला ३
 पर्वती ९७
 पलवल ११९
 पवार उदाजी ५२
 —गोविंदराव ५४
 पाटण ७०, ९३
 पाटणकर खलोजीराव ५२
 पाटणा ५
 पाटील ७६, ८६, ८८, ११५, १२२,
 १२४
 पाटोदी ३३, ४२
 पांडुरंग शंकर २५
 पायेल ५४
 पार ११३, ११६

पार्वतीबाई ७२
 पिंगळे गोविंदराव ५२
 पिंगळे रघुनाथराव ५२
 पुणे ३६, ४९, ७१, ७६, ७८, ७९,
 ८४, ८५, ८९, ९५-९७, १२१
 पुरंधर ७२
 पुरुषोत्तम २
 पुरुषोत्तम जैराम १२४
 पुरुषोत्तम महादेव = नाना, नानासो
 २३, ४१, ४४-४७, ५०, ५४-
 ६०, ६४, ६७, ६८, ७१, ७९,
 ८१-८३, ८७-८९, १०४, १०८,
 ११६, ११७, १२४
 पुष्कर ११८
 पृथ्वीसिंग जैनगरकर ८६
 पेंढारी ७९
 पेशावर ९१
 प्रताप नारायण २२
 प्रतापपूर ३९
 प्रतापसिंग ७९
 प्रतापसिंग राणा २९
 प्रतिनिधि २०
 प्रभाकर ११४
 प्रयाग = अलाहाबाद १६, २२, ४४,
 ८३, १०९
 फडणीस नाना ५४, ७२, ८४, ८५,
 १२१
 —ब्राह्मराव ४३, ४९
 फतेअली ११
 फतेराम ४
 फर्रुखनगर ५३
 फर्रुखाबाद ५९, ६७, ७६, ७९, १०४,
 १२४
 फिरंगी ८५, ११३, ११५, १२२
 फुलियर ८८

फेरोजजंग २०
 फ़ैज महमदखान ७०
 बकशीराम १४, १६, १०९
 बख्तसिंग ८
 बगरू १०६
 बगला ७६, ११५
 बंगश ७८
 बंगाल ८९
 नगो मिर्घा ४४
 बदक़्या (बदक़्शान) १२०
 बनारस=काशी २२
 वरणावा १०१
 बन्हाणपूर ९, १०, २०, ४३, ४५,
 ४९, ७२
 बलबंडसिंग १४, २२
 बलवंत बाबूराव ९८
 बलवंतराय ११४
 बलेतगांव ३८
 बसई २६, २९, १०६
 बसोडा ३८
 बहादरखा ५३
 बहिरजीवावा १२४
 बाईसाहेब ८४
 बाजी त्रिमल २९
 बाजीपंत ५२
 बाजीराव ७६, ७९, ११५, १२२
 बापाजी ६
 बापू ५, ८, १२, १७, २०, २२, ७९,
 ८५, ९३, १२२
 बापूजी ४
 बापूजी त्रिबक ४४
 बापूजीपंत ३३, ३४
 बापूजी महादेव=बापू, बापूसो ७, १०,
 ११, १९, २३, ३२, ३९, ४१,
 ४६-४८, ५०, ५३, ५४, ६१,

६३, ६७, ७७, १०३, ११०,
 १११, १२०
 बापूसाहेब २४, ३५, ४३ १११
 बाबा २९
 बाबासो २६
 बाबूजी नाईक ४३
 बाबूराव गोपाळ ३९, ७५, १०१,
 १०९, ११०
 बाबूरावजी ४
 बालकृष्ण १०
 बाल गोविंद लाला १०४
 बालाजी गोविंद ५१, ५४, ८४, ८६
 बालाजीपंत नाना ८८
 बालाराव १२४
 बाळाजी गोविंद ६६, ६८
 बाळाजी जनार्दन ९६, १२३
 बाळाजीराव ४, २३, ४५
 बाळाजी शामराव २६
 बाळोबा ४३, ७६, ७८
 बाळोबा (कुंजर) ९७
 बिजेपूर १०९
 बिजेराम २
 बिजेसिंग १०६, ११८
 बिलगराम १२२
 बिशनसिंघ १
 बीड ९७
 बीरमान हजारी ५६
 बुंदी २६
 बुंदेलखंड ८४-८६
 बुंदेले गोविंदपंत १०५
 बेगमाबाद ३७
 बोरघाट ८८
 ब्रह्मावर्त ३
 भक्कर ६
 भगवंतराय अनंत ११०

भा. इ. सं. मंडळ स्त्रीय ग्रंथमाला क्र. ६३

हिंगणे दफ्तर १ ला खंड

मराठ्यांच्या दिली येथील वकिलातीचा पत्रव्यवहार

संपादक—श्री. ग. ह. खरे

पृ. १९०, किं. तीन रुपये

या पुस्तकांत थोरले बाजीराव, बाळाजी बाजीराव, सदाशिवराव भाऊ, रघुनाथराव, शिंदेहोळकर व त्यांचे दिवाण, महादेवभट हिंगणे व त्यांचे चार मुलगे इत्यादि पूर्व पेशवाईतील अनेक प्रमुख व्यक्तींचा पत्रव्यवहार आला असून तो तत्कालीन राजकारण समजण्यास अत्यंत उपयुक्त आहे.

भा. इ. सं. मंडळ स्त्रीय ग्रंथमाला क्र. ६७

महाराष्ट्रांतील कांहीं प्राचीन ताम्रपट व शिलालेख

संपादक—डॉ. मो. गं. दीक्षित, पीएच. डी.

पृ. १३३, किं. तीन रुपये

या पुस्तकांत इ. सनाच्या ५-१३ या शतकांतले चार ताम्रपट व सहा शिलालेख असून हीं सर्व साधनें कांहींना कांहीं नवीन माहिती पुरवीत आहेत. मध्ययुगीन इतिहासांतील अनेक मुद्यांवर या साधनांच्या योगानें अभिनव प्रकाश पडत आहे.

भारत इतिहास संशोधक मंडळ स्वीय ग्रंथमाला क्र. ७०

श्रीमंत बाबासाहेब इचलकरंजीकर स्मारक ग्रंथमाला क्र. १

हिंगणे दफतर

२ रा खंड

भारत इतिहास संशोधक मंडळ स्वीय ग्रंथमाला

* हा ग्रंथ मुंबई सरकारच्या प्राथमिक व दुय्यम शाळांच्या पुस्तकालयांसाठी मंजूर. * हा शैक्षणिक (training) संस्था व शिक्षकग्रंथालय यांसाठी मंजूर. * हा ग्रंथ त्रैमासिकांत भागशः प्रसिद्ध झाला. ४०-४२, ४६, ४८, ५१, ५३ स्वतंत्र मिळतात.

१ अहवाल (शके १८३२)	३	३७ मंडळांतील नाणी	१
२ ,, (शके १८३३)	५	१३८ शिवचरित्रसाहित्य खंड ४	१०८
३ सुवंत विचार(कै.वि.का.राजवाडे) १०		३९ गोवळकोंड्याची कुत्तशाही	६ ४
४ वार्षिक इतिवृत्त (शके १८३४)	५	१४० ऐति. फार्सी साहित्य खं. १	१०८
५ मरा. इति. साधने खं. १२	१०८	१४१ दक्षि. मध्ययु. इ. सा. खं. २	६ २
*६ प्रथम संमेलन वृत्त(शके १८३५) ०१२		१४२ ऐतिहासिक संकीर्ण सा. खं. २	१०८
*७ वार्षिक इतिवृत्त (शके १८३५)	६	४३ मंडळ चित्र ग्रंथ चित्रे २०	०८
*८ द्वितीय संमेलन वृत्त (शके १८३६)	३	४४ शिवकालीन पत्रसारसंग्रह खंड २	०८
*९ वार्षिक इतिवृत्त (शके १८३६)	३	*४५ विजयनगर स्मारकग्रंथ	४
*१० मरा. इति. साधने खं. २०	३	१४६ ऐतिहासिक फारसी सा. खं. २	१०८
*११ वार्षिक इतिवृत्त (शके १८३७)	६	१४७ शिवचरित्रसाहित्य खं. ६	१०८
*१२ तृतीय संमेलन-वृत्त (शके १८३७)	३	१४८ मराठी सत्तेचा उत्तरविस्तार	०११
*१३ मुकुंद-महाभाष्य (संस्कृत)	०८	१४९ शिवचरित्रवृत्तसंग्रह कानडी	
*१४ ग्रंथराज (दासोपंत)	०८	५० शिवचरित्रसाहित्य खंड ७	१०८
*१५ स्फुट प्रकरणे भाग १ ला	०१२	१५१ ऐति. फार्सी साहित्य खं. ३	१०८
*१६ स्फुट प्रकरणे भाग २ रा	०१२	५२) शिवचरित्रवृत्तसंग्रह २ व ३	
*मंडळ-त्रैमासिक प्रत्येक पुस्तक	३	१५३) फार्सी विभाग प्रत्येकी	१०८
*१७ वार्षिक इतिवृत्त (शके १८३८)	३	५४ पुणे नगर संशोधन वृत्त खंड १	६ १
१८ चतुर्थ-संमेलन वृत्त (शके १८३८)	३	५४ अ ऐ. संकीर्ण साहित्य खं. ३	३
१९ राजवाडे-खंड-स्थलसूची	४	५५ शिवचरित्रसाहित्य खंड ८	१०८
*२० पंचम संमेलन वृत्त (शके १८३९)	३	५५ अ शि. च. सा. खं. ५	३०८
२२ चंद्रचूड-दत्तर-कुला १	३	५६ ऐ. संकीर्ण साहित्य खंड ४	२
२३ महाराष्ट्र-सारस्वत (संगले)	१०	५७ ऐ. संकीर्ण वाङ्मय साहि. खं. १.	१०८
२४ षष्ठ संमेलन-वृत्त (१८४०)	४	५८ शिवकालीन दंडनीति	३
२५ सप्तम संमेलन-वृत्त (१८४१)	३	५९ पुणे नगरसंशोधन वृत्त खं. २	१०८
२६ संशोधकाची छोटी जंत्री	०४	६० ऐ. संकीर्ण निबंध खं. १	१०८
२७ प्रदर्शन परिचय	०४	६१ ऐ. संकीर्ण साहित्य खंड ५	१०८
*२८ फारशी पत्रव्यवहार	५	६२ शिवचरित्र साहित्य खंड ९	१०८
२९ फार्सी-मराठी कोश	४	६३ हिंगणे दफतर १ ला खंड	३
३० शिवचरित्रसाहित्य खंड १ ला	१०८	६४ ऐ. सं. साहित्य खं. ६	१०८
३१ Historical Miscellany	१	६५ ऐ. संकीर्ण निबंध ३	२
३२ पुरंदरे-दत्तर भाग १	४	६६ पुणे नगरसंशोधन वृत्त खं. ३	१०८
३३ शिवचरित्रसाहित्य खं. २ रा	४	६७ महाराष्ट्रातील काही ताम्रगट व	
३४ द. मध्ययु. इ. साधने खं. १	२	शिलालेख	३
३५ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य खं. १	२	६८ ऐ. संकीर्ण साहित्य खंड ७	२
३६ राजाराम-चरितम्	१०८	६९ ऐ. संकीर्ण निबंध खंड २	२०८

भारत इतिहास संशोधक मंडळ स्वीय ग्रंथमाला क्र. ७०

श्रीमंत बाबासाहेब इचलकरंजीकर स्मारक ग्रंथमाला क्र. १

हिंणणे दफतर

२ रा खंड

समाप्त

श्री. गणेश हरी खरे

क्यूरेटर, भा. इ. सं. मंडळ, पुणे

यशोदा-चिंतामणि-निधि, कै. द. वि. आपटे स्मारक मंडळ,

श्रीमंत सरदार चंद्रोजीराव आंगरे व श्रीमंत सरदार विवलकर.

यांनी पुरस्कार केलेले

आंगरेकालीन अष्टागर

संपादक

श्री शां. वि. अवळसकर, अलीबाग

या ग्रंथांत पश्चिम किनाऱ्यावरील सागरी युद्ध, राजनैतिक इतिहास,

सामाजिक घडामोडी इ. बहुविध भरपूर माहिती विवेचक

प्रस्तावनेसह प्रथमच पुढे येत आहे. किं. रु. ५

मंडळाचे सभासदास ४-८-०

प्रती संपादकाकडे अलीबाग येथे

अगर

भा. इ. सं. मंडळांत मिळतात

मुद्रकः-ज. ग. जोशी, जनार्दन सदाशिव लि. चा प्रेस, ३९४ सदाशिव पुणे २.

प्रकाशकः-श्री. चिं ग कर्वे-चिटणीस भा. इ. सं. मंडळ, पुणे २.

श्रीमन्त कै. बाबासाहेब घोरपडे
इचलकरंजीकर

प्रस्तावना.

हिंगणे दफतराच्या पहिल्या खंडाचे प्रस्तावनेत यांतील बरीच पत्रे कोठून, जहां व कशा तऱ्हेने निवड करून आणिलीं तें लिहिलें आहे. तदनंतर श्री. पां. ऊर्फ भय्यासाहेब हिंगणे यांनीं आणखी कांहीं नवीन कागद सापडले असून पहावयास येण्याविषयीं कळविल्यावरून इ. १९४७ च्या जानेवारी महिन्याचे वटऱ्या आठवड्यांत मी तिसऱ्याने चांदोरीस गेलों आणि चार दिवस कागदपत्राळून सुमारे एक हजार कागद अधिक अभ्यासासाठीं येथें घेऊन आलों. जुने एक उत्पन्नाविषयीचे कागद त्यांच्या दृष्टीनें महत्वाचे असल्याने सुरक्षित रहावे म्हणून लाकडी किंवा धातूच्या नळकांड्यांत घालून ठेवीत. अशीं कांहीं नळकांडीं व्यानें सापडल्यामुळे श्री. हिंगणे यांनीं मला बोलाविलें. त्याप्रमाणें सुमारे वीस नळकांड्यांतील २५०।३०० फार्सी व मराठी कागद मीं तपासले. त्यांतील कांहीं हंगण्यांचें पूर्ववृत्त समजण्यास उपयोगी आहेत. सामान्य इतिहासास उपकारक असे कागद त्यांत फारसे आढळले नाहींत. परंतु या वेळीं श्री. भय्यासाहेब यांवांतील आपल्या वाड्यांत रहात होते. त्यांनीं तिसऱ्या मजल्यावरील कागदपत्राहंगण्याविषयीं सुचविलें. दुसऱ्या खेपेस चांदोरीस गेलों असतां या मजल्यावरचे कागद मी चाळले होते. पण दरम्यानच्या काळांत कांहीं जुने कागद नव्यानें तेथें आकले गेले. हे कागद दोन दिवस तपासल्यावर विशेष कांहीं सांपडत नाहीं म्हणून मी, श्री. भय्यासाहेब आपल्या स्वभावास अनुसरून तेथें राहण्याचा हार्दिक आग्रह करीत असतांही, तिसरे दिवशीं दुपारीं परतण्याचें ठरविलें. पण त्या दिवशीं डबडब वाजणारी जमीन तिजवरील अडगळ व केरकचरा बाजूस करून कागदांच्या आशेनें उचकली. • तेव्हां भिजल्यानें कमीजास्त प्रमाणांत भाकरीप्रमाणें एकजीव बनलेल्या कागदांची कांहीं पुडकी खरोखरच आढळली. पैकीं अगदीं निकामी झालेलीं तेथेंच ठेविलीं व ज्यांतून थोडेसे तरी कागद सोडवून काढतां येतील अशी आशा वाटली तीं येथें मंडळाकडे घेऊन आलों.

येथें आल्यानंतरचें पहिलें काम म्हणजे भाकरी बनलेल्या पुडक्यांतून कांहीं कागद हातीं लागतात कीं काय तें पहाणें हें होतें. मी अनेकांच्या तोंडून वाफेच्या योगानें कागद छुटे करतां येतात असें ऐकिलें होतें. म्हणून प्रथम वाफेचा प्रयोग करून पाहिला. मला त्या प्रयोगाचें तंत्र माहीत नव्हतें म्हणा किंवा तो प्रयोग निसर्गतःच अशक्य म्हणून म्हणा; पण मी वाफेच्या साह्यानें कागद सोडवूं शकलों नाहीं. वाफेवर कागद धरला तर कांहींसा नरम होतो. पण एकतर दोन कागद विलग होण्याइतका नरमपणा येत नाहीं. शिवाय वाफेवरून बाजूस करतांच वाफेच्या आंगिक उष्णतेनें कागद तात्काळ कडक बनतो. यामुळे कागद निराळे करणें शक्य होत नाहीं. यापेक्षां माझी पद्धति अधिक परिणामकारक आहे असें आढळलें. मी कागदांच्या चवडीभोंवतीं एक पातळ परंतु जळशोषक कागद गुंडाळून त्यावर चवचवीत ओलें फडकें गुंडाळतों. मग फडक्यासकट ती

चवड कांहीं तीस दावाखालीं ठेवतो. यामुळे कागद दमट वरून उकलतां येतात व उकलण्याची क्रिया पुष्कळ वेळ चालली तरी ते वाळत नसल्याने प्रयोग यशस्वी होतो. या पद्धतीने मी पूर्वी पुष्कळ कागद व पोथ्यापाने विलग केलीं आहेत. या वेळींही कांहीं कागद या पद्धतीनेच हातीं लागले, पण पुष्कळ पूर्णपणें एकजीव झाल्यामुळे सुटले नाहींत. अर्थात् तेवढ्या कागदांस इतिहासाभ्यासी अंतरले. या कागदांत जयपूर-मराठे संवत्सावर प्रकाश पाडणारे बरेच कागद असावे असा माझा तर्क आहे. यामुळे हानी विशेषच झाली आहे. पण हळूहळू शिवाय गत्यंतर नाहीं.

यापुढील काम म्हणजे नकलण्याचें. हें मुख्यतः मलाच करावें लागलें. पण यावेळीं नकलण्याजोगे मराठी कागद संख्येने फार नव्हते. यामुळे नकलांचें काम लवकरच आवरलें.

पुढील काम तारखां ठरविण्याचें. हें काम जितकें महत्त्वाचें तितकेंच जिकिरीचें आहे. याची थोडीशी कल्पना मी पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेंत दिली आहे. व्यक्तिशः माझी या कामांत पुष्कळ प्रगति झाली. शकावलीच्या स्वरूपाच्या पुष्कळ तारखा मी एकत्र केल्या. पुष्कळ मृत्युतिथीही एकत्र बमविल्या. पण प्रकाशनाच्या घाईमुळे अभ्यासूच्या उपयोगासाठी त्या येथें देणें शक्य झालें नाहीं. नाहींतर त्या अभ्यासूना मजप्रमाणेंच उपयोगी पडल्या असत्या.

याच दप्तराच्या पहिल्या खंडांत केवळ पूर्वपेशवाईतील २१९ पत्रे प्रसिद्ध केलीं आहेत. पण अनवधान व अनभ्यास यामुळे त्या काळांतील कांही पत्रे त्या खंडांत घालावयाचीं राहिलीं. तीं, नव्याने मिळालेलीं पण पूर्वपेशवाईतील कांही, उत्तर पेशवाईतील आणि ज्यामधील अर्धवट कालनिर्देशावरून तारखा निश्चित करतां येत नाहींत, अशीं सर्व पत्रे (१२५) या खंडांत समाविष्ट केली आहेत. बापूजी महादेवाचीं कांही पत्रे अशीं आहेत कीं, तीं या दोन खंडांत समाविष्ट व्हावयास पाहिजेत. पण अक्षर अतिशय दुर्बोध असल्यामुळे त्या पत्रांच्या नकला करण्यांत फार वेळ जातो. यामुळे बापूजी महादेवाचीं कांही पत्रे अजून तशींच राहिलीं आहेत. पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेंत मी लिहिलें आहे कीं, या दुसऱ्या खंडांत २५०।३०० पत्रांचा समावेश होईल. पण कांही पत्रे वर सांगितल्याप्रमाणें अजून नकलावयाचीं आहेत. उलट हा खंड सुमारे १२५ पानांचाच फाटायला याचा ठरल्यामुळे अदमासें चाळीस पत्रांच्या नकला तयार असून तीं या खंडांत घालण्याजोगी होती तरी बाजूस ठेविलीं. शिवाय मराठे-इंग्रज हार्मिफिकाळांतील मराठी व फार्सी पत्रे आहेत तीं वेगळींच. या सर्वांचा तिसऱ्या खंडांत समावेश होऊन तोही यथावकाश प्रकाशित होईल.

या खंडांत ज्यांच्या तारखा ठरवितां आल्या नाहींत अशी २५ पत्रे त्यापैकी असून त्यांविषयीं दोन शब्द लिहिणें आवश्यक आहे. कोणतेही जुने ऐतिहासिक पत्र वेतलें तरी त्यांतील निर्दिष्ट व कार्यकारी व्यक्तींपैकी एक किंवा अधिक

यक्तीचे मृत्युदिन आपणांस ठाऊक असणे शक्य आहे. पण तेवढ्याने प्रायः काहीच होण्यासारखे नाही. उ. नजीबखानाची मृत्युतिथि १७७० आक्टोबर २८ किंवा ३१ होती येवढें समजल्याने ज्या पत्रांत नजीबखानाच्या हालचाली वर्णिल्या आहेत त्या पत्रांचा काल कसा ठरणार ? त्यासाठी त्या हालचाली केव्हां झाल्या तें इतर पुराव्याच्या साहाय्याने ठरविलें पाहिजे. तो पुरावा मला माझ्या सबडीने झालेल्या अभ्यासांत नीट आढळेल. म्हणून केवळ अंदाजी तारखा न देतां पत्रें तशीच छापणें मला प्रशस्त वाटलें. अभ्यासक स्वतःच्या कल्पनेप्रमाणें त्यांच्या तारखा बसवू शकतील किंवा अधिक सबड सापडून मला बसवितां आल्या तर मीच बसवून पुरंदरे दप्तर पहिल्या खंडाच्या दुरुस्त तारखा प्रकाशित केल्या तथा प्रसिद्ध करीन.

या खंडांत आलेल्या पत्रांचें वर्गीकरण असें—

गोपाळराव गणेश २२	सवाई जयसिंघ १, २
गोविंद तमाजी व घर्मराव तमाजी ५,	हिंगणे-गोविंद पुरुषोत्तम ११२
८, १८, २४-३०, ३५	-दामोदर महादेव ९, १२-१५
गंगाधर यशवंत चंद्रचूड ४४, ११७	-देवराव महादेव ७२, ८५
चितो कृष्ण ४४	-पुरुषोत्तम महादेव २०, ५३,
जयाजी शिंदे ३१, ३६	७९, ८०, ८७, ८८, १२४
नाना फडणीस ९६, १२३	-त्रापूजी महादेव १०, ११,
पेशवे-माधवराव बळाळ ४८, ५८, ६३,	१७, १९, २१, २३, ३९-४१,
७३, ७७, ८२, ८३	४५, ४६, ५०, ५४, ६१, ७०,
- रघुनाथराव ३२, ३३, ४७, ५१,	७४, ७८, १०३, ११०, ११९
५२, ५५, ५९, ६०, ६४, ६५, ६८	-चाकर व नातलग ४२, ४३, ४९, ५७,
६९, १०२, १०८, ११८ ?	६२, ६६, ६७, ७५, ७६, ८४, ९१,
- सवाई माधवराव ९०, ९५	९८, १००, १०१, १०४-१०६,
यशवंत बाबूराव ३७, ३८	१०९, १११, ११३-११५, १२२
रामचंद्र गणेश व विसाजी कृष्ण	होळकर-तुकोजी ९३
७१, ८१	-मल्हारराव ७, ५६, १०७,
संकीर्ण ३, ४, ६, १६, ८६, ८९, ९२, ९४,	११६, १२०
९७, १२१	-यशवंतराव ९९
सखारामबापू ३४	

जेथे स्पष्ट निर्देश नाही त्यांचें वर्गीकरण अंदाजी आहे हें वाचकांच्या लक्षांत येईलच.

पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेत ऐतिहासिक विवेचन कां नाही याचा खुलासा पू. ८ वर मी केला आहे. त्यांत वर्णिलेले फार्सी-मराठी कागद अजून माझे हातीं आले नाहीत. शिवाय मोठी विवेचनात्मक प्रस्तावना लिहिण्याइतकी सबड मला

चवड कांहीं तोस दावाखालीं ठेवतो. यामुळें कागद दमट वचून उकलतां येतात व उकलण्याची क्रिया पुष्कळ वेळ चालली तरी ते वाळत नसल्यानें प्रयोग यशस्वी होतो. या पद्धतीनें मी पूर्वी पुष्कळ कागद व पोथ्यापानें विलग केलीं आहेत. या वेळींही कांहीं कागद या पद्धतीनेंच हातीं लागले. पण पुष्कळ पूर्णपणें एकजीव झाल्यामुळें सुटले नाहींत. अर्थात् तेवढ्या कागदांस इतिहासाभ्यासी अंतरले. या कागदांत जयपूर-मराठे संवंधावर प्रकाश पाडणारे बरेच कागद असावे असा माझा तर्क आहे. यामुळें हानी विशेषच झाली आहे. पण हळहळण्या-शिवाय गत्यंतर नाहीं.

यापुढील काम म्हणजे नकलण्याचें. हें मुख्यतः मलाच करावें लागलें. पण यावेळीं नकलण्याजोगे मराठी कागद संख्येने फार नव्हते. यामुळें नकलांचें काम लवकरच आवरलें.

पुढील काम तारखां ठरविण्याचें. हें काम जितकें महत्वाचें तितकेंच जिकिरीचें आहे. याची थोडीशी कल्पना मी पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेंत दिली आहे. व्यक्तिशः माझी या कामांत पुष्कळ प्रगति झाली. शकावलीच्या स्वरूपाच्या पुष्कळ तारखा मी एकत्र केल्या. पुष्कळ मृत्युतिथीही एकत्र नमविल्या. पण प्रकाशनाच्या घाईमुळें अभ्यासूंच्या उपयोगासाठीं त्या येथें देणें शक्य झालें नाहीं. नाहींतर त्या अभ्यासूंना मजप्रमाणेंच उपयोगी पडल्या असत्या.

याच दप्तराच्या पहिल्या खंडांत केवळ पूर्वपेशवाईतील २१९ पत्रें प्रसिद्ध केलीं आहेत. पण अनवधान व अनभ्यास यामुळें त्या काळांतील कांहीं पत्रें त्या खंडांत घालावयाचीं राहिलीं. तीं, नव्यानें मिळालेलीं पण पूर्वपेशवाईतील कांहीं, उत्तर पेशवाईतील आणि ज्यामधील अर्धवट कालनिर्देशावरून तारखा निश्चित करतां येत नाहींत, अशीं सर्व पत्रें (१२५) या खंडांत समाविष्ट केलीं आहेत. बापूजी महादेवाचीं कांहीं पत्रें अशीं आहेत कीं, तीं या दोन खंडांत समाविष्ट व्हावयास पाहिजेत. पण अक्षर अतिशय दुर्बोध असल्यामुळें त्या पत्रांच्या नकलां करण्यांत फार वेळ जातो. यामुळें बापूजी महादेवाचीं कांहीं पत्रें अजून तशींच राहिलीं आहेत. पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेंत मी लिहिलें आहे कीं, या दुसऱ्या खंडांत २५०।३०० पत्रांचा समावेश होईल. पण कांहीं पत्रें वर सांगितल्याप्रमाणें अजून नकलावयाचीं आहेत. उलट हा खंड सुमारे १२५ पानांचाच काढावयाचा ठरल्यामुळें अदमासें चाळीस पत्रांच्या नकला तयार असून तीं या खंडांत घालण्याजोगी होती तरी बाजूस ठेविलीं. शिवाय मराठे-इंग्रज हर्षामर्षकाळांतील मराठी व फार्सी पत्रें आहेत तीं वेगळींच. या सर्वांचा तिसऱ्या खंडांत समावेश होऊन तोही यथावकाश प्रकाशित होईल.

या खंडांत ज्यांच्या तारखा ठरवितां आल्या नाहींत अशीं २५ पत्रें छापिलीं असून त्यांविषयीं दोन शब्द लिहिणें आवश्यक आहे. कोणतेंही जुने ऐतिहासिक पत्र घेतलें तरी त्यांतील निर्दिष्ट व कार्यकारी व्यक्तींपैकी एक किंवा अधिक

व्यक्तीचे मृत्युदिन आपणांस ठाऊक असणे शक्य आहे. पण तेवढ्याने प्रायः कांहीच होण्यासारखे नाही. उ. नजीबखानाची मृत्युतिथि १७७० आक्टोबर २८ किंवा ३१ होती येवढे समजल्याने ज्या पत्रांत नजीबखानाच्या हालचाली वर्णिल्या आहेत त्या पत्रांचा काल कसा ठरणार ? त्यासाठी त्या हालचाली केव्हा झाल्या तें इतर पुराव्याच्या साहाय्याने ठरविले पाहिजे. तो पुरावा मला माझ्या सबडीने झालेल्या अभ्यासांत नीट आढळेलना. म्हणून केवळ अंदाजी तारखा न देतां पण तशीच छापणे मला प्रशस्त वाटले. अभ्यासक स्वतःच्या कल्पनेप्रमाणे त्यांच्या तारखा बसवूं शकतील किंवा अधिक सबड सापडून मला बसवितां आल्या तर नीच बसवून पुरंदरे दप्तर पहिल्या खंडाच्या दुसऱ्या तारखा प्रकाशित केल्या तशा प्रसिद्ध करीन.

या खंडांत आलेल्या पत्रांचें वर्गीकरण असें—

गोपाळराव गणेश २२	सवाई जयसिंघ १,२
गोविंद तमाजी व घर्मराव तमाजी ५,	हिंगणे--गोविंद पुरुषोत्तम ११२
८, १८, २४-३०, ३५	-दामोदर महादेव ९, १२-१५
गंगाधर यशवंत चंद्रचूड ४४, ११७	-देवराव महादेव ७२, ८५
चित्तो कृष्ण ४४	-पुरुषोत्तम महादेव २०, ५३,
जयाजी शिंदे ३१, ३६	७९, ८०, ८७, ८८, १२४
नाना फडणीस ९६, १२३	-बापूजी महादेव १०, ११,
पेशवे-माधवराव बळाल ४८, ५८, ६३,	१७, १९, २१, २३, ३९-४१,
७३, ७७, ८२, ८३	४५, ४६, ५०, ५४, ६१, ७०,
- रघुनाथराव ३२, ३३, ४७, ५१,	७४, ७८, १०३, ११०, ११९
५२, ५५, ५९, ६०, ६४, ६५, ६८	-चाकर व नातलग ४२, ४३, ४९, ५७,
६९, १०२, १०८, ११८ ?	६२, ६६, ६७, ७५, ७६, ८४, ९१,
- सवाई माधवराव ९०, ९५	९८, १००, १०१, १०४-१०६,
यशवंत वावूराव ३७, ३८	१०९, १११, ११३-११५, १२२
रामचंद्र गणेश व विसाजी कृष्ण	होळकर-तुक्कीजी ९३
७१, ८१	-मल्हारराव ७, ५६, १०७,
संकीर्ण ३, ४, ६, १६, ८६, ८९, ९२, ९४,	११६, १२०
९७, १२१	-यशवंतराव ९९

सखारामबापू ३४

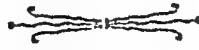
जेथें स्पष्ट निर्देश नाही त्यांचें वर्गीकरण अंदाजी आहे हें वाचकांच्या लक्षांत येईलच.

पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेत ऐतिहासिक विवेचन कां नाही याचा खुलासा पृ. ८ वर मी केला आहे. त्यांत वर्णिलेले फार्सी-मराठी कागद अजून माझे हातीं आले नाहीत. शिवाय मोठी विवेचनात्मक प्रस्तावना लिहिण्याइतकी सबड मला

महाराष्ट्र शासने यांनी आणि या क्षेत्रात वाईट काढावा लागला. यामुळे या क्षेत्रात विवेचनात्मक प्रस्तावना घालणे शक्य झाले नाही. पहिल्या खंडाप्रमाणे नेहमीच कोर्टी प्रक्रियेत वेळोवेळी न्याय टोही वरील कारणांमुळे तशी नसतेच. तिच्या खंड या क्षेत्राचा वेळोवेळी खंड ठरल्यास दोन्ही खंडांची दुरुवट या क्षेत्रात वेळोवेळी शक्य झालेली असते.

तथापि, या क्षेत्रात विवेचनात्मक प्रस्तावना नसली तरी महादेवभयाच्या पूर्वजांविषयी या क्षेत्रात आलेली माहिती देणे चार शब्दांत नमूद करतो. पहिल्या खंडाच्या प्रस्तावनेत तो महादेवभय हिंगण्याचा आज्ञा पत्राकरभट याच्या पूर्वजांची नवी संज्ञांची नसते म्हणून विधान केले आहे. पण प्रस्तुत खंडातील ले. २ वरून महादेवभय पुढीलपैकीचा पातू आणि जानभयाचा निपणतू अर्थात महादेवभयाचा पयला पुत्रासोतन आणि निरुभाचा जानभट येवढी माहिती आपणार मिळाली. ले. १ वरून यांचे नऊ काडनाव नांडोराणे असावेसे दिसते. या दोन पत्रांमुळे जयपूरचे राजे व हिंगणे यांचा इतका घनिष्ठ संबंध कसा उत्पन्न झाला याविषयी काही कल्पना सहज येऊ शकते. जयपूर, जोधपूर, बुंदी, कोटें, भरतपूर इत्यादि अनेक संस्थानांच्या इतिहासात तेथील राजपुरोहीत विविध राजकारण कामें करतांना दिसतात. हिंगण्यांचा मूळ पुरुष जानभय हा थोरल्या जयसिंगाच्या काळीं करतांना दिसतात. हिंगण्यांचा मूळ पुरुष जानभय हा थोरल्या जयसिंगाच्या वेळेपासून जयपूरच्या राजवण्याचा नाशिक-गोदावरीचा तीर्थपुरोहीत होता त्याचद्वल त्यास थोरल्या जयसिंगाच्या हि. १०३५ सावन ११ (इ. १६२१ एप्रिल २८) च्या परवान्याप्रमाणे २५ वर्षांचे वर्षासनही मिळत होते. जयसिंग हि. १०२७ मध्ये जयपूरच्या गादीवर आल्याने हि. १०३५ मध्ये त्याने परवान देणे अगदीं शक्य आहे. थोरला जयसिंग जहांगीरच्या कारकिर्दीत पूर्वीजबरोबर आणि शिवाजी विरुद्ध स्वतंत्रतेने दक्षिणेत आला होता तेव्हां महादेवभयाचे पूर्वज जयसिंग यांचे संबंध अधिक दृढावले असावे. सवाई जयसिंगाने अनेक महाराष्ट्री ब्रह्मणांस वर्षासने देऊन आपल्या राज्यांत नेल्याचे आपणास माहीत आहे. तेव्हा महादेवभट किंवा त्याचे वडील हेही निदान मधून मधून तिफडे गेले असतील सवाईच्या कारकिर्दीत त्याच्याच वजनाने मराठ्यांच्या दिव्ही दरबारांत प्रवेश झाला यामुळे महादेवभयाचेही महत्त्व वाढले. सवाईच्या वेळींच महादेवभयाने जयपूर संस्थानांतील शालिग्रामपुरा हे गांव इजाज्याने किंवा इनाम म्हणून मिळविले. गेल्या उन्हाळ्यांत पेशवे दप्तरांतून २५ वर फार्सी पत्रे नकळत आणली अस त्यांत महादेवभयाचे जे गौरवपर उल्लेख आहेत आणि महादेवभयाच्या कामगिरी विषयी मराठी व फार्सी कागदांतून जे निर्देश आले आहेत त्यांवरून तो मोठे नेकीने, हिमतीने व शहाणपणाने आपली कामे करी असे दिसते. पेशव्यांनी हा अभिप्राय दामोदर महादेवास लिहिलेल्या एका पत्रांत 'तुमचे बाप शहाणे प्राणिक योग्य होते' अशा शब्दांनी व्यक्त केला आहे (हिंद ११९९).

निवेदन

प्रस्तुत हिंगणे दत्तराचा दुसरा खंड श्रीमंत बाबा स्मारकग्रंथमालेंतील पहिलें पुष्प म्हणून काढण्यांत येत इचलकरंजीकर यांची भा. इ. सं. मंडळावर बरीच कृपे मंडळाला अनेक प्रकारांनी साहाय्य दिलें होतें. तेव्हां श्रीमंत नंतर इचलकरंजी येथें एक स्मारकसमिती स्थापन होऊन त्या समितीने पारितोषिकें, शिष्यवृत्त्या, ग्रंथप्रकाशने इ. योजना आखून त्याप्रमाणें कांहीं अंमलांतहि आणल्या. श्रीमंतांची पुण्यतिथि दरसाल भा. इ. सं. मंडळानें साजरी करावी अशी समितीने इच्छा प्रदर्शित केल्यावरून मंडळानें तात्काळ तिला संमति दिली व तदनुसार मंडळ तें कार्य उत्साहानें पार पाडीत असतें. गुदस्तां कै. श्री. तात्यासाहेब केळकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं समारंभ झाल्यावेळीं भा. इ. सं. मंडळाच्या चिटणिसांनीं समितीच्या चालकांना अशी सूचना केली कीं, श्रीमंत बाबासाहेबांना इतिहासाची फार आवड होती व नवीन अस्सल साधनें बाहेर यावीत याबद्दल त्यांना तळमळ वाटत असे. आज मंडळांत कितीतरी महत्त्वाचीं कागदपत्रें पडून आहेत व तीं सर्व प्रसिद्ध करण्याचें सामर्थ्य मंडळाला नाहीं. तेव्हां समितीनें खर्च दिल्यास मंडळ दरसाल एक साधनग्रंथ पुण्यतिथीच्या दिवशीं प्रसिद्ध करील व तो श्रीमंत बाबासाहेब इचलकरंजीकर स्मारकग्रंथ म्हणून समजावा. या योगानें श्रीमंतांचें चांगलें अक्षय्य वाढ्याचीन स्मारक होऊन ऐतिहासिक साधनांतहि नवी नवी भर पडत जाईल. ही सूचना तात्यासाहेब केळकर यांना फार पसंत पडली व त्यांनीं समितीच्या चालकांना ती स्वीकारण्याविषयीं लगेच विनंतिहि केली. तिचा उपयोग होऊन प्रस्तुत खंड पुढें येत आहे. यावेळीं तात्यासाहेब केळकर आमच्या सुदैवानें हयात असते तर त्यांना केवढें समाधान वाटलें असतें ! असो.

आतां या स्मारकग्रंथमालेंतून दरसाल एक याप्रमाणें महत्त्वाचे साधनग्रंथ प्रसिद्ध होत जातील अशी सोय झाली आहे. मंडळाच्या स्वीयग्रंथमालेंतून व त्रैमासिकांतून जीं साधनें प्रसिद्ध होतात, त्यांच्या भरीला प्रसिद्धीचा एक नवीन मार्ग निघाला याबद्दल मंडळाच्या सभासदांना आनंदच वाटे. हा मार्ग पाडून दिल्याबद्दल मंडळ स्मारकसमितीचें ऋणी आहे. इतर स्मारकसमित्यांना तिनें हा मार्ग दाखवून दिला आहे व त्याचें अनुसरण झाल्यास कितीतरी अंधारांत पडलेलीं दत्तरे प्रकाशांत येतील व महाराष्ट्राला स्वच्छ प्रकाश देतील.

मंडळाचे संशोधक श्री. गणपतराव खरे यांनी संपादिलेल्या या खंडांत जी १२५ पत्रे आहेत ती पहिल्या खंडांतील २१९ पत्रांना पुरकच म्हणता येतील. हिंगणे दप्तरांतील पत्रांचे महत्त्व किती आहे हे पहिल्या खंडावर जे विद्वान इतिहासज्ञांनी अभिप्राय व्यक्त केले आहेत त्यावरून कळेलच. हा खंड फार घाईने काढावा लागला. त्यामुळे विवेचक प्रस्तावना, परिशिष्टे वगैरे देऊन चांगला सजविता आला नाही. प्रथम स्मारकग्रंथ म्हणून कांहीं अस्सल फार्सी पत्रे भाषांतरासहित देण्याचे योजिले होते; पण फार्सी मुद्रणाची सोय येथे होऊ शकली नाही. तेव्हा श्रीमंतांच्या पुण्यतिथीचा दिवस साधण्यासाठी प्रस्तुत खंडाची घाईनेच तयारी करावी लागली. श्री. खरे यांनी प्रस्तावनेत आश्वासिल्याप्रमाणे पुढील खंडांत या उणीवा भरून निघतील अशी उमेद वाळगतो.

तीर्थोपाध्याय व त्यांच्या वह्या इतिहाससंशोधनाच्या कामी किती उपयुक्त आहेत हे वारंवार मंडळाकडून पटवून देण्यांत येत असतंच आपल्या वंशावळी व पूर्वजांची अस्सल हस्ताक्षरे तीर्थोपाध्याय आपल्यास जेव्हां दाखवितात तेव्हां किती आनंद वाटतो याचे प्रत्यंतर प्रस्तुत निवेदकाला नुकतंच आले. मागील आठव्या पिढीतील रघुनाथभट गणेशभट (कर्वे) यांचा शेके १६४० श्रावण वद्य १३ या मितिचा लेख क्षेत्र व्यंककेश्वरी वे. मू. व्यंककभट वामनभट फडके यांनी जेव्हां काढून दाखविला व “ग्राम पंचनदी सुखवास माडले प्रांत राजपुरी” असें घराण्याचे मूळ ठिकाण माहीत करून दिले तेव्हां केवढा ज्ञानानंद झाला ! हाच अनुभव पुष्कळांस आला आहे. तेव्हां अशा ऐतिहासिक पुष्पांची हस्ताक्षरे, वंशावळी, वास्तव्यस्थाने आणि कालनिर्देश दाखविणाऱ्या तीर्थोपाध्यायांजवळच्या वह्या यापुढे सुरक्षित राहण्याची योग्य तजवीज करणे संशोधकसंस्थांना व सरकारलाहि आवश्यक झाले आहे, असें म्हटल्यास चूक होणार नाही. या वह्या आतां फार जीर्ण झाल्या असून वांटण्यांमध्ये व्यवस्थित राहात नाहीत. व्यंककेश्वरी गटारांतून अशा वह्यांच्या पानांचे तुकडे पाहिले तेव्हां वाईट वाटले. असो. मायक्रोफिल्मच्या साहाय्याने कांहीं पाने तरी चिरंजीव करणे प्राप्त आहे. हिस्टॉरिकल रेकार्ड्स कमिशनने याचा त्वरित विचार करणे कर्तव्य आहे.

येथे याप्रमाणे तीर्थोपाध्यायांचा उल्लेख करण्याचे कारण महादेवभट हिंगणे व त्याचे पूर्वज तीर्थोपाध्याय असल्याने त्यांचा निकट संबंध रजपूत राजांशी फार पूर्वी आला. ज्ञानभट हिंगणे हा मिर्झा राजा जयसिंग याचा नाशिक-गोदावरीचा तीर्थोपाध्याय असून त्याला सालीना २५ रुपये वर्षासन मिळत होते अशी माहिती या संग्रहांतील १-२ या पत्रांवरून मिळते. म्हणजे शिवाजी महाराजांच्याहि पूर्वी मिर्झा राजांशी महाराष्ट्र-तीर्थोपाध्यायांचा संबंध येऊन त्याची परिणति हे तीर्थोपाध्याय जयपूरच्या दरबारी वकील होण्यांत झाली, हे नव्यानेच वाचून तीर्थोपाध्यायांबद्दल आज अजीबात नष्ट झालेली आदराची भावना पुन्हा रुजेल असे

वाटते. पुरोहितांचे प्रधान झालेले आहेत. तेव्हां हिंगण्यांसारख्या तीर्थोपाध्यायांचे दूरवर पोचणारे हात स्वराज्याची घडी बसविण्याच्या कामी उपयोगी पडतात, असें इतिहासज्ञांनीं आतां ओळखले पाहिजे व तीर्थोपाध्यायांकडील वंशनामावली लक्ष्यांत घेतल्या पाहिजेत.

या संग्रहांत कांहीं डिंगल भाषेंतील पत्रे आहेत त्यांचा भाषाभ्यासकांना कांहीं उपयोग होईल. मराठ्यांच्या इतिहासावर प्रकाश पाडणारी इतर भरतीय भाषांतील साधनें त्यांनीं जमवून पुढें केलीं पाहिजेत. आज हिंदी-हिंदुस्थानीचा अभ्यास महाराष्ट्रांत होत आहे. त्याचें फळ या रीतीनें तरी पदरांत पडावें.

इतिहासज्ञांनीं पहिल्या खंडाप्रमाणेंच याहि खंडाचा परामर्ष घेऊन संपाद-
काला व मंडळाला अशा प्रकाशनाच्या कामी उत्तेजन द्यावें, अशी विनंती करून
हें निवेदन संपवितों.

मार्गशीर्ष शुद्ध ११ }
शक १८६९

चिंतामण गणेश कर्वे
चिटणीस, भा. इ. सं. मंडळ

शोध

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
२	३१	क्रपामान	क्रपाराम
६	२३	हिंद २।३१	हिंद १।३१
७	२	येऊ	येऊ...
७	११	जानेवारी १७५१	१७५१ जानेवारी
८	११	रखर १२	रखर १७
११	११	माघोसिंग	माघोसिंगास
१३	८	मढावे	पडावे
१५	३४	भाऊन	भाऊस
५०	१४	श्री	श्रीकृष्ण
५६	१८	रखर ३० गाळावे	
७६	४	सफर ७	सफर ८
८६	१३	शुद्ध ९	शुद्ध ९ सोमवार

संक्षेप, खुलासे

इ. = इसवी सन	मो. जा. = मोकळी जागा	शि. = शिक्का
नि. = निराळें हस्ताक्षर	ले. = लेखांक	ष. = षट्कोनी
फा. = फार्सी	ल. = लंब वर्तुळी	सं. = संवत्
व. = बदामी आकारचा	वा. = वाटोळा	सु. = सुहूर सन, सुमारे
मो. = मोर्तब	श. = शक	हिंद=हिंगणे दफतर खंड

पत्राच्या मूळ पाठांत अधिक असलेलीं अक्षरे, शब्द, मजकूर गाळावा हें दर्शविण्यासाठी १ १ हा कंस वापरला आहे.

पैवस्तीचा शेरा पत्राच्या गर्भांत कधीच नसतो. पण काटकसरीसाठी कांहीं ठिकाणी तो पत्राच्या शेवटच्या ओळींत बसविला आहे.

सूचीमध्ये ज्यांपुढें २९ हा आकडा असेल ते शब्द पृ. २८ वरील ले. ३० मध्येही पहावे आणि ज्यांपुढें ३० हा आकडा आहे ते पृ. ३० वरील ले. ३० मध्ये पहावे. याईमुळें दोन लेखांवर ३० हा एकच आकडा पडला आहे.

सूचीमध्ये सानुस्वार शब्द तत्सम निरनुस्वार शब्दांखालीच घातले आहेत. जसे कपठाण खालीच कंपनी.

हिंणणे दफ्तर २ रा खंड

०. १ सं. १७९२ } श्रीरामजी { श. १६५७ ज्येष्ठ वद्य ३०
भाषाढ वद्य ३० } { इ. १७३५ जून ५

सही जैस्यंघजी

[वा. फा. शि.*] श्रीमहाराजाधिराज सवाई जयसिंघ इन्न महाराजा
विश्वनसिंघ ११३५ सनह ५

सिधिश्री महाराजाधिराज महाराजा श्रीसवाई जैस्यंघजी देववचनात
अपरं वि आगै तीरथप्रौढत नासिक गोदावरीका मवाफिक प्रवाने महाराजा
वैकुण्ठवासीजी श्री [मो. जा.*] जी करार ता. ११ सावान सन १०३५ नांय
जानभट मांडुगनकै व पदमनाथ व विनायक वेटा महादेवभटका वाभणकै
मुकरर छी सो जानभटका भाई चितमणिकै जवाई वेटा नारायण कालुणकर
आगै हजुरि आय अरज पौहचाई जो जानभट वगैरहकै ओलादि नदी सो विरति
सारा मौनै मुकरर करी छै तीपरि प्रवानु अमल हाल करार ता. १६ २. सांनी
सन १११३ को नांय अनंत वेटा नारायण कालुणकरकै हुयी छी सो प्रवानुं
महादेव गोव्यंदभट हीगणाका वा लछिमण वावदेवका अनंतका पोता छै हजुरि
आय अरज पौहचाई जो अनंत वा गोव्यंद वा वावदेव ती मुवा प्रवानुं ग्हारि
नांय कराय दीजैई वासेतै तीरथप्रौढताई नासिक गोदावरीकी महादेव गोव्यंदका
वा लछिमण वावदेवका वगैरह ओलादि अनंतकानै मुकरर पुरमाई छै अर. जान-
भट वगैरहकी ओलादि कोई होय अर प्रौढताईकी प्रवानुं वाकै होय तो तीरथ
प्रौढत वैसक छै ईकी प्रौढताई नामनजूर मिती आसाढ त्रिदस (३०) संवत् १७९२

[पाठीवर*]

[वा. फा. शि.*]...

फिद्वी मुहम्मदशाह

बादशाह गाझी

नकल लिपी

[असे तीन शोरे*]

वासालै नरायणदास

वाकीनधारा दीवान

ले. २ सं. १७९३

सं. १७९४ ज्येष्ठ वद्य ११

श्रीरामजी

बडा जैस्यंघजी

[ले. १ प्रो शि.*]

श. १६५९ वैशाख वद्य ११

इ. १७३७ मे १४

श्रीराम

सही

सिधिश्री महाराजाधिराज महाराजा श्रीसवाई जैस्यंघजी देववचनात कमैती
प्रगनां आवैरिका दिस्ये सुप्रसाद वंच्या अप्रे वि वावति पुन्यवरपासण सालीनां
रूपया २५) वे महादेव गोव्यंदका पदमाकरका पोता वांम्हण महाराष्ट तीरथप्रौढत

१ हा काल संवत् चैत्रादि व महिने पूर्णिमांत धरून काढला आहे.

२ येथील संवत्‌ा जोड उल्लेखावरून हा चैत्रादि धरला पाहिजे असें दिसतें.

नासक गोदावरीजीकानै जो आगै पुन्यवरषासण नाई जानभटकै सालिनां वेकसूर वेनुकसान रुपया ५०) मुवाफिक प्रवानै महाराजा वैकुण्ठवासीजी श्री [मो. जा. *] जीका करार ता. ७ जुमादलिसांनी सं. १०५५ संवत १७०३ का सौंपावै छो सो काळवसि हुवो अव वास्तै महादेवकै अरज पडोची तीसौं फुरमांवां छा मतळव प्रवानांका सौं वाकिफ होय वरषासणका सालिनां रुपया पचीस वेकसूर वेनुकसान नाय महादेवकै इसतक भादवा सुदि ३ संवत १७९४ सौं वहाळ जाणि तैहवीळ पोतदार प्रगनां आवैरिकासौं देवो कीज्यो अर प्रतवरष नवौ प्रवानो मति मांग्य ज्यो ईहीं प्रवानांसौं हिसावमै मुजरा होयळा सालिना रुपया २५) [मो. जा. *]

मुकररा तनषाह वरषासण इसतक मिती भादवा सुदि ३ संवत १७९४ सौं वहाळ जाणि तैहवीळ पोतदार प्रगनां आवैरिकासौं देवो कीज्यो सालिनां वेकसूर वेनुकसानां रुपया पचीस २५)

[पाठीवर*]

सरह यादिदासति दाषिळ वाकै करार मिती जेठ वदि ९ संवत १७९४ साल संवत १७९३ वरिसाळै नरायणदास किरपाराम दिवान व निहाळचंद वाकानवीस अत्र डोळ पुन्यवरषासण वे महादेव गोव्यंदका पदमाकरका पोता परसोतमका पडपोता जानभटका सडपोता वाम्हण महाराष्ट तीरथप्रोहित नासक-गोदावरीजीका जो आगै पुन्यवरषासण नाई जानभटकै सालिनां वेकसूर वेनुकसान रुपया ५०) मुवाफिक प्रवानै वैकुण्ठवासीजी श्री [मो. जा.*] जी करार ता. ७ जुमादलिसांनी सं. १०५५ संवत १७०३ का सौंपावै छो सो काळवसि हुवो अव वास्तै महादेवकै अरज पडोची हुकम हुवा वरषासण सालिना रुपया पचीस इवतदाय मिती भादवा सुदि ३ संवत १७९४ सौंकरि प्रगनां आवैरिपरि तनषाह करि प्रोहसो चाहिज्ये दिवांन-सरकारका प्रवानां लिषै मिती जेठ वदि ९ संवत १७९४ साल संवत १७९३ अरज मुकरर पडोची मुकररा सालिनां वेकसूर वेनुकसान रुपया पचीस २५)

मुहाफिक यादिदासतिमै दसषत राजां आयामळ दिवांनयां

मिति जेठ वदि ११ संवत १७९४ साल संवत १७९३ मुकाम सराय वोजाकी

[वा. फा. शि.*]	[वा. फा. शि.*]	[वा. फा. शि.*]
श्रीनारायणदास । फिद्वी	किरपाराम [सनाध] वन्दह	विजेराम [सनाध] वन्दह
महाराजाधिराज । सवाई	महाराजाधिराज सवाई	महाराजाधिराज सवाई
जयसिन्ध [व पुढील	जयसिन्ध [व पुढील शेरा*]	जयसिन्ध [व पुढील
शेरा*] रजु दफत्र	रजु दफत्र कपामान दीवान	शेरा*] रजु दफत्र
नराणहदास दीवान		विजेराम मुस्तोफी हजुरि

...दफत्रसाह...मेआ

॥ ८ ॥

लिषौ लिषौ [असे तीन शेरे*]

ले. ३
वैशाख वद्य ५ सोम.}

॥ श्री ॥

{ श. १६६२ वैशाख वद्य ५
इ. १७४० मे ५

श्रियासह सहश्रायु चिः विजयीभव मारकंडेचै आयुस्य परमपूज्य राजेश्री
भाऊ साहिबजी याप्रति

सदा शुभचिंतक भोलानाथ नागोजी कृतानेक आसीरवाद उपरि येथे
वैशाख वदि ५ चंद्रवार मुकाम मौखरी सुखरुख असी आपुला सुखस्माचार
सदैव लिहीत गेलै पाहिजे विशेष आपण गेल्यावर येथील कामकाज चिः राजेश्री
रावजीचे सांगितल्याप्रमाणे करीत राहिलौ मग झासीहून धौकलसिंध आल्यावर
येथील कामकाज घरीटेचै...हीया लाला परमसुष वा पंचमसिंध वा धौकलसिंध अन
भगवान महते वा सद् दुवे पाची पंचाईत गाऊगंगा घरीट करून मग रावजीचे
समक्ष जमावंदी करून तहसील केली येथून तपसीलवार कागद सर्व रावजीने वा
धौकलसिंधाने पाठविलेच असेल त्याने सर्व स्माचार अवगत जालाच असेल
आपुले पुढे रवी येथील सकीमी होतीच इतक्यावर गारे पडले त्यामुळे जलालपूर
वगेरह दौलतपूर जैपुरा दोन तीन गांवात अधिक नुकसान जाला दैवी इच्छेस उपाय
नाही त्याची पत्र सेवेसि याही पठविलीच अस्तित्व त्यावरून सर्व ध्यानास आले
असेल मग मी येथून चिः राजेश्री तात्याचे लग्नस श्री वंशवर्तास गेलौ जेष्ठ सुघ
११ तेथे पादलौ लग्न करून आखड वदि ५ स स्वार जालौ ते कनौजेस चिः
राजेश्री आवाजीवसेवर हवेली...ल आलौ तेथे मी कार्तिक सुघ...राहिलौ
हवेलीचा बदोवस्त करी [त]...मग रावजीने पत्र लिहिले की येथील...
घरीटेचै वंद आहे तुम्ही हवेलीत दोन मानसे ठेऊन लवकर येने मग मी तेथून
स्वार जालौ ते मागेश्वर वदि २ कालपीवरून मौखरीस आलौ येथील घरीटेचै
कामकाज घरीफेचै अम्ही सर्व मिळून गावगंगा सर्व केला मग रावजीचे समक्ष
जमावंदी केली तहसील करीत राहिलौ माग चिः राजेश्री आवाने पत्र लिहिले की
तुम्ही दतियास जाऊन कुटंबासगट तेथून यावे ते कनौजेस जाऊन हवेलीत राहने
पौन शत रुपये घरचास पाठविले अन लिहिले की जे काही साहुकाराची वाकी
राहील त्याची वाट करून लवकर ऐने मग अम्ही येथून पौष सुघ १४ स्वार
जालौ ते माघ वदि २ दतियास घरी पावलौ तेथील निर्गम करून साहुकाराची
वाट करून अवादे लि...दिधले मग दतियाहून स्वार जालौ ते फाल्गुन वदि
४ स राजेश्री मुस्तोफियाचे नातूचै लग्न राजेश्री गनपतिरावचे घरी होते ते वराते
वरोवर अम्ही सह कुटंब सर्वास घेऊन झासीस पावलौ तेथे लग्न करून सर्वासी
निरोप घेऊन फाल्गुन वदि ९ स झासीहून स्वार जालौ आपण देसाहून कापड
दहा सनगे राजेश्री नरसिंहराव वापूचे घरी होती ते राजेश्री रावजीने मला लिहिले
की तुमी मुनियावाई समागमै दोन्ही गाड्या वरोवर घेऊन अपण देसाहून कापड
आलै आहे ते समागमै घेऊन ऐने त्यास मी वापूचे घरी जाऊन ते वस्त्र दहा

सनगो लहान मोठी होतीत ते समागमे घेऊन तेथून स्वार जालो ते भाडेरीच वाटेमधे दोन कोस भाडेर राहिली होती अन चार घटक दिवस राहिला होता त्या समई दैवी कोप जाला...हे परिजन्याची व्रष्टि जाली गारे प...

ले. ४
सं. १७९८ ज्येष्ठ वद्य ७ } ॥ श्रीरामजी ॥ { श. १६६३ वैशाख वद्य ७
इ. १७४१ मे २६

॥ सिधिश्री सरववोपमां जोग्य पूज्यश्री भटजी श्री म्हादेवजी जोग्य लिषत नरस्यंघदासके न्य पा लागण वंच्या अठाका स्मांचार भळा छै राज्यका सदा भळा चाहिजे अग्रं च गोव्यंदरायजी माफिक मरजी आपके रातदिन वापूजी कने हाजिर रहै छै अर जो स्मांचार होवे छै सो वाने कहै छै अर आपने लिषै छै श्रीजी वापूजीसो राजी छै आप तो वडै बुधिवाण छो पण ये काई मणभै आई अवाराताई वाळाजीराव कनेन पोंच्या जो करी सो भळी करी होसी श्रीजीको सारी वातचीतको ठेराव पूज्य श्री राजासाहिव परिछै अर फतेरांमने तो हजूर सो या ही आशा करी छै जू मळजीसो सारा स्मांचार ल्हिज्यो जो वे भळी जाणे लो सोकरावा श्रीजीने तो...नरायणदास...कौ भेज...ठेरायो छो पण राव क्रिपारांमका कहा सो बाबूरावजी अरज कर फतेरांमने ला रळे ग्रा राज्य अर राजाजी दोन्यो वडै बुधिवाण हो जो क्यौं करोला सो विचार कीजो अर एक अरजी सेवकने आपके पत्रमै भेजी छै सो पोचाय जुवाव भेज्यावोळा अर वाकी हकीकती गोव्यंदरावजीका लिखा सो माळूम होसी मिति जेठ वदि ७ संवत १७९८

ले. ५
शब्दाल २० } श्रीगजानन { श. १६६४ मार्गशीर्ष वद्य ७
१४ जिल्काद { इ. १७४२ डिसेंबर ७

श्रीमंत राजश्री बापूस्वामी चे सेवसी

पो गोविंदराऊ कृतानेक सां नमस्कार विनंती येथील कुशल तागाईत छ २० माहे शौवाल मुा जयेपूर स्वामीचे कृपावलोकने येथास्थित असे विशेष येथील प्रसंग सकलही छ १७ चे माहे मजकुरी अजरदार जोडीसमागमे श्रीमंत भाऊसाहेबी लेखन केलें असे पाऊन अवगत होणार प्रस्तुत श्रीमंत भाऊसाहेबी येथून छ १८ रोजी दिलीस प्रयाण केलें मुा चांदवाहून पत्रे पाठविलीं ते सेवेसी प्रेष्टिलीं असेत सर्व अवगत होईल आता दिलीसही लवकरीच पाऊन सर्व भौमाचे दर्षण संपादन पत्रही पाठवितीलच परंतु या दिवसांत वजिराने व असद यारखानानी राजश्री सवाईजीस बहूत शब्द लाऊन लिहिलें आहे कीं [मो. ला. *] पंतप्रधान याही बहूत विलंब लाविला वरकड कितेकांही इच्छा केली त्यांसी

हफ करून पंतप्रधानांचाच इतवार दाखऊन यांजवरच प्रसंग ठहराविला
 त्या अतांही भास्करपंतासी तेथील सुबेदागने शिकस्त दिघली मनसूर अली-
 नही पटण्यासी पावला या समयांतही जर त्वरेने आडवे होऊन त्यासी शिक्षा
 देतात तरी यांत त्यांचा इतवार वाढतो व अम्हातुम्हासीही सुरखरुई प्राप्त
 होते त्यासी स्वामीही श्रीमंतांचे सेवेंत हा प्रसंग निवेदन करून ऐसें करावें की
 श्रीमंत भाऊ दिलीस पावलियानंतर तरी दगूच त्याजवरी चालिले म्हणून
 प्रथ्वीपतीस कललिया उत्तम असे व इतकेही श्रम केलियाचे सार्थक होऊन पूर्ण
 इतवार श्रीमंतांचा हजूर वाढतो त्यासी जेणेकरून त्वरेने तिकडे पावेत ते गोष्टी
 करावी स्वामी सर्वजाण आहेत विशेष काय लिहिणे हे विनंती

पो खडो जगदेराऊ सां नमस्कार विनंती लिखितार्थ परिसिजे रो
 भाऊची व आमची भेटी कोटियात जाली समागमे जयेपूरपर्यंत आलो महाराजाची
 कृपारामाची भेटी केल्या येथील कामकाज आमचे विशई रो गोविंदरावजीस
 सांगून गेले आहेत हे थोर ग्रहस्त आहेत आमचा समाचार फारसा घेतात
 आपणास श्रुत होये कृपालोभ असो दीजे हे विनंती

ले. ६	}	श्री	}	श. १६६२-६४
पो शब्दाल १४		पो छ १४ सवाल		इ. १७४०-४२

पुर्वणी श्रीमंत राजश्री बापाजी स्वामीस

विनंती उपरी नादरशाहाने नवाब जिकरियाखानासी फर्मान व खिलअत
 खास पाठविला होता व कितेक फर्मायेसीही लिहिली होती त्याची नकल
 जिकरियाखानाने स्वाईजीस आपले पत्रानरूप पाठविली पापड व सेव व
 अननास व अंव व चिंच व आंबला व गैरेयाचा मुरवा उत्तम व शाल चावाही
 जरूर पाहिजे खरीद करून लवकरी पाठविजे व पैका जो कांही लागेल तो
 सरकारचे इजारियाचे तालुकियांत वजा करून घेणे व दोघे येलची जे पूर्वी
 भाई महमदशाहासमीस श्रहवृध्दीकारणे पाठविले होते त्यांही बादशाहसीं बहूत
 सख्त रदबदली करून शुजाउदौलाचा अमवाल इच्छून काहीं द्रव्य घेतले व
 बहूत तगादा केला त्याही हे कर्म विनाआज्ञेकरून भाऊसी बराबरी करून
 इतकी बेअदबी केली व आपल्याकडे त्याही न पाहिले हे केवल त्याही अनुचित
 कर्म केलें याजकरितां येकासी तरी जीवें मारिलें व दुसऱ्यासी कैदेत करून कुल
 मालमालियेत त्यांची जन्त केली त्यासी तुम्ही दिलीहून तहकीक वर्तमान हे जे
 काहीं पावले आहेत ते सकलही लिहून आणून पाठविजे म्हणून लिहिलें असे व
 आतां खुद आपण रुमियांचे सरहंदेत अरूस म्हणून येक प्रांत आहे त्या ठिकाणी
 आहे रुमवाल्यानी मागती स्पर्धा विचारिली व गिलजियांही बदकौली करून

पैकाटका न दिधला उभयेतांही फौजवंदी करून बह(स)ले आहेत यास्तव त्याचे तशीदेस प्रवर्तणार व तहमासासी मातबर फौजेनिशी ठठाभकर या प्रांती बिदा केले त्यासी आज्ञांही केली कीं महामदशाह ज्याप्रकारे आज्ञां करतील त्याप्रकारे सेवेत जाऊन हजर होणे मागून आपणही येणार ऐसे वर्तमान लाहोरेहून लिहिले आले असे बहुधा राजामलजीसमोर तरी विस्तारपूर्वक नकला पावल्या असतील त्यावरून सर्व अवगत होणार नादरशाहाची पत्रे व फर्मायेस जे काहीं जिकिरियाखानासी आली सर्वांची नकल संपादून याठविली असे त्या वरून सर्व अवगत हे विनंती

ले. ७

रजब १५

श्री

{ श. १६७० आषाढ वद्य २
इ. १७४८ जुलै १

राजश्री बापूजी माहादेव व राजश्री दामोदर माहादेव गोसावी यासि र्द अखंडीत लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य [मो. जा. *] आो मलारजी होळकर देडवत विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष राजश्री रावराजा उमेदसिंग याजविसी तुम्ही वचेनप्रमाण करून त्याच्या कार्यास तत्पर राहून करावे ऐसे जातेसमई बोलोन गेलाच अहां त्यासि सांप्रत सार्वभौमाचा नूतन कारभार आहे कितेक जुनेनवे होणार या संधीमधे याचा अगत्येवाद करून तुम्हास आहेच त्याप्रमाणे दरबारचा रंग पाहून जेणे करून जडाव होये ते करावे येविसी अम्हास अगत्येवाद ते तुम्ही जाणतच आहां पक्ष धरला तो सिधीस न्यावा ऐसे आहे तरी जेणेकरून रावराजा याचे कार्ये होये ते करणे याजकडील दिलाराम वकील तेथे आहे तो तुम्हास जाले वर्तमान सागत चाईळ त्याप्रमाणे कार्येभाग त्याचा करीत जाणे [नि. *] बहुत काये लिहिणे रा छ १५ रजबू हे विनंती [वा. *] मोर्त ! व सुद

[पाठीवर डाव्या बाजूच्या कोपऱ्यांत हिंद २।३१ प्रो शि. *]

ले. ८

पो मोहरम १२

}

३

}

{ श. १६७१ मार्गशीर्ष शुद्ध १५
इ. १७४९ डिसेंबर १२

गोविंदजी व ठाकूर...सिंगजी हे उभयेता तमाम लाहून थोर रजपुतां-सहीत व सेरवावतांसह वर्तमान बिदा जाहले त्यासी अजी आठदाहा दिवस जाहले कीं सात आठ हजार फौज व तोपखाना यांनी जमा करून दोनी तिनी हजार फौज भल घोडीस्वार व करावल सिध करून त्यांचे शोधेस्तव पुढे येक मजल धाविले तुरकांजवल दोनी हजार स्वार व दोनी तीनी हजार प्यादा गांवगुंड

येकवट जाहले होते जसी चांची आमदनी त्याही पाहिली त्यांजकडून तग न धरवला गेला सेवटीं जसी फौज समीप येऊन यानंतर बरवतसिंगजीस पंचेवीस हजार फौजेनिसी अणून हाजर करितों तेव्हां त्यासी सरफाराज करून अगन्याचा सुवा व अजमेरचा जिला कुली त्यासी देऊन सरफाराज करावें हा हेत बादशाहतेचा याजवरून श्रीमंत बापू यानी प्रायेशः अर्ज केला कीं राजा रामसिंगजी विरसेदार त्याची दस्तगीरी करून सरफाराज करणे विहीत जरी हेही न होतां रामसिंगजीसी उदासीनता करून बख्तसिंगजीस टिका देऊं म्हणाल तर सरदार परम विशम मानतील सेवट ते तोंडा मारून रवी पाडिल्यानंतर..... भात्यासी जे मर्ते.....

ले. ९

२

{ श. १६७२ पौष माघ
इ. जानेवारी १७५१ आरंभ

म्हण व लोक बऱ्हाणपुरीहून नासकास येणार अहेत त्यास रवाणा करून आम्हीं औरंगाबादेकडे कूच करूं ईश्वरइछेने उमेद तों हे आहे कीं जोवर हैदराबादकर औरंगाबादेस पावले नाहीत तोंवर आम्हींच जाऊन पोहचूसें दिसतें याहीवर ईश्वरइछा औरंगाबादची कुल मंडळी वरचेवर अर्जा लिहितात ईश्वर इछेने पावतांच बऱ्हाणपूरकरांसारखे येऊन मुलाजमत करतील जर यांज आगोघर हैदराबादकर येऊन पावला तर मग विचारेंच जे होणे तें होईल परंतु दिसतां हेच दिसतें की हेच आगोघर जातील त्याजपासि तोपखाना व फौज मोठी म्हणून लिहिले तर त्याची बातमी नित्य येतच आहे बहुधा सैदलष्करखांदी पाये काढून आलें व मऱ्हाटे वगैरे तिकडेही लिहितात व इकडेही लिहितात दोन्हीही साहेबजादे त्यांस येकाकडे होऊन निकराने येकासी जुजवत नाही येक त्याबला गारदी फिरंग्याचा भरवसा खराखुरा आहे त्यांत गारद्याचा सरदार मुजफरजंग त्याची नविस्तखांद गाजुदीखानाकडे आहे तोही मुग्धेतच आहे राहिले फिरंगी तर त्यांच्या येकल्याच्याने काय होतें याही वर जे जें ईश्वरास करणे तें तें होईल तुम्हीं निश्चित घरी राहाणे कोणे गोष्टीचा संशयेन करणे गत वर्शीचा विचार आणीखच होता यंदाचा आणीखच आहे नासकापर्यंत ईश्वरकृपेने यंदा नौवत येणार नाही खुशाल राहाणे काडी इतकी चिंता न करणे शालांचे गळे भाईभटीं आणिले ते बांधून ठेविले म्हणून लिहिले तर उत्तम केले श्रीमंतापासि नेऊन घाल म्हणून लिहितों परंतु श्रीमंत बाहेर निघाले आतां कोणीकडे घेऊन फिराल अतःपर श्रीमंताची आमची भेटी जालियावर जेणे प्रमाणें ते आज्ञा करतील तेणे प्रमाणें केले जाईल वरकड वर्तमान यथास्थित आहे तुमचे खांस दस्तूर पत्र पावले समाधान जालें वैसेच निरंतर लेहत जाणे [नि.*] अक्षर वळवणे

विद्याभ्यास करीत जाणें सदैव तिकडील वर्तमान लिहीत जाणे बहुत काये लिहिणे हे आसीर्वाद

राजश्री यादोपंत यासी नमस्कार वो भाईभटजीस नमस्कार

पाा भाद्रपद सुष ४

सो विनंती सेवक त्र्यंबक मळारी कृतानेक साा नमस्कार विनंती लिखितार्थ परिसून कृपा केली पाहिजे चिरंजीव आनंदरावजीस पत्र लिहिलें आहे कृपाकरून पावतें केले पाहिजे बहुत काय लिहिणे कृपा केली पोो हे विनंती वो राजश्री भाईस नमस्कार लोभ असो दीजे हे वि[नंती] राजश्री यादोपंत स्वामिचे सो सो नमस्कार विनंती लिखितार्थ परिसून लोभ असो दीजे हे विा

ले. १०
खर १२

श्री }
पो छ १९ राा खर } श. १६७२ फाल्गुन वद्य ४
इ. १७५१ मार्च ५

श्रियासह चिरंजीव राजश्री दादा व नाना यांप्रती बापूजी माहादेव अनेक आसीर्वाद उपरी येथील कुशल ताा छ १७ माहे राखर म्हा इद्रप्रस्थ जाणून स्वकुशल लिहिणें विशेष तुमची पत्रें जवावी कासिदासमागमें छ ८ तारखेचे , दाहावीचें व अकरावी तारखेचें येसी पै दर पै येऊन पावली सविस्तर वर्तमान कळों आले राा सुभेदार सत्वरच आगरियास येऊन पावतात वजीर आजम तिकडून येतात भेटीचा रंग कसा घडतो पठाणाचा मनोदय तोही कलेल प्रसंगानरूप जे घडोन येईल तसतसा रंग पाडावा लागेल म्हणून तपसिलें लिहिलें त्यासी वजीर आजम तुमच्याच विचारें गोष्टमात जे करावयाची ते करतील सुभेदार व पठाण दुसरे तिसरे तुमच्या विचाराखेरीज अन्य गोष्ट करतील येसे नाही सुरजमल बहुधा मथुरेयास वजीरजीस भेटून मग सुभेदारांस भेटतील [अ]सा विचार दिसतो त्याहीवर न कले येसी गोष्ट होऊन आल्यां प्रस्तुत तो सुभेदार वजीर आजमच्या...दास्त किमपि बोलणार नाहीत पठाणाचा ...साला जालियानंतर जाटासी कलह करतीलसे मा[नस दिसते] तथापि सरदार आहेत जे करतील ते विचारूनच करतील तुम्ही तेथील वर्तमान वरचेवर लिहित जाणें दक्षणचें वर्तमान तर हिदायत मोहिदीखान व पठाण वगैरे हैदराबाद प्रांताकडे यावयाचे मानस करून मजल दर मजल चालले येत होते त्यास पठाण शरारतीवर प्रवृत्तून हिदायत मोहिदीखानाचे बुनगे..... पछाडीची लुटली त्याजवरून हिदायत मोहिदीखानानी मनाईस्तव चार भले माणूस पाठविले त्याणी त्यास वेअवरू करून युध्दास मुस्तेद जाले हेही तयार होऊन लडाईस सिध जाले पठाण यांजवर चालून आल्यावर उभयतांत येक घटकापर्यंत तरवार गोली चालली हिमत बाहादूर व हिदायत मोहिदीखान व

आणीख दोन च्यार सरदार ऐसे मातबर कामास आलें द्वाही निजाम अलीखान नासरजगाचे धाकटे बंधू यांची लश्करांत फिरली तमाम मन्हाटे [सरदार] मजल दरमजल हैदराबादेकडे चालते येतात हे [वर्त] मान तथ्य साहुकारि-यांत येऊन सार्वभौमास अर्ज जाला त्यास दक्षणाचा मुदई सहजांत मारला गेला येश मुफ्तांत श्रीमंत स्वामीस आलें निजामनमुळुकाचे ताले सिकंदर श्रीमंत स्वामी पद्मह [रती] बसल्या ठाई यांचा अमल दक्षणेंत झाला फर्मान बन्हाण-पुरास पावल्यावर तेथें द्वाही यांची फिरली हेही वर्तमान येऊन पावलें तुम्हास कळावें म्हणून लिहिले असे देसीहून चिरंजीव तात्याचीं पत्रें व श्रीमंताची पत्रें आलीं तें बजिनस पाठविली असेंत त्याजवरून सविस्तर कळेल [नि. ३] बहुत काय लिा हे असीर्वाद

राा व्यंबकपंत व वेणाजीपंत व भाईभट बालकृष्णजीस सांग नमस्कार

साो गिरमाजी मकुंदे कृतानेक सांग नम[स्कार] विनंती मेवा व तांदूल व जोगीदोश पाठविले आहे सेवेसी पावतील हे विनंती.

ले. ११

जखर २

}

श्री

{

श. १६७३ वैशाख शुद्ध ४

इ. १७५१ एप्रिल १८

अध्यासह चिरंजीव राजश्री दादा व नाना यांप्रति बापूजी माहादेव अनेक आसीर्वाद उपरी येथील कुशल ताा छ २ माहे जाखर म्हा इंद्रप्रस्थ जाणून स्वक्षेम लिहिणें विशेष तुमचें पत्र छ २१ माहे जावळचे आलें त्याजउपरी किमपि वर्तमान कळो येत नाही याजकरितां चित्त संचित आहे तर आपलें कुशलोतर वर्तमान वरचेवर लिहीत जाणें यानंतर वजीर आजमचे वर्तमान [दरबारी आहेत] त्याजवरून कलेंत खंडेरायाही रस्तु[मीचे] काय केलें म्हणून वजीर आजमनीं बहुतसी तारीफ लिहिली होती व फतेआली वगैरे यांही बरा तरतूद केला सुमेदारही स्वार होऊन उभे राहिले होते वजीर आजम यानी स्वारी तयार करून उभे राहिले होते सुमेदारांची बहुतच स्तूत लिहिली होती पठाणाही यांस गाफील पाहून मोर्च्यावर आले होते त्यांस मारून काढिलें पूलवंदीची तयारी होत आहे पूल तयार जालियानंतर पांच सात हजार कदलबाश वगैरे खंडेरायाबराबर देऊन पार पाठऊन रसद बंद करावी हे वजीर आजमचें वर्तमान पठाणाकडील वर्तमान तर पठाण हा मार्ग पाहतात जे यांची गठडी जे आहे हे फुटली व पार गेले म्हणजे नीट वजीर आजमास पाहावें व पारच्या फौजानी पार जातील त्यास विल्हे लावावें त्यांस हे मसलहत वजीर आजमास कोण देतो हे कळत नाही उभयेता सुमेदार वजीर आजमचें रक्षण करितात वजीर आजमला पाहिजे जे प्रथम आपले संरक्षण करावे आपल्या संरक्षणार्थ उभयता सुमेदार सनीव असूं द्यावे व तमाम फौजेनसी जिकडे [लागे] तिकडे जावें त्यास ते

म्हणतात त्यास बैल रोकल्याने तरवार रोकते कीं काय बहुधा हे अकल कुंवर बाहादूरजीची दिसते त्यास दगा न खात तें करणें रसायन राखून तिकडून पाय निघे तें करणें नवाब बाहादुरांही भिकाजीपंतास सांगितलें जे तुम्ही माधोसिंगाचे साहित्यास्तव येऊन राण्याची व हाड्यांची फौज येकवट करून येत असतां अयामळाचे भावानी तुम्हास छुटून घेतले त्याप्रां पठाणाच्या हंगामियात न करणें व बादफते तुम्ही येऊन भेटाल व सांगा [ल]

२

तेव्हा मुनासब असेल तो अर्ज करू पत्राचें उतर दिले तेव्हा भिकाजीपंताही खलित्याविसी अर्ज केला नवाब बाहादुराही म्हटलें जे हरगाह दामोदरपंतास खलिता जात नाही तेथें यांस खलिता कसा होईल बलकी धाकटी मोहर मी करणार नाही नागरमलास सांगितले जे तू आपली मोहर करूं दे त्याजवरून त्यानी थोर मोहर करून दिली त्याची नकल बजिनस आम्हाजवली पाठविली ते बजिगस तुम्हाकडे पाठविली असे अक्षरशाह मनन करून राा सुभेदारास दाखवणें सलाह आहे येथें ब्राम्हणा...लिंगे खाविंदावर प्रयोग केले आहेत असे लोक बोलतात त्यास हे आम्ही पुतें जाणतो जे सुभेदारासारखा येकनिष्ठ चाकर मागे जालाही नाही व पुढेही होणार नाही खंडेरावही काय जाणें कोणही हिंदुस्थानी हरामनिमक च्यार कागद लिहून मोहर करून घेत असेल त्यास काय विचवीत असतील हे नकले येथ्या गोष्टीने यांचा चवकार जातो जे विहीत जाणतील ते करतील तुम्हास कलावें म्हणून लिहिलें असे श्रीमंत स्वामीचे पत्र नवाब निजामनमुळूक बाहादूर यांस सैद लश्करखानाच्या विद्यमाने आलें याची नकल बजिनस पाठविली आहे त्याजवरून कलेळ हे तुमचा मार्ग लक्षितात व पांचवे तारखेस येथून कूचही करणार हाफिजुदीखां महमद सईदखां व शरफुदौले व अली कुलीखां वगैरे येका दो दिवस रुकसत होऊन त्यांजबरावर जाणार हेही येश आपल्यास यावे यैसे वाटतें त्यास पठाणाचे येशावर मवकूफ आहे जें होऊन ते खरें आसफजाहची तिधें मुले नीट श्रीमंताचे घरास येऊन तुमच्या [घरांत] आलों म्हणून म्हटले मसलंदीवर बसत नव्हते श्रीमंती अत्याग्रह केला तन्हीं हेंच म्हणाले जे आम्हास निजामनमुळूकाचा जागां तुम्ही आहा ज्याप्रां त्यांची मर्यादा आम्हास करणें त्याजप्रां तुमचीही करणें श्रीमंत बहुत खुश जाले पंधरा लाख रूा सैद लश्कर खानापासून घेतले होते त्यांतून दोन लाख रूा दिले म्हणतात व मोत्याची माला त्याचे दिवाणास सरफराज केली त्यावरून नवाब निजामनमुळूक बहुत खुश जाले व मुलास रागास येऊन लिहिले जे तुम्हास काय खायास नव्हते म्हणून दोन लाख रूा घेतले अतःपर पाठऊन देणे ते म्हणातील ते करणें व जेथें म्हणतील तेथे त्यांच्या बराबर तरतूद करणें आणि मजला पोहचणें जाणने [निः] तुमचें येणें होऊन भेटी सत्वर होय ते करणें नासिकची पत्रें बजिनस पाठविलीं असेत इटी श्रीकाकूची वृषावस्था याकरितां जाऊन पाहावे हें चिती होतें श्रीरूपेकरून

मातुश्रीस आरोग्यही होईल कोणे गोष्टीची चिंता न करणें वजीर आजमला सांगणें जे तुम्ही खंडेरायाकडून भलताच.....जी गोष्ट सागाता त्यासी व [न]वांव बहादुरास लिहिता त्यासी हे सर्व तुमचे मित्र आहेत ते तुम्हास कळले नाही इतकी इशारत मात्र असावी व सत्वर तेथून वजीर आजमचा बोलवाला होऊन निघणे होऊन नवाब निजामनमुलकाच्या भेटी होत ते करणें बहूत काय लिहिणें हे असीर्वाद राा त्रिवक्पंतास नमस्कार सो गिरमाजी मकुंद कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी देसींहून पत्रे आली तें पाठविली असेत सेवेसी पावतील हे विनंति

ले. १२ } श्रीशंकर { श. १६७३ आपाढ वद्य ८
पो शाबान २२ } पा ल २२ शाबान { इ. १७५१ जुलै ५

आसीरवाद उपर माधोसिंग अकबरावाद जाली व दिनानाथ सुभे-
दारीचा नाथेच जाला व त्याच्या तरफेने आगन्यांत अमल होऊन खंडा उभा-
राहिला या गोष्टीवरून सो उभयेथानी बहूत विषम मानिले व स्पष्टवादे बोलले
की बापूस दिलीत राहाणे आहे व पातशाहास पातशाही करणे आहे तर माधो
सिंगाचा सुभा काढावा नाही तर बापूचे राहाणे दिलीत होणाऱ नाही व
पातशाही मुलकासह उपद्रव करूं येसं स्पष्टवादे बोलले म्हणून विस्तारें लेहलें
तरी [बापू] दिलीत बसले आहेत ते सरदारांच्या जोरावर बसले आहेत
येसी यांची मरजी अस्तिली तर इतकी लांब गोष्ट काशास पाहिजे आतांच
आम्हांस आज्ञा करावी बापूस उठऊन बोलावितों दिलीत बसऊनही हेच
निर्वाह करितात यांबपासींच बसून राहतील मग हे निर्वाह न करीत
की काये करतीलच करतील दिलीतच काय विशेष आहे पातशाहाही
थोर आहेत सरदारही थोर आहेत चितास येईल तें करोत आम्ही सर्व
प्रकारें त्यांचे स्वाधीन आहों परंतु येक मोठें आश्चर्य वाटतें की बापू पातशाह
नाहींत पातशाहाचे नाथेच नाहीत यांच्या म्हटल्याप्रमाणें पातशाह करीत नाही
जे इतक्या गोष्टी यांच्या हकांत सरदारानी बोलाव्या आगन्याचा सुभा पहिलें
त्यांस होताच आतां अनायासें जुलफकारजंग मारला पडला आगन्याचे सुभ्याचा
तलाश गाजुदीखानानी केला इंतजामुदौलानी केला पातशाहानी त्यास न दिवला
माधोसिंगाचे वकिलानी सा कबुल केलें याकरतां त्यांसच दिवला पातशाह देतोसें
कळलें आपल्यासही सरदारांच्या हवाल्याचा सा घेतले पाहिजेत लटकें तुटकें
येहसान करून दाखवावें म्हणून मधें येऊन आम्ही करून दिवलें येसं त्यास
दर्शविले वरकडियांच्याच म्हटल्याने होतें येसं असतें तर हेच आपल्या नांवें
सुभा न घेते हे गोष्ट चितांत उमजायाची आहे रागें भरायाची नाही त्याहीवर हे
माधोसिंगासी नाखूष म्हणून आम्हीं चार पत्रे बापूस लिहिली आहेत की

माधोसिंगाचा सुभा तगीर करून आणख्यास होय तें करणे जर पातशाहांस पैक्याची व नक्षाची व बंदोबस्ताची गरज आहे तर सरदारांस देववणे पैकाही देतील जागीरदारांचे साही पावतील मुठमदीस तंबी करतील सुभ्याचा अमल करारवाके होईल सरदार राजी राहून पातशाही बंदगी व

२ पा छ २२ शानान

ज्याऊन आणतील तर हे गोष्ट खामखा होय तें करणे निदान हे नच होय तर नवाब वजिरासी व सरदारांसी श्रेह आहे वजिरासच देववणे परंतु माधोसिंगासी सरदार नाखूष आहेत त्याजवर सहसा न ठीवणे येसैं अजूरदार कासदांवरावर च्यार पत्रें दिलीस पाठविली आहेत जर सरदारांचे नावें होतें तर याजपेक्षा मोठी गोष्ट कोणती सरदारांस सुभा मिलतो तुम्हांस आगन्याची नायबी मिलते आमचे मनोरथ पूर्ण होतील जर हें कोण्हेही प्रकारें होईना तर निदान वजिरास दिधलें तन्हीं सरदारांस विषम तों नाहीं हेंही न होय तेंही न होय खामखा माधोसिंगावरच ठीऊं म्हणतील तर याचे तोडजोड आणीख आहेत जे गोष्टीने माधोसिंग खराब होय पातशाहांस पैसा न मिले पातशाह पायां पड्ड न देत ते तदवीर केली आहे कोणती म्हणाल तर आगन्याचा पैका जाटांचे हातीं त्याचे नवदहा लक्ष सा माधोसिंगावर आहेत त्यास आम्ही मना केलें कीं तूं येक सा माधोसिंगास देऊं नको. माधोसिंग तुजवर चढून येईल तर सरदार तुझी कुमक करतील सरदार माधोसिंगाकडे गेले तर त्वा रफीक व्हांवें बमैई तोफखाना चालावें त्याने हे गोष्ट कबूल केली व पैकाही पाववावा हे शपथ वाहिली मोहनसिंग रूपरामास आम्हांपासीं ठीऊन गेला हें घेऊन येतो तेथें येतांच हें लक्ष साची निशा करतील राहिले तेही कांहीं श्रावण सरतां कांहीं भाद्रपद सरतां विजयादशमी पर्यंत झाडा करील येसी सायाचीही वाट केली आहे व सरदारांचे आज्ञेत राहून माधोसिंगास न भेटावेसेंही केले आहे त्याजला समाधानाचे पत्र बहुत गर्मीने पाठविल्या मर्जीनुरूप करील इतकेंही येकीकडे मी सरदारांपासीं येतो तोंवर दिल्लीचे वगैरे काय जाब येतात तेही पाहा निदान मजला दिलीस पाठवोत जे सरदारांच्या चित्तांत असेल यावत्शक्ति त्याच गोष्टीची पैरवी करीन याप्रकारें आम्हीं सरदारांची रजावंदी साधावयांस अर्थे प्राणे तत्पर आसतां आम्हांसच मारू म्हणत आसले तर इच्छा त्यांचीं आम्हीं त्याचे पदरीच आहों चित्तास येईल तें करोत आम्हीं [नि.३] कोण्हेही प्रकारे सरदाराचे चाकरीस कमी केली नाहीं व पुढेही करणार नाहीं ये गोष्टीची निशा त्यानी असू द्यावी बहुत काये लिहिणे हे आसीर्वाद

ले. १३ } श्री { श. १६७३ आषाढ वद्य ८
पौ श्रावण २२ } पा. छ २२ श्रावण { इ. १७५१ जुलै ५

आसीर्वाद बदरल हस्लामखानाचा मजकूर लेहला की थोड्याबहुतावर म्हणाल तर फैसल करूं म्हणून लिहिले तर सा फरफरोईचे नाहीत की थोड्या बहुतावर फैसल करावें तलवेचे सा त्यानी तनख्वा दिवली तेव्हां सा तलवेंत वजा जाले यांत जो सा उणा आला तो आपला बुडाला याकरतां त्याजपासून ३५२०० पसतीस हजार दोशाचे तमसूक लेहून घ्यावें त्यांत सध्य देत आसेल तें सध्य घ्यावें बाकीचे बायेदे मुदत लेहून घ्यावी सा त्याच्या गळां मढावे निशां करून घ्यावी आगेमागे सा देईल या गोष्टीचा हामी मिले तर उतम दमाजी गाईकवाड वगैरे कैद केले रेणकोपंत मढादाजीपंत कामाविशदारांसुधां गुजराथेस गेले आधी यांच्या मुलकातून पंचवीस घेतील मग निमे परगणे घेतील निमे त्यांस देतील येवंच गुजराथही दरोवस्त घेतली खरी आपले माहालांचे काय होईल तें पाहावें घरचे लिहिले येईल तेव्हां खरें श्रीमंत पुण्यास आले पांचा हजार स्वांरांची चौकी साताऱ्यांत वसविली आहे [नि*] तेथे वर्तमान येत जाईल ते वरचेवर लिहित जाणे हे आसीर्वाद

[नि.*] साो विनंति सेवक व्यंजक मलारी कृतानेक सा नमस्कार विनंति लिखितार्थ परिसून कृपा केली पो हे विनंति

ले. १४ } श्रीशंकर { श. १६७३ आषाढ वद्य ८
पौ श्रावण २२ } पा. छ २२ श्रावण { इ. १७५१ जुलै ५

आसीर्वाद उपर श्रीच्या सनदेची गोष्ट तो नवाब वजिरानी कबूलच केली परंतु सरदारांचे लिहिले बलवंडसिंगास गेले त्याने त्याची नकल येथे पाठविली तो विस्तार पहिले तुम्हांस लिहिलाच होता तितक्या गोष्टीवर नवाब बोलले होते की अद्यापि म्यां सनद दिवलीच नाही तों हे अवस्था आहे या शोहरतीने माझे वीस लक्ष सा बुडतात आम्ही समाधान केले की ब्राह्मणाची सिफारश लेहली होती त्या दबावासाठी चुकून हे गोष्ट लिहिले असेल आतां आम्ही सरदारांची पत्रे आणविली आहेत ते येतील बलवंडसिंगास पाठऊन या व मीही लिहून देतो या गोष्टीचा संदेह दूर होईल आपला पैसाटका वसूल करून घ्या आम्ही सनद ब्यार महिने शपथपूर्वक गुप्त ठेऊं येसा जाबमाल जाला होता ते दोन्ही पत्रे लिहिल्याप्रमाणें सत्वर पाठऊन देणे व [नि*] बकसीराम व लक्ष्मण पंतास सवदार पाठवणार ते कासीस गलियावर कोठे बोलतील तर त्यांसही ताकीद करणे ते सरदारांकडोन करवावी जर ते वालतील तर काम विघडेल

आणि सरदार अम्हावर शब्द ठेवितील यास्तव च्यार महिने ये गोष्टीचा शपथ वाहिल्याप्रमाणे दम घरतीलसे करणे बहुत काये लिहिणे हे आसीर्वाद

ले. १५
पो शावान २२

श्रीशंकर
पा छ २२ शावान

{ श. १६७३ आषाढ वद्य ८
इ. १७५१ जुलै ५

आसीरवाद उपरी नवाब वजीरुलममालीक यानी हरयेका प्रकारें दुश्मन पायमाल करावे या हेतूस्तव सरदारांस देशाची लालूच दाखविली पारच्या मुलकाची लालूच दाखविली छावणीचा खर्चही कवूल केला जेव्हां सरदारानी छावणी करितो हा करार केला बलकी छावणी केलीसं प्रत्यास आलें अहदनामां व बेलभंडार पावला तेव्हां अंदेशांत पडले कीं सा छावणीचे तो मी देखून परंतु पठाणाचे मुलकाचा व रोहिल्याचे मुलकाचा तह पातशाह न मानीत व हजूरचा दस्तावेज मजला न देत तर म्यां सनद कशी करून द्यावी सरदार सनद घेतल्या-वांचून कसे राहातात येसा अंदेशा नवाबास प्राप्त जाहाला आम्हांसीं तो स्पष्टवादे या गोष्टी बोलतां न येत तेव्हां आम्हांस तर आज देतो उद्यां देतो या जाब सालांत लाविले व आपण ताबडतोब हजूर लेहून पाठविलें प्रथमता त्याचा जाब आला कीं येक पठाणाच्या दुश्मनीसाठीं अंतरवेदसारखा मुलक उचलून मन्हा-व्यास द्यावा हें सहसा मसलहत नाही खामखा छावणीच करवणे तर कांहीं द्रव्य मात्र देऊन छावणी करवा व आपलें कार्य करून घ्या या मुलकांत विद्याभर जमीन त्यांजला देणे सलाह नाहीं ऐसे जाब आले व हेही लिहिले कीं पैका घेऊनही ते न राहेंत तर पठाणांत काय जीव आहे पातशाह अंतरवेदीत येऊन फितूर दूर करतील येसा जाब आला परंतु आम्ही तो यास पकें वचनी गोविले व हात कापून घेतला व हाही आपले वचनावर कायमच होता तेव्हां मागती याने सरदारांची येकनिष्ठता व पातशाही कामावर ऐसे तत्पर आहेत व रास्तबाज आहेत कराराहून येका विध्यास ज्याजती हात लावणार नाहीत व यांजवेगळा पठाण रोहिल्याचा फितूर कदापि तुटणार नाहीं येकदां यांस सरफराज केले व हा देश दिघला म्हणजे खूब ज्यादा वाढून पातशाही का [मावर सरगरम] राहतील ...उमेदीने....प्रस्तूत जो म्यां तह केला आहे तेणेप्रमाणे....जाला पो येसं दुसऱ्याने लिहिले त्याचा जाब आला कीं अंतरवेदीत यांस जागा देणे कदापि सलाह नाहीच तुम्हीं खामखा बजीदच आहा तर कायमखानास आरपार जितकी जागीर होती तितकी याना द्या जागीरदारांचे माहाल व खालशाचे दाम व नवाब कुदसियाचे दाम सहसा होणार नाहीत येसा दुसऱ्याने जाब आला तेव्हा नवा-बाने मागती तिसऱ्याने लिहिले कीं कायमखानास आटा दाहा लक्षाची मात्र जागीर होती तितक्याने यांचे काय होतें जागीरदारांच्या जागीराही यांस द्याव्या जागीरदारांपेक्षां तर हे कामांस

२ पा छ २२ शावान

आले व पुढेंही येतील व पांच हजार स्वार चाकरीस ठीवितात यास्तव कायम खानाचा दखल ज्या ज्या ठिकाणी होता तो यांस यावा येका खालशाच्या दामांत मात्र यांनी हात न घालावा हें गोष्ट पहिले म्यां करार केला आहे हजरतनी अतःपर सहसा अंदेशा न करतां आज्ञा द्यावी करारासिवाये यांनपासून तफावत पडला तर मी जामीन आहे ऐसे तिसऱ्याने लिहिले व तीं बापूस लिहिले कीं तूं जावेदखानास बजीद होऊन याप्रो हजरचा दस्तावेज पाठऊन दे तेंव्हां बापूस तो येजमानाच्या व सरदाराचे कामाची उत्कंठा विशेष तीन चार दिवस जावेदखानास अतिपय बजीद जाले व जसजसे नवाबाने सरदाराच्या तरफेने खातरजमा करून लिहिले होतें त्यापेक्षा विशेष निशां केली त्यास आज नवाब बहादूर बजाये पातशाह आहे वजिराची बजीदी व बापूजी बजीदी पाहून त्याने पातशाहांस अर्ज करून नवाब वजिरास परवाणगी पाठविळी कीं सिवाये खालिसे व सिवाये नवाब कुदसिया कायमरवानाखालें मुलूक होता तो बशर्त पांच हजार स्वार व तंबी पठाण व रोहिले करारवाके द्या व रोहिल्याचा मुलूक सर जाल्यावर निमेनीम येसी परवाणगी मोठ्या जोराने आली तेंव्हां नवाब वजिरानी बोलाऊन सांगितले कीं या कामांस इत्का जोर म्या मारला व इतके बळ तुमच्या भावास करणे लागले तेंव्हां हे काम जालें अतःपर सिवाये खालसा व सिवाय जागीर नवाब कुदसिया सनद करून देतो आम्हीं अर्ज केला कीं येक खालशाच्या दामांचीच गोष्ट ते मानीत नाहींत नवाब कुदसिया कोठून काढली ते माननार नाहींत नवाब बोलले कीं हें घर पातशाहांचे आहे चिमटी घेऊन काम सहसा करूं नये सलूक समाधानाने केले तर बहुत दिवस चालतें सरदारांसही हेच उचित आहे कीं पातशाहांस हातीं ठिवावें त्याजमघें विशये किती खालशाच्या दामांचे तीन लक्ष रूपा व नवाब कुदसियाचे वगैरे लाख सवा लाख येकूण चौं सवा चौंची वा आहे खालशा तून आमील येईल त्यास दखल द्या नाहीं तर तुम्हीच ताहूद लेहून देऊन साल दर साल रूपा देत जा आमासे सावकारी चलण घरा कीं आणीख दाहा पगरण्याचे इजान्याचा विश्वास पडे येव्हड्यासाठीं अवघें काम मुलतवी टाकणे सलाह नाही व इतकी बलकटी जाली असतां माझ्याने खालसांचे दाम व नवाब कुदसियाचे दाम देवत नाहींत मुतसद्यांस आज्ञा दिवली कीं हजरच्या हुकुमाप्रो सिवाये दाम खालसा व सिवाय कुदसिया सनद करून द्या येसी आज्ञा जाली त्यास आम्ही कसी

३ पा छ २२ शावान

सनद घ्यावी मेहनत बरवाद गुन्हा लाजीम जाला तर काय करावें या करतां सविस्तर वर्तमान तुम्हांस लिहिले आसे अक्षरशां रो उभयेथां सरदारांस व रो तात्या व रो आबाजी व रो भाऊन बांचून दाखवणे खालशाच्या दामा-

सिवाये व नवाब कुदसियाचे दामासिवाये सनद होते आज्ञा निखालस आसलियां वेऊं उद्यां आम्हांवर शब्द न ठीवावा याजसाठी खोलून लिहिले आहे खालशाचे दाम व नवाब कुदसियाचे दाम वेगळे करून सनद घेऊन या यैसैं पत्र सरदारांचे आले म्हणजे सनद घेऊन नाहींतर जसी आज्ञा करतील यैसैं करूं [निः] या पत्राचे उतर जलदीने पाठवणे सरदार अज्ञा करतील तेणेप्रमाणेच केले जाईल ब्रह्म काये लिहिणे हे आसीर्वाद.

ले. १६ } ॥ श्री ॥ { श. १६७३ आश्विन शुद्ध १
सं. १८०८ आश्विन शुद्ध १ } { इ. १७५१ सप्टेंबर ९

॥ साधश्री सरववौपमा ज्यौग्य रावजी श्रीदामौदरजी जौगी लिषतं वकसी-
रामकेनी पाय लागून वंचा अठाका संमचार भला छै आपैका सदा भला
चाहिजो अपरं ची आपसो बिदा होय आया सो श्रीप्रगसो तो कागद भेज्या ही छा
जिष पाछे मिति आसौज वदी १२ ने दो पहरने श्रीकासीजी पोहुंच्या चौदसने
डैराके ऊट वा अखबार आये सो मिलाय तो राजासो हुवा न्ही ऐक दो दीनमै
होसी और इठाकी सूरत यह छै जो कासीके सारे साहूकार पकडे छै सो कदी
वीस लाख मागे छै...दी पदरा मागे छै सो वे यह कहे छै आगे दो लाख रुपै
आम्हासो उधार लिआ सो दिआ न छै अब म्हे कौठासो द्या सो ये सषती
किआ चाहे छै सो य...आपभी मुनासब जानो से...ने इनसो...मनी न्ही
होवे देवे...सारा सहर लूट लेवे तौ डून...का चारा न्ही जीहसू अपने लिखा
छा जो यह बात सरदारोको आछी न लागेगी तो चालता मी फुरमाई छी और
आपनेभी लिखी आई छै श्रीकासीजीका बसवावालाने किसी बातकी खेचल
होवा पावे न्ही और नवावे साहबमी फुरमाई जो किसीपर जुलूम होवा पावे न्ही
सो जीहसू आपने लिषा छा जो सारी कासीमै हटताल होय रही छै और त्राह
त्राह होय रही छै सो नवाब साहबसो अरज...१ सीता इठाका...वालनेनी...की
दिकत न...आर...वा सो असवार मेजवा की तागीद छै सो भेजा छा और सेष
महंमद असलैहने आपकी हजूर राष आया छा...वाहने सीष दी होसी और
कदाचि कामके सबब सो रहै वा हुवा होसी तौ अब सिताब सिष दीजेगी और
कागदवाला काम हुवा होय तौ वसूल लिषाय भेज दीजेगा और न होता
जानौ तौ कागद भिजवा दीजेगा ढीली करनी न्ही और स्माचार दिली
✓ वा सवाई ज्यैपूरका वा देसका आया होय सो क्रिपाकर लिषजेगा और पडवाको
लछमन पंडितने श्रीगयाजीका विचार किआ छा सो हाल तो दो चार दिन रखा
छै दो चार दिन पाछे कामकी सूरत हुवा पाछे होसी सौ लिषाला क्रिपाकर
कागद स्माचार हमेस्या याद फुरमावोला मिति आसौज सुदि १ सब १८०८

[समाप्त*] पंडित साहूजी श्रीत्रिमकरावजीसो म्हाकी पा लागून मालूम होय और समाचार कागदसो जाणोला

ले. १७ } २ { श. १६७३ आश्विन वद्य ८
पौ जिल्काद २१ } छ २१ जिल्काद { इ. १७५१ आक्टोबर १

परभारें यास फर्मान आला मग कोण्हास पुसतो व आम्हांस जागीर कां देईल सहसा देणार नाही या प्रसंगीं तुमची कारीगिरी हेच की पुन्हां गाजुदी-खानास बाहेर काढून दाहा वीस पंचवीस हजार फौज जमाव करऊन इकडे चाल करावी जर गाजुदीखानाचा निग्रहच आसिला तर उतमच जाले सरदारही तेंच प्रांती आहेत आपली मातबर फौज व सरदारांस घेऊन यावें आम्हीही इकडे तयार आहों सर्व येकत्र होऊन सलाबतजंगास ठिकाणी लाऊन दक्षण देश उभयेथा वांटून घेऊं जर गाजुदीखानास निग्रह कर्तव्य नसला तर बाहेर निघून पांच सात मजली यावें आम्ही यास दवाऊन आपलेही जागीर वगैरे कामकाज करून घेऊं व गाजुदीखानाकारणेही काहीं फौजेचा खर्च म्हणून व कांही साल दर साल ठेराऊन नियाबतीवर राजी करून भावाचा श्रह करून देऊं या गोष्टीने आमचेही काम होईल व त्यांचेही होईल जर हेही न बने तर सलाबतजंगाची सनद कोण्हेही प्रकारें अटकाऊन टाकणे अथवा आपले विद्यमाने फर्मान घेऊन चिरंजीव नानाबार आम्हांपासीं पाठवणे कीं सलाबतजंगास आसानमेद करून आम्ही आपलें कार्य करून घेऊं येसीं श्रीमंत स्वामीचीं पत्रांवर पत्रें तीं बापूस आलीं त्यास साहेबकाम तर केलें पो व हजरचा... म्हणाल तर पातशा व नवाब बहादुर लोभी आशेंत गुंतले सलाबतजंगात न देतां आतां गाजुदी-खानास कसे देतील तेव्हा जितके सा सलाबतजंगाने कबूल केले तितके गाजुदी-खानाकडून कबूल करविले व जितके त्याने पाठविले तितके रोख याजकडून देववितो येसैं ठहराविलें परंतु यांस धीर पुरेना कीं गाजुदीखां जाऊन काय करतील आतां दाहापांच लक्ष मात्र देतील ते देतील पुढें कांही हाती लागणार नाहीं येसा यांला धीर पुरेना आम्हांस तों सर्वांपेक्षा स्वामीकार्य प्राधान्य तेव्हां आम्हीं गाजुदीखानाकडूनही बोलविले व आम्ही परिछिनवादे पातशाहांस व जावेदखानास अर्ज केला कीं गाजुदीखां सुमेदार होऊन बाहेर निघाले तेव्हा बशर्त कुमक करारवाके श्रीमंतांस करोड सा देऊं केले आपल्या मोहरेनसी फर्द कोरी सरदारांपासीं लिहून पाठविली ते फर्द बजिनस सरदारांपासी आहे आतां तुम्हीं साच्या लालचीने गाजुदीखानास मौकूफ करून सलाबतजंगास देऊं म्हणता तर काय चिंता आहे या परंतु आमचे क्रोड सा कोणीकडे लाविता ते लावा मग फर्मान या जर सलाबतजंगास देणे तर जसी तुम्हीं आपल्यास सतरी लक्षांची निशां घेता तसी आमच्याही क्रोडाची निशां घ्या मग फर्मान या नाही

छ २१ जिल्काद

तर फर्मान आमच्या हवाला करा आम्ही तुमच्या साचीही निशां करून घेतो व आम्ही आपल्या क्रोडांचीही वाट करून < करून > घेतो जर तुम्ही हे गोष्ट खातरेस न आणाल व आपले काम करून परभारें सत्तावतजंगास फर्मान द्याल तर गाजुदीखानास आमचे हवाला करा हेही न कराल तर आमचा दावा तुम्हांसी सरदार कामें जाली म्हणजे या गोष्टीचा जावसाल तुम्हांसी करतील यैशा गोष्टी पष्टवादे नवाब बहादुरास सांगितल्या हे वर्तमान आयकून स्तब्ध जाले व तेच दिवसी रात्री येकांती गाजुदीखानास पुसिलें कीं तुम्ही कोरी फर्द मोहर करून देऊन क्रोड साचा करार केला आहे कीं काये गाजुदीखानानी यथार्थ म्हटले तेव्हां पातशाह नवाब बहादुर बोलले कीं आम्हांस पुसल्यावांचून कसी फर्द लेहून दिधली गाजुदीखानानी अर्ज केला कीं वजिरानी पनास लक्ष सरदारांस देऊं करून बोलाविले तेव्हां हजरतला कोठे पुसिले होतें जिकडून काम निघेल तिकडून केलें पो याकरतां आम्हीही कार्य जाणून लिहून दिधले यैसा यकरार गाजुदीखानानी करतांच पातशाह व नवाब बहादूर चपापले व चिता निर्माण जाली कीं आतां काय करावें परंतु सरदारांचे लिहिल्यावांचून या कामांत पुर्ता जीव पडत नाही याकरतां मसोदे करून पाठविले आहेत येणेप्रमाणे येक दोन तीन पत्रें येकामागें येक चौ चौ दिवसांचे अंतरे जासुदांबार नवाब बहादुरास दिलीस पाठवावी व येणेप्रमाणेच वजिराचे नांवची इकडे पाठवावी की तेणेप्रमाणे आम्ही वजिराकडून नवाब बहादुरास लेहऊ दोहीकडून पत्रें पावल्याने गोष्ट गरम होईल व बापूचे म्हटल्यात जीव पडून जे रीतीने स्वामीकार्याची साधना घडे तें करतील आम्ही तर सांगितल्या कामांचे सर्व यष सरदारांचे आहे हे पुरवणी तुम्ही दोन तीनदां वाचून उत्तम प्रकारें अर्थ ध्यानांत आणून रो उभयथांसही येक दोनदां वाचून दाखऊन लिहिल्याप्रमाणे दिलीसही पत्रें पाठवणे व वजिराचीही आम्हाकडे पाठवणे हें पत्रें पावल्यावर कसकसा रंग पडतो तसतसा जोडतोड मागती करां येवंच याही कामांचे यष सरदारांचे पदरी घालावें हे गोष्टीचा निश्चय आम्ही आपले ठाई केला आहे तर [निः]मसोद्याप्रमाणे पत्रें पाठवणे बहूत काये लिहिणे हे आसीवार्द

ले. १८
खल १

} पौ छ १३ साखर { श. १६७३ माघ शुद्ध ३
इ. १७५२ जानेवारी ८

सो कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल तागाईत छ १ माहे राल मुकाम जैनगर स्वामीचे कृपाकटाक्षें येथास्थीत असे विशेष बहूत दिवस जाहले स्वामीकडील कृपापत्र पाऊन चितासी समाधान प्राप्ति न जाहलें याजकरितां अहिर्निष चित सचीत असे तरी स्वामीनी येणारासमागमे कृपापत्री

सांभालीत असिलें पाहिजे इकडील प्रसंग तरी दिवानजीनी बहुतेक खासदसखती शुका इकल करून पाठविला होता तो त्यांचे पुत्राचे जयेंत पांच सात दिवसवर पडला होता व फर्मानवाडीही त्याजकारणें येक दोनी दिवस उभी राहिली होती ते काळी श्रीनी स्वार होऊन शुका येऊन अदब वजाऊन आणून परभारें शिकार खेलायानिमित्त जाऊन प्रहरा रात्रीस येऊन महलदाखल जाहले शुक्र्यांत काहीं बहुतसा अशये नव्हता हरी गोविंद राजे यासी हजूर पाठविले बहुत बरें केले यांजवरून नकश अबूदियतेचा कलला. तुमचे वडिलांवडिलापासून सिवाये खान जादगी दुसरी गोष्ट जाहली नाही पुढें तैसीच वर्त...ल की जेणेकरून तफझू...त जाये नवाब वहादूर...सत्रा व जागीर बदस्तूर...[ब]हाल केली असे मजकूर नवाजशेचा म्हणायस इतका मात्र लिहिला होता मुभ्याचे असालतनेची नजर दिवानजीचे पुत्राने दाखविली होती व या शुक्र्यावरूनही मोठा भ्रम होता तो सर्व निघून आला त्यांत या मजकुरासिवाये दुसरी गोष्ट नव्हती न कळें कसा काये प्रसंग आहे जागीरदारांही इतके दिवस पठाणाचे अमदनीकरितां तगादा केला नसेल व हजूरच्यांतही खातरदारी याजकरितांच विशेषेकरून होती अतां पठाणाचा तो प्रसंग जाहला जे येक मीरमनूने मारून हटविला व तमाम बादशाहची बाजी रक्षिलीसी केली याजवरून तुरानियाची बाजी सरसी दिसोन आली इतकियावर त्यांची खातरदारी टाकून यांसी कोण सुवेदारी कोणे कर्तुत्वावरून देईल आधींच त्यांसी यांही काये रस रक्षिला यासिवाये दुसरें अणखीही काम तर निघणे कठीणसें दिसतें राजा हा कालवरी तर त्याजवरी संतुष्टच आहे परंतु सेवटी फिरतांही विलंब नाही किमर्थ की मनोरथराम व्यास जो मोठे माहाराजा-देखता देवढीचा दारो[गा]...त्यासी दिवानजीनी.....

ले. १९

खल ८

श्री
पौ छ १४ रावल } श. १६७३ माघ शुद्ध १०
इ. १७५२ जानेवारी १५

श्रियासह चिरंजीव राजश्री दादा व नाना यासि बापूजी माहादेव अनेक आसीर्वाद उपरी येथील कुशल ता छ ८ माहे रावल मुा इंद्रप्रस्थ जाणून स्वकुशल लिहिणें विशेष पेशजी जवाबी कासिदसमागमें साकल्य लिहून पाठविलें असे त्याजवरून सविस्तर कलेल दारा शुक्रो आणि औरंगजेब हे उभयथा अन्नमेरी-जवली जुंजले तेंव्हा जोतिशाने सांगितलें जे मेघडंबरीत पातशाहा स्वार होईल तर मारला जाईल ते समई सेख मीर याणी विडा उचळून मेघडंबरांत तोच स्वार जाहाल आणि तसदूक जाहाला त्याचे पुत्रास बकशीगिरी फर्माऊन कचेरी लाल फर्माविली त्यास आमचा खाविंद पातशाहाच्या म्हटल्यावर जुंजले असता त्याचे तजविजीने दक्षणाची सुवेदारी मुकरर न केली तर पातशाहाचा निगेबान कोण नवाबही पातशाहास व नवाब बाहादुरास लािा व सरदारांची पत्रे आल्या-

वरून बहुत सद् होऊन निजामनमुल्लूकास म्हणतात जे तुम्ही त्यांचे विचाराखेरीज सुवेदारी आम्हाजवळ ध्या त्यासी हे काम क्षेपनिक्षेप नवावास करणे आहे व जसे पातशाहास पाणिपतावर पातशाह करून पातशाहास हातांत घेतले तसे निजामनमुल्लूकास सुवेदारीचा खिलभत देवित्याने सर्व उमराव घरांत आलेसे होतील तरी हे कोणें प्रकारें घरांत येतील यांसी मीक मागणे बरें वाटतें परंतु यांचे हातून सुवेदार होणें बरें वाटत नाही परंतु लाब्यारीकरितां कबूल करतील तरी लाब्यारीची वाट कोणती म्हटल्यास नवाब वजीर अजम आहेत दिवाणी दक्षणची व बकशीगिरी हे दोन्ही तालोके नवाबांचे आहेत त्यासी दोन्ही आपण सरफराज कराव्या त्यासी बकशीगिरी ज्यापास त्याची कचेरी लाल असते दुसरे दिवाणी ज्यास सरदार म्हणतील त्यासी याची तोपर्यंत दोन्ही कचेऱ्या व डेरा मातबर तयार करून तुम्ही गणमुक्तेश्वरास येता तोपर्यंत बदस्तूर दक्षण डेरे सुवेदारांसाठी करून आणू मग हजर येऊन दक्षणची तसलिमात करावी मग निजामनमुल्लूकास घेऊन जाऊन यांसीच कायम करावे अथवा यासी मुरवी ठीऊन सलाबतजंग शरण आल्यावर ठिवावें निजामनमुल्लूकानी मोहर कोरे कागदावर केली म्हणून रुपये मागावे म्हणता त्यासी याजला अरजूहें जे मी सुवेदारी यासी देवीन व यांचा यख्तियार ठीवीन तरी साल बसाल

२ पो छ १४ रावल

मजला पन्नास लाख रुपये मिलतील म्हणून त्याचे साठ लाख रुपये नख्त नयावतीसाठी आले असतां निजामनमुल्लूकानी फेकून दिवले या गोष्टीस केशोराव इफीजुदीखां बानीकार आहेत जेव्हा याणी कबूल न केले तेव्हा त्याणी नवाब बाहादुरास मुरवी केलें आतां नवाब आमचे मुरवी होतात तरी आधी दिवाणी व बकशीगिरी सरफराज करावी आणि याकूतखानास लिहावे जे बदस्तूर दक्षण डेरे व राहोठ्या पातशाही कचेरीच्या तयार विसा दिवसांत करणें तोपर्यंत गणमुक्तेश्वराजवली आम्ही पोहचतों [निः] बहुत काय लिहिणे हे असीबाद

ले. २०

} श्रीशंकर {

श. १६७३ पौष

इ. १७५२ जानेवारी

विनंती उपरि रा० गोविंद बलाळाचे पत्र रा० सुवेदारांस आलें त्यांत देसचे वर्तमान लिहिले आहे कीं ताराऊसी व राज्यासी पंतप्रधान स्वामीचा सलूक जाला कितीक मतालब श्रीमंत स्वामीचे त्यानीं कबूल केले येक तर हाच की राजश्रीनीं निमे गुजरात दिवली होती त्याप्रमाणे आतांही ताराऊने निमे गुजरात दाभाडे व निमे श्रीमंत स्वामी याप्रमाणे ठेराऊन कजिया तोडला दुसरी आडही प्रतिनिधीचे कित्याची होती तो किला चिटनिसापसून मागती प्रतिनिधीस द्विप्रला

याप्रमाणे कितीक मतलब ताराऊने याचे कबूल करून बोलाविले त्याची ताराऊ व राज्याजी गडाखाले उतरली व भीमंत स्वामी दो हजार स्वामानसी सातारां गेले इकडे सलावतजंगाचीही सलूक जाला श्रीमंत स्वामी सलावतजंगापासी नवी जागीर पनासा लक्षाची मागत होते व तो उलटी आणखीच गोष्ट सांगून जे रुपये नासरजगाचे मर...ण्यात यांनी तहसील केले त्याची तलब करून जुनास सिध होता ते गोष्ट राहिली यांनी नवी जागीर मागणे सोडली व त्याने ते पैसे सोडले व ज्याप्रमाणे कदीम चालत आले आहे त्याप्रमाणे चालू द्यावे व जो खजाना बगणपुरांत नारो शंकराबाबो घेतला होता तो परतून दिघळा इतकी गोष्ट ठैरऊन सलूक जाला दुसरे नासरजंगाचे स्त्रीने श्रीमंतांस वीस लक्ष या शर्तीवर देऊ केले की फेरोजजंगाची बलायेश करावी हे नविस्तरवांद सलावतजंगाचे हातांस आली त्याने नासरजंगाचे स्त्रीस पुसिले तिने साफ सांगितले की हे गोष्ट खरीच परंतु इतका ढवळा करावयास सांगितले नवते याप्रकारे त्याचे घरांतही करकर आहे सलावतजंगाचा हाही मुदा होता की दाभाड्यास गुजरात आर्षी द्यावी त्याची आनायास तेही गोष्टी बनून आली याप्रमाणे तपसीलवार रो गोविंदपंती रो सुबेदारांत लिहिले आहे कार्याकारण जे नवाब साहेबास विनंति करायाची ते वडील करतीलच कले पां जानोजी निंबालकराने बदस्तूर सात्रिक यखलास ठैराऊन दाभाडियास सोडावेसं केले तराऊचीही रजामंदी याच गोष्टीने जाली ते केले म्हणून वर्तमान सत्यमिध्या अपले लिहिले येईल तेव्हा कलेल बहुधा असेलही गोष्ट खरीच का की चहूकडे गवगावा श्रीमंताच्याने न करवे व त्यास राजा व अऊ भिलून अपल्यास कुशमांड करतील करितात हे तोडावे ऐसे ध्यानात अणून श्रीमती केले असेल तर न कले दाभाडियाचे अणीखही व्रत यैकिलें की करोड सा देऊन सुटला हे व्रत दिलीची खबर आहे तेही बापूचे लिहिले नाही यैकिलेले आहे वडिलास कलावेनिमित्त लिहिले असे हे विनंति

उदईक कट्टरी मुा होऊन पूल तेथेच तयार होईल मेथीचेही ठीक करितो तोवर वडिलीही अले पाहिजे हे विनंती पुलावरही येकदोन हिवस अटकाव करून अणीखही तजवीज वडील अलियांवर करतील ते होईल अम्ही हलऊन पाहिले परंतु डगमगीत नाही सुबेदार अशा घरीत नाही की अटकून राहे यास्तव सत्वरच उतरायाची बाड अम्ही देत असतो हे विनंती

ले. २१

पौ १ जखर

श्री

} पौ छ १ जमादिलारवर

{ श. १६७४ वैशाख शुद्ध २

{ इ. १७५२ एप्रिल ५

पुा चिरंजिवास आसीर्वाद उपरी राा जयाजी सिंदे यांची अर्जदास्त व नवाब बाहादूर व नवाब निजामनमुल्लुकास यैस्या तीन थैल्या व फर्दा दोन गांवा